הארץ

1 אג' שנת נ"ד / יום ו', י' באב תשל"ב / 21 ביולי 1972, VOL. 54 / 16,116 / JULY 21, 1972

ליירד: הפינוי ממצרים יוגבל בינתיים ליועצים

עדיין לא כולל טייסי קרב וצוותי טילים

...שינגטון, 20 (אי.פי. ויו.פי.). ...יהגנה האמריקאי, מאלווין ...יד, אמר היום, כי יציאת אנ־ ...הצבא האוביטי ממצרים ...ין אינה כוללת טייסי מטוסי־ מיג וצוותי טילים.

...ראה, כי עד כה היתה יציאת ...בחים מוגבלת ליועצים ולא ל־ ...ית הצבא שהתגבו במצרים, ...סים ומפעילים את כלי־הנשק ה־ ...הכמים" — אמר מר ליירד.

...ראיון בטלוויזיה, בו מסר את ...רכה הראשונה של המימשל ה־ ...יקאי על היקף יציאת הרוסים ...רים, לא מסר מר ליירד מספ־ ..., אך מקורות בין אמריקאיים ...יכים, כי לרוסים בין 5000 ל־ ...יועצים במצרים וכן בין 10,000 ...12,000 אנשי צבא, טכנאים ו־ ...חים המפעילים את הטייסות ו־ ...יסות של ברית־המועצות במצ־

כי ליירד לא הבהיר מה יהיה מעמד שירותי הנמל שיש לבריה"מ ביום באלכסנדריה ובברסה מטרוח, אך מקורות של הצי האמריקאי הבי־עו ספק אם הרוסים יסכימו לוותר על זכותם להשתמש בנמלים אלה, השאיל והם חיוניים לקיום הצי ה־סובייטי בים־התיכון. בלי בסיסים אלה ייאלצו 40—50 האניות המשי־טות דרך קבע בים־התיכון, לפעול מן הים־השחור. צוד מעריך הביון האמריקאי, שהסובייטים מטיסים ב־מצרים בעצמם 3 להקי מיג 21 בסי"ה כ־60 מטוסים וכן מספר מטוסי־קרב סוחויי־11 ומפציצים טו.16, מבסי־סים מצריים.

מאלווין ליירד

אובריין ינהל מערכת הבחירות של מקגאוורן

וואשינגטון, 20 (אי. פי.). הסנא־טור ג'ורג' מקגאוורן, מועמד המפ־לגה הדמוקרטית לבחירות לנשיאות ארה"ב, מינה היום את מר לורנס או בריין, מי שהיה יו"ר המפלגה הדמוקרטית, לממונה על מערכת ה־בחירות שלו.

קרע מדיני חריף נתגלה בין קהיר ומוסקבה ערב החלטת הפינוי

סאדאת דחה במחאה איגרת ממנהיגי הקרמלין בבעיות האיזור ואספקת הנשק * "ביקור גרצ'קו בקהיר — תכסיס מדיני מצד בריה"מ" * קהיר מצפה למהלכים מדיניים חדשים

מאת סופר "הארץ" לענייני ערבים

קרע מדיני חריף נתגלע בין מצרים ובריה"מ ערב קבלת ה־החלטה על נקיטת הצעדים האנ־טי־סובייטיים עליהם הודיע ה־נשיא סאדאת בתחילת השבוע — זאת גילו אמש מקורות ב־ביירות.

מתברר שהנשיא סאדאת, לאחר התייעצות עם הפיקוד הצבאי ה־

(הסוף בעמוד 2, טור 3)

מפקדי הצבא איימו בהפיכה נגד סאדאת אם לא יוציא הרוסים ממצרים

מאת איהסאן חיזאזי, שירות "ניו־יורק טיימס"

ביירות, 20 (מיוחד ל"הארץ"). לדעת חוגים רבים כאן מילאה צמ־רת הפיקוד של הצבא המצרי תפ־קיד מרכזי בגירוש המומחים הסוב־ייטיים ממצרים.

חוגים ערביים־קומוניסטיים המקורבים למוסקבה אף טוע־נים, כי המפקדים המצריים איימו על הנשיא סאדאת ב־הפיכה צבאית אם לא יאלץ את הסובייטים להוציא את ה־מומחים ממצרים.

עתון המפלגה הקומוניסטית בלב־נון, "אל־נידא", כותב היום, כי מ־מקורות מוסמכים נודע לו שלא מ־כבר התייצבה בפני סאדאת משל־חת צבאית בראשות הרמטכ"ל ה־מצרי, גנראל מוחמד אחמד סאדק, ואיימה עליו, שאם לא יידרשו ה־סובייטים לעזוב את מצרים, יכפה זאת עליהם הצבא המצרי, צ"כ ש־יתערב בעניינים מדיניים פנימיים. העיתון מאשים את גנראל סאדק ב־עויינות כלפי הסובייטים ובנסיון ל־זעזע את ידידות מצרים־בריה"מ.

אליפות העולם

ניצחון לפישר במשחק ה־5

ספאסקי נכנע במהלך ה־28 של המשחק

רייקיאוויק, 20 (עי"ר). רב־אמן האמריקאי בובי פישר ניצח היום את אלוף העולם בוריס ספאסקי במשחק החמישי באליפות העולם בשחמט. ספאסקי נכ־נע במהלך ה־28 של המשחק.

במשך היום, לפני התחלת המש־חק, העמיד בובי פישר שורה אר־כה של דרישות חדשות למארגני ה־משחקים. בין היתר דרש בריכת שחייה פרטית, מגרש טניס ומכונית חדשה, בסה"כ 14 דרישות...

שעה לפני התחלת המשחק נצטוו הטכנאים לסלק את כל מצלמות ה־טלוויזיה, משום שפישר סירב לש־חק אם לא יעשו כן. היה זה רבע שעה לאחר שבאולם הותקנו כל ה־מצלמות, ולא היתה ברירה לטכנאים אלא לפרק את כל הציוד.

ואלדהיים במוסקבה:

יארינג יחדש שליחותו באוגוסט

מוסקבה, 20 (יופי"ע). ד"ר גונאר יארינג יחזור לניו־יורק בתחילת אוגוסט כדי לחדש את שליחותו, — על כך הודיע היום מזכיר האו"ם.

כו' ואלדהיים, העורך עתה ביקור בן 5 ימים בבריה"מ, אמר, כי הוא סבור שהצדדים יכול למלא המפקד מכריע ביישוב הסיכסוך במזה"ת.

"לאור כצב זה אני מצדד בהמשך שליחות ד"ר יארינג", — הוסיף. כן הצביע על העובדה שמועצת־הבטחון סמכה ידה על השליחות בהחלטה מספר 242. "ומסיבה זו פניתי לשגריר יארינג בבקשה ש־יחזור לניו־יורק בתחילת אוגוסט כדי להמשיך במאמציו".

בינתיים נודע, שד"ר יארינג נמצא עתה בדרום שוודיה.

ואלאס נותח

בירמינגהאם, 20 (עי"ר). המושל ג'ורג' ואלאס נותח אתמול בביר־מינגהאם שבמדינת אלאבאמה כדי לאפשר טיפול נאות יותר במורסה שהתהוותה ליד אחת מפצעי הכדור. ואלאס משותק מן המותניים ומטה מאז ההתנקשות בחייו במאי.

ממשלת הולנד התפטרה אתמול

האג, 20 (עי"ר). ממשלת הולנד התפטרה היום.

בהודעה רשמית נאמר, כי ראש הממשלה, בארנד ביסבל, וחברי הקבינט, החליטו להתפטר בעיקבות התפטרותם של שני שרים.

שני השרים התפטרו ביום ב', בבקשם למחות נגד הצעדים שנקטה הממשלה, כדי לטפל בגירעון הצפוי בסך כ־400 לישי"ש בתקציב 1973.

סודן החליטה לחדש היחסים עם ארה"ב

ההחלטה נתקבלה אתמול בישיבת הממשלה בחארטום

חרטום, 20 (יופי"ע). ממשלת סודאן החליטה היום לחדש את היחסים הדיפלומטיים עם ארה"ב. יחסים אלה נותקו בעיקבות מל־חמת ששת הימים.

ההחלטה נתקבלה בישיבה משות־פת של חברי הקבינט והלשכה ה־מדינית של האיחוד הסוציאליסטי ה־סודאני, המפלגה המדינית היחידה הרשאית לפעול בסודאן.

זו לראשונה מגלה מדינה ערבית, אשר ניתקה את יחסיה עם וואשינג־טון לאחר מלחמת 1967, נכונות ל־חדש את היחסים עם ארה"ב.

אלה הן המדינות הערביות המ־קיימות יחסים עם וואשינגטון: לב־נון, כוויית, קאטאר, עומאן, איחוד הנסיכויות הערביות, צפון תימן ו־סודאן.

המדינות הערביות שאינן מקיימות יחסים עם ארה"ב הן: מצרים, עי־ראק, סוריה ואלג'יריה.

שלושה רוסים נראים בצילום זה במועדון הסובייטי בפרבר מאלק שבקאהיר. ברקע — לוח מודעות ועליו תמונותי־הם של לנין, של מנהיגים סובייטיים ושל קוסמונאוטים רוסיים. (צילום רדיו של אי.פי.)

הודעת ג. מאיר על מצרים — ביום ד'

אבן הורה לתקוע להוסיף ולהחרים את ישיבות מועה"ב

מאת דן מרגלית סופר "הארץ"

ראש הממשלה, גולדה מאיר, דחתה את מסירת הודעתה המדי־נית בכנסת בעניין ההתפתחויות המדיניות במצרים, מיום ב' ב־שבוע הבא ליום ד'. הדבר נעשה כדי לאפשר לממשלה לקיים, נו־סף על דיונה הרגיל מחרתיים, גם גיבוש מעודכן של עמדותיה, ש־יסתמך על התפתחויות נוספות בעיקבות נאומו הבא של הנשיא סאדאת, אותו ישמיע לכבוד יום המהפיכה, ביום ב'.

מקורות ממשלתיים הביעו אתמול את התקווה, כי בהצהרות סוף ה־שבוע ייכנסו היום ומחר השרים ו־הפקידים הבכירים בכל התייחסות כמשית להתפתחויות במצרים. גור־מים שונים טוענים, כי הדברים אי־נם בהירים בכמה נקודות, כגון ה־שאלות לא רק כמה מומחים סובי־טים עתידים לצאת את מצרים ב־עתיד הקרוב, אלא איזה עמדות הם מאיישים. יש בירושלים דעה, כי בריה"מ תחכל בכל נסיון לנכס את פעלותה הצבאית נגד נאסיר, אך תגלה פחות התנגדות לאפשרות שיוצאו מוכחים משורות הצבא ה־מצרי. אולם, הסובייטים חדאי יעמי־דו את סאדאת על המשמעות הקשה לגבי הצבא המצרי — ולא כל כך בסביבים — אם יצאו מיחידותיו היועצים הרוסיים.

אחד הפרשנים אמר, כי ישראל יכולה להבין שבקבלו את ההחלטה להוציא חלק מן היועצים הסובי־טים, עמדה לנגד עיני סאדאת דוג־מת נאצר, אשר הגיב על החלטת האמריקאים לא לממן את הקמת סכר אסואן, בהחלטה להלאים את תעלת סואץ. סאדאת — סבורים ב־ירושלים — השיג אפקט דומה של הפתעה בעשותו את הצעד הבלתי־מצופה. אך ספק אם יוכל להפיק ית־רונות דומים.

ההערכה בירושלים היא, שסאדאת אינו מעריך את הקושי העומד בפ־ני הסובייטים למלא אחר בקשותיו. לפיכך מניחים, כי מוסקבה תידחה אותן בהעדיפה את האינטרס הבסי־סי שלה להתקרב למערב, ולהגיע להסדרים עם האמריקאים באירופה.

משקיף בכיר אמר אתמול לסופר "הארץ", כי אינו מעריך שמצרים קרובה לחידוש היחסים עם ארה"ב למרות שהתפתחות כזאת אפשרית. הוא גם אינו סבור, כי בריה"מ קרו־בה ליזום חידוש היחסים הדיפלומא־טים עם ישראל.

בירושלים נבדקה באחרונה הטע־נה האמריקאית, כי וואשינגטון לא ידעה על ההתפתחויות האחרונות במצרים. יש חילוקי־דעות באיזו מי־דה לא ידעה על כך וואשינגטון, אך יש הסכמה עם הטיעון, שארה"ב לא

(סוף בעמוד 2, טור 6)

נבחרת ישראל גברה על טורקיה – עולה למשחקי הגמר

עומדת בראש הבית שלה עם 9 נקודות

זאדאר (יוגוסלאוויה), 20 (שי־רות "הארץ"). נבחרת הנערות של ישראל בכדורסל הבטיחה את השתתפותה במשחקי גמר אליפות אירופה, אחר שגברה כאן היום על נבחרת טורקיה 61:90 (32:44).

נבחרת ישראל, הנמצאת עתה ב־ראש הבית שלה עם 9 נקודות, תחל במוצ"ש את משחקי הגמר על ה־מקומות 1 — 4. יריבותיה של יש־ראל במשחקים אלה יהיו יוגוסלאוויה או איטליה.

היה זה הנצחון בהפרש הגדול ה־גבוה ביותר של נבחרת ישראל ב־אליפות אירופה וגם המשחק נגד הנבחרת החלשה מכל יריבותיה ב־זאדאר. לנבחרת ישראל הירבו לק־לוע יהונתן וקס (26 נקודות), אביב־דור מוסקוביץ (20) ומיקי ברקוביץ (18 נקודות).

במשחק אחר, אור לאתמול, בבית של נבחרת ישראל, גברה נבחרת ספרד על נבחרת פולין 52:60 (26:30).

מהיום יוגבר קצב פינוי היועצים הרוסיים ממצרים

מהודעה שנמסרה למגדל הפיקוח בניקוסיה ואשר נקלטה בלוד, מתברר, כי רכבת אווירית תופעל עד אמצע השבוע הבא

מאת עמוס הדר סופר "הארץ"

קצב פינוי היועצים הרוסיים ממצרים יוגבר החל מהיום. ה־רוסים יפעילו "רכבת אוירית" מקהיר למוסקבה נוסף על הגדלה במספר הטיסות של חברת־התעו־פה המצרית למוסקבה.

בהודעה ללשכות התעופה הבינ־לאומיות למגדל הפיקוח בניקוסיה, אשר נקלטה אתמול במגדל־הפיקוח בלוד, נאמר, כי מהיום ייצאו מקהיר מטו־סים רבים בהפרשי זמן קצרים. יהיו אלה מטוסי תובלה רוסיים, שיטיסו את היועצים למוסקבה. ההודעה ש־נמסרה למגדל הפיקוח בניקוסיה באה למנוע צפיפות יתר של מטוסים במעני המזה"ת שהוא צפוף בלאו־הכי.

ההודעה המצרית נמסרה למגדל־הפיקוח של ניקוסיה משום שפקחי הטיסות בניקוסיה אחראים לניהול התנועה המטוסים באזור.

הפעלת הרכבת האווירית ממצרים לבריה"מ תביא לעיכוב טיסות אזר־חיות באזור זה כדי למנוע התנגשו־יות אוויריות. לפי ההודעה שנקלטה במגדל הפיקוח, תמשך הרכבת ה־אווירית עד למחצית השבוע הבא, אך לא נקבע היום שבו תיפסק.

סוכנות טא"ס פירסמה הודעת השגרירות המצרית במוסקבה

מוסקבה, 20 (צי"ע). סוכנות הידי־עות הסובייטית טא"ס פירסמה היום את הנוסח המלא של הודעה שגרי־רות מצרים בבריה"מ, בה הביעה קהיר תודה ליועצים הצבאיים הסו־ביים.

מוסקבה לא מזכירה הנושא בשידורי פנים

מאת אליהו זהבי סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן, 20 (מיוחד ל"הארץ"). הודעת ט.א.ס. על דרישת הנשיא סאדאת להוציא את המומחים הסוב־ייטים ממצרים, שודרה הלילה בכל שידורי מוסקבה לארצות חוץ, אך בשידורי חדשות פנים אף לא הוזכר הדבר.

הודעת ט.א.ס. מצביעה את הידיעה על הוצאת הכוחות ולעבות זאת בגישה את עזרת בריה"מ למצרים.

היום בהארץ

עמוד 11: פולס: קהיר מתרחקת ממוסקבה * א. שוויצר: ...באצבעים אהרים * זאב ...: האם קירב סאדאת את המלחמה?

עמוד 12: אלי רביב: ... * ... מלחמה בתוך מלחמה * ...: קוריאה: דו־שיח אינו ... * דן מרגלית: ... הרוסים הולכים * ...: אוקטובר בקמבודיה

עמוד 13: רוברט האלמן: 75 שנה לקונגרס הציוני * ...: עליה בואצת בפני הים * ...: הכרעים ...

עמוד 14: ...: רוטציה משתלבת ... * ...

עמוד 15: יהודה אריאל: ...

עמודים 16 ו־17: ...

עמוד 18: ...

עמוד 19: ...

בממשלה הוצע לבקש דין מוות לאוקמוטו אך רוב השרים התנגדו

"אם תגיע בקשת הסגרה מיפאן — תיבדק בכובד ראש"

מאת דן מרגלית סופר "הארץ"

החלטת התובע במשפטו הצ־באי של קוזו אוקאמוטו לבקש מבית המשפט לגזור עליו מאסר עולם בלבד ולא עונש מוות, נעשתה לפי הוראה מיוחדת של הממשלה.

מתברר, כי בתחילת השבוע קיימה הממשלה ישיבה בה היה דיון ממושך בעניין זה. מקורות ממשלתיים אמרו אמש לסופר "הארץ", כי זהו מקרה נדיר שהממשלה מורה לתביעה ה־כללית איזה עונש לבקש מבית־המשפט, אולם היא מצאה לנכון להנחות את התובע הכללי בעניין זה בגלל הנסיבות המיוחדות של הדיון.

מתברר, כי במהלך הישיבה הציע שר־התחבורה, שמעון פרס, להורות לתובע הכללי לבקש מביה"מ־המשפט להטיל על הנאשם עונש מוות, אולם הצעה זו לא זכתה לתמיכה, לאחר שראש הממשלה, גולדה מאיר, הי־ועץ המשפטי לממשלה, מאיר שמ־גר, והשרים, לא תמכו בה.

היה זה דיון ער, אך לא התערב בו שר־הבטחון, משה דיין, אשר מייד לאחר הרצח בלוד היווה דעתו, כי יהיה צורך לשקול אפשרות של שימוש בעונש מוות במקרים כאלה. גם סגן ראש הממשלה, יגאל אלון, שבשעתו הביע דעה הפוכה, לא נטל את רשות הדיבור.

בדיון השתתפו ראש הממשלה השרים אבא אבן, ישראל גלילי, שלמה הלל, נתן פלד ושלושת שרי

(הסוף בעמוד 2, טור 5)

"טיימס" מביירות:

לרוסים צפויות צרות גם בעירק

לונדון, 20 (עסט"א). כתב "טיימס" מביירות מציין, כי מבחינה אסטרט־גית לא יכלה ההכרעה במצרים ל־חול במועד מביך יותר למוסקבה מ־אשר כעת. הדבר קורה בעיצומו של המאמץ הסובייטי להעביר את נקודת המישען של פעולותיה בעו־לם הערבי מקהיר לבגדד. עד כה בוצעה העברה זו כמעט "ללא כא־בים".

עתה, משנאלצו לעזוב את קאהיר בבושת פנים, יהיו הרוסים נתו־נים במצב של תלות חמורה ב־משטר הבעת', הן מבחינה כלכלית והן מבחינה מעשית.

כבר עתה לוחצים העיראקים על בריה"מ לפצותם לפחות בעד חלק מ־85 האחוזים של ההכנסות במטבע זר שהיו להם מחברות הנפט המער־ביות שהולאמו ביוני.

בהיעדר פשרה עם חברות אלו ב־שאלת הפיצויים, עלולה בריה"מ למ־צוא את עצמה גם כאן מול בעייה לא־פתורה מציקה מאשר זו שמולה ניצבו במצרים.

שרי החוץ של ברית־המוע־צות ועיראק, אנדריי גרומיקו (מימין) ומורתדה אל־חדיתי (משמאל), מחליפים את ה־מיסמכים עליהם חתמו במוס־קבה, הכוללים אמנת ידידות ושיתוף־פעולה בין בריה"מ לעירק. (צילום רדיו של אי.פי.)

הוחלפו מסמכי החוזה הרוסי־עירקי

מוסקבה, 20 (עי"ר). שר־החוץ ה־עיראקי, מורתדה אל־חדיתי, החליף היום את מסמכי חוזה הידידות ה־סובייטי־עיראקי עם עמיתו הסוב־ייטי, אנדריי גרומיקו ובכך נכנס לתוקפו החוזה שנחתם באפריל.

אל־חדיתי הגיע למוסקבה אתמול לביקור רשמי. לדברי ידיעות שנתפרסמו בבריה"מ, מקיים המדי־נאי העיראקי דיונים עם פקידים סובייטיים על פיתוח היחסים הדו־צדדיים בין שתי המדינות.

ביקורו של אל־חדיתי נראה ל־משקיפים במוסקבה כאיזכור לכך שבריה"מ אינה תלויה באורח בלעדי במצרים.

לונדון, 20 (יופי"ע). בריטניה הס־דירה אשראי של 200 מיליון לישי"ש לשיפור סחרה עם בריה"מ.

מזג האויר

ירושלים 17 עד 27 מעלות, ת"א 20 עד 29, חיפה 24 עד 29, באר שבע 18 עד 32, מפרץ שלמה 27 עד 38, יריחו 23 עד 37 מעלות. גובה הגלים מ־60 עד 120 ס"מ.

בגליון זה 26 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 56 עמודים

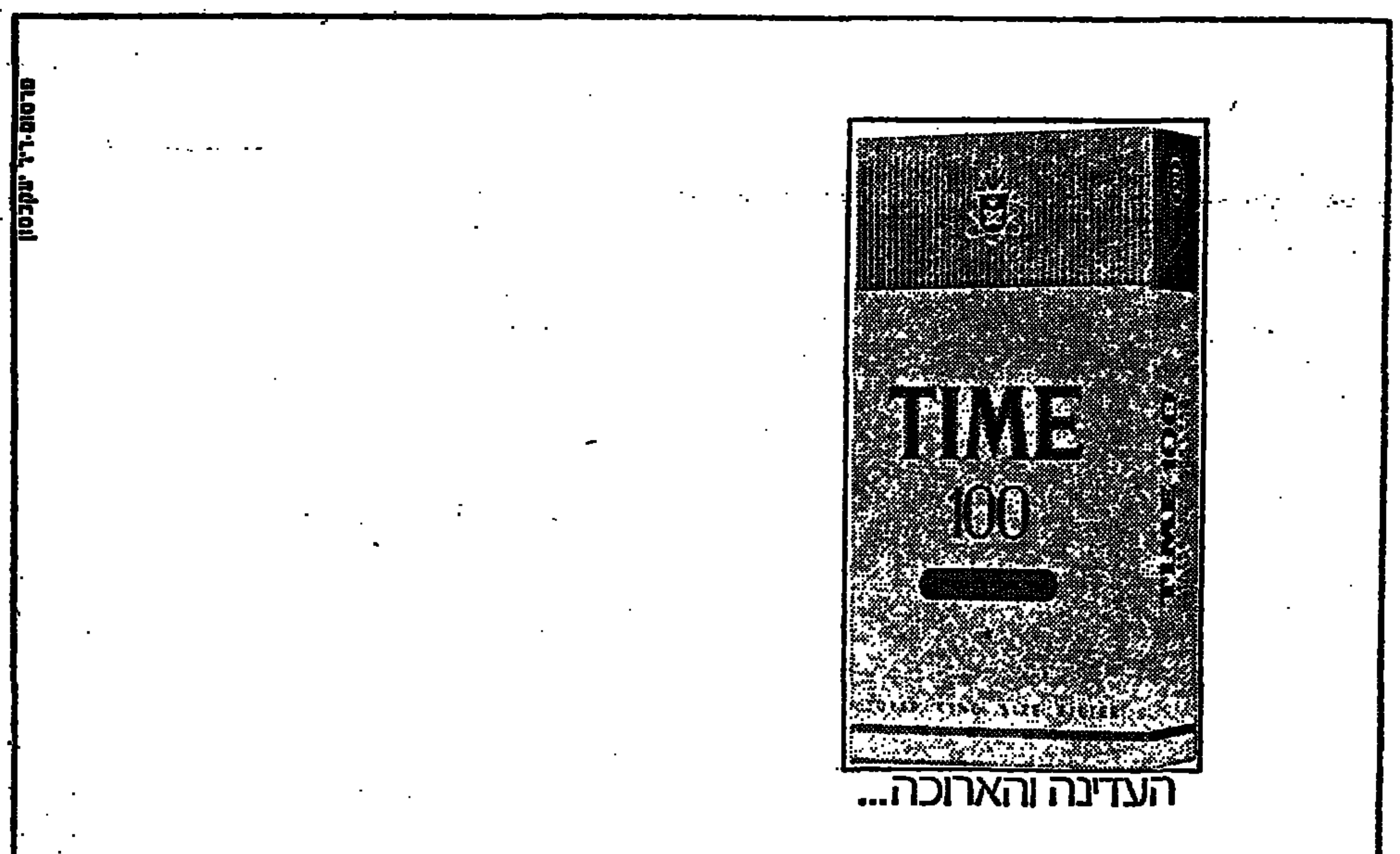

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

סאדאת אמר בראבאט, לפי „לה מונד":

ספק אם אוכל להוציא הרוסים אפילו לאחר שלום עם ישראל

„פקיד סובייטי: תמורת הנשק למצרים מ-67 יכלה בריה"מ לספק מיליון מכוניות לאזרחיה"

מאת אליהו מאייסי
כופר „הארץ" בצרפת

פאריס, 20 (מיוחד ל„הארץ"). כתבו המיוחד של „לה־מונד" ב־קהיר מדווח, כי לדעת רבים ב־מצרים הגיעו היחסים בין המומ־חים הסובייטיים לבין הצבא ה־מצרי למידה כזו של מתיחות, עד כי החלטת הנשיא סאדאת נתקבלה ע"י המומחים הסובייטי־ים בהקלה.

במאמר מערכת המוקדש להתמו־דדות בין בריה"מ לארה"ב על כי־בוש ידידים חדשים באזורי העולם השונים, כותב עורך „לה־מונד", אנ־דרה פונטיין, כי המלחמה הקרה גררה את הרוסים לאיזור אשר סטא־לין מעולם לא נתכוון להוציא מידי המערב.

כפתיע הדבר — מציין פונטיין — שהקרמלין אשר יכול היה ללמוד משגיאותיהם של אחרים, נגרר ל־מצב בו הוא מחזק אותם חיקוי כוש־לם. עורך „לה־מונד" מגלה, כי ב־פיסגת ראבאט תקף הנשיא סאדאת את הרוסים והאשימם בקנוניה עם ישראל ואלג'יריה.

„תמיהני, אמר אז סאדאת ל־דברי פונטיין, אם אוכל אי־פעם להוציאם ממצרים אפילו אם ייחתם הסכם שלום עם ישראל".

בהתייחסו למכירות הסובייטיים על סכומי הענק שהושקעו במצרים, מצטט עורך „לה־מונד" פקיד סו־בייטי שאמר, כי תמורת הנשק הרב שהוזרם למצרים מאז מלחמת 6 ה־ימים, יכלה בריה"מ לספק מיליון מכוניות לאזרחיה. הפרשן מסכם, כי כהעצמות־העל צריכות להעמיד תנאי לבעלות חסותן: או שיגיעו להסכם שלום, או שלא יוכלו עוד לסמוך על עזרת המעצמות.

מומחה „לה־מונד" לעניני המז־ה"ת, פול בלטה, רואה את ההת־פתחות בקהיר כבצותגו האישי של קדאפי. המומחה מציין, כי בראיון לשבועון הלבנוני „אל־הוואדס" ב־1971 כבר אמר קדאפי, כי על ה־ערבים לשתף פעולה בינם לבין עצ־מם לגירוש הקומוניסטים מן העולם הערבי. העתונאי ציפה, כי עתה תתמוך בריה"מ בציר בגדד—דמשק כדי לחזק את עמדותיה באיזור ה־מפרץ הפרסי.

„אל-נהאר" הבירותי:

החוב המצרי לרוסים 7 מיליארד דולר

ביירות, 20 (יופ"ע). העיתון הבי־רותי, „א־נהאר", מעריך את ס"ה החוב המצרי לבריה"מ בנושאי ה־הגנה והפיתוח הכללי, ב־7 מיליארד דולר, סכום השווה לערך האדמות החקלאיות בכל מצרים.

העתון אומר, שהסיוע הצבאי הרוסי בלבד מסתכם ב־5 מיליון דולר ביום.

לפי אותה הערכה, היו במצרים עד לצו הפינוי 20 אלף יועצים־צב־איים, לרבות 200 טייסים. נוסף על כך הועסקו עשרות אלפים רוסים ב־פרוייקטים אזרחיים שונים.

נז שוטרים: שוטרים צעירים במערב ברלין גוזזים זה את שערו של זה, בעקבות ה־הוראה. ההוראה האוסרת על שוטרים לגדל שער ארוך. (צילום ראדיו של אי־פי)

הייכל ביקש להזמין את סאדאת לביקור בצרפת

„לא נותרה לפומפידו ברירה אלא להשיב בחיוב"

פאריס, 20 (ע"צ). חוגים דיפ־לומטים־ערביים בפאריס, אמרו היום שלא ידוע להם דבר על ביקור רשמי שיערוך נשיא מצ־רים בצרפת סמוך לסוף השנה. תבהורה זו ניתנה לאור רמזים ש־פורסמו בעתונות הצרפתית, לפיהם הוזמן סאדאת לערוך ביקור רשמי בצרפת בסוף 1972, ע"י הנשיא פומ־פידו.

אליהו מאייסי, סופר „הארץ" מג־לה, שלפני כ־6 חדשים נערכה פגי־שה סודית בין חסנין הייכל, עורך „אל־אהרם", לבין מי שהיה אז שג־ריר צרפת במצרים, פרנסואה פו. בה הציע הייכל שסאדאת יוזמן לביקור רשמי או לא־רשמי לצרפת. השגריר הצרפתי לא היה מוכן להתחייב וכך אמר, שספק אם הדבר אפשרי לאור לוח העבודה העמוס של נשיא צר־פת. למעשה חשש אז השגריר ה־צרפתי מדעת־הקהל הצרפתית ומן האוירה בה עשוי נשיא מצרים ל־התקל בצרפת. צרפת, שהיתה נבו־כה מאוד מן ההצעה, ניסתה להר־וויח זמן ע"י זימון פגישות פרטיות עם חסניין הייכל לבירור מטרות ה־ביקור. הצרפתים ידעו היטב, של־מעשה שואף סאדאת לשפר את עמ־דת מצרים ביחסיה עם צרפת ואר־צות אירופיות אחרות ועי"כ לחזק את מעמדו בארצו. הממשל הצר־פתי אף היה מעוניין לעזור לו בכך, אך חשש מדעת־הקהל הצרפתית, אשר לא היתה נלהבת.

בינתיים מונה שגריר צרפת ב־מצרים, פרנסואה פו, למנהל המדיני של משרד־החוץ הצרפתי ועניין ביקור סאדאת בצרפת היה לסוד מדיני כמוס. הפירסום שניתן לנושא אתמול בפיגארו מוכיח, שביקור זה עשוי עתה לצאת לפועל.

פקידים אחדים בממשל הצרפתי הביעו בזמנו את דעתם, שמאחר והוצעה להזמין את סאדאת הועלתה, הרי גם באופן לא־רשמי, ממילא לא נותרה לנשיא פומפידו ברירה אלא להשיב בחיוב.

ארה"ב ובריה"מ הסכימו להגביל הנשק למזה"ת

צעד זה גרם למהלכיו של סאדאת

קאהיר, 20 (יופ"ע). ארה"ב ו־בריה"מ הסכימו במאי שעבר להגביל את משלוחי הנשק למזה"ת בעתיד, צעד זה הוא שגרם לה למצרים לתבוע את הוצאת היועצים הצבאיים הסובייטיים, — אמרו מקורות מדי־ניים.

ההסדר בין שתי מעצמות־העל הו־שג בשיחות הפיסגה במוסקבה בין הנשיא ניכסון ומנהיגי הקרמלין, — אמרו המקורות.

וואשינגטון ומוסקבה הסכימו אומ־נם לכבד את החוזים הקיימים בינ־הם לבין לקוחותיהם, אך הן הת־חייבו להימנע מהגברת מירוץ ה־חימוש תוך קבלת התחייבויות הד־דיות.

בריה"מ לא שלחה למעשה שום נשק חדש למצרים מאז הפיסגה במאי ורק סיפקה חלקי חילוף. מצ־רים כבר רמזה ששאלת ה־נשק והפיסגה המוסקבאית היו ה־גורמים המכריעים שהשפיעו על סא־דאת לקבל את ההחלטה לשלוח ה־ביתה את 15,000 היועצים.

קופנהאגן, 20 (מיוחד ל„הארץ"). עתונאים רבים כאן מגלים סקרנות רבה לגבי תגובתה של ישראל על הוצאת המומחים הסובייטיים ממצ־רים. השאלות הן רבות — האם תהיה בתשובה ממשלת ישראל צעד לקראת שלום? האם תשנה ישראל את עמדתה הנוקשה ותגלה נכונות לפשרה?

עתון המפלגה הסוציאליסטית ב־שוואדיה אומר, כי על ממשלת יש־ראל לנקוט זהירות אך גם גמישות.

מומחים אמריקאיים סבורים:

סאדאת לא יפנה עתה לארה"ב – מחשש מהרוסים

„לא רצה גם לאבד התדמית הפטריוטית"

מאת צ'ארלס פאנוואסי,
כופר „הארץ" בארה"ב

וואשינגטון, 20 (מיוחד ל„ה־ארץ"). דיפלומאטים אמריקאיים אומרים, כי לא היתה שום פנייה מצרית לארה"ב לשיפור היחסים בין שתי המדינות והם סבורים, שהמנהיגים המצריים רוצים לש־מור על אופציה אמריקאית פתו־חה ומעוניינים שהדבר יידון ב־גלוי.

אולם, המומחים האמריקאים נו־טים לחשוב, שסאדאת אינו מתכוון לעשות צעד כזה לקראת ארה"ב עוד זמן רב, בגלל התנגדות הסובייטים ומחשש לאבד את התדמית הפט־ריוטית שרכש לעצמו כשציווה על הוצאת הרוסים ממצרים.

הדיפלומאטים האמריקאיים אינם סבורים, כי מה שקרה הוא מהלומה לסובייטים במצרים, והם אומ־רים, כי את יציאת הרוסים יש ל־הבין על רקע של יחסים פחות חמ־רותיים ומתוחים בין שתי מעצמות־העל כתוצאה מפגישת הפיסגה ב־מוסקבה במאי. מומחים אמריקאים וקומוניסטים כאחד חושדים שידו של קדאפי, מנהיג לוב, מאחורי ה־צעד של סאדאת.

(סוכ"א). פקידי ממשל אמריקאים הביעו קורת־רוח מסילוק אנשי ה־סגל הצבאי הסובייטי ממצרים, אך התגרד שעדיין לא ברור מה ה־משמעות של התפתחות זו, — מוסר „ניו־יורק טיימס" בכתבה מוואשינ־גטון. העתון מציין, כי אין בידי ה־אמריקאים ידיעות מדוייקות כמה רוסים יעזבו וההערכות נעות בין פינוי כמלי של 4000 איש, לבין 15 אלף מומחים.

בריסל: עובד שגרירות ישראל גורש מבלגיה במארס

„היה קשור עם הבלגי העומד לדין בקהיר"

בריסל, 20 (אי. פי.). דובר מי־ניסטריון־החוץ הבלגי אישר ה־יום כי במארס שעבר הוציאה ממ־שלת בלגיה צו גירוש נגד עובד שגרירות ישראל בבריסל שהיה קשור עם איש העסקים הבלגי ז'אק פייר אראנט, העומד עתה לדין בקהיר באשמת ריגול.

הדובר אמר, כי לאיש שגורש מ־בלגיה לא היה מעמד דיפלומטי. הוא סירב לגלות את זהותו ולפרט את האשמות שהביאו לגרוש האיש.

ביום ד' אמר פרקליטו של איש־העסקים אראנט בבית המשפט ב־קהיר, כי שולחו נפל קרבן לסוכני־ביון ישראלים באמצעות אשה יהו־דיה, וכי הנספח המסחרי בשגרירות ישראל בבריסל, שקיים קשר עם א־ראנט גורש מבלגיה. הפרקליט אמר גם, כי השילטונות הבלגיים דיווחו על כך לשגרירות מצרים בבריסל.

דוברי שגרירויות מצרים וישראל בבריסל סירבו היום להגיב על ה־ידיעה.

פסה"ד במשפט קהיר — ב־12 באוגוסט

קאהיר, 20 (ע"י). בית־המשפט העליון במצרים לבטחון המדינה ייתן ב־12 באוגוסט את פסק־דינו במשפטם של העתונאי הצרפתי ו־איש־העסקים הבלגי, הנאשמים ב־ריגול לטובת ישראל.

שני הנאשמים — העתונאי ז'אן מארק תאו והתעשיין ז'אק ארונן — כפרו בכל האשמות המיוחסות להם. הם נעצרו בפברואר שעבר לאחר שהועלתה נגדם טענה, כי ניסו לש־לוח בדואר כרוזים התרגיים, אשר נמצאו חבויים בתיקיהם. השניים הו־דו שהכרוזים נמצאו בידיהם, אך טענו, כי לא ידעו את תוכנם.

פרקליטו של מר תאו אמר ביום ב' בבית־המשפט, כי שולחו היה „אחד הקרבנות הרבים של סוכני הרשע". הפרקליט טען, כי בעת שמר תאו היה בפריס, התקשר עמו אדם בשם גרונו, אולם שולחו לא ידע, כי האיש הזה עובד בשביל שירות הריגול הישראלי.

תפילה להחזרת התושבים לברעם

מאת יהודה אריאל
סופר „הארץ"

תפילה למען החזרת עקורי ביר־עם לכפרם תיערך בכנסיית הבשורה בנצרת ביום א' לפנה"צ, בחסות הארכיבישוף ד"ר חנא קלדאני וב־השתתפות 5 כמרים ילידי בירעם, — על כך מסר אבש מטאנס איוב בשם ועד עקורי בירעם.

בתפילה ישתתפו כל בני העדה המארונית מחיפה, עכו, נצרת ומ־גוש־חלב, כולל נשים וילדים.

מטאנס איוב מסר כמו כן, שאין שחר לפירסומים בשם עו"ד אמנון לין כאילו אישיות מסויימת עומדת מאחורי התנועה לשיבה לבירעם וכאילו עו"ד מת"א קיבל את הטי־פול בבעייה תמורת 50 אלף ל"י. לעקורי בירעם היה עד כה רק עו"ד אחד, גימבר הוהורי, אשר הנו כיום שופט בנצרת שבזמנו הופיע בשם אנשי בירעם בבית הדין הגבוה לצדק ומאז לא היה להם קשר עם פרקליט כלשהו.

לעובד סוציאלי מהו"ל
דרוש חדר מרוהט לוקסוס
עם ארוחות אצל משפחה טובה ברחביה או טלביה, לאוגוסט וספטמבר.
נא לטלפן לרחל פרנק 03-229846 בשעות 10—7, 16—14.

המפלגה הליברלית
פעולות
ראה עמ' 26

עזית של הצנחנים
סיפור מצולם במשכים
בלעדי
הארץ שלנו

אני מחפש את
אסתר ספינדל SPINDEL
שהגיעה לישראל (ארץ־ישראל) בבין שנות השלושים או בתחילת שנות הארבעים מקיבוצה ע"י בריזיני, גליציה — פולניה
היא או כל היודע אודותיה מתבקשים להתקשר עם:
ד"ר פיליפ פרסון, אצל דלין, רחוב הגדוד העברי 22/1
ירושלים, טלפון 02—32203

הידעת כי
זוגות נישאים, בשנה הראשונה לנישואיהם, זכאים להנחה ניכרת מדמי המנוי
ראה מודעה בעמוד 18
הארץ

קרע מדיני חריף

(סוף מעמוד 1)

בכיר, דחה במחאה איגרת רשמית שנשלחה אליו מטעם מנהיגי הקרמלין. ב־איגרת מסבירים ראשי בריה"מ את עמדתם ביחס לבעיות האיזור ובק־שות מצרים לנשק, אותה דחה סא־דאת ברוגז.

העתון הבירותי „אל־אנואר" מג־לה, כי סאדאת אמר בנאומו בוועד המרכזי של מפלגת השילטון, ש־ביקורו האחרון של שר־המלחמה הסובייטי אנדריי גרצ'קו בקהיר היה תכסיס מדיני מצד הקרמלין ערב שיחות הפיסגה במוסקבה. סאדאת אמר, כי מסר לגרצ'קו את עמדת מצרים לקראת שיחות הפיסגה וכי שר־המלחמה הסובייטי הבטיח תשובה סובייטית מהירה על תוצאות שיחות הפיסגה. גרצ'קו ומנהיגי ה־קרמלין לא עמדו בהבטחותיהם ושי־גרו את איגרתם רק באחרונה.

כתבי סוכנויות הידיעות מסרו אמ־מול, שבמצרים כצפה, כי בחודשים הקרובים ייעשו מהלכים מדיניים חד־שים ביחס לבעיות האיזור. הכתבים מוסרים, כי סאדאת אינו רוצה ל־אבד את גורם הזמן והתנופה ש־נתרמה עקב גירוש המומחים הסוב־ייטים. מקורות בוואשינגטון הביעו אתמול את הדעה שרק שליש מתוך סה"כ היועצים ואנשי הצבא הסוב־ייטים יעזבו את מצרים.

חוגים דיפלומטיים בקהיר סברו אמש שהכרזות מצרים על המשך יחסי הידידות עם בריה"מ, מהווים מעין „סם הרגעה" שנועד להשכיח את זעם מוסקבה ולהציל כלפי חוץ את יוקרת הקרמלין. לדעת המקו־רות, מהווים הצעדים האחרונים חוליה נוספת במסע של סאדאת להינתק מן התלות הסובייטית.

העתון הבירותי „ל'אוריין לה ז'ור" כתב אתמול, כי צעדי מצרים האחרונים מסמלים את פקיעת־הרגל של המדיניות הסובייטית באיזור מ־אז 1956. עתוני ביירות האחרים מציינים שגורל הבסיסים הסובייטים במצרים, שאלת קבלת הצי הסובייטי בים־התיכון, שירותים בנמלי מצ־רים כמו באלכסנדריה ובמרסה מטרוח, ייקבעו בכנס הסובייטי־מצרי שייערך בקרוב בדרג גבוה. העתונים מציינים, כי לקהיר ולמוס־קבה שאלות ועניינים רבים הדור־שים דיון ואשר יוחלט עליהם בכנס חשוב זה.

„אל־צפא" הבירותי מציין, כי בסיס מרסה מטרוח משרת אניות גרעיניות סובייטיות המסיירות דרך קבע במיצרי סיציליה, כריתים וקפ־ריסין. העתון כותב, שגם בפורט סעיד חונות דרך קבע 2—3 אניות־מלחמה סובייטיות.

ראש ממשלת ירדן לשעבר, עבד אל־מונעם אל־ריפאעי, בירך אתמול בראיון עתונאי את הצעדים האנטי־סובייטים שנקטה מצרים וציין, כי צעדים אלה נעשו במיסגרת רצון ה־שיחרור הלאומי. גם מנהיגים ירד־ניים אחרים שיבחו את החלטת סאדאת. לעומת זאת, תקף אחד מ־ראשי הקומוניסטים הירדניים, יע־קוב זעדין, את החלטת סאדאת ו־אמר, כי „זהו צעד לא חכם". כי קהיר נמסר אתמול שאירועי שבוע הידידות הסובייטי־מצרי שנפתח אז ליום אתמול בקהיר, ייערכו בצנעה.

קדאפי למצרים

יו"ר מועצת ההפיכה הלובי, מועמר קדאפי, עומד להגיע למצרים בתחי־לת השבוע, כדי להשתתף בחגיגות יום השנה ה־20 להפיכה המצרית. קדאפי שיגר אתמול איגרת לסאדאת.

„אל־אהראם" קרא אתמול לעשות מאמצים כדי לקיים גם להביא את הידידות המצרית־סובייטית. העתון טען, כי אין למצוא תחליף לידידות עם בריה"מ. העתון קורא למנהיגי מצרים להודיע לראשי הקרמלין ב־כנס הקרוב הצפוי בין שני הצדדים שתוצאות שיחות הפיסגה במוסקבה הן שגרמו להחלטת סאדאת לגרש את היועצים הסובייטים ממצרים. העתון מציע לסקור בגילוי לב את יחסי שתי המדינות ולהחזיק אותם לעיני כל.

שר-הפנים של דרום תימן:

הנאשם בריגול לישראל יוסגר לידי המצרים

„בחקירת מזרחי חלו התפתחויות חדשות"

צנעא, 20 (ע"צ). הרפובליקה התימנית תסגיר לידי מצרים את ברוך מזרחי, שאותו היא מאשי־מה בריגול לטובת ישראל — זאת הודיע שר־הפנים של דרום־תימן, קולונל סייף אל־חולאני, בשיחה עם כתב סוכנות החדשות העי־ראקית.

ברוך מזרחי, שהוא יליד מצרים, נעצר בצנעא ב־26 במאי. לדברי קולונל אל־חולאני, יש לו „דרגת גנרל" בשירות־הביון הישראלי.

אל־חולאני אמר, כי לחצים חזקים מופעלים ע"י חוגים זרים למען שיח־רור אנשי רשת־הריגול, שלדבריו נחשפה באחרונה.

מקורות אחרים בתימן מסרו, כי מזרחי עמד בראש רשת־הריגול. ה־זאת והחקירה המתנהלת סביבה עדיין לא הושלמה, כי חלו בה התפתחו־יות חדשות. מאידך הכחישו החוגים הללו את הידיעה שתימן כבר הח־ליטה להסגיר את מזרחי לידי מצ־רים. הם ציינו, כי המגעים בעניין זה עודם נמשכים בין צנעא לקהיר.

שיחות במוסקבה על חוזה סחר עם ארה"ב

מוסקבה, 20 (אי.פי. ויו.פי.). מיניסטר המסחר האמריקאי, מר פיטר פיטרסון, הגיע לכאן היום כדי לנהל שיחות עם נציגים סוב־ייטים, שיהיו המשך לשיחות הנשיא ניכסון במאי בענייני סחר. מגמת השיחות היא לחתום על הסכם סחר בין שתי המדינות.

בנמל־התעופה נתקבל מר פיטר־סון ע"י השר הסובייטי לסחר־חוץ, ניקולאי פטוליצ'ב, שיעמוד גם ב־ראש המשלחת הסובייטית בשיחות הסחר.

משקיפים במוסקבה אומרים, כי היקף המסחר בין שתי המעצמות הוא עדיין קטן יחסית, ובשנה ש־עברה הגיע רק ל־200 מיליון דולר, כהיקף הסחר הסובייטי עם הולנד. אולם, באחרונה מגלות חברות אמ־ריקאיות ואירופיות ענין רב בהתק־שרות עסקות עם בריה"מ ומזכירים בעיקר את החוזה שנחתם בשבוע שעבר בין בריה"מ לחברת נפט בריטית גדולה, חוזה בהיקף של כמה מיל־יארדי דולרים שעיקרו שיתוף פעו־לה מדעי וטכני.

הממשל האמריקאי סבור, כי ני־תן להגיע עד 1975 לסחר אמריקאי־סובייטי בהיקף של שני מיליארד דולר לשנה.

חוסיין הבטיח לא־שאווה מתן דרכון ירדני לתושבי הרצועה

השערה שדובר בפגישתם על שימוש ירדני בנמל עזה

מאת עמנואל הרד
סופר „הארץ"

ראש עיריית עזה, ראשד א־שאווה, סיכם עם המלך חוסיין על הענקת מעמד שווה לתושבי רצו־עת עזה לזה שיש לתושבי יהודה ושומרון, אשר פירושו גם אפש־רות של מתן דרכון ירדני לתוש־בי הרצועה, — נודע לסופר „הא־רץ" מפי מקורב א־שאווה, ששב שלשום מסיור בחו"ל בן 7 שבו־עות.

אתמול התקשרתי טלפונית לביתו של א־שאווה בעזה. בנו אמר בתשו־בה לשאלתי, כי אביו לא ישוחח עם עתונאים לפני יום ששי ואולי רק בשבוע הבא. הוא טען, כי אביו אינו בבית וכי עזב השכם בבוקר.

מקורביו מסרו לי, כי א־שאווה החליט לא למסור כל הצהרה לעתו־נות ולא להשיב לעתונאים כל עוד לא ידווח למועצת העירייה על ביקורו וכן למפקד האזור, תא"ל יצחק פונדק.

ראש עיריית עזה יצא את הארץ בסוף מאי יחד עם רעייתו כאורח איל פראגס. הוא ביקר במזרח־הרחוק ובכמה מדינות ערב. תחנתו הראשונה היתה כוויית, שם ניהל ל־דברי מקורביו מגעים לקבלת מילווה לפיתוח עזה. מקורביו אמרו, כי ההודעה שפורסמה בעת ביקורו בכו־וית לפיה אמר, כי תושבי הרצועה הם חוטבי עצים ושואבי מים, אינה נכונה. לדבריהם הוא אמר: „ערבי־הרצועה אינם חוטבי עצים ושואבי מים".

בעת ביקורו בלבנון פורסם שראש עיריית עזה נפגש עם נציגי אירגוני החבלה, אך הוא־עצמו הכחיש זאת בהגיעו ללוד. בביקורו בירדן נפגש א־שאווה לשיחה ממושכת עם המלך חוסיין, בה העלה את מעמדם של תושבי הרצועה וביקש שהמלך יע־ניק להם אותו מעמד שיש לתושבי יהודה ושומרון. מקורביו אמרו, שה־מלך נענה לבקשת א־שאווה הידוע כתומך במלך חוסיין ובתכנית הפד־רציה שלו.

מקורבי מר א־שאווה מסרו עוד, כי ראש העירייה סיכם סעיפים חשו־בים אחרים עם המלך חוסיין, אך סירבו לזכור מהם. יש השערה, כי דובר על שימוש ירדני בנמל עזה, אך הסיכום יהיה רק לאחר שא־שאו־וה יקבל אישור שילטונות ישראל על כך.

מק"י: צעד מתואם קהיר־מוסקבה להרגעת דעת־הקהל במצרים

מאת חביב כנען
סופר „הארץ"

מק"י הזהירה בשעתו את מנהיגי בריה"מ מפני זריקת בילאורדים ב־מצרים על קרן הצבי; הזהרנו לא פעם את ראשי הקרמלין על כדי־ביותה החד־צדדית באזור ההודנו מפני תמיכה בלתי־מבוקרת בכל שליט ערבי שהוא, בלי לבדוק ב־רצינות את גישתו היסודית לבעיות האזור, — אמר לי אתמול המזכיר הכללי של מק"י, ה"ה שמואל מי־קוניס, בהגיבו על ההתרחשויות ה־אחרונות במצרים.

מר מיקוניס סבור, כי הוצאת חלק מן היועצים הסובייטים ממצ־רים מהווה צעד מתואם בין שני הצדדים, שבא לשכך את המרירות שנצטברה בדעת־הקהל המצרית בג־לל אי־ההתערבות הפעילה של בריה"מ לצד מצרים נגד ישראל. לדבריו זאת „בעיסה וחלש בחזק לטובת הצרכים הפנימיים של שליטי קהיר".

זה צעד חיובי אלא שלילי שעשוי לגרום קשיים קודם כל למצרים עצ־מה — ממשיך גילוי־הדעת של רקי"ח — אך יחסי ידידות ושיתוף פעולה בכל התחומים בין מצרים לבריה"מ וכן בין עיראק, סוריה ומדינות ערב אחרות לביבה, במכסכים ואף בהרח־בים בתחומים שונים.

רק"ח מזהירה את „שליטי ישראל לבל יסיקו כאילו יש ביכולתם ל־הנציח את הכיבוש, לספח את השט־חים הכבושים ולהכתיב תנאים לאר־צות ערביות". לדברי המפלגה, כמו־נה „ההמולה בהערב סביב סיום פ־עולת היועצים הסובייטיים, לסלף את העובדות, לכפהו ולהפריז בהשבעו־תן". רק"ח מתעכבת בעיקר על דברי הנשיא סאדאת, כי הצעד שנעשה הוא במסגרת הידידות הסובייטית־מצרית שנשארה אבן־הפינה של מדיניות מצרים.

רק"ח: צהלה בטרם-עת

הצהלה של החוגים השליטים ב־ישראל, בוואשינגטון, בלונדון ובמ־קומות אחרים, נוכח סיום עבודת ה־יועצים הסובייטיים במצרים, היא ב־טרם־עת, — סיכמה אמש הלשכה הפוליטית של רקי"ח שדנה בהתרח־שויות האחרונות במצרים. אמנם אין

בממשלה הוצע

(סוף מעמוד 1)

המפד"ל ד"ר יוסף בורג, מיכאל חזני חוח והמפט"ג. הדעת המשפטי שבגר תבך בעמדת ראש הממשלה, ששללה את בקשה עבש הבווה.

התנגדות לבקשת עבש הבווה התבססה על הטיעון, כי הדבר לא יסייע לריסון הטרור, אך יפגע ב־תדמית ישראל ויעשה את הנאשם ל„גיבור לאומי" גם אם יפטר אפרו ביס־התיכון. אין ישראל רוצה לבלא אחר משאלתו למות והיא סבורה שבקשת מאסר עולם בלבד עשויה להקל על בית־המשפט בהכרעתו ול־סייע לישראל בדעת־הקהל בעולם.

לעומת זאת סבר השר פרס, כי יש מקרים שעליהם יש להגיב ב־עונש מחמיר. החוקת היפאני לא רק יקרה אלא מהווה המריץ ותידוד למחבלים לנבות ולחטוף בני ערובה ישראלים כדי לשחרר את אוקאמוטו. אמנם, המחבלים ממילא לא יחמיצו אפשרות לפגוע בישראל, אך השא־רתו של היפאני בחיים עלולה להמריץ את המחבלים לפעולות פיגוע.

בקשר לידיעות ושמועות ש־נפוצו בדבר אפשרות בהירתו של אוקאמוטו ליפאן, אמרו אתמול מקורות ישראליים, שכל הצעה כזאת לא הגיעה לירושלים, אך אם הגיע, היא בוודאי היבדק בכובד ראש.

הודעת ג. מאיר על מצרים

(סוף מעמוד 1)

היתה שותפה למהלכי סאדאת. גם ישראל לא ידעה על מהלכיו, אם כי כמה גורמים מדיניים הרגישו בימים האחרונים שהצביעו על תכונה מיו־חדת ביחסים הרוסיים—מצריים ב־תקופה הקצרה שקדמה להודעה על הוצאת המומחים הרוסיים.

דיון על מועצת-הבטחון

בה"א קיימה אתמול ראש הממש־לה התייעצויות בסוגיה של נושאים מדיניים. בין השאר נדונו התכונה לקראת אפשרות כינוס מועה"ב אביב.

שר־החוץ אבא אבן הורה לשגריר יוסף תקוע להוסיף ולקיים את ה־עקרון, שישראל תשתתף בדיוני מו־עה"ב רק כאשר יידונו חילופי ה־שבויים הכוללים — אמר אמש דו־בר משרד־החוץ, אברהם אבידור. מר אבידור ציין, כי ישראל לא תס־כים לדיון על השבויים הסוריים ה־נמצאים בידי ישראל מאז 21 ב־יוני.

לסופר „הארץ" נודע, כי השר אבן הורה שלשום לשגריר תקוע לא ל־השתתף בדיונים לאחר שנמסר לו, כי מועה"ב לא איחדה את הדיון בסעיף הישראלי.

במשקיפים הציעו אבנה, כי שעה שבריטניה, בלגיה ואיטליה, לא הס־כו בהצעה לדחות את הדיון בסעיף הישראלי — הכבה צרפת בצבדה זו, והפגינה מחדש את רצונה לג־רור את מדינות אירופה למדיניות אנטי־ישראלית, אשר אינה משתל־בת בהסכמה הכללית הרווחת בבע־רב היבשת בעניין חילופי השבויים. עם זאת אמרו מקורות בירושלים, כי הדבר אינו סותר את צעם הצעה מפאריס לקהיר להסכים לחילופי שבו־יים כוללים עם ישראל. אך ירוש־לים מדגישה, שעבודת צרפת במוע־ה"ב מעודדת את הערבים להפגין נוקשות בשאלה השבויים זו.

מר אבן, שהיה אמש אורחו של השגריר הבריטי היוצא ג'ון ברנס, צעד לשוחח עמו על ההתפתחויות המדיניות במועה"ב.

זכו בהגרלת הפיס

בסך —.150,000 ל"י זכו המספ־רים: 742138; 028758.

בסך —.50,000 ל"י זכה המספר: 709733.

בסך —.12,500 ל"י זכו המספרים: 211622; 512941.

בסך —.6,250 ל"י זכו המספרים: 152964; 314608; 404584; 634589.

בסך —.1,250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 063474; 066959; 101257; 195586; 247811; 262056; 265992; 269229; 414521; 496514; 514543; 559891; 587826; 600186; 612293; 614442; 674169; 739281; 755717; 768804; 789808.

בסך —.600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־02512; 08527; 09733; 12864; 37943; 45350; 64367; 71222; 81743; 84365.

בסך —.250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־01459; 05346; 15923; 16028; 17968; 30526; 21535; 21886; 22159; 25995; 41497; 43618; 45181; 53856; 61852; 65639; 66594; 69788; 72342; 73481; 84356; 86196; 90956; 99383; 99488.

בסך —.100 ל"י זכו כל הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־0005; 0530; 0997; 3954; 4493; 5091; 9782.

בסך —.50 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־0020; 0026; 0134; 0200; 595; 0837; 0945; 1403; 1621; 1811; 2178; 2434; 2951; 3076; 3759; 3868; 3906; 4119; 4225; 4293; 4318; 4740; 5150; 5287; 5486; 5624; 5680; 6096; 6373; 6466; 6534; 6536; 6726; 6851; 6924; 7046; 7922; 9327; 9784.

בסך —.4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 6.

סוריה רוצה בהחלטה על גירוש ישראל מן האו"ם

אם לא תשחרר השבויים הסורים והלבנוני

מאת סמואל דוייב,
מיוחד ל„הארץ"

ניו־יורק, 20 (מיוחד ל„הארץ"). ישראל עדיין עמדה היום בסירובה ליטול חלק בדיון במועצת־הביטחון, כמחאה נגד החלטת פשרה נוהלית שנתקבלה במועצה בדבר דיון נפרד בעניין השבויים.

אין סימנים אם ומתי תשתתף ישראל בדיון על גורל ששה הקצי־נים הסורים והלבנונים שנלקחו ב־שבי. ישראל טוענת, שדיון על שיח־רור הקצינים אפשרי רק במיסגרת דיון על חילופים כוללים של כל השבויים המוחזקים ע"י ישראל ו־מדינות־ערב.

ביום ג' בערב יצא שגריר ישראל מר יוסף תקוע את אולם המועצה לאחר שזו סירבה להיענות לבקשת ישראל לדיון מיידי בבעיית השבו־יים כולה. השגריר הישראלי יצא אחרי שחברי המועצה לא יכלו ל־בוא לידי החלטה אם לדון בעניין זה יחד עם תלונות סוריה ולבנון.

בינתיים מפיצות מדינות־ערב נו־סח הצעת־החלטה הקוראת לגינוי נוסף של ישראל על שלא שיחררה את הקצינים וממליצה להקים וע־דה אזרחית או צבאית שתצא לישר־אל ותנסה להשיג את שיחרור ה־קצינים.

אולם, סוריה מבקשת להעי־ביר החלטה שתקרא לגירוש ישראל מן האו"ם אם לא ישח־רור השבויים. דרישתה זו של סוריה נתקלת בהתנגדות מדינות מערב אירופה וארה"ב.

(אי.פי.). בלגיה, בריטניה, צרפת ואיטליה ניסחו אף הן אתמול הצ־עת־החלטה שתוארה ע"י דיפלומא־טים כ„הוגנת ומאוזנת". אם תהיה תגובה חיובית משני הצדדים, יגישו 4 המדינות את הצעת־ההחלטה למו־עצה.

סוריה ביקשה להכליל כמה תיקו־נים בהצעת־ההחלטה שהוגשה ע"י בריטניה, צרפת בלגיה ואיטליה — נמסר אחר חצות.

סגן שר־החוץ הסורי, עבדאללה אל־חאני, אמר, כי 4 המדינות ה־מערביות הגישו הצעת־החלטה הד־שה למועצה שיהיה בה איסור של הצעה קודמה.

המועצה עומדת להתכנס בחודש הערב לחידוש הדיונים בנושא. חא־ני אמר, כי סוריה דוחה כל קשר בין שיחרור הקצינים החטופים ל־בין חילופי השבויים שישראל דור־שה.

זאכארוב מנהל מאבק למען ליברליזציה בבריה"מ

האמבורג, 20 (ע"צ). הפיסיקאי הסובייטי הנודע אנדריי זאכארוב מנהל מאבק למען גיבוש תכנית ברורה ועקבית, המצדדת בדמוקר־טיזציה וליברליזציה של המשטר בבריה"מ.

בתזכיר שנשלח למזכיר המפלגה הקומוניסטית הסובייטית ושפורסם במלואו בשבועון „די צייט", יוצא המדען נגד רדיפת אנשים על רקע מדיני ונגד אישפוז מתנגדי המשטר בבתי־חולים לחולי־נפש. באותו תז־כיר קובע זאכארוב, שבבריה"מ תוב־סת התנועה החופשית של בני־אדם וזרום חופשי של מידע.

עותק של תזכיר זה הגיע לידי כתבים מערביים במוסקבה, — מציין השבועון. הוא מזכיר, כי ה־מקור נשלח לברז'נייב ב־5 במרס 1971. התזכיר הנגש בסיכום של הרפורמות ההכרחיות למען הקידום הטכני והמדעי של בריה"מ.

מעטפות נפץ נשלחו בביירו גם למנהל אש"פ ולכנפא

לבנון תרכוש ציוד לבדיקת חבילות דו

ביירות, 20 (ע"צ). מעטפה ממולכדת רביעית נתגלתה הבוקר בביירות. המעטפה, שבה היה חו־מר־נפץ, נשלחה ע"פ הכתובת של רסאן כנפאני, דובר החזית העממית לשיחרור פלשתינה, ש־נהרג ב־8 ביולי כאשר התפוצץ מיטען חומר־נפץ במכוניתו. שר־הפנים הלבנוני, ג'אמל קבה, יצא כ־ייד כאשר נודע לו על ה־מעטפה — אל הדואר המרכזי ב־לוויית אנשי ביטחון.

ב־3 הימים האחרונים נפצעו 3 אנשים בביירות בהתפוצץ מעטפות עם חומר־נפץ.

היום נתגלו 2 מעטפות נוספות עם חומר־נפץ. הראשונה נועדה ל־שאפיק אל־הוט, מנהל משרד ה־אירגון לשיחרור פלשתין בב מעטפה זו הוחזרה לכבדר בלי שנפתחה.

המעטפה השנייה, הנושאת הכתובת של מארואן דגאני, ממנהיגי פתח, נתגלתה ע"י הדואר המרכזי לפני שנשלח לתעודתה.

בינתיים נודע, כי פקיד יצא אמש בביירות לפאריז לרכוש ציוד הדרוש לצורך הבילות דואר. כוונה צרפת לביירות בימים הקרובים, כ הדריך את עובדי הדואר ה בהפעלה הציוד לגילוי חומר־

העתון „אל בעת" המופי שק כאביב היום את שילטונו ראל באחריות ל„פיגועים" ה עים נגד סופרים ועתונאים פ ניים היושבים בביירות.

שיחות קיסינג'ר עם נציג האנוי לא הפשירו הקיפא

הדרומיים מתקרבים לעיר הואי נון

פאריס, 20 (ע"ר, יופ"ע וע"צ) צפון וייטנאם הכריזה היום, כי אין מקום להפסקת־אש כל עוד לא יוסדרו הבעיות הצבאיות ו־המדיניות בוייטנאם.

נציג צפון וייטנאם, קסואן תוי, אמר, כי הסכם בכל השאלות ה־מדיניות והצבאיות חייב לבוא קודם להפסקה־האש.

משקיפים סבורים, כי העמדה ה־קשוחה של הצפון רומזת שהשיחות הסודיות בין שליחו המיוחד של ה־נשיא ניכסון, ד"ר קיסינג'ר, לבין נציג האנוי, לה דוק תו אתמול, לא הפשירו את הקיפאון.

היום נתברר, כי צפון וייטנאם דוחה את הצעות ארה"ב להבריז על הפסקת־אש כדי לאפשר מדיני. השאלה המכרעת היתה כיום, מי ישלוט בסייגון לא ארה"ב תהיא כחוגיה מדרו סנאם.

הוויישקונג, יחד עם האנוי, לוחצים לקביעת ממשלה זמני סייגון, בעוד שהנשיא ת'יו דו קיים בחירות בפיקוח בינלא לקביעת עתיד דרום וייטנאם.

פתחו חזית שנייה

כעשרת אלפים חיילים דרום נאמיים מתקדמים לקראת העיר נון בחוף המרכזי של דרום וי במסגרת פתיחה חזית שנייה קפת־הנגד הדרומית נגד הקו טים.

בצער רב וביגון קודר
אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית של יקירנו

יעקב רונן
(ווייזינגר)

הלויה תצא היום, יום ששי, י' באב תשל"ב (21.7.72)
בשעה 1 אחרי הצהרים, מבית ההולים רמב"ם חיפה.

המשפחה האבלה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
אמנו האהובה

שרה קושניר ז"ל
מבית סורקיס
ילידת בת־שלבה
אלמנת יצחק קושניר ז"ל

ההלוויה תצא היום, יום ששי, י' באב תשל"ב (21.7.72)
בשעה 13.15 מבית המנוחה רח' הנביא 57 חדרה.

תקוה ודוד שביט
תחיה ניר
והמשפחה

יושבים שבעה בבית שביט, רח' רוטשילד 88 חדרה.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים
על פטירתו של יקירנו

שמעון ב"ר יצחק ספיר

ההלוויה תצא היום, יום ששי, י' באב תשל"ב (21.7.72)
בשעה 12 בצהרים, מבית ההלוויות העירוני רח' דפנה 5 ת"א
לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המשפחה המתאבלת

יקירתנו

ד"ר רות רוזנפלד ע"ה

נלקחה מאתנו באופן פתאומי.

הלויה תתקיים ביום א', י"ב באב תשל"ב 23.7.72 בשעה
2 אחה"צ, מביתה ברח' ק.ק.ל. 47 לבית העלמין בקרית טבעון.
השבעה בבית רוזנפלד, מוצב נהלים ליד פ"ה.

משפחות רוזנפלד—אלסנר

הננו מודיעים בצער רב
על פטירת אמנו וסבתנו

לאורה נתן ז"ל

הלויה תצא היום, יום ששי י' אב תשל"ב (21.7.72) בשעה
12.15 מבית החולים רמב"ם חיפה לבית הקברות חוף הכרמל.

פרופ' עמוס נתן
חנה לבית נתן ופרופ' ישראל נבות
ותמר נבות

יקירתנו

חוה אולסבנגר (לבית זליגמן)
אלמנת עמנואל אולסבנגר
איננה

ההלויה תצא היום, יום ששי, י' באב תשל"ב (21.7.72)
בשעה 1 בצהרים, מבית הלוויות בסנהדריה, ירושלים.

המשפחה האבלה

PHILCO

זה ממש אוצר

✶ מכונות כביסה ✶ טלוויזיות ✶ מכונות יבוש
✶ מדיחי כלים ✶ מזגני אויר תוצרת ארה"ב

פילקו תמיד באיכות עולמית

PHILCO

איזור התעשיה בת-ים, רח' הסוללים 9, טל: 86 01 11

תלמיד ישיבה הואשם בשיגור מכתבי איום לפתולוגים

(ע). — תלמיד ישיבה בבני ברק הואשם (אתמול) בבית המשפט המחוזי בחיפה בשליחת מכתבי איום לפתולוגים ובאיומים לרצוח אישי ציבור.

כתב האישום הוגש נגד משה דב ליפא, בן 23, מחדרה, תלמיד ישיבת אהל יעקב בבני ברק. עוזר פרקליט מחוז חיפה, מר עדי בראונר גולל בכתב האישום, את מעלליו של הנאשם החל במארס 1971 עד אפריל 1972. בתקופה זו הטיל הנאשם, לדברי כתב האישום, מורא ופחד על הפתולוגים בישראל והמכתבי האיום ששלח גרמו לא פעם לסערה ציבורית ולהכרזות שביתות בבתי החולים.

לפי כתב האישום שלח הנאשם במארס 1971 11 מכתבים וגלויות בבני ברק בשם „הועד הערבי העליון", ו„ארגון אל פתח". בגלויות צייר צלבי קרס וכתב דברי שיטנה פרועים נגד המדינה, מוסדותיה ומנהיגיה.

בחודש לאחר מכן שלח מכתב למשטרת רמת־גן בו איים להשמיד תחנות משטרה ובסיס צה"ל, להפיל את השלטון ולרצוח את שר־הבטחון משה דיין ואת הרמטכ"ל חיים בר־לב.

בסעיף אחר נאמר, כי הנאשם שלח בסוף אוגוסט 1971 מכתב איום אל ד"ר קרפלוס, מנהל המכון לרפואה משפטית באבו כביר ובו תבע מהפתולוג להתייצב בשעה 1 אחר הצהרים בגן ציבורי ולמסור דו"ח על נתיחות מתים וכן להביא עמו 200 אלף לירות „כופר נפש". אם לא יעשה כן, איים הנאשם, כי יגרום למותו של הפתולוג.

באותו חודש שלח הנאשם מכתבי איום ברצח לפתולוגים בבתי חולים שונים. בחודש ספטמבר 1971 הגיע לבית גב' שולמית אלוני מכתב איום ברצח, בו נאמר כי תהרג בתאונה מסתורית מאחר שהתקיפה את הדתיים. במכתב נאמר כי „אירגון הש"י" פסק את דינה למות בתליה.

נחנך גשר אריק ע"ש סגן אריק שמיר ז"ל

(ע). טקס חנוכת גשר, בסמוך לשפך הירדן, על שם סגן אריק שמיר ז"ל נערך אתמול אחה"צ במלאת שנתיים לנפילתו במילוי תפקידו. בטכס השתתפו ההורים, קצינים בכירים מפיקוד הצפון, צנחנים, חבריו ליחידה ולנשק ומוקירי זכרו מכל חלקי הארץ.

לאחר קריאת פסוקי תנ"ך וראי אזמה לטשרניחובסקי נקרא האב השכול, מאיר שמיר, להסיר את הלוט מעל שלט ההנצחה. לאחר מכן גזר האב את הסרט מעל הגשר החדש מטיפוס ביילי, שנפתח מעתה לתנועה.

אריק, בנם של ברוחה ומאיר שמיר, גדל בצפת, סיים בהצטיינות פנימיה צבאית שליד בית הספר הריאלי בחיפה. עם גיוסו, התנדב לצנחנים ושירת אחר כך כקצין בצבא הקבע ביחידה אליה התנדב.

עשרות חרדים, ביניהם עולים מרוסיה, הפגינו אתמול ברחבת הכותל. הם תבעו „גיור — רק לפי ההלכה".

שופט זיכה את יגאל לביב

מתריע על קשריו עם מס ההכנסה

(ע). העתונאי יגאל לביב זוכה אתמול מאשמה של שליחות פורצים לגנוב את מסמכי שכטר. השופט המחוזי בנימין כהן כתב בפסק דינו, כי דעתו נוטה להרשיע את הנאשם, אולם אינו יכול לחתום על פסק דין מרשיע ולכן הוא מחליט לזכותו.

השופט קרא פסק דין ארוך במשך שלש שעות ובו סקר בפירוט את העדויות שהושמעו בבית המשפט. בסיכום פסק הדין כתב השופט: „מספר פעמים קיבלה ידי פקודה ממוחי לחתום על הרשעה — וסירבה. זה מזלו של הנאשם. אני חותם איפוא על זיכוי".

להלן ציין, כי איננו יכול לסמוך על עדותו של עוזר סלפטר בגלל אישיותו המיוחדת ולהלן סקר את העדויות המסייעות שהביאה התביעה כדי לחזק את דבריו של עוזר סלפטר. לאחר שמצא כמה ראיות המחזקות את דבריו של עוזר סלפטר ולאחר שסקר את אישיותו של הנאשם, כתב השופט בפסק הדין: „כל פעם שגמרתי בדעתי להרשיע את הנאשם, היה משהו שאינני יכול להסבירו בא ומרתיע אותי. אולי המשהו הוא אישיותו החולנית של סלפטר, שאני חושש מפניה, ממש מפחד מפניה. אינני יכול להסביר את הדבר, אבל יש לי פחד שאם ארשיע, אולי תהיה זו טעות שיפוטית".

השופט קרא את פסק הדין הארוך בעל־פה, כשהוא נעזר בצרור ניירות, שהכין לעצמו מראש לקראת הכרעת הדין. על פניו נראתה ההתלבטות, כאשר קרא את חלקו האחרון של פסק הדין.

מטעם התביעה הופיע פרקליט המחוז עו"ד יעקב קדמי ומטעם הסנגוריה עו"ד רם כספי.

אולם המשפטים היה מלא עד אפס מקום לעומת ריקנותו בימי המשפט כולו. קהל של סקרנים ובני משפחתו של יגאל לביב מילאו את האולם.

„מודיע של מס הכנסה"

חלק ניכר מפסק דינו הקדיש השופט להערכת אישיותו של יגאל לביב, ובתוך כך ציין השופט, כי במעשיו הוא רואה בגידה במקצועו העתונאי, עד להידרדרותו להיות מודיע של מס הכנסה.

השופט כתב בפסק הדין, כי הסנגוריה עצמה תמכה בסלפטר אשר אמר כי כבר בעבר (כאשר כבר ידע הנאשם, שסלפטר הוא מודיע של שלוש) היו בין הנאשם לסלפטר עסקות בלתי חוקיות. הנאשם סיפר, כי בסוף 1969, אגב נסיעתו לחו"ל, נתבקש על־ידי סלפטר להיכנס לבנק בשוייץ, לקחת משם כמה אלפי דולרים ולהבריחם אליו לארץ.

הודאה זו של הנאשם — אמר השופט — מביאה אותנו להערכת אישיותו ומהי האישיות העומדת מול זו של סלפטר: לכל הדעות אדם שפוי, לכאורה בחור פתוח ונבון, העושה רושם טוב.

השופט ציין, כי „זה באמת עניין לא גדול, אבל בהוד סימן אין לעבור עליו לסדר היום".

„בגידה בבחירה"

„האם זו לא בגידה בבחירה שעשה הנאשם, כאשר בחר במקצוע כעתונאי, המתריע על עבירות כלכליות? — שאל השופט בסכמו פרק זה של פסק הדין.

להלן קבע, כי „מה שאני רואה כבגידה האמיתית — אם כי אין בה עבירה פלילית — כוונתי לנפילתו לשמש כמודיע בשכר של שירותי". השופט פירש, כי במלה „בגידה", כוונתו לכניסה בידיעתו למצב, שיש התנגשות בין מעמדו העתונאי לבין העניין האישי שלו.

השופט סמך קביעתו זו על ידיעה שפירסם יגאל לביב ב„הארץ" על סחבת בפרקליטות מחוז תל־אביב. הוא קבע, כי „ברור לי דחלוסין, שבמקרה הזה, אילו הודח פרקליט המחוז, היה הדבר מועיל לנאשם, כי ציפייתו באופן פרטי היתה לקבל גמול נוסף ממס־הכנסה בעד תיק או תיקים, שבהם הוא עזר למס הכנסה לגלות השתמטות".

בסכמו את הדיון בשאלת אישיותו של הנאשם קבע השופט, כי לביב יכול היה לתרץ לעצמו גם את העבירה שבה הואשם — שליחות פורצים לגנוב את מסמכי שכטר הנציבה על משתמטים ממס — בודאי שהיא מצוה, ושכר מצוה לא תמיד צריך להיות רק מצוה, שכן אפשר לקבל גמול כספי ממס־הכנסה. „אשר לשכטר — יכול לביב לחשוב, כי שום נזק אמיתי לא ייגרם לשכטר אם יקחו ממנו את המסמכים, אשר שוכבים אצלו כאבן שאין לה הופכין. ואילו לגבי הפריצה — אותה אולי אפשר להדחיק בהיותה רחוקה מן העין ונעשית בידי אחרים" — קבע השופט.

כמסקנה מניתוח אופי זה, קבע השופט, כי הוא מרגיש, שאין מנוס מהרשעה.

הפריצה לבית שכטר

הפריצה לבית משפחת שכטר אירעה לפני שנה, ב־11 ביולי 1971, היותה זו פריצה יוצאת דופן — ציין השופט בפסק הדין. הפורצים לא גנבו דברי ערך, כמקובל, אלא מסמכים אשר רק יודעי־דבר עשויים לחשוב שיש להם ערך כספי. הפורצים, אשר נתפסו על־ידי המשטרה מיד, לא היו מסוג אנשים שאפשר היה לצפות מהם שיבואו לגנוב מסמכים אלה לצרכי עצמם.

אין חולק על כך שעוזר סלפטר היה האיש, ששלח את הפורצים. הוא מסוג האנשים אשר יכול היה לקבל את המידע על קיום המסמכים ועשוי היה גם להבין את האפשרות הכספית הטמונה בהם. לשון אחרת, עוזר סלפטר יכול היה להיות „קצה החוט". ברם, כשהגיעה המשטרה אל עוזר סלפטר, הודה אמנם שהוא אשר הזמין אצל הפורצים את הפריצה, אך טען כי כשם שהוא הזמין אותה אצלם — אצלו היא הוזמנה על־ידי הנאשם. לגירסתו היה הוא צריך להביא את המסמכים לנאשם וזה צריך היה להעבירם הלאה, למען יכניסו כסף ואז, בסופו של דבר, היה מקבל את חלקו בידי הנאשם.

סלפטר ממשיך בגירסתו, כי למחרת הפריצה נודע לו מפי פורץ שהחמק (הוגו כהן), כי הפורצים נתפסו עם המסמכים בידיהם. מיד דיווח על כך לנאשם מאחר שעדיין היתה אפשרות לעשות כסף עם המסמכים אצל מס־ההכנסה. הנאשם ענה לו, טוען סלפטר, כי יודיע מיד

(הסוף בעמוד 4, טור 3)

ד"ר א. להמן: אין לשנות חובת הבנקים לשמור על סודיות

מאת מרדכי צבי
סופרו הכלכלי של „הארץ"

„אינני חושב כי יש צורך לשנות את המצב הקיים, בין מבחינה החוקית ובין מבחינת הנוהל הקיים, לגבי חובת הבנקים לשמור על סודיות חשבונות הלקוחות. לא רק בגלל תפקיד הבנקים לרכז כספי חסכון של כלל האוכלוסיה, אלא גם משום שיהדות העולם מתרגלת יותר ויותר לראות בישראל מרכז פיננסי עבורה — כך הגיב אמש יו"ר מועצת מנהלי בליל, ד"ר א. להמן על הידיעה כאילו הוא תומך בהצעתו של מזכיר ההסתדרות מר י. בן אהרון בדבר אפשרות חשיפת החשבונות הבנקאיים (ראה „הארץ" מאתמול). ד"ר להמן הבהיר כי הוא שולל באורח מוחלט כל כוונה כזאת.

גיורא שפיגל — ללונדון

עוכב השבוע בארץ בשל בעיות משפטיות

(ע). קוחקן הנבחרת של הכדורגל הישראלי, גיורא שפיגל, יצא אתמול במטוס אל־על ללונדון, לאחר עיכוב של שבוע בשל בעיות משפטיות.

שפיגל ביקש להמריא מישראל בשבוע שעבר, אבל לא ניתן לו לעלות על מטוס בנמל התעופה בגלל חוב כספי שגרר אחריו הליכים משפטיים.

ביום ד' הוסדר ענין החוב ורשם בית המשפט בתל־אביב ביטל את צו עיכוב היציאה מהארץ. בנמל התעופה בלוד נפרד שפיגל מידידים.

שפיגל הוחכר לאנגליה על־ידי בילי ניקולסון, מנהל קבוצת הכדורגל האנגלית טוטנהאם, שראה אותו כאן במשחקה של מכבי תל־אביב נגד הקבוצה האנגלית.

מחקר בטכניון מצביע על מיבנה תעשייתי בריא בחיפה

8 אחוזים מכלל אוכלוסיית המדינה — 13 אחוז מכלל תפוקת התעשייה בארץ

מאת סופר „הארץ" בחיפה

„מימצאי המחקר מצביעים על מיבנה תעשייתי בריא המבטיח צמיחה כל עוד גורמי המשיכה הזמנת עיריית חיפה ואשר חלקו עול" — נאמר במחקר על פוטנציאל הצמיחה הכלכלית של העיר חיפה, שנעשה בטכניון לפי הזמנת עיריית חיפה ואשר חלקו הראשון פורסם השבוע.

המחקר חולל הפתעה משמחת בחוגי העירייה, הטוענים שהוא מזים טענות על פיגורה הכלכלי של חיפה.

המחקר העלה כי תפוקת התעשייה בחיפה בשנת 1970 היתה 13 אחוז מכלל תפוקת התעשייה בארץ בעוד שאוכלוסיית חיפה היא רק 8 אחוזים מאוכלוסיית המדינה. באותה שנה הושקעו בחיפה 13 אחוז מסך ההשקעות שנעשו בתעשייה בארץ לעומת 12.5 אחוז בתל־אביב ו־3 אחוזים בירושלים. באותה שנה הגיע אחוז המועסקים בתעשייה בחיפה ל־12 אחוז (24,263 מועסקים ב־615 מפעלים), מכלל המועסקים בארץ.

עוד העלה המחקר, כי בחיפה מועסקים בענף הכימיקלים 40 אחוז מכלל המועסקים בארץ בענף זה; בענף המכונות 24 אחוז; מוצרי מתכת 19 אחוז; ציוד חשמלי ואלקטרוני 18 אחוז. לפי הרשות לתכנון כלכלי במשרד האוצר, הרי הגידול שחל בענפים אלה הוא הצפוי לעתיד, גבוה יותר מהגידול הממוצע התעשייתי הזה.

מצב חומרי עדיף

עוד העלה המחקר כי בשנת 1969/70 הגיעה ההכנסה הממוצעת לעובד בתעשייה בחיפה ל־10,708 ל"י והיא עלתה על הממוצעים של תל־אביב וירושלים. ביחוד בלטו יתרונות העובדים בענפי הכימיקלים, במינרלים, המכתות, העץ והרהיטים. „נתונים המצביעים על העובדה שמצבו החמרי של פועל התעשייה בחיפה באופן כללי עדיף יותר מזה של פועל תעשייה במקומות אחרים בארץ".

מאגר שטחים לפיתוח

סקירת השטחים הפנויים לפיתוח תעשייתי בחיפה מצביעה על מאגר שטחים גדול בחיפה ובאיזור. המחקר ממליץ על פיתוח ותכנון שטחים אלה, כדי שיתאימו לדרישות מפעלי התעשייה הנמשכים וימשכו בעתיד לדרישות התעשייתיות שנוצרו כבר בחיפה והאיזור.

בסיכום המחקר נאמר, כי בחיפה וסביבתה נוצרה השתית התעשייתית המעודדת גידולן של תעשיות מסורתיות ודוקא תעשייה המראות גידול יחסי גבוה יותר בהשוואה לתעשיות אחרות.

עבודת המחקר נעשתה על־ידי המרכז לחקר העיר והאיזור שליד מוסד הטכניון למחקר ופיתוח. הוא בוצע בידי ד"ר דני שפר, מרצה בכיר, בעזרתם של ה"ה דני איינברג, מיכאל גולדמן ויוסף גולדמן. השלב הראשון של מחקר כולל ניתוח המיבנה התעשייתי של חיפה בשנים 1965—70.

שלב ב' של המחקר יטפל בתחזית פיתוח תעשיות בחיפה, השלכותיהן על הביקוש לקרקע, לכח אדם, לשירותים שונים וקשרי גומלין בין ענפי התעשייה השונים.

משבר חדש במועצת מעלות־תרשיחא

מאת יהודה אריאל, סופר „הארץ"

משבר חדש פרץ במועצה המקומית המאוחדת מעלות־תרשיחא עם הגשת מכתב חתום על ידי 7 מבין 11 חברי המועצה, שבו הם מודיעים כי הם פורשים מהקואליציה. בין הפורשים 5 יהודים ו־2 ערבים, שהם חברי מפלגות גח"ל, מפד"ל, פועלי אגודת ישראל ושניים מתרשיחא הקשורים להעבודה.

הפרישה נעשתה בשל תלונות על יו"ר המועצה המקומית, מר אלי בן־יעקב, שלפיהן התנהג בישיבות המועצה בצורה שפגעה בחבריה. כן קבלו על אי סדרים בניהול.

בעקבות מכתב הפרישה נדחתה ישיבת מליאת המועצה שנועדה ליום א' הקרוב.

יעקבי: אין פיגור בבניית התחנה המרכזית בת"א

מאת סופר „הארץ" לעניני תחבורה

אין שום פיגור בבנית התחנה המרכזית החדשה בככר לוינסקי והגישות אליה, ולפי התכניות היא תיפתח לתנועה בסוף 1973, מסר אתמול סגן שר התחבורה, מר גד יעקובי במסיבת עתונאים בתל־אביב.

עם זאת אמר, כי יתכן שאפשר יהיה להפעיל את התחנה בשלבים — עם יגיעו להסדר עם חב' דן. הוא ציין, כי דן נתבקשה להשתלב בתחנה המרכזית החדשה, שכן לא יעלה על הדעת שקווים עירוניים לא יעברו דרך תחנה של שירות בין־עירוני והנוסעים יסבלו מכך. הנהלת דן הודיעה, כי היא מתנגדת לפעול בתחנה המרכזית החדשה, המרוחקת מן המרכז העירוני ותחייב הארכת משך הנסיעה ללא שום הצדקה.

נדרסה למוות בירושלים

אשה בת 67 נדרסה אתמול למוות על ידי משאית בירושלים. האסון אירע בעת שהאשה חצתה את הכביש ברחוב ירמיהו פינת רחוב בר־אילן. נהג המשאית נעצר לחקירה.

מועצת פועלי חיפה: אין הצדקה להכריז סכסוך עבודה בצים

מאת סופר „הארץ" בחיפה

אין הצדקה להצעות לתביעת ועד עובדי צים להכריז סיכסוך עבודה בחברה — קבעה אתמול מזכירות מועצת פועלי חיפה שאף הודיעה את הועד, כי תתיחס בחומרה, אם יחליטו העובדים באסיפתם ביום א' לנקוט באמצעים נגד הנהלתם.

המזכירות תבעה מהצדדים להשלים את הדיונים על הסכם עבודה חדש תוך עשרה ימים — ואם עד אז לא יושג הסכם בכל הנקודות השנויות במחלוקת, יובא הנושא מחדש לדיון במפ"ת.

את העילה העיקרית לסיכסוך רואה מועצת פועלי חיפה ביחסים הלא תקינים שבין ההנהלה לועד העובדים.

נתונים חדשים על־ידי מבקר ההסתדרות:

1.2 מ' ל"י — שכר טירחה קיבלו עורכי־דין ממפעלים הסתדרותיים

מאת סופר „הארץ"

נתונים חדשים על שכר טירחה שקיבלו עורכי הדין ממפעלים הסתדרותיים, מצביעים על הוצאה של 1.27 מיליון ל"י ולא על 400 אלף ל"י כפי שהתפרסמו באחרונה. הנתונים החדשים הם לאחר בדיקה שערך מבקר ההסתדרות, מר שלמה שטנגר, בארבעה מוסדות הסתדרותיים.

המוסדות שבהם נעשתה הבדיקה היו: כור, סולל בונה, הנוש, סיכון עובדים, המשביר המרכזי והמשביר לצרכן ותנובה. הנהלות המפעלים הצטיקו 45 משרדי עורכי דין, אך מחצית מכלל הסכומים שולמה לשלושה משרדים. למשרד קומיסר 252 אלף ל"י, למשרד ח"כ צדוק 241 אלף ל"י ולמשרד פרידמן 153 אלף ל"י.

שכר הטירחה ששילמה כור היה 375 אלף ל"י, וסולל בונה 341 אלף ל"י. מבקר ההסתדרות מציין, כי הסכומים אינם כוללים את המפעלים המשותפים להסתדרות ולבעלים פרטיים, שכר ששולם בחו"ל והוצאות להחזקת לשכה משפטית פנימית.

את ההבדלים בנתונים שהוגשו בזמנו למזכיר ההסתדרות מר יצחק בן אהרון, לבין נתונים אלה מסביר מבקר ההסתדרות בכך שלא נכללו החטיבות שנהנו מעצמאות מסויימת ושכר טירחה ששולם על ידן לא נכלל בחשבון הברכה. עוד מציין המבקר כי רוב הקונצרנים נעזרים בלשכה משפטית פנימית, המכסה חלק חשוב של הייעוץ המשפטי. החזקת לשכות אלו עולה לכור ולסולל בונה כ־200—250 אלף ל"י לכל אחד בשנה. המבקר מציין כי אין זה בלתי סביר אם קונצרן שיש לו עסקים ענפים נקשר גם עם עורכי דין פרטיים.

נאשמים בשוד נעצרו עד תום ההליכים

(ע). שני נאשמים בשוד מזויין בבנק דיסקונט בר"ג, נעצרו אתמול, בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב עד תום ההליכים המשפטיים. השניים הם עזרא סאלח בן 19 מת"א ויעקב כהן בן 27 מכפר יבנה.

(ע). סימון וקנלר, החשוד באיום לפוצץ את לשכת ראש עיריית ת"א בעזרת שני רימונים שהחזיק בידו — נעצר אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב לששה ימים.

הוכפלו קצבאות למשפחות גדולות

מאת סופר „הארץ"

הקיצבאות למשפחות מרובות ילדים יוכפלו מהילד הרביעי.

במקום 22.5 ל"י לחודש כיום ישולמו כ־45 ל"י בעד ילד רביעי וחמישי. תכנית זו אושרה אתמול על־ידי שר האוצר מר פנחס ספיר ושר העבודה מר יוסף אלמוגי.

הגדלת הקיצבאות לילדים נעשתה לפי תכנית רפורמה שהובאה עוד בשבוע שעבר לעיונה של ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר. בעקבות מתן האישור לכך, יביא מר אלמוגי את התכנית המפורטת — שהיקפה הכספי הוא 100 מיליון ל"י לאישור מועצת המוסד לביטוח לאומי שתתכנס בימים הקרובים. הכספים למטרה זו באים בחלקם מהאוצר ובחלקם מהביטוח הלאומי.

3 גשרים זמניים יותקנו בת"א להקלת התנועה

מאת סופר „הארץ" לעניני תחבורה

במסגרת האמצעים להקלת התנועה בדרך פתח־תקוה ודרך חיפה בתל־אביב הוטל על חברת נתיבי איילון לבנות גשרים זמניים בשלושת הצמתים הסואנים — שד' רוקח — דרך חיפה, רח' פנקס — דרך חיפה ורח' קפלן דרך פתח־תקוה — הודיע אתמול שר התחבורה, מר גד יעקובי במסיבת עתונאים בתל־אביב.

לדבריו יוקמו שלושת הגשרים בצמתים אלה תוך שנה או שנה וחצי, אם לא יהיו עיכובים מיוחדים והוצאה של כמיליון ל"י לכל גשר. בגשרים אלה יוקבו עד לביצוע התכנית לטווח ארוך של הקמת מחלפים בדרכים אלה.

שלושה קווים חדשים יופעלו בתל־אביב ע"י דן ואגד

מאת סופר „הארץ" לעניני תחבורה

במסגרת התכנית לריאורגניזציה של התחבורה הציבורית בתל־אביב, יופעלו בשלב ראשון שלושה קווים חדשים, מהם שניים על־ידי דן ואחד על־ידי אגד, מסר אתמול סגן שר התחבורה, מר גד יעקובי, במסיבת עתונאים בתל־אביב.

הקו הראשון יהיה קו 4, שיארך מזרחה מן התחנה המרכזית דרך לה־גרדיה ואלוף שדה לשכון קרית בעתיים. קו זה יופעל על־ידי דן.

הקו השני יהיה 262, שישלב את הקווים הקיימים 90, 91, 92, 93 וכן 7 ו־80, ויהווה קו אחיד מחולון דרך התחנה המרכזית עד לרמת־אביב. קו זה יופעל על־ידי אגד.

הקו השלישי יהיה קו 252 מבת־ים לצפון תל־אביב ורמת־אביב. קו זה יופעל על־ידי דן.

Hughes Industries Ltd.

יוז תעשיות (ישראל) בע"מ.

פרסום "לאן"

בנה את וילת חלומך

תוך כחודש במחיר של דירת שיכון

יוז תעשיות (ישראל) בע"מ החברה הקנדית הגדולה לבנית בתים מציעה לך לבנות את הוילה שחלמת עליה מבטון ופלדה בגודל של 73 מ"ר או 98 מ"ר עם 4, 3, 2 חדרי שינה במחיר של כ־695.— לירות למ"ר בלבד (מחיר זה כולל תכנון ארכיטקטוני, קיים תכנון מיוחד לבתי מלון ולמוטלים) אם תבנה אותה על המגרש שלך,

לפרטים נוספים נא לפנות לת"ד 2091 ירושלים.

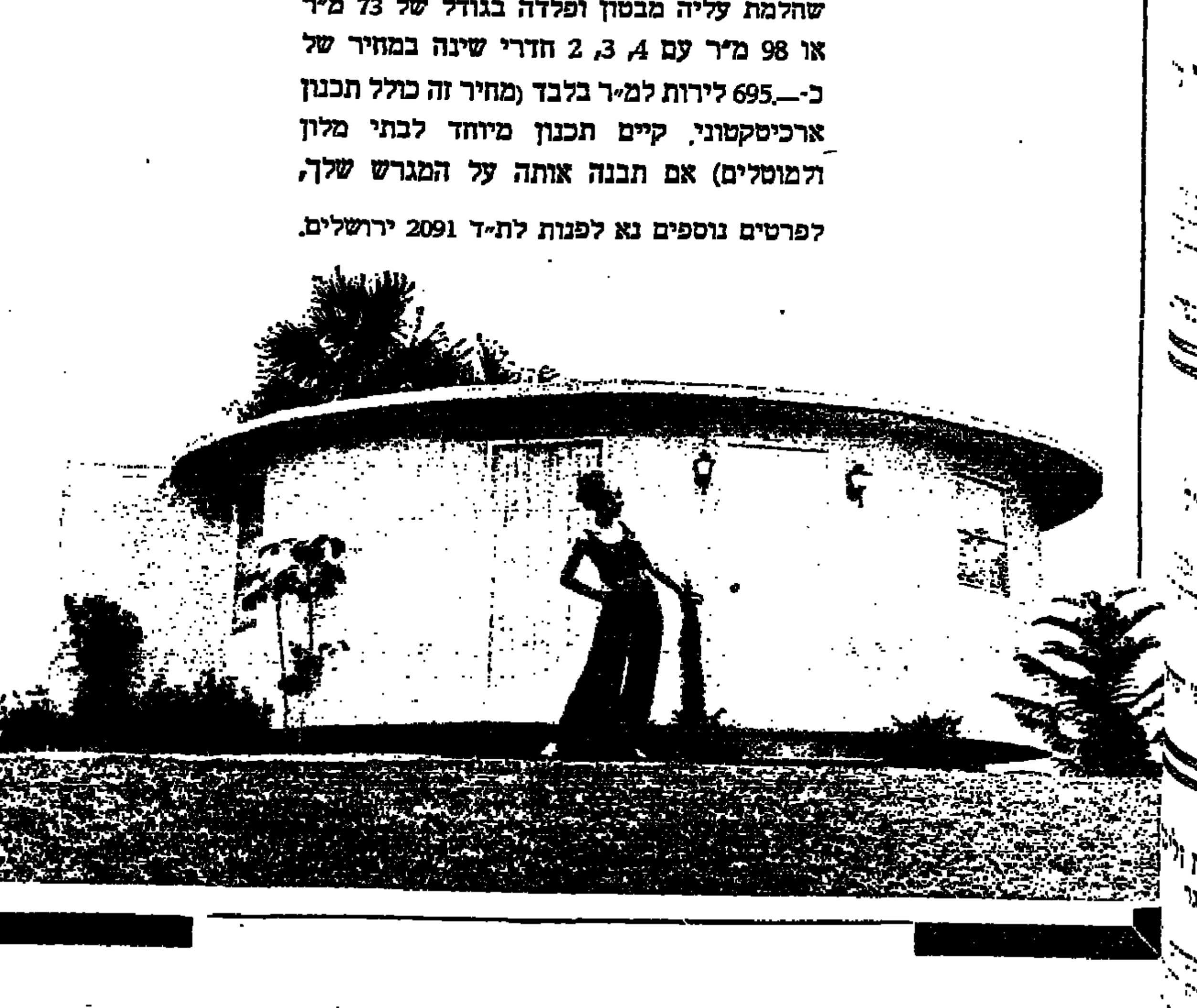

24 ימים של חויה תרבותית מצפים למטיילים חובבי־אמנות, בטיול מיוחד במינו, המאורגן על־ידי ד פ נ ה ט ו ר ס, בהדרכתו של מר מנדל קוחנסקי, מבקר התיאטרון של "ג'רוזלם פוסט".

For complete details, contact
Daphna Tours
Tel-Aviv: 15 Rothschild Blvd. Tel. 59607
104 Hayarkon St. Tel. 244126

Daphna Tours presents
festival of the Arts tour
A 24-day deluxe tour of the visual and performing arts
Directed by Mendel Kohansky

LONDON: King Tutenkhamon exhibition, London shows, Shakespearean and avant-garde
PARIS: Louvre, Comedie Francaise, Art galeries
SPAIN: Prado, Madrid, Toledo, Granada, Sevilla, Cordoba, Malaga, Marbella

PRICE IL 2195+$665
DATE Sept. 11th to Oct. 5th 1972

בטיול ישולבו ביקורים בהצגות ובסדנאות תיאטרון, בתיאטרון שייקספיר בסטראטפורד, פגישות עם אישי־בימה נודעים, סיורים במוזיאונים, בגלריות, בתערוכת תות־אנך־אמון ובמרכזי פולקלור באנגליה, בצרפת ובספרד — לרבות נופש בקוסטה־דה־סול.

מחיר הטיול * כולל, בנוסף לטיסות ולמיסים, הסעות אל נמלי־התעופה ומהם, סיורים מודרכים באוטובוסים חדישים, שהיה וחלק ניכר מהכלכלה בבתי־מלון מפוארים והסעות וכרטיסים לכל המופעים.

לקבלת פרטים נוספים, כולל התוכנית המפורטת של הטיול, פנה עוד היום לאחד ממשרדי ד פ נ ה ט ו ר ס:

תל־אביב: שדרות רוטשילד 15, טל. 59607/8, 59782.
רחוב הירקון 104, טל. 244126.
ירושלים: רחוב המלך דוד 9, טל. 223553, 223109.

* [illegible]

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר יחידה	מחיר פידיון	מחיר שוק
צבר	220.8	210.5	210.5
ארז	124.0	118.2	118.2
איתן	118.32	—	115.43

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

הידעת כי
עובדי המדינה
נהנים מהנחה ניכרת מדמי המנוי
באמצעות בנק "יהב"
ראה מודעה בעמוד 18
הארץ

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

מחקר: מפגש תלמידים משכבות שונות אינו מבטיח אינטגרציה

דרוש שינוי בתכניות הלימודים ובשיטות ההוראה

מאת סופרת „הארץ" לענייני החינוך

המתכונת של חטיבת הביניים מגבירה את הסיכוי למקובלות חברתית של תלמידים טעוני טיפוח בקרב תלמידים משכבות מבוססות, אך אם לא ייעשה מאמץ מכוון להבטחת תנאים מעודדים, ספק אם האינטגרציה החברתית תיווצר על־ידי עצם המפגש של תלמידים משכבות שונות — קובע מחקר על המקובלות החברתית של חניכי מפעל הפנימיות לתלמידים מחוננים משכבות טעונות טיפוח, שפורסם השבוע על ידי מכון סאלד.

בהמלצות מודגש, כי מסגרת מעורבת טומנת בחובה סכנות, אם אינה מבטיחה תנאים מתאימים לאינטגרציה ממשית.

מידגם המחקר הקיף תלמידי מחזור תשכ"ו של ביה"ספר מ"ב בירושלים, המורכב מפנימיה ל־200 תנייכים ועל־יסודי עיוני ארבע־שנתי.

במסגרת הפנימיה נקלטים מדי שנה כ־50 תלמידים מחוננים משכבות טעונות טיפוח ממקומות שונים בארץ, המתחילים לימודיהם בכיתה ט' עם תלמידים ממשפחות מבוססות יותר בירושלים.

יצירת מצב של משבר

אחד מעקרונות היסוד של מפעל זה הוא שיש ליצור מצב של משבר אצל תלמידים מוכשרים משכבות נחשלות על ידי הוצאתם מסביבתם התרבותית, שהעניקה להם תחושה של שביעות רצון מעצמם ובלמה את מוטיבציית הקידום שלהם. המחקר ניסה לבדוק את השפעת המפגש בין התלמידים משכבות שונות ואת מידת המקובלות החברתית של טעוני הטיפוח.

תנאי המקובלות

המחקר קובע, כי לא כל חניכי הפנימיות מצליחים להיות המקובלים ביותר בכיתותיהם, אבל מי שמקובל על חבריו בפנימיה ההומוגנית מקובל גם על חבריו בכיתה ההטרוגנית והמפגש אינו מסכן את הפוחות מקובלים באובדן מעמד. מידת המקובלות החברתית תלויה בשלושה תנאים: הצלחה בלימודים של טעוני הטיפוח והשוואת ההישגים הלימודיים לאלה של המבוססים לפחות ביחס למטרות המינימום של המוסד; מוטיבציה לימודית וחברתית חזקה של טעוני הטיפוח; תמיכה ציבורית במפעל השילוב החברתי. היחס הישר בין הצלחה בלימודים למקובלות חברתית מחייב שינוי תכנית הלימודים ושיטות ההוראה וארגון דפוסי הלימוד, באופן שיבטיחו הצלחה בלימודים גם לתלמידים בעלי כושר בינוני או נמוך — קובעים עורכי המחקר.

סרט טלוויזיה על יצירת מחול לתחרות רדיו טלוויזיה באיטליה

„הצפייה", יצירת מחול של כישל דסקומבי (מוסיקה: סרג'יו נטרה) המבוצעת על ידי להקת מחול בת־דור, מופקת בימים אלה כסרט על־ידי הטלוויזיה הישראלית ותוצג בתחרות הבין־לאומית על פרס איטליה לרדיו וטלוויזיה שתיערך בספטמבר ש.ז. בטורינו. הבימוי נעשה בידי אפרים סטן; התפאורה — אריק סמית; התאורה — חיים תבלת. מנהלת אמנותית — בינס אורדמן.

פרס איטליה ניתן לסרטים תיעודיים. בשנה שעברה זכתה בפרס איטליה למוסיקה ומחול יצירה שצולמה על ידי הטלוויזיה השבדית „יין אדום בגביעים אדומים".

צעירי חרות התפללו על הר הבית

15 נערים המשתייכים לתנועת החרות עלו אתמול להר הבית, התפללו שם ופונו על־ידי המשטרה, לקול שירת ההמנון הלאומי. הצעירים ובראשם חבר מועצת עיריית ירושלים מטעם גח"ל, מר גרשון סלומון, הסתננו להר הבית דרך שער המוגרבים. הם התרכזו במרחק של כמאה מטר משער המוגרבים והחלו להתפלל. שוטרים שהוזעקו למקום פינו אותם ללא שימוש בכוח. הצעירים שרו התקוה וסיימו את תפילתם מחוץ לשטח הר הבית.

הם חילקו כרוזים, התובעים זכות תפילה ודגל יהודי על הר הבית.

רבנים בארה"ב תוקפים את המפד"ל

מאת עמוס הדר סופר „הארץ"

איגוד הרבנים ואגודת הרבנים בארה"ב ובקנדה תקפו בחריפות את המפד"ל על שביצירה במנעו בעת ההצבעה בכנסת על תיקון חוק השבות. שני הארגונים הביעו הערכה לד"ר א. שאקי על הצבעתו בעד החוק. במכתב שהגיע שלשום מאגודת הרבנים בארה"ב וקנדה לד"ר שאקי נאמר כי אגודת הרבנים החליטה „להודיע לכל העולם", שמנהיגי המזרחי בארץ אינם מייצגים עוד את הדת כיוון שלא רצו להצביע בעד ההלכה ואי־אפשר להביאם בחשבון כמפלגה דתית.

נמנעה יציאת אביצדק

(ע). יציאתו מן הארץ של אליהו אביצדק, ממנהלי בנק אגריי לשעבר, עוכבה עד 5 בספטמבר הקרוב. הוא נחקר על ידי המשטרה בפרשה של 15 מיליון הלירות שהוצאו מהבנק כהלוואות לבעלי המניות ואשר סבורים כי הם שגרמו להתמוטטות הבנק.

אביצדק פנה לבית המשפט וביקש לאפשר לו לצאת לחודש לחו"ל להסדרת עניין פרטי מאחר שדרכונו מופקד בידי המשטרה מאז תחילת החקירה.

שופט השלום ש. שטיינברג, התיר לאביצדק לצאת את הארץ ועל כך ערערה שלשום המשטרה בפני השופט המחוזי חיים בנטל.

פקד י. רוזנברג טען בשמה, הביא לתשומת לב השופט כי אביצדק שימש נציג במועצת המנהלים לمשקיע העיקרי, יוסף גלזר. המשטרה גילתה כי יש לחקור אנשים בארה"ב, בשוויץ ובהולנד בפרשה זו. קיים איפוא חשש שהיציאה המבוקשת לחו"ל בשליחות גלזר היא במטרה להידבר עם אותם אנשים, ולסכל את מאמצי החקירה.

עו"ד ע. מאק, שטען למשיב, הצביע על כך שאביצדק כיהן כחבר במועצת המנהלים של הבנק רק עד 1968 בעוד שהעבירות הנדונות בוצעו ב־1969 וב־1970.

השופט קבע שאם יש להתחשב בצרכים הפרטיים של אביצדק, קודמת גם טובת הציבור. לכן החליט לעכב את היציאה לחודשיים.

שופט זיכה את יגאל לביב

(סוף מעמוד 3)

על כך לשילוני (סגן בכיר מס־ההכנסה). בסוף קיבל סלפטר דיווח מן הנאשם, כי אנשי מס ההכנסה בדקו את המסמכים ומצאום חסרי ערך מבחינתם.

תיאום הגירסות

אנחנו שומעים מפי סלפטר — כותב השופט — כי כאשר נתעורר החשש שהמשטרה תעלה על עקבות המתכננים, נפגשו השנים — סלפטר ולביב — ותיאמו ביניהם את הגירסאות אותן ישמיעו למשטרה.

בהלק זה של פסק הדין מעיר השופט: ברור לי כי סלפטר הוא עד כל כך מסוכן, שעל פי עדותו לא בא בכלל בחשבון להרשיע, מבלי שתהיה עדותו נתמכת בתמיכה מקיפה ומשכנעת. סלפטר הוא לכל הדעות אישיות חולנית...

אולם, מוסיף השופט, כי „בראיות שהוצגו יש די הוהר בשביל לשמש סיוע במישור הפורמלי".

הנאשם — כתחליף

כאשר תפסה המשטרה את סלפטר, הבין בצבכו כי אפסו סיכוייו להחלץ עצמו ממצרה שלתוכה נכנס, אלא אם כן יצליח להציע מישהו אחר במקומו. הוא נצריך היה אדם, אשר שלשלטונות המכונים על התביעה יהיו סבורים, שכדי להשיג הרשעה נגדו, כדאי להפוך את סלפטר לעד המדינה.

תפקיד זה, שהיה דרוש לסלפטר, עשוי היה הנאשם למלא להפליא — מציין השופט — וזאת בגלל מעמדו הכללי בציבור וכן בגלל הנסיבות של אותה שעה (ההתנגשות עם המשטרה בעניין מסמכי לנסקי) ברור היה גם לסלפטר, כי תמורת לכידת הנאשם והרשעתו, כדאי יהיה לכתנים על התביעה להפוך את סלפטר לעד מדינה. עם זאת הזכיר השופט, כי הסנגוריה לא הטילה דופי ביושרה (להבדיל מתוכמתה) של המשטרה בעניין זה.

מכים במשטרה, לביב הודיע על כך למר שילוני וזה פנה למשטרה וביקש את המסמכים לעיון. דרך זו של העברת האינפורמציה מסלפטר ללביב מתקבלת על הדעת אם נזכור שלביב ניהל מסע עתונאי נגד כמפעל גיבור. לאחר שהובשיקה כוחו שלה מבחינתו של סלפטר — אין מניעה שיספר על כך לעתונאי.

מצד שני מתברר מן השיחה המוקלטת בין לביב וסלפטר, כי לביב ידע שסלפטר שותף לפריצה. לכן שואל השופט למה נמנע לביב בעקשנות מלהזכיר את עדרו סלפטר בחקירתו במשטרה?

לא ברור גם מדוע צריך היה סלפטר, שהיה שותף לעבירה, לחשוף את עצמו.

השופט הוסיף, כי „זה באמת חמור מבחינת הנאשם", שסלפטר מיהר להודיע להוגו כהן על חוסר ערכם של המסמכים לגבי שלטונות מס ההכנסה. השופט מזכיר, כי התובע טוען בתוקף כי הידיעות עברו בין שותפים לעניין.

בחקירתו במשטרה השתמש לביב מלהודות על סלפטר — קובע השופט — לא כיוון שרצה לכסות על מקור אינפורמציה עתונאי, אלא כדי לשמור על עצמו. לביב חשב שהמשטרה עצרה אותו בפני שאליצור שילוני דיבר. הוא לא ידע שהמשטרה כבר יודעת על סלפטר, ולכן הסתיר את סלפטר כדי להגן על עצמו. הוא קיווה שאולי סלפטר לא יתגלה כלל.

נקודות לטובת לביב

כאן סקר השופט את הנקודות שלטובת יגאל לביב: עובדה היא שסגן בכיר במס הכנסה לא משך ידו מפניו מסמכי שכבר משך זמן רב ויגאל לביב ידע על כך.

יגאל לביב סיפר על מסמכי שכסר בהזדמנויות שונות לחבריו ולפחות עד אחד או שנים העידו שעוד לפני מעצרו גילה לביב כי הוא אשר טילפן לשילוני והודיע לו על הפריצה שקרתה ועל הימצאות המסמכים במשטרה. זהו מעשה בלתי הגיוני מצידו של אדם החושש ליהוקשר בדבר עבירה — קבע השופט.

השופט מזכיר עוד בפסק הדין, כאשר שילוני נכשלה לגלות את שמו של לביב, כמי שטילפן וסיפר לו כי המסמכים בידי המשטרה, לא התנגד לביב לכך אלא ביקש רק ששילוני לא יספר על יחסיהם הקודמים.

השופט קבע עוד, כי „דבר לא מבוטל של זכות נשען גם בכך שגם בפני שכטר שמצנו כי הנאשם לא ניסה להציע לו אפילו אגורה אחת. האם ניתן להאמין שיציע לסלפטר עשרות אלפי לירות מבלי לנסות להשיגן משכטר עצמו בסכום הרבה יותר קטן ?"

כן הזכיר השופט, כי יגאל לביב ידע, שסלפטר שימש משך זמן רב כמודיע של תת־ניצב שלוש. נשאלת איפוא שאלה: „האם מתקבל על הדעת שהנאשם יסתכן בעיסקה בלתי חוקית עם מודיע של המשטרה ?"

אולם השופט מסכם פרק זה בפסק דינו בקביעה, כי „אין כמעט דבר, במשפט זה, שאין לו פנים לכאן ולכאן".

השוטר מעיד על היריות לעבר מוסיאל מרחובות

מאת סופר „הארץ" לענייני משטרה

בחקירת מקרה המוות של הצעיר מרחובות, משה מוסיאל, שנורה בידי השוטר קלוד בן מתברר, כי השוטר לחץ ארבע פעמים על הדק האקדח וירה שתי יריות. דברים אלה אמר אתמול השוטר בעדותו לפני השופט שלמה יפרח בבית המשפט ברחובות.

השוטר אמר עוד, כי לא ידע שההוראות במשטרה קובעות שאת יריות האזהרה יש לירות בכיוון למעלה. הוא טען כי בקורס השוטרים שבו למד בשנת 1962 נאמר לו כי יורים יריות אזהרה בכיוון לאדמה. מאז השתנו הנוהלים במשטרה אולם השוטר לא ידע על כך.

השוטר גם הכחיש, כי סיפר לחברו השוטר ימין, כי שמע קריאת כאב מכיוון הבורחים אחרי שירה. עו"ד משה רום, המייצג את המשפחה בחקירה זו, האשים את השוטר כי ידע שפגע במוסיאל.

מדיווחו של סמל גרשון יחזקאל מתברר, כי השוטר בן זיהה את מוסיאל כאשר ביקר בביה"ח קפלן כאיש שניסה לברוח ממנו במחסום המשטרתי. אתמול הכחיש זאת השוטר.

יוצאים לכנס לשכות מסחר בירדן

(ע). — חברי לשכות המסחר ברחבי הגדה המערבית יצאו ביום א' לרבת עמון כדי להשתתף בכינוס הערך בבירת ירדן ביום ב', בהשתתפות שר הכלכלה הירדני. הכינוס ידון ביצוא החקלאי והתעשייתי של הגדה המערבית ובנושאים כלכליים אחרים. הוזמנו לכינוס גם חברים של לשכת המסחר במזרח ירושלים, אך, כפי שנודע, דחו שלטונות ישראל את יציאתם של אלה מאחר ומאז איחודה של העיר אין שלטונות ישראל מכירים בקיומה של הלשכה הנפרדת. נציגי יתר שבעת הלשכות ברחבי הגדה יצאו לירדן ביום א', כאמור.

צבוע מטיל אימה על שכם

(ע). צבוע בודד מטיל פחד על העיר שכם. לאחר שנה כמה ימים הופיע הצבוע בשעות הלילה בשכונות שונות של העיר שכם. נמסרה הידעה בנדון למשטרת שכם שפתחה בסריקות אחריו.

תנועת מטוסים בלוד

יום שישי

נוחתים:

אל־על (454) ב־00.40 מרומא; ס.ח.אי. (811) ב־04.10 מארה"ב, המזרח הרחוק; איירפראנס (193) ב־04.20 מסייגון, הרדו, מטהראן; אל־על (100) ב־06.10 מניו־יורק; כי.פי.אי. (204) ב־11.30 מקנדה, רומא; אל־על (200) ב־11.45 מניו־יורק; אל־על (362) ב־12.30 מאיסטנבול; אליטאליה (738) ב־12.15 מרומא; ס.ח.אי. (740) ב־13.25 מארה"ב, פרנקפורט; אל־על (252) ב־13.35 מניו־יורק, פאריס; ס.ח.אי. (888) ב־13.40 מניו־יורק; סוויסאייר (302) ב־13.50 מניקוסיה; אל־על (410) ב־14.05 מאתונה; אל־על ב־14.50 מניו־יורק, לונדון; אל־על (164) ב־15.00 מניירובי, אדיס אבבה; אל־על (464) ב־15.20 מרומא; ס.ח.אי. (810) ב־15.35 מבוסטון, פאריס, רומא; אל־על (384) ב־16.10 מניקוסיה; ס.ח.אי. (840) ב־16.30 מארה"ב, רומא, אתונה; איירפראנס (194) ב־16.40 מפאריס; סוויסאייר (330) ב־17.05 מציריך; אליטאליה (746) ב־17.40 מרומא, בי.או. אי. (482) ב־19.15 מלונדון; איירפראנס (138) ב־21.10 מפאריס, אתונה; סוויסאייר (336) ב־23.30 מז'נבה.

ממריאים:

אל־על (163) ב־02.00 לאדיס אבבה, ניירובי; איירפראנס (193) ב־05.35 לפאריס; ס.ח.אי. (811) ב־06.00 לרומא, פאריס, בוסטון; ס.ח.אי. (741) ב־06.50 לפראנקפורט, ניו־יורק; אל־על (461) ב־07.10 לז'נבה, ציריך; סוויסאייר (331) ב־07.20 לציריך; אל־על (361) ב־07.50 לאיסטנבול; ס.ח.אי. (841) ב־07.40 לאתונה, רומא, ארה"ב; אל־על (403) ב־08.00 לרומא; אל־על (23) ב־08.15 לפאריס, ניו־יורק; אוסטריאן (713) ב־08.30 לוינה; אולימפיק (802) ב־08.30 לאתונה; איירפראנס (139) ב־08.40 לאתונה, פאריס; אל־על (409) ב־09.20 לאתונה; בי.או.אי. (483) ב־09.25 ללונדון; ס.ח.אי. (801) ב־09.20 לאתונה, פאריס, ניו־יורק; אל־על (263) ב־10.40 לרומא, ניו־יורק; אל־על (465) ב־11.10 ללונדון; כי.פי.אי. (205) ב־12.45 לרומא, מונטריאול; אל־על (363) ב־13.00 לניקוסיה; אליטאליה (739) ב־13.00 לרומא; סייברייר (303) ב־14.30 לניקוסיה; אל־על (467) ב־14.45 לקופנהגן, פאריס; ס.ח.אי. (810) ב־16.40 לבומביי, המזרח הרחוק, ארה"ב; אל־על (462) ב־17.20 לציריך, ז'נבה; סוויסאייר (337) ב־17.55 לז'נבה, ציריך; איירפראנס (194) ב־18.00 למזרח הרחוק; אליטאליה (747) ב־18.30 לרומא.

יום שבת

נוחתים:

ס.ח.אי. (811) ב־04.10 מארה"ב, המזרח הרחוק; בי.או.איי.סי. (321) ב־09.00 מטהראן; אליטאליה (738) ב־12.15 מרומא; ס.ח.אי. (740) ב־13.25 מניו־יורק, פרנקפורט; לופטהנזה (634) ב־15.10 מפרנקפורט, מינכן; ס.ח.אי. (810) ב־15.25 מבוסטון, פאריס, רומא; ס.ח.אי. (840) ב־16.30 מארה"ב, רומא, אתונה; איירפראנס (136) ב־16.35 מפאריס; סוויסאייר (330) ב־17.05 מציריך; ס.ח.אי. (806) ב־17.10 מניו־יורק, פאריס, אתונה; בי.או.איי.סי. (322) ב־17.35 מלונדון; אליטאליה (746) ב־17.40 מרומא; בי.אי.איי. (452) ב־19.10 מלונדון; אל־על (478) ב־19.20 מפאריס; אל־על (470) ב־19.25 מלונדון, מינכן; אל־על (480) ב־19.45 מפרנקפורט; אל־על (472) ב־20.20 מציריך, ז'נבה; אל־על (204) ב־20.25 מניו־יורק, רומא; אל־על (482) ב־21.10 מפאריס; אל־על (474) ב־21.20 מאמסטרדם; איירפראנס (132) ב־21.40 מפאריס, רומא; אל־על (476) ב־21.45 מלונדון; אוסטריאן (712) ב־22.15 מוינה.

ממריאים:

ס.ח.אי. (811) ב־06.00 לרומא, פאריס, בוסטון; ס.ח.אי. (741) ב־06.50 לפרנקפורט, ניו־יורק; סוויסאייר (331) ב־07.20 לציריך; ס.ח.אי. (841) ב־07.40 לאתונה, רומא, ניו־יורק; איירפראנס (130) ב־08.40 לאתונה, פאריס; ס.ח.אי. (833) ב־09.20 לאתונה, ניו־יורק; בי.אי.איי. (453) ב־09.25 ללונדון; בי.או.איי.סי. (321) ב־09.45 ללונדון; אליטאליה (730) ב־13.00 לרומא; לופטהנזה (637) ב־16.00 למינכן, פרנקפורט; ס.ח.אי. (810) ב־16.40 לבומביי, המזרח הרחוק, ארה"ב; איירפראנס (133) ב־17.30 לפאריס; בי.או.איי.סי. (322) ב־18.20 לטהראן; אליטאליה (747) ב־18.30 לרומא; אל־על ב־19.20 לבוקארשט; אל־על (359) ב־20.00 לאמסטרדם, ניו־יורק.

דיין ביקש פרטים על חשיפת הכותל

מאת גדעון אלון, סופר „הארץ" בירושלים

שר־הבטחון, מר משה דיין, ביקר השבוע באזור חשיפת הכותל המערבי. נודע כי מר דיין ביקש לשמוע פרטים על עבודת החשיפה ועל המניעים שגרמו לשיתוק עבודת משרד הדתות בחפירת המנהרה לפני חמישה חודשים, בעקבות קידת החורים ליד הכותל הקטן.

הממונה על המקומות הקדושים במשרד הדתות הרב דב פרלא אישר אמש כי הוא מתכוון להגיש לשר הבטחון מסמכים שנקבעו על־ידי מהנדסים המוכיחים שאין שום קשר בין מצבו של הכותל הקטן לבין חפירת המנהרה על־ידי משרד הדתות.

מר יצחק שמואלי חבר מרכז תנועת החרות מסר, כי בדעתו להעלות בישיבת המרכז מחר את הדרישה שסיעת גח"ל בעיריית ירושלים תפרוש מהקואליציה העירונית בעקבות החלטתו של ראש העיר טדי קולק לאמץ את החלטת ועדת הפנים של הכנסת ולשקם את הבית הרעוע.

דובר עיריית ירושלים מסר, כי בשבוע הבא יוחל בשפוץ הבית הרעוע.

פארק ענקי — במודיעין

הנהלת מרכז המכבי החליטה על נטיעת פארק ענקי במודיעין ליד קברות המכבים. בעקבות המלצה של משרד־החינוך התרבות אישרה הנהלת מנהל מקרקעי ישראל את הקצאת השטח הנושא נמצא עתה בטיפול הועדה המחוזית לבנין ערים לודים.

סמוך לפארק יוקם מגרש מסדרים גדול ומיתקן להדלקת לפיד על־ידי קרני השמש. שני אלה יוקמו עד לפתיחת המכביה התשיעית. השלב הבא יהיה מתנה קבע ואכסנית נוער לתנועת המכבי בתוך הפארק ומצבה למתתיהו הכהן וחמשת בניו. נמסר כי הקק"ל כבר החלה בנטיעת הע־צים ביער המכבים שיהיה בשטח הפארק.

עצומה לפולין: לשחרר את טרפר

ראשי נציגויות העובדים משבע מדינות החברות בארגון העבודה הבינלאומי שקיים לאחרונה את ועידתו בג'נבה, פנו בעצומה אל ממשלת פולין בתביעה להתיר לליאופולד טרפר — ראש „התזמורת האדומה" לשעבר, לצאת את פולין ולהצטרף לבני משפחתו.

עצומה זו יזם מר הלל זיידל — יו"ר מחלקת הקליטה בועד הפועל, שהיה חבר משלחת ההסתדרות בועידת הארגון בג'נבה.

מר זיידל סמסר על כך בישיבת הועדה המרכזת של תנועת העבודה הליברלית (ל"ע) ציין, כי על העצומה חתמו ראשי המשלחות מכדינות קולמביה, גוואטמלה, ברזיל, קוסטה־ריקה, הולנד ואיטליה. בשם משלחת ישראל חתמו א. מויאל, ה. זיידל וי. הרץ.

140 יחזרו באיחוד משפחות

(ע). המימשל הצבאי אישר בקשותיהם של עוד 140 איש ואשה לשוב לאזור שכם, בבמסגרת איחוד משפחות.

כרזת־חוצות ישראלית זכתה בפרס ראשון בלונדון

כרזת־חוצות שעוצבה בידי מר דניאל בהט מגבעתיים — חבר אגודת הגרפיקאים בישראל — זכתה בפרס הראשון בקטגוריה של כרזות אוטובוסים בתחרות בין־לאומית שנערכה בלונדון, במסגרת קונגרס פירסום עולמי.

אותה כרזה זכתה קודם לכן בציון לשבח בתחרות ארצית שנערכה ביוזמת גלגלי זהב, בשיתוף עם אגודת הגרפיקאים בישראל. יש לציין כי זו הפעם הראשונה, שישראל „עולה על המפה העולמית" בשטח זה.

העברת אינפורמציה

בהמשך פסק הדין עוסק השופט ב„שרשרת האינפורמציה", שפעלה כאן, כאשר סלפטר יהודיע ללביב על כשלון הפריצה והימצאות המסמכים...

קולק מבקש מסיעת המערך בעיריה לאשר מינוי ליצ'פילד

הבטיח להכין תכנית מיתאר ראשונית ב־17 חודשי עבודתו

מאת סופר „הארץ" בירושלים

ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק, ביקש שלשום מהנהלת סיעת המערך בעיריה לאשר את מינויו של פרופ' נתנאל ליצ'פילד מלונדון כמתכנן ערים ראשי בבירה.

מר קולק מסר כי זה יותר משנה תרים אחרי מתכנן ערים בעל שיעור קומה, אולם רק לאחרונה עלתה מועמדותו של פרופ' ליצ'פילד על הפרק.

בחודש שעבר ביקר כאן הפרופסור וקיים שיחות עם ראש העיריה, סגנו חיים טרינוב ומהנדס העיר עמיקם יפה. פרופ' ליצ'פילד הוא יהודי הנשוי לישראלית ונחשב לאחד ממתכנני הערים הידועים באנגליה.

מר קולק מסר אתמול כי פרופ' ליצ'פילד נטל חלק בתכנון כמה ערים באירופה ובארה"ב והוא משמש כמרצה לתכנון ערים באנגליה. ראש העיר גילה כי פרופ' ליצ'פילד הבטיח לחסל את עסקיו בלונדון ויעבוד 40 שבועות בשנה בישראל וביתר הזמן ימשיך בהרצאותיו באנגליה.

טיוטת החוזה בינו לעיריה כבר הוכנה. ב־2 באוגוסט יגיע לישראל ואז יוסכמו פרטי ההסכם ויחתם החוזה עמו שיהיה בתוקף עד הבחירות בנובמבר 1973.

פרופ' ליצ'פילד הבטיח, במגעיו עם ראשי העיריה, כי ב־17 חודשי עבודתו יספיק להכין תוכנית מיתאר ראשונית לירושלים.

סופר „הארץ" מעיר כי המגמה היא שפרופ' ליצ'פילד יהיה בלתי תלוי, יפקח על כל היחידות התיכנוניות בעיריה ולא יהיה כפוף למהנדס העיר. כמה גורמים היכנוגים בעיריה הביעו לאחרונה הסתייגות מהכוונה למנות אותו.

שני צעירים מירדן הוחזרו לארצם

שני צעירים ירדנים, שהיו חברים בכלא הישראלי, הועברו אתמול לפנהלי"ץ לידי שלטונות ירדן — מסר דובר צה"ל.

ההעברה בוצעה בגשר אלנבי, במצעות נציגי הצלב האדום הבינלאומי.

שמותיהם: מחמד באיר אברהים דלקי, מחמד ואלד מוסא עלי דדקי, שניהם נערים בני 15 ו־18, שחצו ב־30 בינואר 1972 את הגבול באיזור אשדות יעקב ונעצרו על־ידי משמר צה"ל.

הלווייתו של סמל מוסה חסן קעבי ז"ל

(ע). מאות בדואים מהגליל, קציני צה"ל, נציג היועץ לענייני ערבים במשרד ראש הממשלה מר יורם כץ ועשרות נציגים של ישובים יהודים מסביבת הכפר ערב־אל־קעביה שליד אלונים, ליוו אתמול למנוחות את סמל צה"ל מוסה חסן קעבי. שנהרג ביום ד' בתאונת דרכים — בעת מילוי תפקידו ברמת הגולן.

מסע הלויה, שהתנהל בטכס צבאי מלא, החל בשעה 1300 כאשר ארונו של המנוח, עטוף בדגל ישראל, מרבא לכפר על גבי קומנדקר צבאי, עד לנקודה משם העלו את הארון על כתפיהם 6 סמלים ונשאוהו עד לקבר שנכרה בבית העלמין המקומי. לאחר סתימת הגולל ודברי הספד של השייך עלי סעדי, האימם של שבטי הבדואים באיזור, ירתה יחידת צה"ל שלש אלומות אש. סמל מוסא חסן קעבי, בן 24 במותו וחתנו של מוכתר הכפר, הוא החלל הראשון של שבט ערב אל קעביה שבניו החלו לשרת בצה"ל רק בשנים האחרונות.

בר־זוהר הורשה לצאת לחו"ל

(ע). ד"ר מיכאל בר־זוהר, שנידון לשנה מאסר על תאונת דרכים שגרמה למותו של אדם, הורשה אתמול לצאת את הארץ עד לדיון בערעור על פסק הדין.

ד"ר בר־זוהר הורשע בבית־המשפט השלום בנתניה והגיש ערעור לבית המשפט המחוזי בת"א. כן נתקבלה בקשתו לדחות את ביצוע המאסר עד לדיון בערעורו שייערך ב־19.9.72. עתה ביקש לאפשר לו יציאה לחו"ל בענייני עבודה. תוך התחייבות שיחזור לפני שמיעת הערעור. השופט ח. בנטל נענה לבקשה.

לשפחת שפרון ולחברה הישראלית ליצוא ואמנות בע"מ

השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד בהלקה מכם היקר באדם

דב שפרון ז"ל

חיות אשדוד בע"מ

א. מ. חיות

דניאל חיות

לאחות לאה שפרון

משתתפים אנו בצערך בפטירת בעלך היקר

דב שפרון ז"ל

בית החולים הכללי „בקור חולים", ירושלים

ההנהלה, סגל הרפואי וועד העובדים

למשפחת שפרון השכולה ולחברה ליצוא ולאמנות

תנחומים על מות

דב שפרון ז"ל

„תבליך" בע"מ

בית־חרושת לשמן ראשון־לציון

שר המסחר והתעשיה

הנהלת המשרד וחבר העובדים

אבלים על מות

דב שפרון ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

לחברי ההנהלה ועובדי חברה ישראלית ליצוא ונאמנות בע"מ

תנחומים על מות

דב שפרון ז"ל

בונגה

בא־כח כללי

אנו משתתפים בצער המשפחה וידידים על מותו של

דב שפרון ז"ל

המנהל הכללי של החברה הישראלית ליצוא ונאמנות בע"מ.

גדות מיכליות

ומאגרים לחימיקלים בע"מ ת־א

ורוכם שיפינג קו אמסטרדם.

המומים, אבלים ומשתתפים בצער המשפחה

בהלקה מאתנו בדמי ימיה חברתנו לעבודה

מזל חדד ז"ל

אדריכל מ. בן חורין

מהנדס י. חצור

ועובדי המשרד

לחיים בן־ארי

אתך באבלך במות

אחיך ז"ל

המגפר נעלי ירושלים

למר שלמה כהן

משתתפים באבלך הכבד במות עליך

אמך ע"ה

ומביעים תנחומינו הכנים.

מפעלי טקסטיל קיסריה בע"מ

גלבויט ישראל בע"מ

טוילנד בע"מ.

בצער ובינון רב אנו מודיעים על מות

אשתי, אמנו, סבתנו, בתי ואחותי היקרה

לוסי שאול ז"ל

מבית סמואילוב (מנוח)

שנפטרה ביום רביעי, 19 ביולי 1972 (ח' באב תשל"ב)

אחרי מחלה קשה

מרקו שאול — רוטרדם

פרד שאול ומשפחתו — באונוס איירס

פורמוזה סמואילוב (מנוח) — תל־אביב

רנה חיימוב — תל־אביב

Rotterdam — Mozartlaan 25

אנו מודיעים בצער עמוק על פטירתו של

אנדרי גולדנר

(סובוטיצה — עכו)

על מועד ההלויה בא להתקשר לטלפון 04—525629 חיפה

ומושר ליאופולד את אברמסון

חיפה

ביגון כבד אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית של יקירנו

יהושע מורנל ז"ל

ההלויה תצא היום יום ה' י' באב תשל"ב 21.7.72 בשעה 11.30 לפנה"צ מבית החולים „רוטשילד", חיפה לבית העלמין החדש, ליד כפר סמיר.

אוטובוס יעמוד לרשות המלוים

המתאבלים: אלתו — שפרה

בנותיו, חתניו

המשפחות — מורנל, ביגר, פיגובי, עפרוני, צוקר, צור, קאופמן.

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

אורי גוטשטיין ז"ל

נעלה לקברו בבית העלמין בגבעת שאול

והתייחד עם זכרו ביום ג' י"ד אב, 25.7.72

היציאה מביתו, ברחוב גת 6 קרית היובל, ירושלים.

המשפחה

לרס"ן כספי בנימין

משתתפים באבלך הכבד

מפקד החיל

וסגל פיקודיו.

לחברנו יצחק ליבר

אתך באבלך הכבד על מות

אחותך ז"ל

מגדל בנין חברה למיבנה בע"מ

ההנהלה והעובדים

אילתם

האיגוד לתיכנון ולמחקר בע"מ

רחוב קרן היסוד 18

ת.ד. 7170, ירושלים, טלפון 68171/2

סמינרים בינלאומיים של אילתם ב־1972

של עיבוד נתונים
REMOTE DATA PROCESSING

בהנהלת פרופ' ליאונרד קליינרוק מאוניברסיטת קליפורניה בלוס־אנג'לס (UCLA), ייערך בשיתוף עם האוניברסיטה העברית בין ה־20 ל־31 באוגוסט 1972, בקרית האוניברסיטה ירושלים (סידורי לינה ניתן יהיה לשמור רק לנרשמים עד ה־30 ביולי).

ניהול פרוייקטים של עיבוד נתונים
DATA PROCESSING PROJECTS MANAGEMENT

בהנהלת ה"ה י. ד. מילר מחברת וסטינגהאוז Westinghouse Tele-Computer Systems) Corporation) וי. ה. פולק מן הוועדה לאנרגיה אטומית של ממשלת ארה"ב, ייערך בשיתוף עם הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל בין ה־1 ל־5 באוקטובר 1972, בקרית הטכניון בחיפה.

מחשבים ברפואה
COMPUTERS IN MEDICINE

ייערך בשיתוף עם משרד הבריאות בין ה־10 ל־13 בדצמבר 1972 בעין בוקק.

אוטומציה בתכנון מערכות סיפרתיות
DESIGN AUTOMATION OF DIGITAL SYSTEMS

בהנהלת פרופ' מלוין ברויר מאוניברסיטת דרום קליפורניה (USC), ייערך בשיתוף עם מכון ויצמן למדע בין ה־26 בדצמבר 1972 ל־5 בינואר 1973, במכון ויצמן, רחובות.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות לאילתם, האיגוד לתכנון ולמחקר, רח' קרן היסוד 18, ת.ד. 7170, ירושלים, טל. 2—68171.

איגוד שוחרי בריאות בישראל

בכל יום שני בשבוע, בשעה 8 בערב, באולם בית הספר „נוה", רח' אחד העם 5 תל־אביב, פתח קייפות הרצאות של התעמלות ברוח אוהיה, לסטודנטים בהתעמלות בריאה ונשימה נכונה, בליווי הסברה והקרנת סרט, מתקבלים חברים חדשים. הכניסה לכל. הציבור מוזמן.

חנות לחומרי בנין ואינסטלציה

למסירה בגלל גיל

פרנסה טובה לשתי משפחות

בלאושטיין את אידלס

כפר־סבא, רח' ויצמן 129 923278

מכון התקנים הישראלי

הודעה על מתן היתר לסמן מצרך בתו־תקן

מודיעים בזה ברבים, כי מכון התקנים הישראלי נתן ביום ט"ו בסיון תשל"ב (28 במאי 1972) לייצרן „אחים פולק" בע"מ היתר מס' 446 לסמן את מוצרו המפורט להלן בתו־תקן המעיד על התאמת מוצר זה לדרישות התקנים הישראליים:

מכסאות למחסומים ומאספים

אינג' א' גילת, מנהל המכון

ב„גבעת הרקפות" בחיפה

במורדות הכרמל המערבי בדרך הים — במקום מוגן מחדירות רוח מזרחית המביאה ריחות מאיזור התעשיה במפרץ חיפה, הולך ומוקם בנין רב קומות המכיל: — דירות של 4 חדרים בשטח של כ־120 מ"ר ודירות קוטגים בקומות עליונות בשטח של כ־240 מ"ר, בנויות ברמה גבוהה, מצוידות במעליות המקשרות את החניה התת־קרקעית לדירות, הסקה מרכזית, מים חמים מרכזיים, גז מרכזי, טלפון פנימי, סידור להורקת אשפה קומתית, מקלט קומתי בנוסף למקלט במרתף הבנין, אנטנה מרכזית לטלויזיה, מרכז קניות במקום.

נותר גם מספר קטן של דירות בבניינים של 4 קומות.

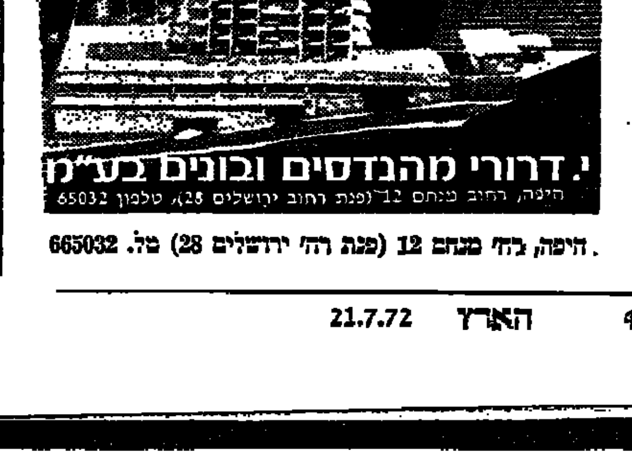

חיפה, רח' מנחם 12 (פנת רח' ירושלים 28) טל. 665032.

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

פרקי היום בתנ"ך

● איוב א'־ד'.

המשנה היומית

● נדרים ז' (ב־ה).

תורנות רופאים

תל־אביב

● ד"ר סגל, בלוך 12 טל' 247860; ד"ר הראבנר, אד שטיין 6, טל' 443254.

● בבת־ים: 101 614333 רופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר המבקר חולים בביתם.

תורנות בתי חולים

● איכילוב: איכילוב.

● שבת: איכילוב.

תורנות בתי מרקחת

הודעות

נדרשו לנשואין

קבלנים

דירות

● בראשון לציון רק אצלנו תוכל להשיג דירה בתנאים ובמחירים נוחים — "דירות תפארת" הרצל 59, ראשון לציון. 946858

● ברמת אביב דירה חדשה 5 חדרים 165 מ"ר 2 חדרי אמבטיה חדרי ארונות לכניסה בספטמבר 245,000 "ישראליה" 249164/5

● בצפון הישן, 3 חדרים, ק"ג, בהזדמנות. 745519 ובשבורה 30820.

● בכל אליהו, דירת 3 חדרים ק"ב 64,000 הנצחון 75 ב' סוליטמה.

● במרכז חולון 3 חדרים בהזדמנות. 850794

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות מרוהטות

וילות ובתים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

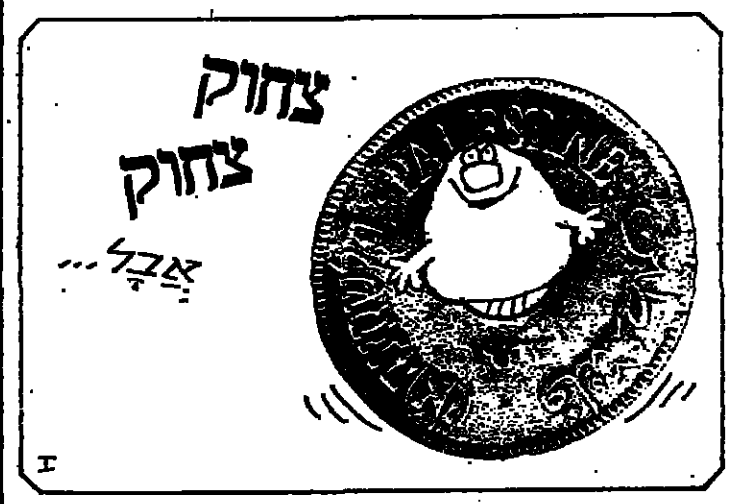

הכזא من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 249905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

● 2½ חדרים מרוהטים + פריג'ידר, גז, בירושלים — ת"א. טלפון 30424

● בשכ"ח 2 חדרים + גז + טלפון, ארון קיר, פריג'ידר, קליין, שן 3 ת"א 828364 כ' 17.00 .244078

● דירת 3 חדרים מרוהטת טלפון במרכז בתים .563848

● דירת 3 ברמת אביב בדוד משפחתי + טלפון: .414025 .258671

● 3½ חדרים מרוהטים + טלפון ברמת אביב להתקשר .36406

● דירה מרוהטת 2—2½ חדרים בגבעתיים 257 רמת-גן.

● בצפון תל-אביב דירת 2 מרווחת ע"ע חזית .240342

● בתל-אביב בשכ"ח דירת 4½ (500) כניסה מיידית — .240842

● 2 חדרים גדולים, מרפסת כנורה ק"ב בדרך ההגנה לפי דירה מיידית טלפון .36921

חדרים מרוהטים

● ללא תווך, חדרים ודירות "תיווך", החלוצים 1, כבר ה' מושבות.

● אל תתאמצו!!! ללא דמי תיווך!!! תמצא את החדר שאתה מחפש. "ידיעון דירות" טל. 342077, דיזנגוף 222.

החלפת דירות

● 2 חדרים ליד הים בחור רש אוגוסט לדירה בירושלים. 231018 ת"א.

מגרשים

עסקים

חנויות

מחסנים

● מחסן בצפון, 50 מ"ר, 300 ל"י, תיווך "עמר" .448030

בתי מלאכה

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

אולמות

משרדים

דירות בשכר חודשי

דירות בדמי מפתח

ביקוש דירות

Nat Katz
147—14 70-th Road.
Kew Gardens Hills.
N.Y., N.Y., U.S.A.

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

● דרושה תופרת ועוזר — היתאות עבודה יר. הרצל 61 חיר 64.

● פירמה להנהלת חשבונות דרושה למשרד התחשבנות עובדת מלא. רצוי בוגרת כ"ס למסחר ובעלת נסיון ב-1 שנים. הפירמה קבועה. אפשרות מצוינה להתקדמות. לפנות ראיון טלפוני.

● דרושה מזכירה ספלה עברית לבוקר בשעות 14—15.30 טלפון.

● דרושה מרכזנית בעלת נסיון, לפנות בשעות העבודה.

● דרושה פקידה מנוסה לרשות מכולה. טל. 8201.

● דרושה בעל מקצוע עם תעודת הכשרה לשם ספרים.

● דרושה לדרוש מנהלת חשבונות לניהול עבודה בבית. לפנות ראיון.

מכוניות למכירה

● כרמל פורד 1967 אוטומטי 14,000 ק"מ טסט 10 חודשים + רדיו + צבע.

● פולקסווגן 1300 במצב מצוין, טסט לשנה.

● פיאט 850 טסט לשנה במצב מצוין.

● פורד קורטינה 1970 עם כל הכלולים, מסט לשנה.

● פולקסווגן 1500 במצב מצוין טסט לשנה.

● אופל רקורד 1960 במצב טוב, ליד תחנת רכבת דרום.

● פיאט 1100 אחרי טסט במצב מצוין.

● לאדה 1969 טסט לשנה, מצב מצוין.

מציעים למכירה

השכרת רכב

ביקוש רכב

בתי"ס לנהיגה

אופנועים וקטנועים

חצים לקנות

هكذا من الأمل

הכזא מן אלאצל

הלוח הככול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 97 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות למלה / יום ו': 90 אגורות למלה

מקררים

● בהזדמנות מקרר גדול "פרקינס" — ומכונת כביסה, מכונת תפירה, ת"א.

● מקררים חשמליים משומשים... "מכפר" דיזנגוף...

● מחיר טוב!!! עבור המקרר המשומש שלך טלפון...

● פריג'ידרים למסעדה...

● 827061!!! קונה מקררים משומשים משלם מחיר גבוה...

● ב-200 אמקור 10 בהחזר...

● הזדמנויות!!! מקררים אמקור ותוצרת חוץ...

● פריג'ידרים בהזדמנות!...

● "קירור-אביב" המרכז...

● קונים מקררים ומזגנים משומשים במחיר גבוה...

● חסוך כספך, מעוניין לקנות מקררים משומשים במחיר גבוה ביותר...

● למכירה פריג'ידר...

● מעוניינים לקנות מקררים משומשים "מרכז המקררים" תל-אביב...

● "המקרר" פלסטיק ומכסים...

● בהזדמנות פריג'ידר...

מכונות תפירה

● בהזדמנות מכונת תפירה זינגר אוטומטית, חדשה...

חוגים

● בילוי חברתי למבוגרים 40 + זוגות ובודדים...

● קירור אישי למאות...

● בלוויה חוגים תלמד!...

● אמנות הזיכרון — הכנה...

שונות

● להזהר יוצא צבא דרושה משפחה אומנת...

● מעוניין במחרטה קטנה...

● אחים כשעל, מבצעים כל כיני עבודות, טפסים בוקר בית ללא התחייבות, טלפון 788414.

בתי-ספר ושיעורים

● היפנוזה והפרפסיכולוגיה...

● לימוד עיוור לאחיות...

● מכינה להכשרה...

● מורה נותנת שיעורים באנגלית...

● מלמד אקורדיון...

ספרים

● ספרים עבריים ולועזיים...

סירות

● בהזדמנות סירה Spioe Boate במצב מצוין...

● סירת מרוץ מנוע איבנרוד...

● סירת מרוץ למכירה...

צילומים

● בהזדמנות מצלמת "ריי..."

● מעבדת צילום...

● בי"ס להוראת הצילום...

תנורים

● תנור בישול ואפיה "רוזאל"...

● תנור בישול ואפיה "רוזאל"...

חמום מרכזי

● חברת כלל מציע תנורי...

שעונים

מי מצא?

● אבדה כלבה בת 3 מנוע...

פיקדים

שרותים

ריהוט

● קונה רהיטים משומשים...

● בהזדמנות חדר שינה...

● מכניסים מיוחדים עם...

● למכירה ריהוט...

● מכירת ריהוט...

● רהיטים לכורסאות...

חקלאות

● למכירה טרקטורים...

● טרקטור אינטרנציונל 434...

● תנורי חימום עם ארובה...

● למכירה 2 לולים לעופות...

● משוכות מחלה למכירה...

● לטרקטור קדדוף...

● למכירה טרקטור...

הלבשה

● השתמנה שמלת חופה לשכירה...

הלוואות

● אנו נותנים הלוואות...

● הלוואה מיידית...

● הלוואות לרוכשי ובעלי רכב...

חיות בית

● גורי אואוזים...

● גורי בוקסר יפים...

● 2 גורות רועה גרמני...

● אילוף כלבים...

כלי נגינה

● למכירה כס תופים...

● פסנתרים חדשים ומשומשים...

● גורי קולי עם תעודות...

שידוכים

● רוק, סוחרים, 35, עולה מרוסיה, נאה, ת.ד. 6400, ירושלים.

● רוק, רופא, 35, עולה מ אמריקה, דתי. ת.ד. 7618, ירושלים.

● גרוש, 42, נאה, עולה מ אירופה, דתי. ת.ד. 7352, ירושלים.

● ספרימוניאל משרד לשי דוכים אירופאי...

● אלמנה אירופאית יפה, 50, צעירה, ת.ד. 6453 ת"א.

● קטלוג בשפה האנגלית, 500 כתובות ותמונות...

● רווקה, רופאה, נאה, מסו דרת, ת.ד. 8392, ירושלים.

● גרוש 43 מעוניין להכיר גרושה או אלמנה, עד 40 + דירה פרטי ת.ד. 509 פתח תקוה.

● בחורה אינטליגנטית גיל 25/170 תיירת מארה"ב כי עוגנת להכיר בחור אקדמאי...

● גרושה? אלמנה? הצעות רבות מכל הגילים והחוגים...

● עולה חדשה (19) יפהפיה ומסודרת...

● 100 כתובות ישירות...

● אקדמאי בדרום אפריקה 32 מעוניין בנאה ת.ד. 11288 ר"א.

● חיייבן שמתוך אלפי הרשו מים ב"רעים" לא יכבה בך...

● פרטי, אלמנה חינכית 46, אירופאית אקדמאית...

● "רעים" 2 המשרדים הגדולים והמצליחים ביותר...

● הלמיד ישיבה, בחור צעיר ונחמד, אציל ועדין...

● הלוילר, יש 3, טלפון 282653...

● בחור גיל 35, מעוניין בבחורה...

● אירופאי 48, גבוה, במבוגר תרבותי...

● "אי.סי.אם" איננה מהווה משרד סוציאלי...

● הכתובה, מכון להתכתבות שלא על בסיס מסחרי...

הלוח הככול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: המבשלת 5 טל. 224245

משרדים

● במרכז ירושלים 3-4 חדרי משרד, בשכ"ת, טלפון — 233360.

הצעות עבודה

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

● בוא אלינו לעזרה ונייעץ...

חנויות

אולמות

● למכירה אולם להסעדה...

עסקים

תורנות רופאים לפי המקומות

ירושלים

תורנות בתי מרקחת

בתי כנסת

קבלנים

דירות

וילות ובתים

● מציאה! וילה דו-קומתית...

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

1-1½ חדרים

דירות בדמי מפתח

2-2½ חדרים

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

דודי שמש וחשמל

נופש

טיולים

טלויזיה

מכונות כביסה

מכונות חשמל

מכונות כתיבה

קייט

צורפים

הארץ

יום ששי, י' באב תשל"ב
21 ביולי 1972

בתל־אביב: המערכת וההנהלה מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מח' המודעות רח' מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מח' הפצה ומנויים מזא"ה 75, טל' 623311 ת. ד. 233. מס' מיקוד: 61000.

ירושלים: רח' החבצלת 2 טל' 224245־6, ת. ד. 273
חיפה: רחוב נורדוי 20 טלפון 8—661166, ת. ד. 5259

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מזא"ה 56 ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.
HAAREIZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel - P.O.B. 233, Tel. 623311

יש לשים גג לתקציב

נכונותו של האוצר לקבוע „גג" להיאבקות של המשרדים הממשלתיים היא נבונה, לגמרי לא נבון גובהו של ה„גג" כפי שדווח עליו ב„הארץ" אתמול. אם כשתכמות תביעות המשרדים הממשלתיים להתקציב 1973/4 ב־25 מיליארד ל"י, עדיין אין בכך כבה. הגדלת תביעות לצרכי ביקוח היא תמיד סימן ההיכר של הבנת התקציב. הסכנה מתחילה בכך שהאוצר מוכן להיענות לתביעות המשרדים בשיעור העולה על כדורו של המשק. אם נכונה דעת חוגים המשכילים, כי האוצר מוכן להסכים ל„גג" של 19־20 מיליארד ל"י בתקציב 1973/4, יש בדבר משום סימן רע לבאות.

הסכמת האוצר־בשלב מוקדם זה של הדיונים להקציב של 19־20 מיליארד ל"י (כשהמספר הגבוה מהשניים ילקח ברצינות על־ידי כל הנוגעים בדבר) מאפשרת להניח, כי הוא יתפשר על גבוה גבוה יותר אי"כם בדרך לקראת התביעות של המשרדים. אולם אפילו הסכים האוצר להקציב המתחבב ב־20 מיליארד ל"י „בלבד", מעורר הדבר שאלות קשות.

קודם כל — מדוע חייב התקציב לגדול בשיעור של 25% בשנה אחת יחסית להצעת התקציב המקורית של השנה הנוכחית. התקציב הנוכחי גבוה ביותר על פי כל קנה מידה מקובל. מדוע אם כן נלקחה הרמה הגבוהה הנוכחית כבסיס לקפיצה נוספת בהוצאות?

שנית, מניין יקח האוצר את 3־4 מיליארד הל"י הנוספות? ממסים? הם כבר היום כה גבוהים עד שכל עול נוסף יפגע ברצון לעבוד ויוליד תביעות שכר רצופות אינפלציוניות בנזקם גדול ביותר.

או שמא הרהב האוצר, כי דרישתו מהציבור להתאים את רמת חייו והוצאותיו לאפשרויות המשקיות האובייקטיביות, כדי למנוע הרס אינפלציוני נוסף, מחייבות רק את האזרח?

מרכז ירושלים להולכי רגל

הרעיון לסגור את רחוב בן־יהודה בירושלים לתנועת כלי־רכב נבון, בתנאי שמשרד התחבורה ועיריית ירושלים מתכנים לצאת במסקנות המתבקשות כמכנו. סגירת הרחוב מחייבת איחוד קוי התחבורה של חברת אגד, הרחקת תחנות מוניות מהרחוב, יצירת מפרץ תעבורה אלטרנטיבי שיגתב את התנועה הזורמת כיום ברחוב, הגבהת מפלס ויצירת כיכר־ייצוגית ברחבת קולנוע ציון לשבור ובמיכון שינוי יסודי בצורתו החיצונית של הרחוב. אם כל הדברים הללו יתבצעו, ייש הגיון וטעם בהקרבת נוחותם של נוסעים לבנן הנאתם של הולכי־רגל. במקרה כזה יהיה רחוב בן־יהודה לרחוב ראשי בו מרכזי קניות ובידור כפי שמקובל בערים אחדות באירופה.

מימוש התנאים האמורים אפשרי בטווח מוגבל של זמן, אם אמנם יתגברו משרד התחבורה ועיריית ירושלים על מיכלול הבעיות המורכבות הכרוכות בכך. לטווח רחוק לא ניתן לקיים רחוב ראשי בעירה, הרבות הולכי־רגל בלבד, ללא הקמת חניונים בשולי המרכז וללא סלילת כביש שיחצה את גן העצמאות. השקעות אלה מוערכות בקרוב ל־30 מיליון ל"י.

עדיין פתוחה אפוא השאלה האם לא הגזים שר התחבורה מר שמעון פרס כאשר אמר שלשום בהרצאה בבית לסין בתל־אביב, כי תוכנית זו (המוכרת מזה שנתיים) עשויה להתגשם תוך מספר חדשים. אין טעם לנסות לממש את התוכנית ללא הבטחת התנאים היסודיים הכרוכים בכך.

פקיסטאן וגסיסת סאט"ו

לפני ימים מספר הודיע מר זולפיקר עלי בהוטו, כי פקיסטאן החליטה לפרוש מסיאט"ו (ארגון ההגנה של דרום־מזרח־אסיה). ההחלטה זו לא באה כהפתעה, כי כבר לפני חדש לא טרחה פקיסטאן להיות מיוצגת בכינוס של מועצת הארגון שנערך בקנבארה בירת אוסטרליה. בכל זאת קיים הבדל בין הפגנת אדישות לבין הודעה רשמית על פרישה: ונתברר, כי ראש ממשלת פקיסטאן לא נרתע עתה מלנקוט בצעד האחרון המכריע.

החלטה זאת מבטאת, בחלקה, משהו מן התהפוכה שנתחוללה בתוך פקיסטאן באשר למוסדות שמדינה זו נאלצת לסגל לעצמה אחרי מבוכתה במלחמה נגד הודו ואבדן החלק המזרחי של הטריטוריה שלה. פקיסטאן המוקטנת והמקוצצת, אשר למעשה כבר השלימה עם עצמאותה של בנגלה־דש (אם כי עדיין לא הכירה בה רשמית), שוב אינה רואה את עצמה בדמות מעצמה אשר מדיניותה חייבת להקיף מרחבים שמחוץ לשטחה.

שנית, התחלבות בארגון אשר מגמתו היא אנטי־קומוניסטית באופן מובהק, הולה מלהתאים את מקומה של פקיסטאן בין הגושים. ארה"ב הנחילה לה אכזבה (אם כי הזוה סיאט"ו היא שלא חייב את וואשינגטון להתמך בפקיסטאן נגד הודו), בעוד שסין כבר כובן אינה נחשבת כאויב שלה; ואשר לסובייטים, חייב מר בהוטו להתת מעוניין שלא להכביד ולהרגיזם על שיוך ארצו לארגון שנוצר לפני שמונה עשרה שנים, עת ג'ון פוסטר דאלס ניצח על המדיניות האמריקאית וקיווה להקים טבעת כבסביב לברית־המועצות כדי לבנוע התפשטותה.

בכובן ידוע עתה כה בהוטו ללחצים של האופוזיציה שבתוך הפרלמנט הפקיסטאני. מנהיג מפלגת העוואמי הלאומית תבע שפקיסטאן תפרוש הן מסיאט"ו הן מסאנט"ו (ברית המרכז הקודמת את פקיסטאן עם איראן ותורקיה, מלבד בריטניה). מר בהוטו סירב לצאת עתה לחוזר לורידי ביחס לברית המרכז, אך נכנע לו ביחס לארגון הדרום־מזרח־אסיאני.

לנסיגה לא הקריב קרבן בצעד זה, כי סיאט"ו מעולם לא הגיעה לגיבוש כדי שאפשר היה להשוות אותה, ולו ברחוק, עם הגיבוש שנאט"ו זכתה לו ועדיין כבלותה לקיימה. יש אף מקום לגרוס, כי סיאט"ו היתה, כאז והתהוויה, כעין ילד שנולד מת. היתה הודו, בהנהגת נהרו, התנגדה לעזור בחוץ. פרט לפקיסטאן, תאילנד היא המדינה היחידה בשכנות הנכבדת עם סיאט"ו, ואין להניח כי אוסטרליה, ניו־זילנד והפיליפינים תהיינה מוכנות לנקוף אצבע כדי לסייע לפקיסטאן בשעת התסבכה עם בריה"מ.

מגמת המדיניות האמריקאית לצמצם את מעורבות ארה"ב ביבשת אסיה, ואף שבריטניה גם היא הפקידה בהחלטתה של פקיסטאן. אי־שלבשלב לא יעלה היום על דעתו, כי חברות בריטניה בסיאט"ו הולכת להתבטא בצעד כלשהו אשר מתקבה או פאקיסג הצהירה [illegible]. בו מעשה ערך, סיאט"ו במצבה גסיסה למצב של גסיסה; הברית נראית כיצור אנאכרוניסטי בעידן בו נביא ארה"ב בבקר בפאקינג ובמוסקבה. התהליך זה עשוי להדאיג את תאילנד אשר ראתה בסיאט"ו, ערובה לבטחונה.

מה מחפש הקיבוצניק בעיתון

בגאות גידולי בחלקים מסוכמים משיר של עתונים בחדרי החברים, הוהן בספר הגליונות שמקבלים חברי המשק הנבנה. בסוגרים — המספר אשתקד: „דבר" — 69 (49), „למרחב" — 0 (17), „על המשמר" — 2 (3), „מעריב" — 69 (69), „הארץ" — 32 (26), „ירושלים פוסט" — 12 (25), „אומר" — 3 (0), „ידיעות אחרונות" — 7 (0), „ידיעות המשק" — 10 (6), „אחרונות" — 3 (4), „לבאמש ג'ינס" — 7 (7).

אחד החברים כותב ב„איגרות" שבועון איחוד הקבוצות והקיבוצים: „באחד מהחשקי המשק (מאות בירדין) איזה עיתון הוא קורא. השיב: אני קורא את העתון של אבותי — „דבר". אילו ניתנה לי הבחירה הייתי בוחר ב„מולדת". ואילו חבר אחר השיב שהוא קורא את „הארץ". לשאלה מה הוא מחפש בעתון השיב: „אונס, שוד ורצח".

קהיר מתרחקת ממוסקבה

מאת פולס

התבססותה של ברית המועצות ב־מצרים שהחלה באמצע שנות ה־חמישים, בתחזוקה אחרי מלחמת 1956 הגיעה לשיא אחרי מלחמת יוני 1967 — היתה בעינינו לנתון של קבע. כל איזוה שכמעט נבואה לפיהן המאחז הסובייטי במצרים אי־נו כה איתן כפי שהנהו ושמורגשת תרעומת גוברת הולכת בקרב הקצו־נה המצרית נגד יועציהם הרוסים, נהגנו לבטל אותן — או כמשאלה לב של חוגים מערביים, או כאמצעי התמולה של מצרים עצמה, אשר ב־דרך זו כאילו ביקשה להוליך שולל את המערב בכלל ואת ארצות הברית בפרט. מכל מקום האמנו, כי לא יתכן שיוותרו הרוסים על המאחז ה־מצרי שלהם, ולהא גם בחלקו, וככל שהרגו באופק אחרי סיכויים לכך קשה היה לגלות דרך בה תוכל ההנ־הגה המצרית להשתחרר מהצורה ה־סכריה האת של כיבוש, אפילו הר־צה בכך.

מסתבר, כי הערכה זו היתה מוט־עה. אמת, מוקדם לדבר על יציאת המצרים לפי ההבגות יציאתם של ה־בריטים במצרים בשנת 1940, למשל. בכל זאת תחול עתה הולשה ניכרת באד של ההשפעה הסובייטית על ה־מדיניות המצרית. וכאשר מסתכלים על אירוע זה על רקע העבר הקרוב של מצרים, כלומר מאז מותו של נאצר, מתבקשת המסקנה כי הוא ההווה חוליה בשרשרת שראשיתה בחודש מאי 1971, כאשר נכלאו על־צברי, שראוי ניכחה דיהר אנשי התבורה הפרו־סובייטית.

אין להניח, כי ההנהגה המצרית תשרוף את כל הגשרים שבינה ובין הקרמלין, אלא תשוב כנראה למדי־ניות נוטה אי־הזדהות, תוך נסיון ל־הוסיף ולהוציא מברית המועצות גם להבא מכסימום של סיוע בכל התחו־מים. אולם מה תהיה תגובת מוס־קבה? קשה להניח, כי היא תגיב על ההלכות סאדאת שלא בקרירות.

אין לצפות לתפנית שתעביר את מצרים למחנה האמריקאי, אולם בה במידה שההשפעה הסובייטית במצ־רים תלך ותצטמצם, כן ילך ויתרחב הבקע אשר השפעה מערבית ואמ־ריקאית תוכל לחדור דרכו. זה עשוי להיות תהליך שלא ייגמר מחר או מחרתיים; אך משהתחיל, הוא עשוי להתקדם.

*

דבר אחד הוא בשביל סאדאת לפ־רוק מעל הקצונה שלו עול הייעוץ והאפוטרופסות של קציני רוסיים; דבר אחר הוא להבטיח לה, כי שוב תהיה מצרים אדון לגורלה, במובן זה שלא צריכה להתחשב בצפת ברי־ה"מ כדי לחדש את המלחמה נגד ישראל. הדעת נותנת, כי מבחינה צ־באית־טכנית הרחיק סילוקם של ה־יועצים הרוסים ונינון יחסי מצרים— בריה"מ את המועד לכך — אלא אם כן רוצים אנו לשכנע את עצמנו כי סאדאת והגנרלים שלו מאמינים ש־יתכנו מלחמת־בזק ונצחון־בזק על צה"ל. הרי לא מתקבל על הדעת כי נשיא מצרים, שהוא בעצמו איש צבא, יפול קרבן לטעות כה גסה בהערכת המצב.

כמו כן לא סביר להניח, כי ההת־קרבות לעבר ארה"ב תשפר את ה־תנאים המוקדמים הפוליטיים להר־פתקה צבאית מצרית נגדנו; ההיפך מזה נראה קרוב לוודאי. לכן נוטים אנו למסקנה, כי צעדו של סאדאת נועד קודם־כל להצדקות פנימית — שיפור יוקרתו והרגשתם הטובה של הקצינים המצריים; ביניהם הוא מו־סיף לדבר על שהמלחמה בישראל היא בלתי נמנעת — אך יתאמץ ב־יותר כדי להשיג הסדר מדיני ש־יהפוך את המלחמה למיותרת. תהיה זאת פעילות איזון נעצת למדי, אך נדמה, כי סאדאת הוכיח משך שנה וחצי של כהונתו, כי איננו חסר כליל את התכונות הדרושות לכגון זה.

*

לא נופתע אם אירועי השבוע הזה יגדילו את האהדה שרוחשים לסאדאת בוואשינגטון. לא זו בלבד שאישים מסויימים בסטייט דיפרטמנט שטענו כל הזמן, כי ארה"ב תוכל לכבוש בחזרה עמדה השפעה בקהיר, יוכלו עתה לטעון שלא היתה טעות בידם; גם מעבר לכבירה מחלקתית זו יעלו מניותיו של סאדאת בבורסה הפו־ליטית האמריקאית. מקום שבעלי תשובה עומדים — צדיקים לא יוכלו לעמוד בו, אומרים אצלנו לפי המד־רש; ולא נהיה מופתעים אם יחודש הנסיון האמריקאי לפעול למען קי־רובו של הסדר מדיני במזרח התי־כון. ההפסקה בפעילות זו, שהיתה כה גלויה וכה נביכה לנו בחודשים האחרונים, עלולה להסתיים.

יש לברך על כל הנמכה של ה־פרופיל הסובייטי במצרים. מאז נת־ברר לנו לראשונה, בשבוע פסח 1970, כי טייסים סובייטים עוסקים בטיסות מבצעיות בשמי מצרים, ו־עוד יותר בחודשים שלאחר מכן כ־אשר סוללות טילים רוסיות הקרבו לעבר הגדה המערבית של התעלה, היה לנו יסוד לדאגה. מעתה, אפילו נניח כי המגן האוירי הסובייטי לא יוסר מיד וכליל ממצרים, פוחתת סכ־נת המעורבות הרוסית במקרה של התחדשות המלחמה.

אך תהיה זו טעות לו האמנו כי בשל כך קרובה יותר השעה בה נוכל להנחית על הצבא המצרי אותה מהלומה אשר לדעת אישים מסוי־מים תוכל בסופו של דבר להשיב את המצרים ליד שולחן הדיונים כדי לשאת ולתת אתנו על חוזה שלום.

צפוי מאמץ אמריקאי־מצרי למען הסדר מדיני

להוציא את המקרה שהצבא ה־מצרי, בניגוד לכל שיקול מקצועי נבון, יקפוץ לתוך כבשן התאבדות, יש יסוד להניח, כי שעת המלחמה התרחקה. ליוזמה צבאית מצד ישראל שמטרתה כניעתה של קהיר יחסרו כליל התנאים הפוליטיים המוקדמים עתה, כאשר מצרים שוב לא תצטייר בעיני וואשינגטון כחוליה קדמית של הסובייטים, כמו עד כה.

*

עד עתה יכולנו להציג את מצרים כנושאת כליה של בריה"מ. משיאבד לנו הקלף ההסברתי הזה, קשה יותר יהיה לנו להציג את ישראל כמבצר הדמוקראטיה במזרח התיכון, בה ב־מידה שמצרים תהיה פחות כבולה על־ידי הקשרים שלה עם ברית ה־מועצות.

מוקדם היום לנבא אם תיהפו קהיר להסכים להידברות אתנו על פתרון חלקי לגבי מרחב התעלה, תחת חסות אמריקאית, או דווקא תוזהה מהלך כזה לעתיד רחוק יותר, כדי לא לה־ביך יותר כדי את הגורמים הלאו־מניים שבמצרים. אך בצורה זו או אחרה צפוי חידוש הפעילות הדיפ־לומטית באיזור שמטרתה תהיה ל־הביא לידי הפגנה משמעותית של ה־מתיחות שבין מצרים לישראל. ה־אמריקאים מן הסתם יזהרו מללחוץ יותר על הבירה על סאדאת ויעדיפו, קרוב לוודאי, שיבסס עוד יותר את מעמדו בזירה המצרית־הפנימית ב־טרם יעשה צעד נוסף. יתכן שבבוא היום יבחינו האמריקאים בשעת כו־שר וסאדאת עצמו עשוי להיות נוח להשפעה אמריקאית בכיוון זה — מה גם שהסדר מדיני רצוי לו יותר ממבחן־כוח צבאי שסיכוייו נשארים מפוקפקים כפי שהיו.

ממשלת ישראל צריכה לדעת, כי בשלב חדש של מאמצים למען הס־דר מדיני כזה לא תוכל לעשות הש־בון, כי טקטיקה של התעקשות גר־סה 1971 תתקבל בוואשינגטון ללא הרהור ועירעור.

נוכחות באמצעים אחרים

תיתכן רביזיה כללית במדיניות הגלובלית של בריה"מ

מאת א. שוייצר

הסובייטים ודאי צורכים עתה „הע־רכה מחדש מייסודה". במצרים קר־תה להם תקלה, שבעטייה צריכים להתעורר ספקות לגבי אחת מהנחות היסוד של המדיניות הסובייטית, יעדיה האיסטרטגיים של בריה"מ המוצבות באיזור הים־התיכון והת־אמתם של האמצעים שבידי ממשל־תה להשגת אותם יעדים. שאלות אלה והאחריות האישית של המנהי־גים כמו של ה"ה ברז'נייב, קוסיגין ופודגורני — ששמם מזוהה עם עי־צוב המדיניות והכנת אמצעיה — מעסיקים; מן הסתם, מאז ראשית השבוע את מוסדותיה העליונים של המדינה הסובייטית.

הכרעות בנושאים אלה לא יכולות להתקבל בנקל, הן עשויות להת־גלות רק כעבור זמן ממושך למדי. כך קרה שהמסקנות מכשלון ההר־פתקה הקובנית התגלו רק כעבור זמן ממושך. המסקנות לגבי חרושצ'וב הוסקו רק כעבור שנתיים. החולש על בניית צי — הצי הופיע בימי הצולם רק כעבור 5—6 שנים. ויש יסוד לסברה כי השאלות שעתה הן מורכבות, והלקחים חשובים עוד יותר משהיו אחרי קובה: תהליך הבירור הסיכום ימשך זמן לא קצר.

*

השאלה המדינית הבסיסית, יפיה כ־ימי השלטון הסובייטי. היה זה לנין שבפניו ניצבה לראשונה בעיית היחס הסובייטי לתנועות פוליטיות ומדי־נות לא־סוציאליסטיות. הנוסחה ה־כללית שהוריש לתלמידיו, ואשר העניקה תעודת־כושר בולשביקית לתנועות שיחרור לאומיות ולארצות המוגדרות כיום כנוגלים במיברליז־זם פרוגרסיבי, שימשה בסיס רעיוני למהלכיו של ניקיטה חרושצ'וב ו־של הטרויקה הנוכחית. מה שאירע במצרים — ולפני כן בגאנה, ב־קונגו ובסודאן — מעורר ספקות קשים לגבי תועלתה המעשית של הנוסחה. אפשר, כמובן, לתרץ את הכשלונות הללו בנימוקים־נסיבתיים, אך תירוצים רבה מבלי שהריאליס־טים בקרמלין לא יתחילו להטיל ספק בערכה המעשי.

פוליטיקאים בכל המקומות ובכל העתים — הסובייטים אינם יוצאים מכלל זה — מתקשים בעריכת רבי־זיה בנכסי־צאן־ברזל הרוחניים של־הם. אך ייתכן שתחת רישומה של יציאת מצרים יאורו הסובייטים צת ויודו שהנוסחה הלניניסטית אי־נה תופסת. ואם כך, הם עשויים ל־הידחק למסקנה כי יש להחמיר את תנאי הזכאות להשקעת סיוע צבאי, מדיני וכלכלי של בריה"מ כשמדובר בארצות לא־סוציאליסטיות. המסקנה מכאן היא, כי ארצות שאינן נשלטות על־ידי מפלגות קומוניסטיות הנא־מנות למוסקבה, אינן בעלות־ברית אמינות, ולכן אינן זכאיות להזדהות סובייטית, חומרית או מוסרית.

כאמור, ייתכן שההנהגה הסובי־יטית תתחמק מתמודדות עם בעייה זאת, או שתפיק לקחים שונים מאלה שהובאו. אך ההתחשבות הגוברת בדרישותיהם של עמי ברית־המוע־צות ושל הארצות הסוציאליסטיות ב־מזרח אירופה (שעל חשבון רמת חייהם מנהלים ראשי הקרמלין את מדיניותם הגלובלית) עשויה לחזק את כוח השיכנוע של הכשלונות ה־מוזכרים. ואם כי מגמה הוא לצפות לסובה של ברית־המועצות אל תוך גבולותיה, אין זה רחוק מן הדעת להניח כי החופים להסתבכות מחוץ לגבולותיה של ברית־וארשה יתח־לשו, וקני־המידה יוחמרו. אם יש כאן הקבלה למתרחש בארצות־ה־ברית, הרי אין זה מקרי.

*

יש, כאמור התסברות להנמכה־מה בפרופיל הסובייטי במדיניות הגלו־בלית. אין זה אומר שברית־המוע־צות תסתלק מרצונה מן המזרח ה־תיכון בכלל וממצרים בפרט. אך כי־צד היא תנהג? מצרים, מן הבחי־נה הסובייטית, היא ארץ מעבר ב־כיוון המדיני והאיסטרטגי כאחד. מ־הבחינה הראשונה מצרים היא נקו־דת זינוק לארצות־ערב ולאפריקה. מהבחינה השניה, משמשת מצרים עמ־דה מכוונת לעבר אירופה ואכסניה למעבר אל האוקינוס ההודי. בשתי אות התערבבו שני סוגי המניעים, המדיניים והצבאיים: בביצוע ההגיר־בי, כפי שהוא עשוי להיערך בקר־מלין, קל להפריד ביניהם. ואם יופ־רדו, לא יהיה קשה להראות כי בש־ביל השגת המטרה המדינית אין צו־רך בשליטה צבאית במצרים ואפילו בנוכחות צבאית על אדמתה. והוא הדין מן הבחינה האיסטרטגית.

בריה־המועצות יכולה לרכוש הש־פעה מדינית בלי נוכחות צבאית ב־ארץ המיועדת להשפעה. בניית הסכר באסואן ובמימונה, למשל, העניקו ל־סובייטים נכס רב־ערך המקנה מעמד השפעה. נכס זה לא היה הולך ל־איבוד בשום מקרה שאפשר להעלות על הדעת, ופירותיו של סיוע מהסוג הזה היו פותחים את ארצות ערב ה־אחרות ואת אפריקה להשפעה סובי־יטית — מבלי לעורר חששות מפני השתלטות צבאית ואידיאולוגית כזהיו בעוכריהן של השאיפות הסובייטיות.

אשר לאספקט הצבאי של הנוכ־חות במצרים, גם לגביה צריכים ל־התעורר פקפוקים. עובדה היא ש־בריה"מ רוצה מעבר בסואץ: נוכחו־תה במצרים גרמה לכך שהתעלה תיסגר כגורה זה חמש שנים ויותר. ואשר לאירופה, אותה מטרה עצמה שההנהגה הסובייטית ביקשה להשיג ולאבטח בהסתבכותה בסיוע ובנוכ־חות צבאיים על אדמת מצרים, אפ־שר להשיגה יותר בזול ובפחות סי־כון. מצרים משמשת, מבחינת האיס־טרטגיה הגלובלית של ברית־המוע־צות, משמשה תעניית למטוסים ולצמדת טילים המכוונים אל עבר כוחות מער־ביים. שלוש־ארבע נושאות מטו־סים, עם בסיס באתיופיה, היו עולות פחות מתפי הבחוד על הסיוע למצ־ריים, בלי סיכון מדיני ועם היתי־רון הנוסף על ניידות איסטרטגית.

*

מוקדם כדי לקבוע מסמרות ב־נדון, אך נידמה כי אין ביכול־תה כל ברית־המועצות להפעיל את משאבי העצמה הצבאית שלה כדי למנוע שיגיעו בה מצעדי־סא־דאת. הרי כי שהציג, כפי שהציג ברז'נייב חבריו, לתת פירוש מרחיב להורה לנין בדבר כשרותן של אר־צות לא־סוציאליסטיות לזכות בסיוע סובייטי, צריך היה לדאוג לכך שליד הגזר ימצא במחזקן השוט לאילוף הסוררים. התברר, כי שוט כזה חסר: הדרוכה הכזה הסובייטי ועוצמתו הישיבה לא התאימו למטרה המדינית שראשי הקרמלין הציבו לעצמם.

הסובייטים עוד לא למדו את מה שהאמריקאים למדו מכבר, אם כי לא הכביד הסכלו לייסם: לא להסי־תבך בנוכחות יבשתית בארצותיהן של בעלות־ברית בלתי יציבות, ול־החזיק עד כמה שאפשר את העוצמה האיסטרטגית שמחוץ לגבולות ארצם בים ובאוויר. עתה כן הסהם נוסף כוח שיכנוע לטענותיהם של האדמי־ראלים הסובייטים — ויהיה זה כפ־הוא אם לא נתבשר כי ברית־המוע־צות ניצבה להקמת צי המאורגן סביב נושאות המטוסים.

אם אמנם זאת תהיה במגמת הלק־חים שיפיקו הסובייטים, הנגלה יה־כיות התועלת שבהחזקה כערך צבאי איסטרטגי על אדמה מצרית. ובעצם קשה לראות, כיצד יגיע הפוליטביורו למסקנות אחרות. האימון במצרים עורער עד היסוד — ואיך יוכלו ה־מתכננים הסובייטים לסמוך על שמ־רה קדמית שכל רוח פוליטית יכולה לטלטל אותה. אכזבתה של הצבה־דה הייתה כצריבה כצבת צ'כוסלובקיה: לה כנראה חסרים העצמה הנסו־בה. הפיכה אמנם תיתכן, אך במקו־רה זה יפלה לכלשון סאדאת דגם ג בבקום סאדאת הנוכחי והוא או כחליפו עולה הון הציפות והת־זקרו כרוכה בסיבוכים בדו־יים אי־סוף, ללא תועלת בקבילה.

*

הסיכום מן האמור כאן הוא שייתכן — ואולי מותר לומר, כמתבר — שינוי במדיניות הסובייטית הגלו־בלית, כלול מדיניות באיזור הים־התיכון על יסוד רביזיה בכללי ה־סיוע לארצות לא־סוציאליסטיות. ר־תוך הבורה מופלגה של צורות ההש־פעה הנוכחות. על־פי הנסיון, אך גם על־פי השכל הישר, יהיה השי־נוי כרוך בהליך המתמשך לאורך שנים כל דיונים עקרוניים, תכנון וביצוע. במשך הזמן הזה עלולה ה־מדיניות הסובייטית לאבד הרבה מ־שקיפותה. זאת הקופה סכנה שבוסב לא להקל בה ראש.

אם אמנם קולם הניתוח האמור, נפתחים בפני ישראל סיכויים לחדש את יחסיה עם ברית־המועצות ול־הכתיבם על יסודות בריאים. ה־סובייטים הם שכנים — הים השחור האדום של הים התיכון — ובטווח הארוך יותר האם ברית־המועצות שד־הה פוטנציאלי לסחר ולתיירות. כן הראוי שהדבר לא יעלם מעיניה של ישראל — ובמידה הצנועה שה־דבר תלוי בה. כדאי שתתרום ל־הכנת הנורמליזציה ביחסי שתי ה־מדינות.

תקופה שחלפה: מצרים מריעים אל משחתת רוסית הנכנסת לנמל פורט־סעיד בדצמבר 1967

האם קירב סאדאת המלחמה?

רגשות התסכול השוררים בצבא המצרי נרגעו לפי שעה, אולם חמומי־מוח עלולים לחתור ליצירת תקריות מוגבלות

מאת זאב שיף

האם עשה המזרח צעד נוסף ל־קראת מלחמה חדשה, והאם גברו הסיכויים לפתיחה באש בחזית ה־מצרית? — זו אחת השאלות החד־עיבות המתעוררות בעקבות ההחלטה סאדאת על הרחקת היועצים הצב־איים הסובייטיים ממדינתו. על מנת להשיב על כך עלינו לחזור לגורם המחלוקת העיקרי בין המצרים ל־רוסים. טענתם של המצרים היא, כי ברית־המועצות סרבה לתת ל־הם את הנשק ההתקפי הדרוש להם כדי לחדש את המלחמה בישראל ו־לנהלה בהצלחה. נראה כי נוסף ל־נשק זה נתקלו המצרים בסרוב כ־אשר תבעו מעורבות ישירה יותר של הסובייטים במלחמה כזו.

מה בקשו המצרים? אין להניח כי המדובר בנשק גרעיני. בתחום הנשק ההתקפי המצרים מבוססים כי אלה שיכולו לבצע חדירות בתרות ומסוחות להיכלי השטח הישראלי, כשהם נושאים כמות רבה של תחמושת. ספק רב אם בידי הרוסים מטוס כזה כמה, המקביל לפאנטום, אותו יוכלו למכור למצרים במספ־רים ניכרים. מטוסי מיג 22 ומטוסי 17 שהתחברו באחרונה, אינם עונים על הבעיה.

נוסף לכך מבקשים המצרים טילי קרקע־קרקע לטווח בינוני שיגרו בטוש־גרד לאיום על חיל האוויר הישראלי על עריהם ופנים מצרים. אשר למעורבות הסובייטית בעת מלחמה נראה, כי דרשו המצרים כי הקרמלין יתערב בדוגמה לזו שהפ־גין לפני במלחמת הודו עם פקיסטאן. מלבד אספקת נשק הכבא סיוע זה, כוונה, בשיגור מטוסים סובייטיים לוחמה אלקטרונית נגד הכבקד הפקיסטאני. נראה כי זה מה שבקשו המצרים מהרוסים: ל־סייע להם בצורה בערכות מתוח־כמות, הרק התערבות ישירה למדי במלחמה.

לפי כל הסיכויים הציבו הרוסים בשלילה על שתי הבקשות היס־ודיות, ואילו לגבי הנשק המתאים תהו את המצרים להקשה כאחרת יותר.

במלים אחרות, המטכ"ל המצרי לא חש עצמו בטוח בנצחונו כאשר הרוסים נמצאו על אדמת מצרים וק־ביון אספקה סדירה של תחמושת הולשים לצבאם. בהוז כי אחרי סבירת־הלהי שני־סיחו בפרצופה של הצמרת הסוב־ייטית, שוב אין סאדאת והמטכ"ל שלו יכולים להיות בטוחים במבחר גם. להיפך. יתכן שרגשות התסכול בצבא המצרי מצאו סיפוק זמני. אך בפעולתם הציבו המצרים מספר סי־מני שאלה לגבי יכולתה של מכונת המלחמה שלהם.

ימים אחרי הדראה הפיגוי מתק־בל הרושם, כי סאדאת מתכוון לי־הנות מהטוב שבשני העולמות: לפגוע ברוסים וגם להמשיך ליהנות מהם. הוא משנין בביאת־מצרים סלקטי־בית. נראה כי הכוונה היא לפינוי היועצים והמדריכים הרוסים. יצי־אתם של אלה לא תורגש מייד ב־צבא המצרי. אם יעמוד סאדאת על כך שכל יחידות ההגנה האנטי־אוי־רית יפנו גם הן את מצרים (אלה כוללות סוללות ירוט מיג 21, סול־לות טילים ס. א. 3 ו־ס. א. 6, תו־תחי 23 מ"מ, מערכת מכ"ם ויחידות אבטחה) תהיה מצרים חשופה יותר לחדירות ישראליות במקרה של מל־חמה. אם יש משהו המרתיע את מצרים מפני חידוש האש הרי זה קודם כל יכולת החדירה של חיל האוויר הישראלי לכל נקודה באר־צם.

אם יתבע סאדאת פינוי יחידות הנ"מ יש להניח, כי הרוסים ייענו לו מתוך ידיעה, כי בכך ירתע מ־מלחמה כוללת. עם זאת יש להניח כי הקרמלין יעמוד על כך שכח ה־ביטחה שלו, שנועד לטפל בצי ה־שישי (האמריקאי), לא יפונה ממצרים (כו־חות אלה כוללים את מתקני הצי באלכסנדריה ובמרסה מטרוח, את טייסות הצי, ויתכן שאף את המיג 23). ההפסקות מצרית בענין זה ת־גרום בהכרח לסגירת ברזים ל־צבא המצרי.

יש לזכור, כי הסרוגה של מכו־נת המלחמה המצרית שהיא קשורה בטבורה לברית־המועצות. ככל ש־היא מתקדמת יותר — כך גדלה תלותה. מצרים אינה מייצרת אף גלגלים למטוסי הקרב שלה או תחמו־שת לתותחי ה־130 מ"מ. ודאי ש־אינה מסוגלת לייצר את המכונות ה־מסובכות למערכות הטילים, את ה־חלקים של המערכת האלקטרונית למטוסי הקרב, או מנועים למטוסים. אם ירצו הרוסים לפתוק את המכונה המצרית יוכלו לעשות זאת בנקל. לפי שעה אין סימנים לכך שישנו והלכותם בקשר למלחמה הדקה ב־אזור.

סאדאת מאיה, כי יוכל למצוא מקורות נשק אחרים. הכל יתכן, אך יש לזכור כי המדובר בצבא של כ־את אלפים המצויד בנשק חדיש. אפשר להחליף ציוד גם לצבא של מיליונים, אך זו שאלה של זמן רב. הכנסת כלי־נשק חדשים ממקורות אחרים, רק תסבך את בעיית התח־זוקה שלהם. בבחינה מעשית פירוש הדבר דחיית המלחמה.

ההערכה אומרת, על כן, שאם לא ישנו הרוסים גישתם לחידוש ה־אש, פירוש הדבר, כי המהלך המצ־רי האחרון הרחיק את האפשרות של מלחמה כוללת. אם ישגו המצרים בהערכתם ויעצלו בנוהג הגיון זה, לא יוכלו להאריך במלחמה [illegible] על ידך.

אין להסיק מכאן, כי פתיחה באש אינה אפשרית. יש להפריד בין ה־הערכה לגבי מלחמה כוללת וה־אפשרות לתקריות התגבשויות מוג־בלות. בעקבות הסתלקותם של ה־יועצים הרוסים נשארו לבדם הבכי־רי־דמה שבין המפקדים המצריים. תוך תקופה קצרה יתעורר בל התס־כול מחדש. עתה נרגעו לאחר ש־החזירו לעצמם את „כבודם" מידי הרוסים, אך כמה יעמדו בפני הש־אלה הישנה: ומה הלאה?

ההתפתחויות אלה יכולים לדרבן ל־תקריות (יתכן אפילו שהרוסים יתנו בהתגבגות בצורה קטנה), זה כבר אפשרי לאחר שיתפזר ענן ה־אבק שהעלו בתהילה האחרונה. ה־אפשרות היא שתקריות אלה יה־תרו להערות מוגבלת בתוך הנחה מוטעית כי ישראל תהיה מוכנה ל־ספוג מכות מסדרה מבלי להחזיר במלחמה גדולה יותר. אך לשם כך על ישראל להסכים לנהוג על פי ה־סצנריו המצרי. גם בעת שהנוכחות הרוסית במצרים היתה בשיאה, ספק רב אם ישראל היתה מוכנה לחזור על מלחמת ההתשה בתדורה הקו־דמת. קל וחומר שבמצב החדש ב־מצרים לא תסכים להסתפק במשחק כזה.

אלה פני הדברים בימים אלה, אך יש לזכור כי במזרח־התיכון משת־נים הדברים בקצב מהיר ביותר. אם יש אצלנו מי שחושב במונח מהל־כים קדימה, מן הדין שידע להעלות ברגע המתאים יוזמה מדינית. יוזמה כזאת שתאפשר למצרים לשקול שוב רק בין האפשרות של מלחמה כוללת מבלי להתחשב בתוצאותיה, והאפשרות של הקריה בגבול החזית הכללית.

באור — וריסבסקי

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אוקמוטו בן־מוות

הפקרה־בכוח של ישראלים אינה מעידה על „עצמה מוסרית"

מאת שבתי טבת

בגזר דינם במשפט אוקאמוטו אמרו שלושת שופטיו, „אין זה נכון שנלך מעבר לדרישת התובע, אפילו סבורים אנו שעונש המוות הוא העונש שהצדק דורש במקרה זה." אם משתמע מאמרות אלה, כבמקומות אחרים בגזר הדין, שדעת השופטים לא היתה נוחה מדרישת התובע וכי בלעדיה היו דנים את אוקאמוטו למוות ולא למאסר עולם בלבד; אם מוצנעת כאן ביקורת סמויה על ההחלטה שהדריכה את התביעה — הרי אלה ראויים לתשומת לב ולציון.

ואכן, דומה כי חלולים ונבובים הם דברי התובע לאמור „התביעה יכולה להרשות לעצמה מתוך תחושה מלאה בעצמתנו המוסרית, ומתוך בטחון מלא בכוחנו, להתאפק בפעם הזאת ולא לתבוע את מלוא כוח העונש שהחוק מוסר לידי בית־המשפט." הלה, בכך אין ספק, אמר מה שאמר לפי הוראות מגבוה, של הממונים על התביעה, ולפיכך החשבון הנעשה עם דבריו אינו בהכרח מכוון כלפיו באורח אישי.

ריח של פוזה כלפי דעת־הקהל בעולם, ובעיקר המערבי, עולה מעמדת התביעה־הממונים. מעין כוונת חן כלפי אלה המבקשים לשכך תדיר כל סנן גבוה וכלפי אלה המבקשים לראות תו של מוסר עליון בישראל, המצדיק את היותו שונה מכל העמים. בסך הכל מעין התנאות והתהדרות שטחיות ובנות־חלוף. יותר על כן, אף טעם של צביעות, או לפחות העמדת־פנים, מבצבץ כאן.

✶

ראשית, הבסיס לנטיית הממונים לקולא, הוא, כאמור, „התחושה המלאה בעוצמתנו המוסרית". איזה ממשלה המכבדת את עצמה אומרת דברים כאלה על עצמה, על עמה? הרי אין ישראל ולא הישראלים נדונים בדעת הקהל רק על סמך מה שהם אומרים על עצמם, אלא גם לפי מעשים שהם עושים. וכך יכולה להיות דעה שישראל מצטיינת „בעוצמה מוסרית" ויכולה להיות דעה הכופרת בכך, ולצורך זה מתחזקת בטענה שכבשנו את אדמתנו מידי היושבים עליה זה דורות, שנישלנו אותם, הפכנו מאות־אלפים עובדי אדמה לפליטים ולעקורים, ד כמו לא די בכך עוד ערכנו בהם טבח בדיר יאסין, קטלנו בלא רחם ובלא להבחין בין ילד, אשה וזקן בכפר קאסם, ואף הטלנו פצצות על בית־ספר, בית־חרושת וכפרים שלוים.

דומה לי שאת כל אלה קל להסביר יותר כמוראות המלחמה שנקלענו לתוכה, מלחמת קיום ובתור שכזאת מלחמה אנוכית הכורחית, מאשר כפרי של „עצמה מוסרית". מה גם שמדינות מתוקנות, כאנגליה למשל, אינן נחפזות לספוח לעצמן על השכם ולהכריז קבל עם ועולם על „עוצמה מוסרית" שלהם המשמשת בסיס להריצת דין. להיפך, השיקולים היבשים והענייניים הם המלמדים על המוסריות של המשפט, לא ההכרזות הקולניות של התובע. שכן דווקא מדינות ועמים שאינם מצטיינים במוסר — כפי שהוא מובן ומקובל בלשוננו — הם המכריזים על מוסריותם ומתפארים בעוצמת הצדק המפעמת בהם. כך — בשם המוסר והצדק — הוצאו להורג רבבות חפים מפשע במדינות תחת עולם של משטרים טוטאליטריים ד אחרים.

שנית, איזו „עוצמה מוסרית" דרושה כדי לדון את אוקאמוטו למאסר עולם? הרי ההיפך הוא הנכון. לוא באו התביעה והממונים לתבוע עונש מות, עונש שהוא לא מקובל במדינת ישראל ורשום רק לגבי אייכמן, הן אז היתה צריכה לשאוב מתעצומות המוסר שלה, כדי להלבין מה שהוא שחור בחיי יום־יום של המשפט והצדק בישראל. אבל אם התביעה מבקשת בסך הכל שינהגו באוקאמוטו ככבכל נאשם אחר ברצח, על איזה תחושה של עוצמה מוסרית היא מדברת?

המדינה זקוקה לתחושה של חוזק מוסרי כאשר היא הולכת להרוג, לא כאשר היא נותנת לאדם את חייו במתנה. במלים אחרות, הרושם הנוצר הוא שלתביעה־הנגנה לא היה העוז המוסרי לתבוע פסק־דין מוות.

כאמור, את אוקאמוטו יש להבחין במסגרת המלחמה בין ישראל וערב. הוא ושני שותפיו נשלחו ללוד על־ידי ארגון מחבלים פלסטינאי הלוחם בנו בשמם של ערבים תושבי ארץ־ישראל. משום כך אף נדון בפני בית משפט צבאי ולא בית משפט כתוזי.

וכיוון שכך יש מקום לשאלה, אם לצבא הגנה לישראל יש ביסוס מוסרי — לדעתי של מלחמת קיום — לפקוד על חייליו להרוג באויב ולעתים אף ליטול חיים מילדים, אמהות ואזרחים חסרי נשק, מדוע לבית־דין צבאי שלו אין ביסוס כזה; או מדוע התביעה־הממונים בחרו שלא להעניק לו „עצמה מוסרית" כזאת?

✶

מקרהו של אוקאמוטו אינו נכלל בדיון אם נכון להנהיג עונש מות בישראל או לא, אלא בדיון לגבי הענישה של מחבלים, שהוא דיון מדיני בעיקרו. דומה, כי שני שיקולים ראשיים הביאו את הממונים למדיניותם הצודקת בעיקרה, שלא להשתמש בעונש הזה: האחד, שלא לתת למחבלים מות קדושים ושלא לעשות את קבריהם לאתרי משיכה, עידוד והשראה. והאחר, להמתיק ככל האפשר את יחסי האיבה ולא להחריפם על־ידי הוצאות להורג. לוא היה אוקאמוטו מחבל „רגיל" לא היתה שום סיבה שלא לנהוג בו כבאחרים.

אולם, אוקאמוטו הוא יפני, שייך לכת מהפכנית, קיצונית, קנאית ומוכת־טרוף: החזקתו בכלא ישראלי תהיה מלווה מאמץ מירבי שכמותו אי אפשר להחזיק לאורך ימים, המכוון למנוע ממנו להרוג את עצמו, למנוע מאחרים לקחת את חייו ולמנוע מאחרים לשחררו ממאסרו. כך אין אוקאמוטו מחבל „רגיל" כשם שמעשהו בלוד לא היה מעשה חבלה „רגיל".

יתר על כן, אותו נימוק של הגנה על פרט וציבור המקנה לחברה את הזכות לשלול את חירות ממבצעי פשעים ולשימם במאסר, ובמקרים מסוימים מקנה לחברה את הזכות לשלול את חייהם, יש שבעים ושבע סיבות להחילו על אוקאמוטו האסור החוי.

מרגע שהוצא עליו פסק־דין של מאסר עולם החלו ערבים ויפנים, ביחד או לחוד, לתכנן את המבצעים לשחרורו מהכלא הישראלי: מרגע שנודע, כי חייו ניתנו לו במתנה הושם סימן שאלה על חייהם של ישראלים, אלה או אחרים, העושים בשליחויות שונות בחו"ל ואולי גם בארץ; אם היתה אי־פעם סיבה להאמין שישראל עשויה להיכנע לתביעה של מחבלים לשחרר מהכלא את עמיתיהם, הרי סיבה זו טובה עתה שבעתיים והיא רק תדרבן לנסות לתפוש בני ערובה או אנשים שיהיו מחיר כופר לאוקאמוטו. והמאמץ לשחררו באמצעות תפיסת בני־ערובה או כופר, אינו אמור להיעשות היום, מחר בעוד שנה או שנתיים. אוקאמוטו נאסר לעולם. והמאמץ לשחררו עלול להימשך עד עולם, כל עוד הוא חי. אם היתה אי פעם הצדקה לנימוק של הגנה על החברה מפני פרט מסוים על־ידי שלילת חייו, הרי במה שנוגע לישראל, אוקאמוטו היה האיש.

✶

שיקולים „מעשיים" כעין אלה אינם יכולים לממש יחידים, ואולי אף לא כנלונים, כאשר שוקלים את העונש. אבל אוקאמוטו ראוי היה לעונש מות על עצם הפשע שביצע ד אותם שיקולים הם רק תוספת בכבוד. שכן בית־הדין הצבאי לא הותיר שום מקום לספק ואמר, „הנאשם ראוי שיוטל עליו העונש המירבי הקבוע בחוק." כלומר עונש מוות. וכאמור, רק משום דרישת התביעה לעונש של מאסר עולם החליט בית־הדין לא „ללכת מעבר לדרישת התובע." ובאשר לתביעה, המייצגת את המדינה לא רק שמן הראוי שתקח בחשבון „שיקולים מעשיים" כגון מגיעה מראש ליצירת פילה לביצוע הטיפה של בני ערובה ישראליים, אלא שהיא חייבת לשקול אפשרות כזאת בכל הבחינות.

וכך, הפקרה בכוח של ישראלים העלולים לשמש תחליף לאוקאמוטו אינה מעידה על שום „עצמה מוסרית", אלא להיפך, על חוסר ביטחה במוסר של הקיום הצבאי. השיקול הפשוט של התביעה, לוא היתה דורשת עונש מוות, היה צריך להיות לאו־דווקא כדי להרתיע יפנים (או אחרים) לבוא לישראל בכוונות דומות לאלה של אוקאמוטו, אלא כדי להגן על ישראלים מפני אלה שיבקשו לשחררו. במקום זה באה ההתחשבות שלא במקומה בדעת הקהל בעולם, השוכחת היום מה אירע לעם

קוזו אוקאמוטו שומע את גזר הדין

היהודי לפני שלושים שנה באירופה שנכבשה על־ידי הנאצים; השוכחת כי גלגל ההביא את מלחמת ששת־הימים; השוכחת כי החל בפגיעה באזרחים, בנשים ובילדים, ואשר תשכח מהר (ואולי כבר שכחה אתמול) את ה„פוזה" הנאה, כביכול, של הממונים על התביעה במשפט אוקאמוטו והתגייס בחלקה מחדש לתת חיזוק לצידוק המוסרי למלחמתם של ארגוני המחבלים, בין היתר, בהעברה האוירית לישראל.

„אנחנו נשארים והרוסים הולכים"

מאת דן מרגלית

יום שלישי השבוע ייזכר כ„יום האיסוף". ממקורות שונים זרמו ידיעות על המתרחש במצרים. אולם סימני השאלה והספקות היו כה רבים, עד כי ראש הממשלה והשרים הבכירים נמנעו מלהשמיע כל הערכה שעלולה להביכם בהגיע גל הידיעות הבא. „המשכיל בעת ההיא ידום", ציטט אחד מראשי המפד"ל אך הזדרז לומר, כי אין יסוד להמשיך את הפסוק בו נאמר „כי עת רעה היא".

מצב הרוח היה מרומם. בישיבת סיעת המערך נכחו ראש הממשלה גולדה מאיר, שר הבטחון משה דיין, שר החוץ אבא אבן והשר ישראל גלילי, ובתל־אביב היה אחר סגן ראש הממשלה יגאל אלון. החלו ההתייעצויות הראשונות. ישיבת הסיעה הסתיימה מהר מהרגיל והשר גלילי קיבל זרם בלתי־פוסק של מידע. הוא העבירו לראש הממשלה ובבנין הכנסת נערכה ההתייעצות הראשונה. דבר לא היה ברור עדיין. מידע ממקור אחד הושווה עם מידע ממקור אחר. עכשיו כבר היה ברור, כי משהו דרמטי אירע במצרים, וכי לא רק ישראל לא ידעה דבר אלא גם מעצמות המערב הופתעו.

הידיעות הראשונות הגיעו בבוקר ונסמכו על מקורות עתונאיים. מלונדון ומקהיר המתינו לידיעה מפורשת. אך עדיין היו הספקות כה גדולים עד שבשתי התייעצויות מהירות נפרדות, שנערכו בלשכת ראש הממשלה ובמשרד שר החוץ, המשיכו לטפל רק בהכנות לישיבת מועצת הבטחון.

גלילי: חיי שעה

בערב גבר זרם הידיעות ובשעה מאוחרת סיכמו ראש הממשלה והשר גלילי, שנשארו בבנין הכנסת, את שתי התרשמויותיהם הראשונות: המהלך האנטי־סובייטי של סאדאת נעשה כדי לשאת־חן בעיני הצבא. חשיבותו המיידית היא בכך, שניתנה לנשיא סאדאת סיבה טובה ומוצדקת לדחות את מועד חידוש־האש נגד ישראל לתקופה ארוכה וללא קביעת תאריך חדש. גם הקיצוניים ביותר בקהיר מבינים שבמצב היחסים המצריים־רוסיים ולפי תלותה של קהיר במוסקבה — לא יוכל סאדאת לפתוח בחזית שניה נגד ישראל. „לפחות", אמר אחד המתייעצים, „יש לראות בכך דחיה של חצי שנה, ולמעשה יותר".

גולדה מאיר היתה במצב רוח מרומם. אף על פי שהיא ושריה לא יכלו לחזות את המהלך החדש, היה בהתפתחויות אלה כדי להצדיק בעיני רבים את מדיניותה, אשר שללה כל שרטוט מפת גבולות חדשה. „אנחנו נשארים והרוסים הולכים", אמרה גולדה מאיר ולא הסתירה את שביעות רצונה.

כאשר נאמר לגלילי, כי רווח הזמן לישראל כתוצאה מהתהפכות במצרים לטווח קצר בלבד, השיב השר, כי „חיי שעה הם גם כן רווח". ראש הממשלה והשר גלילי העריכו — לפחות בהתייעצויות הראשונות — את ההקלה בה יחוש סאדאת לגבי הלחצים הפנימיים המופעלים עליו לחדש את המלחמה בישראל. עם זאת נשארו דברים רבים סתומים. משקיפים בכירים היפנו את תשומת ליבה של ראש הממשלה לעובדה כי ההודעה המצרית לא מסרה מה יהיה על הבסיסים הסובייטים. זה השאיר פתח לניחושים שהצעד המצרי אינו כה מרחיק־לכת כפי שחשבו בתחילה. היו גם ספקות, שהתחזקו שלשום, כי בסופו של דבר לא יפונו ממצרים כל המומחים והיועצים הרוסיים. אך לאיש לא היה ספק, כי המהלך החדש מהווה תפנית חשובה.

אותה שעה כינס שר החוץ אבא אבן בביתו בירושלים את פקידיו הבכירים מרדכי גזית, אפרים אברון, משה ששון, אברהם אבידר ואיתן בנצור. הם שמעו מפי ששון ניתוח מפורט של ההודעות המצריות והגיעו למסקנה, כי המידע עדיין אינו מצדיק תגובה רשמית. המסקנה היחידה המוסכמת על דעת כולם היתה שכל העולם הופתע, ומן המגעים עם הנציג האמריקאי הבכיר אוזן זוהלן התברר שגם ואשינגטון לא ידעה דבר.

צ'אושסקו אמר למאיר: אל תייחלו לקיסר אחר במקום סאדאת ✶ האמריקאים לא ידעו על ההתפתחויות במצרים

מאז נכנסה הפסקת־האש לתוקפה לפני 23 חודשים, ובעיקר בשנה האחרונה, הגיעו מקהיר לישראל עשרות אותות. ביניהם היו דיפלומטים, פוליטיקאים ועתונאים בערבים. מספר גרמנים סברו, כי המצרים מדברים אותם בשפה גלויית־לב. יתר מכך השר כ„בני־ברית" היגוסלבים והרומנים. האם הם יכלו להעריך מה יקרה בקהיר?

מה יעצו לישראל?

רבים העריכו אל נכון את מצבו הנפשי של אנואר סאדאת. בין אם שרי חוץ כהוקצעים, בין אם עתונאים, לכולם היתה התרשמות אחידה: סאדאת מתוסכל. נשיא רומניה ניקולא צ'אושסקו הרחיק לכת בהערכתו. הוא אמר לגולדה מאיר: „אל תייחלי לקיסר אחר", כי סאדאת הוא הנשיא המצרי הרוצה בשלום. אך גם בוקרסט לא העלתה על דעתה שיופחת כוח הסובייטים במצרים.

למסקנות דומות הגיעו שני אורחים בריטיים. האחד הוא פרופסור למדעי המזרח בשם ברגר, יהודי אנגלי שתיאר לפני זמן קצר את מצב רוחו של סאדאת כ„חבוט". האחר הוא סגן המנכ"ל האנגלי לענייני המזרח־התיכון, פרסונס, שהשתתף לפני חודש בלונדון בשיחת השר אבן עם סאר אלק דאגלס־יום.

פרסונס חזר ותיאר את מצבו של סאדאת בצבעים שחורים, כמי שנקלע לדרך ללא מוצא. אך את יציאת סאדאת למרחב תיאר פרסונס לא בגירוש הסובייטים ממצרים, אלא ביוזמה לחידוש שליחות־יארינג. הוא האיש שישכנע את דאגלס־יום לפעול אצל ד"ר קורט ולדהיים להזמנת יארינג לניו־יורק — עצה אשר ספק אם היה „דוחף" לקראתה לוא ידע מה יתרחש השבוע במצרים.

מה אמרו האמריקאים על הייכל?

גם האמריקאים לא העלו בדעתם התפתחות כזאת. הם סברו — ובין הסוברים אישים שהכירו היטב את עורך „אל־אהרם" — כי חסנין הייכל „אינו רציני" ובכמה מקומות אף נתנו פומבי לדעותיהם. רק השבוע, כאשר למדו לדעת מה אירע בארץ הנילוס, אמרו כי „כל תשומת הלב הניתנת להייכל אינה מספקת". השבוע סברו גם הם, גם המומחים בישראל, כי חסנין הייכל אינו ראוי אף לא לביטוי אחד של זלזול בביטויים אשר נשמעו לאחרונה בירושלים.

זה כמה חודשים שהאמריקאים ראו בסאדאת את האיש של ברית־המועצות בקהיר, ובהייכל עתונאי שהשפעתו פוחתת. הם — כישראלים רבים — ראו כ„הסרת סיכויי" את הצהרת סאדאת מלפני שנה, שאם ירצה יוכל לגרש את הרוסים מארצו.

יש להניח, כי עתה יגברו בסטייט־דפרטמנט הזרמים שיטענו, כי ההערכות ש„מצרים אבודה למערב" אינן נכונות משום שהן פרי של תעמולה ישראלית. „בכל פעם שאמרנו לישראלים, כי זכריה מוחי אלדין ובגדאדי הם כוחות פעילים בקהיר הם פרו־מערביים לענו לנו בירושלים," טען מקור מערבי, „אבל לא היתה לכך הצדקה".

שר ישראלי אמר, כי „צריך להודות שהאמריקאים לא איבדו את תקוותם בקהיר. ניכסון הרויח השבוע בקהיר עד מיליון קולות בבחירות".

מה אומרת צרפת?

„התסריט" לעתיד אינו ברור עדיין: מי יסולק? בתי? כי ימלא את החלל הריק? מה יקרה בקרמלין? האם יכולה צרפת לתפוס את מקומה של ברית־המ"ם? הן רק לפני שבועיים טען דיפלומט צרפתי שביקר בארץ, כי פאריס מאזנת את ההשפעה הסובייטית בקהיר, וכי מדיניותה מחזקת את המערב במצרים — חיזוק אשר בסופו של דבר עולה בקנה אחד עם האינטרס הישראלי.

אם אמנם תיפחת ההשפעה הסובייטית במצרים לא ברור לאילו ממדים תקטן. יש מי שסבור כי ברית־המועצות מאסה בנטל המצרי ורוצה להפחית את נוכחותה במצרים למימדי הנוכחות האמריקאית בארצות מערביות כיוון, או טורקיה.

מכל מקום בירושלים גברו השבוע החששות מפני „ניכסון ב'". ארצות־הברית עשוייה לחזור אחרי מצרים ולהפעיל לחצים כבדים על ישראל. יתכן כי ירח־הדבש הישראלי־אמריקאי עומד לפני סיומו, מוקדם מכפי שחשבו. אך כל מי שאינו מסתיר את החשש מפני חידוש מוגבר של הלחץ האמריקאי, וכל מי שסבור, כי לחץ זה היה מופעל על ישראל ממילא, סבור כי השבוע שופר מצבה של ישראל. אם תפחת השפעת מוסקבה, המעוניינת במצב של לא־שלום ולא־מלחמה, עלולה אמנם ואשינגטון לחדש את לחציה המדיניים על ישראל. אך לחץ זה יתנהל ללא צל האיום של המעורבות הרוסית במקרה של חידוש האש.

חמ"ד לא נחמד

הנסיכות העצמאית של המפד"ל

מאת אלי רביב

בשנתון הממשלה, בפרק על משרד החינוך והתרבות / אגף לחינוך דתי, מופיעה הפיסקה הבאה: „בשנה הנסקרת עסקה המועצה לחינוך ממלכתי־דתי באישור תכניות לימודים, באישור עובדי הוראה וגם פסלה עובדים מסויימים". הסיפא של פיסקה זו מעוררת סקרנות. לא מכבר נשאלה בכנסת שאילתא וניתנה תשובה, ושתיהן מספקות מעט מסקרנות זה.

לח"כ שלמה לורנץ (אגודת ישראל) נודע, כי עובדים של האגף לחינוך דתי בחוזן חיפה מאיימים בפיטורין על מורים וגננות של החינוך הממ"ד, אם לא יעבירו את ילדיהם הלומדים במוסדות חינוך של החינוך העצמאי (של אגודת ישראל) — לחינוך הממ"ד. ח"כ לורנץ ביקש לדעת אם מורים המלמדים בחינוך הממ"ד אינם רשאים לשלוח את ילדיהם לבית ספר בהתאם לרצונם (על אף ניסוח השאלה תמימות היא להניח, שח"כ לורנץ היה שואל מה ששאל לוא למדו בני המורים הנ"ל בבית־ספר ממלכתי כללי ולא ממלכתי־דתי).

חובת ההזדהות

שר החינוך והתרבות השיב, כי על־פי החוק מינוי מורים בחינוך הממ"ד טעון התייעצות במועצה לחינוך ממ"ד, והמורים כאלה, לאחר מינוים, יכולים להיפסל על־ידי המועצה מטעמים דתיים. המועצה, מסר השר, קבעה בין עקרונותיה, כי מורה המלמד במוסד חינוך ממ"ד ושולח את ילדיו למוסד אחר, עלול להיפסל, מקום שלדעתה קיימת בזה סתירה לחובת ההזדהות החלה על כל מחנך כלפי מפעל החינוך בו הוא מלמד, ופוגעת במהימנותו כמחנך. בהמשך שלל השר את יתר שאלותיו של ח"כ לורנץ: אם נערכה חקירה במקרה הנ"ל ואם מוכן השר להורות לעובדי משרדו שלא לנקוט באמצעים פסולים כדי להשיג העברת ילדים לחינוך הממ"ד.

תשובתו של השר מעוררת יותר מתמיהה אחת.

✶ חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג—1953, סעיף 18, אמנם מקנה למועצה לחינוך ממ"ד סמכות לפסול מינוי או המשכת שירותו של מנהל, מפקח או מורה במוסד חינוך ממ"ד, אולם נקבע שם מפורשות: „מטעמים דתיים בלבד".

לא קל לקבל כמובן מאליו את העקרון שקבעה לעצמה המועצה, כי טיב החינוך הניתן לבנו של מורה ראוי לשמש מבחן ל„דתיותו" (לפי הגיון זה עלול מורה, שבנו עמד על דעתו — ורתי משמע — ותבע ללמוד במוסד חילוני, לאבד את משרתו). אך גם עקרונות משובשים־במקצת נחוץ ואפשר ליישם בתבונה. הוכלו להגיד על החינוך העצמאי כל מה שתרצו — אבל בוודאי אינו הגזר בחינוך בלתי־דתי השולח את בנו למוסד של החינוך העצמאי אינו נוהג בזה אית לאי הדתית.

החינוך לערכים ציוניים

✶ בתשובה לשאלה נוספת של ח"כ לורנץ אמר השר עוד, כי „ענין זה כולו בסמכותה של המועצה לחינוך ממ"ד, כפי שנקבע בחוק ובתקנות, ואין זה בסמכותי. אני מניח שהמועצה השיבה שהמדובר לא רק בחינוך דתי למהדרין, אלא גם בחינוך לערכים ציוניים, כפי שקיבל על עצמו החינוך הממ"ד".

אם אמנם כך טוענת המועצה, הרי ככל שטענתה תישמע לאוזני רבים כסבירה, אין לה שום אחיזה בחוק. אי־חינוך לערכים ציוניים אינו יכול להיות נימוק „דתי" במובן המקובל של מלה זו, ולכן גם לא לצורך זה חוק.

אולם חמורה מכל נראית לי גישתו הכללית של השר, כפי שהיא משתקפת במלים „אין זה בסמכותי". מינוי ופיטורין של מורים וגננות בחינוך הממ"ד הם אמנם רק להלכה בסמכותה של השר, שכן עקב נוהל מסובך של היוועצות וערעור (עד לממשלה) הסמכות הממשית היא בידי המועצה. אולם סמכויות אלו רשאית המועצה להפעיל רק בגבולות החוק. ברגע שהמועצה חורגת מהחוק, סמכותו ואף חובתו של שר החינוך והתרבות לדאוג לכך שתחזור למסלול. במקרה הנידון יש חריגה לכאורה, מהחוק: לא רק שהשר לא הורה על בדיקת הענין, אלא אף נתן גושפנקה מעל דוכן הכנסת, לשימוש פסול, שפקידי משרדו עושים בכל הנראה בסמכויותיהם.

אפשר להבין לרוחו של שר החינוך והתרבות, אם נקעה נפשו מלהתערב במריבותיהם של אנשי החינוך הממלכתי־דתי (קרי: המפד"ל) והחינוך העצמאי (אגודת ישראל); אולם אי־החשק להתערב למחלוקת זו אינו מצדיק, שבחסות משרדו ובהסכמתו־שבשתיקה ייעשו מעשים הנוגדים את החוק. ובמיוחד כאשר ברור בצליל, כי המחלוקת אינה לשם שמיים, אלא לצרכים מפלגתיים.

התעלמות כסוג זה, שבמישור הממשלתי מתבטאת בכלל שאין מתערבים באופן שבו מנהל שר פלוני את עניני משרדו, היא שהופכת חלקים של המינהל הציבורי לנסיכויות מפלגתיות עצמאיות.

מלחמה בתוך מלחמה

על ניכסון להציע למקגאוורן לשלוח משקיף לשיחות פאריס

מאת ג'יימס ראסטון
מיוחד להארץ
מ„ניו־יורק טיימס"

מיאמי ביץ'

מסע הבחירות לנשיאות חל בעת ובעונה אחת עם המשך המלחמה בויטנאם ועם חידוש המשא והמתן על שלום. באופן זה נוצרת לגבי ניכסון ומקגאוורן כאחד הבעייה העדינה והבלתי־נוחה כיצד להתפלמס על בעיות המלחמה בלי להפריע למטרתם המשותפת, שהיא לשים קץ להרג בדרום־מזרח אסיה.

ברור ששני האנשים חלוקים עמוקות בשאלה מרכזית זו במסע הבחירות. אי־אפשר לדחוק שאלה זו הצדה. הממשל אינו יכול להשתיק את מקגאוורן בעניין הוייטנאם, ומקגאוורן אינו יכול להכחיש שהבטחתו הפומבית לשים קץ ב־21 בינואר 1973 לכל ההפצצות האמריקאיות, ולהוציא לפני סוף אפריל 1973 את כל הכוחות האמריקאיים מדרום־מזרח אסיה, מוכרחה להשפיע על המשא־ומתן הנוכחי בפאריס להשגת שלום.

לא ניכסון ולא מקגאוורן התייצבו התייצבות של ממש מול דילמה זו. הסנאטור אמר בעניין זה דברים ברורים בנאום שנשא כאן לרגל קבלתו את המינוי למועמדות: 20,000 ארונות מתים הוחזרו לארצות־הברית בימי מימשל ניכסון בחרו בי — כך נראה היה כאומר — ואני אשים קץ להרג ואחזיר הביתה את הבחורים השבויים עד לאביב.

לפחות הוא אמר דברים מסויימים וקיבל על עצמו אחריות אישית להבטחותיו, אם גם לא הסביר הסבר מלא כיצד ישיג את הדבר. הנשיא ניכסון היה עקיף יותר, אך פחות אחראי. הוא לא מתח באופן אישי בקורת על מקגאוורן ועל מדיניותו, אך השתמש בבעל בריתו הדמוקראטי, מיניסטר האוצר לשעבר ג'ון קונאלי, כדי להתקיף את מקגאוורן על שהוא „מחבל" במשא־ומתן שמנהל הממשל בפאריס להשגת שלום.

איש לא היה מתנגד לוא חשב ג'ון קונאלי שהדמוקראטים טועים בעניני המלחמה, המשק, המסים והסעד ושהרפובליקאים צודקים בענינים אלה, ואחר כך היה עובר למפלגה האחרת, כפי שעשה גם ג'ון לינזי, ראש עיריית ניו־יורק (רפובליקאי שעבר אל הדמוקרטים). איש אף לא היה מתנגד לוא נשאר קונאלי כדמוקראט בממשל הרפובליקאי, כאוחז בתפקידו וממשיך להיאבק בבעיות המשל. אולם נראה שקונאלי רוצה בטוב שבכל העולמות בכל דבר: להשתמש בדמוקראטים, שהם בעלי הכוח המכריע בטכסאס, כדי להיות מושל של מדינתו, ולהשתמש בהם שוב כשהם בשלטון בואשינגטון; להיות מיניסטר הצי, ואחר כך, כשהם מפסידים את שלטונם, לעבור לרפובליקאים כמיניסטר האוצר.

אחת הצרות עם קונאלי — הגבר היפה, העשיר והדוגמאטי — היא, שכאשר נמאסים עליו תפקידיו, בין תחת הדמוקראטים בין תחת הרפובליקאים, הוא מסתלק וחוזר הביתה לאחוזתו. מבחינה אישית זה עסק טוב, אך משאר הבחינות נראה הדבר כאנוכי במקצת. הוא אצן במירוצים למרחקים קצרים, אך לא רץ במרתון. הוא אוהב את הבעיות הדראמטיות, אך אינו מתמיד.

היה זה יפה בטכסאס, למשך זמן מה, כשהיה קונאלי מיניסטר הצי; אך כעבור זמן־מה הוא הסתלק. וכשנמאס עליו מיניסטר האוצר — בדיוק כשעלו השאלות הגדולות באמת של מדיניות מוניטארית עד למית — שוב הסתלק פתאום ושוטט בעולם במטוס של הנשיא כשהוא מטיף לבעלות הברית כיצד להיות מהימנות ואחראיות. המתכונת ברורה מאד. הוא בא והולך כרצונו; ועתה חזר בדיוק לסאן קלמנטה מסיורו סביב לעולם, משמיץ את הדמוקראטים בשל מדיניות חוץ ד פנים שלדבריו אין הוא יכול לתמוך בה, ומשבח את המפלגה הרפובליקאית שלא יצטרף אליה.

ובכן, ואשינגטון רגילה בצירבוב זה של אינטרס אישי והאחריות ציבורית; אך זה ענין מכוער ולעומת קונאלי כבר נראה ספירו אגניו על רקע זה כאדם סימפטי. הפרשה מבליטה את בעיות השלום והבחירות. איש אינו יכול להאשים את הנשיא על שהוא משתמש בקונאלי, כיון שקונאלי משתמש ברפובליקאים בלי להצטרף אליהם. אולם הבעיה בעינה עומדת, כיצד לערוך את מלחמת הבחירות על נושא וייטנאם בלי להפריע למשא ומתן על שלום שמנהל הנשיא.

למרבה המזל יש תקדים שניכסון יודע עליו את הכל. במסע הבחירות לנשיאות ב־1944, בדיוק כשמלחמת־העולם האחרונה התקרבה לקיצה, הסכימו הנשיא רוזוולט ומיניסטר החוץ שלו קורדל האל עם המועמד הרפובליקאי באותן בחירות תומאס דיואי ועם יועצו למדיניות חוץ, ג'ון פוסטר דאלס, כי האינטרס הלאומי דורש למנוע במסע הבחירות פולמוס בין המפלגות בקשר לארגון השלום, וכי אין לחזור על הפולמוס בין הארדינג וקוקס במלחמת הבחירות של 1920 שהביא למישגה הטראגי של נטישת חבר הלאומים.

כתוצאה מכך הסכימו רוזוולט ודיואי — שמבחינות רבות היו ב־1944 מנוגדים זה לזה בצורה חריפה אף יותר משמנוגדים ניכסון ומקגאוורן עתה — לעשות יד אחת כדי למנוע שמערכת הבחירות תפריע לשלום ולארגונו של האו"ם. דאלס מונה לנציגו של דיואי שידאג, כי הבחירות לא יפריעו לשלום, והוא היה נאמן הן לאינטרסים של מפלגתו הן לאלה של האומה.

יתכן שזה מה שדרוש עתה לפני שהריכת המפלגתי ייעשה לברוטאלי מדי, אחרי מינויו של מקגאוורן למועמד ולפני שארצות־הברית תיכנס למה שתהיה, לפי כל הסימנים, מלחמה חריפה על הבחירות לנשיאות בנובמבר. אין להשאיר את הבעייה במצבה הנוכחי, כשמקגאוורן טוען לשלום עד למועד מסויים, תהיה אשר תהיה השפעת הדבר על המשא־ומתן בפאריס, ואילו ניכסון עומד מעל למערכה וממסיך את קונאלי ואת אגניו להתקיף את מקגאוורן כמחבל בלתי־אחראי ואף בלתי־פטריוטי בשלום.

אפשר ששלום בוייטנאם עד נובמבר עשוי לסייע לניכסון להיבחר, משמע לפגוע במקגאוורן. אך אם טענתם של החוגים האנטי־מלחמתיים, כי המלחמה היא הבעייה המרכזית במסע־הבחירות זה, היא רצינית, כי אז עליהם לשתף פעולה למען השלום — בין שהדבר יביא לבחירתו מחדש של ניכסון בין לתבוסתו. ולפחות צריך מקגאוורן לדעת מה מתרחש במשא־ומתן בפאריס, וצריך להיות לו שם אדם משלו שיעקוב אחרי העובדות, כדי שיוכל לערוך מסע למען השלום בלי לומר דברים המפריעים למשא ומתן על השלום.

לא די למקגאוורן רק להתקיף את שיחות השלום בפאריס בלי שיהיה לו שם אדם משלו שימסור לו מידע על המציאות, ולא די לנשיא להציע כי ימסור „אינפורמציה" למקגאוורן על הבעיות בפאריס ויסמיך בינתיים את קונאלי להסמיך את מקגאוורן כמבקר חסר־אינפורמציה וחסר־אחריות של שיחות פאריס.

יהיו אשר יהיו האינטרסים האישיים או המפלגתיים של ניכסון ומקגאוורן, של הרפובליקאים או הדמוקראטים, ברור שיש כאן אינטרס לאומי; ורק ניכסון יכול — כמו רוזוולט ב־1944 — להזמין את מתחרהו שישגר משקיף לשמוע מה מתרחש, ולמנוע את מקגאוורן מלומר דברים המפריעים לשלום שבו הוא רוצה.

כפי שקונאלי אומר, מוטלות על כף המאזניים במסע־בחירות זה בעיות בסיסיות — החשובות ביותר מאז מלחמת הבחירות בין ג'ונסון לגולדווטר ב־1964, שכנראה קונאלי שכח אותן איכשהו. אך לפחות יש לראות בעיות אלו עין בעין ולא להטביע אותן על־ידי פניות זולות לפטריוטיזם כוזב. יש לראותם כמה שהן על בסיס העובדות בפאריס: ורק הנשיא יכול לספק את העובדות למקגאוורן, כפי שעשה רוזוולט ב־1944 לגבי דיואי.

קוריאה: דו־שיח אינו שלום

טוב עשו הצדדים שלא קבעו לוח זמנים

מאת דורית לנדס

שני חלקי קוריאה התקרבו זה לזה בהליכה סרטנית. באפריל 1971 הציע שר החוץ של צפון־קוריאה הצעה בת שמונה סעיפים לאיחוד שתי המדינות. לפי תכנית זו תלוי איחוד בדרכי שלום במילואן של הבעיות הבאות: פינוי כוחות הצבא האמריקאיים; הפחתת כוחות הצבא של צפון־קוריאה ודרום־קוריאה לכדי 100 אלף חיילים בלבד לאחר נסיגת הכוחות האמריקאיים; ביטול כל החוזים שחתמה ממשלת סיאול עם מדינות זרות; בחירות חופשיות דמוקרטיות שיערכו בו־זמנית בצפון ובדרום, ולאחריהן הקמת ממשלה מרכזית מאוחדה; עצמאות פוליטית מלאה לכל המפלגות, הארגונים והפרטים; הקמת קונפדרציה כשלב ביניים שיאפשר מיזוג דרך הדרגתי של המערכות החברתיות השונות בצפון ובדרום עד איחוד מחלט; פיתוחו של שיתוף פעולה כלכלי במסגרת הקונפדראציה; הקמת ועידה מדינית מייעצת, בה ישתתפו נציגי כל הגופים הפוליטיים האזרחיים לדיון בבעייה האיחוד.

דווקא יוזמה זו, שלא היתה חדשנית כמבה בתקופה בה התפרסמה, נתקבלה בשוויון נפש בדרום־קוריאה. אולי אפשר כיום ליחס לממשלת דרום־קוריאה זהירות ותבונה שלא בלטו בשעתו. באוגוסט 1971 נאמר בבמאנה הרשמי של המפלגה הקומוניסטית של צפון־קוריאה, כי „צפון־קוריאה תעשה כל מאמץ כדי לאחד את קוריאה בדרכי שלום. אותו החדש הודיע נשיא דרום־קוריאה, פארק, על הקמת פורום שלום ואיחוד בו יתדיינו שני חלקי קוריאה. אם אמנם עסקו שתי המפלגות באיתותים הדל כאיתה תקופה, קשה להבין מדוע הבא דצמבר 1971 כשבר המשבר ביחסיהן. בדרום־קוריאה הוכרז על מצב חירום, ואנשי מילואים נקראו ליחידותיהם. ובצפון־קוריאה ניכרו הכנות ברורות למלחמה. הידרדרות מכוונת זו אינה מובנת על רקע נטיית ההתקרבות, ובמיוחד נוכח המחוות שכל צד הפנה אל רעהו: סיאול הסכימה לייצוג כפול של קוריאה באו"ם, הביעה נכונות להתחייב לא לעשות איחוד צבאי עם יפאן בתמורה להכרת כין בה, ופיונגיאנג הורתה לצמצם את מספר הפשיטות מעבר לגבול שכוחות הקומנדו שלה נהגו לבצע בשטח הדרום.

ליישר ההדורים

שתי הממשלות הצליחו ליישר את ההדורים, ובבאי־יוני נערכו ביוזמת הצאויות בבירותיהן, השיחות הישירות הראשונות מאז חלוקת המדינה ב־1945. תוצאתן היתה הודעה משותפת על איחוד שני חלקי קוריאה בדרכי שלום. ובעצם הם כוכה הצעדים היחידים עליהם הוחלט הם הפסקת תעמולה משמיצה, הימנעות מפרובוקציה צבאית, הקמת קו טלפון ישיר בין פיונגיאנג וסיאול וועדה מתאמת שימשך בה הדו־שיח.

טוב עשו הצדדים שלא התחייבו לחולל נסים ולא קבעו לעצמם לוח

אימי המלחמה נשכחו ועתה הגיע תור השלום

זמנים כלשהו, אך חשוב להעיר שיותר מריאליזם סייעה לכך האווירה המתוחה עדיין בין צפון־קוריאה לדרומה. לי הו ראק, ראש סוכנות הביון המרכזית של דרום־קוריאה הדגיש, כי בשיאו לא היה פותח במגעים אלמלא הכנות המלחמה של צפון־קוריאה. גם כאן תמוהה התחשבות זו בשעה שהצדדים מגיעים להסכמה בשאלות בעלות חשיבות עליונה. יתכן שבמוצה למאבקים הפנימיים בפוליטבירו הצפון קוריאני בין מתונים וקיצונים, קיימים לתבים בדרום קוריאה שבעקיים אין הנשיא מוכן להעמיד עצמו בקופץ על כל הצעה מפיונגיאנג.

לעומת נציגי דרום־קוריאה שהביעו ספקנות, היו נציגי הצפון מסל האופטימיות. „מובן מאליו שקיים שוני רב בין הצפון והדרום בכל הקשור באידיאולוגיה ובצורת המשטר, אך אי־אפשר לקבוע, כי ניגודים שאי אפשר ליישבם עומדים בין הצפון והדרום. אל לנו להתעקש באותם עניינים, אנו צריכים להעמיד עצמנו מעליהם, ולתת קדימות לאינטרסים הכלליים של האומה כדי לממש איחודה" — דברי סגן ראש ממשלת קוריאה הצפונית.

חשיבותה העיקרית של החלטת שתי הממשלות להתדיין היא בכך שנמצאו ביניהן שרק הן יכריעו לגבי עתידה של קוריאה, בלא התערבותם של פטרונים זרים. ארה"ב החליטה מכבר להוציא את כוחותיה מדרום־קוריאה — בכך אין השפעה על המאזן הצבאי כיוון שצבא קוריאה ידוע כצבא המעולה ביותר במזרח אסיה — תראה שצפון־קוריאה הגליסה שמוטב להזיל מהתגבלויות בדרום, כדי לא לפגוע בקצב הפינוי של הכוחות האמריקאיים.

כל ההתפתחויות הללו קשורות באוירת ההפשרה באסיה, אך אין להסיק מזאת שאוירת ההפשרה היא משהו דומה ל„רוח משקנט" של העשור הקודם. ההידברות בין ארה"ב וסין, המצודדות תקוות, כי שתי המדינות יגיעו בעתיד להבנה רבה יותר, משרה אקלים של רווחה באיזור, אך ראשית התקרבות בין הצפון לדרום קדמה להכרזת הנשיא ניכסון על מסעו לסין. ההידברות בין ארה"ב וסין העבירה את החכרה בשני חלקי קוריאה שניטל לפחות חלק משוקנו של הסכסוך הגדול שבגללו נחלקו. „דו־שיח אינו בהכרח שלום" — אמר לי הו ראק, ובצדק, אך האם צריך להזכיר ששלום משגשג לעתים בליצות ביותר בלא דו־שיח?

גם בעלי שמיעה מצויינת...

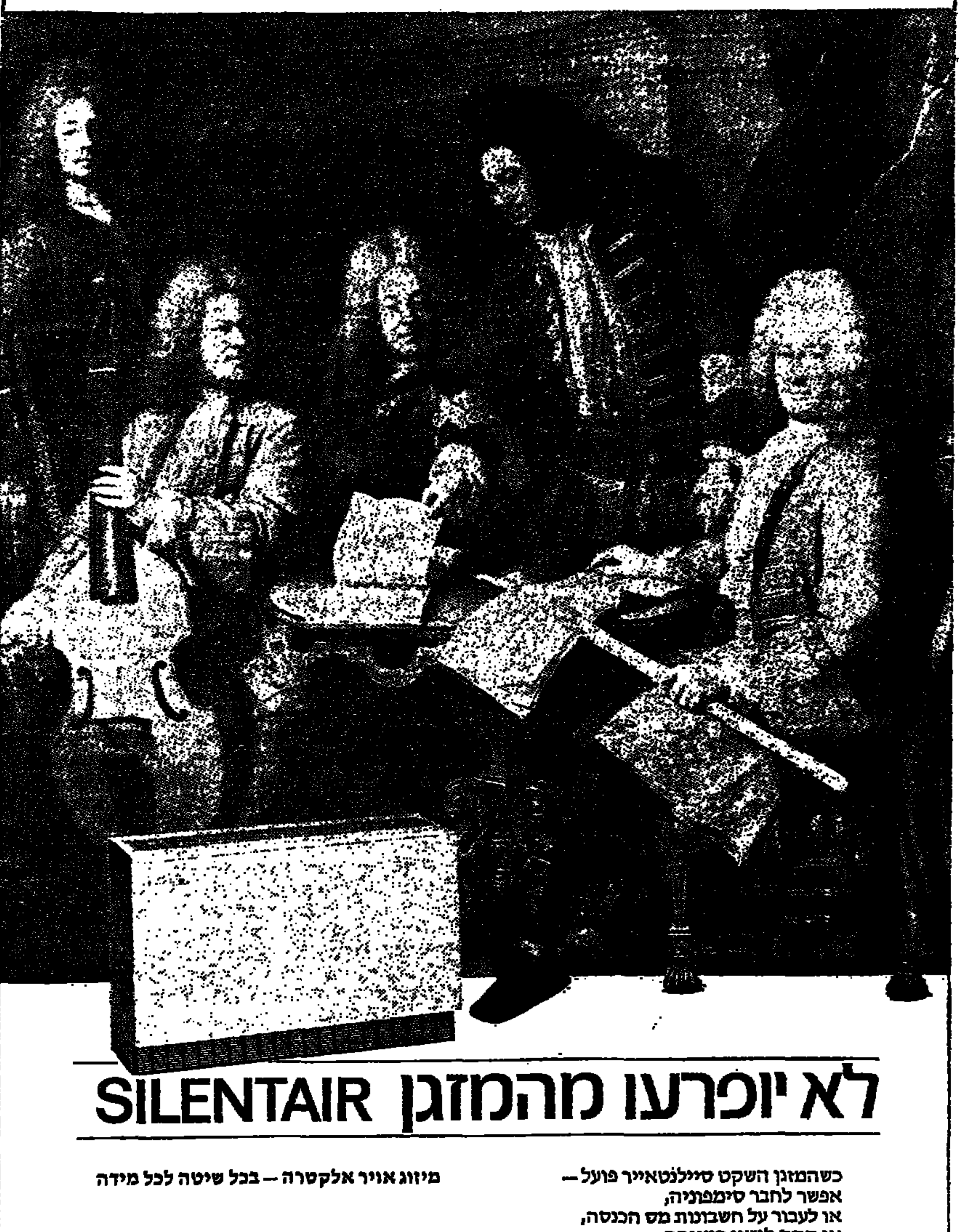

לא יופרעו מהמזגן SILENTAIR

כשהמזגן השקט סיילנטאייר פועל —
אפשר לחבר סימפוניה,
או לעבור על חשבונות מס הכנסה,
או סתם לישון במנוחה.
כי ה„סיילנטאייר"
הוא מזגן המתחשב בסביבה.
נוסף לפעולתו השקטה,
מצטיין סיילנטאייר
בעוד יתרונות בלעדיים:
* ניצב על הריצפה כרהיט בעיצוב נאה.
* התקנתו יכולה להיעשות
גם ללא פריצת קיר.

מיזוג אויר אלקטרה – בכל שיטה לכל מידה

אלקטרה

שרות נאמן שעמד במבחן

שיפרין-נעמן

75 שנה לקונגרס הציוני הראשון

דו"ח מקיף על אחת התנועות המוזרות בהיסטוריה היהודית

מאת רוברט ואלטש

לונדון

הופעת ספר חדש (640 עמודים) „תולדות הציונות", באנגלית, היא ...דרש הטוב, שכן דין־וחשבון מקיף, המאפשר הערכה עניינית של ...ת התנועות המוזרות ביותר (מ־...דת־ראות של הלומד את ההיסטו־...ה של זמננו) ויחד עם זה של פרק ...פכי בהיסטוריה היהודית, היה ...בר צורך דחוף. ברם, יש אלפי ...רים, כתבים, חוברות וחיבורים ...ל השפות על הציונות, מקורותיה ...פשיים והסוציולוגיים, פעולותיה ...רותיה, או מחקרים בפרקים בוד־...ם בשרשרת הארוכה של המאו־...ת הכרוכים בה, אולם ברובם ...ה הם כלי תעמולה פוליטית ולע־...ם קרובות סיפורים סנטימנטאליים ...תצלומים' מן הקונגרסים הכללי־... בשנות העשרים כתב אדולף באם ...נהיג ציוני בווינה) בגרמנית ספר ...ההגרבה הציונית בשני כרכים, ...שאר אולי החיבור שניסה לפרש ...ן האידיאולוגיה הציונית במסגרת ...תפכה המחשבתית האירופית, אך ...הכנות להמשך הדברים הרשמו ...ל בפלוש הנאצים לאוסטריה — ...ם המחבר כבר איננו. בין כך ...סק סיפורו ב־1925, ואז היו כמו־...קבי־מידה אחרים לגמרי מאשר ...זם. אחרי השואה ובלחמת־העולם ...שניה דרוש היה מעודכן והיה ...ר יותר קשה מאשר קודם למתוח ...בין תולדות הציונות (בתור תנו־...ה או אירגון) ובין המתרחש בא־...־ישראל עצמה, בתוך חיים ד־...אבקים שלא היה לאירגון כלשהו ...קות מלא עליהם. החומר גדל ל־...מדים שקשה מאד לאדם אחד להש־...לט עליו בבחינה עניינית ואינטלק־...אלית.

כי אתה בחרתנו

לכן יש לקבל בברכה את מפעלו של וואלטר (זאב) לאקיר, שהגיש בו עתה את הספר הנ"ל*), שע־...לתו נמשכת עד הקמת המדינה. ...ע מין חדש של טיפול בציונות, ...מסמן גם את שינוי הזמן והנסי־...ות. הציונות יצאה כביכול מן ה־...סגרת הקרתנית של אגוצנטריות, ...ולמוס ואפולוגטיקה, של הגזמה ...צמולתיות והתרבבות הצדדית ב־...וסח אתה בחרתנו, שאיפיינו כמעט ...ל הספרות הציונית עד הנה. היא ...זתה עומדת מעבר לסיכסוכים אי־...אולוגיים של הסוג הקודם (היהו־...ו הדעות הנפשיים הם כסוג ...אחר), היא נראית כמציאות מסוי־...מת הגלויה לעין כל. חלף שלב ...אידיאולוגיה ואין צורך בצורת דיבור ...מתבססת בכל משפט על מעין ...אני מאמין' אבסולוטי, על עיקרים ...ובעדו־דתיים כביכול שלגביהם אין ...קום למחלוקת.

הגיעה השעה להיסטוריוגראפיה ...ציונית ואובייקטיבית גם מטעם ...חבר ציוני, ומצב זה של דאימיתו־...לוגיה כולל גם הכרת הנבזיות ה־...מתבססת של דברים רבים שהיו קד־...ם כמעט קדושה. גישה עניינית זו ...מלטת בכתיבתו של לאקיר, אם־גם ...במובן הפיכה דברים רבים בסיפור ...וארוך והרבגוני עלולה להיות סו־ביאקטיביה. לא היה צורך ממשי ל־מפעל כזה לולא היה בא לביטוי, תוך שימת לב לכל הצגדות, שי־פוט המחבר וצמודו בדברים השנו־יים במחלוקת.

המחבר — הצעיר יחסית — בקי בהיסטוריה זמננו, בהתנהגות עמים אחרים ודעותיהם, זרמים ואידיאו־לוגיות שונות שוואריאנטים שלהם מופיעים במסגרת היהודית, ובקריאה זו תורמת לגישה כאמונה יותר מא־שר פגשנו אצל מחברים אחרים, ה־סבורים לפעמים קרובות שכל זה קרה אך ורק אצל יהודים, ולפעמים גם מתלהבים על השגים פשוטים, למשל במשק הישראלי, שאינם חד־פע־מיים.

הקושי המתודולוגי הראשי היא החלוקה בין דברי־ימי הציונות ו־תולדות ארץ־ישראל, אשר המחבר ניסה להפריד ביניהם (ע' 536). כוו־נה זו אפשר לקיים רק במידה מצומ־צמת. הרי כל האירועים במחנה ה־ציוני, לפחות מאז 1917, תלויים ב־מתרחש באי"י, לא רק מבחינה פולי־טית ובטחונית, אלא גם מבחינה מנ־הלית וכספית. אי־אפשר למשל לה־בין את המתח המתמיד בתוך ההס־תדרות הציונית ובקונגרסים, את ה־אופוזיציה נגד ויצמן והתמרמרותו של הלז, וכל האירועים המכוערים הכרוכים בכך, בלי להתחשב במצו־קה המתמדת שנבעה מתוך חוסר אמצעים להחזקת השירותים החיו־ניים ביותר, כשהתקופה היתה ריקה ההפקיד העדיף של מנהיג התנועה היה לרדוף אחרי פרוטות בתוך צי־בור יהודי בעולם שהיה בחלקו דל ועני, בחלקו עוין ובחלקו אדיש. אמנם המחבר מתאר את הסיטואציה כהכבי, אך אולי בכל זאת בלי הד־גש הראוי.

זהו אחד הדברים שאולי קשה לקורא ב־1972 להבינו, כשבכל עתון ישראלי אפשר לקרוא כל יום על מיליונים או אף מיליארדים הנבר־סים לארץ או ההולכים לאיבוד. ו־אילו בשנות העשרים פשיטת־רגל גמורה היתה תמיד בשער בגלל סכומים קטנים, ורק איש אחד לפע־מים הציל את המצב — כשפנה אליו ויצמן — הוא הבארון רוטשילד ב־פאריס, שנתן פעם לויצמן, למשל, המחאה על 10,000 לירות שטרלינג. נדמה לי שלאקיר אינו מעריך כדבעי את עזרת הבארון בימים ההם. ויצ־מן נאלץ לראות באיש שהיה שנוא בחוגים מסויימים של הישוב „ציוני יותר טוב" מאשר הנואמים השוצ־ציים בקונגרס.

מימון ללא תקדים

בבדוק סונן לאקיר שהציונים אז השיגו כמעט משום שלא היו להם תומכים וכספים, אולם ברגע האחר רון נשתנה המצב הודות לגורמים חיצוניים. כך היה למשל ב־1933 כשהעליה הגרמנית הצילה את הי־שוב, עם ההון הגדול שהביאה לאר־ץ; או, משל אחר, ב־1939 כשה־סכומים שהוצאו על־ידי הצבא ה־אנגלי שכלו את המשק מהתמוטטות גמורה. במשך 30 שנה, 1917 עד 1947, היתה תמיד הבעיה הכספית הבעיה העיקרית.

אחר־כך נשתנה המצב לא רק משום שתוקפנות היטלר, השואה ו־המאבק למדינה יהודית עוררו בכל העם היהודי בתפוצות תודעה יחו־דית, אותה התלהבות לאומית, אלא גם משום שבמלחמת־העולם הש־ניה התעשרו היהודים במערב במי־דה שאין תקדים והיה קל — יחסית — לאסוף סכומים אסטרונומיים ל־מטרות ציוניות, שעליהן לא היה אפשר לחלום קודם.

האיבה הערבית

לאקיר גם נותן סקירה מצויינת על התפתחות העמדה של הציונות הרשמית הציונים בחדים לבעית ה־דו־קיום עם העם הערבי בארץ. אך נדמה לי שאינו מדגיש די את השפ־עת הדברים האלה על העמדה ה־בריטית. כל הוועדות הבריטיות ש־באו לחקור בעקבות מהומות והתנג־שויות בארץ הורו על המסקנה של ועדת החקירה שבראשה עמד השו־פט תומאס הייקרופט בשנת 1921, כי אמנם יש לגנות בכל תוקף את המתנקשים הערבים ולהעניש את הרוצחים, אולם יש גם לחקור את הסיבות הבסיסיות של האיבה הער־בית ולהבין את הפחד שלהם נוכח הכרזה כפי שנתן נציג הנהלה ה־ציונית ד"ר אידר, כי מטרת הציו־נות היא שלטון יהודי בארץ ולא „שותפות". גם את בעית החטיבה היהודית במלחמת־העולם השניה יש לראות באור זה; הרי המוסדות ה־בריטיים היו משוכנעים, כי המטרה היהודית בדרישה להקמתה איננה במקום הראשון הרצון ללחום נגד הנאצים, אלא להקים צבא שיתן ל־יהודים יתרון מכריע בהתמודדות על השלטון בארץ.

הערות אלה הן רק רמזים להבנת הקשר ההדוק בין הליכי הציונות ובין המאורעות וההכרזות באי"י עצ־מה בתקופת המנדט, העשויים להס־ביר בלי רגשנות את עמדת ממשלת פלשתינה (א"י) שביחסים עמה התקפה גם ההשתלשלות הפנימית של התנועה הציונית. גורם „הציונו־ זה היה, ככלות הכל, העובדה המר־כזית המכריעה בדרך להשגת המט־רה, ולכן צודק המחבר כשהוא או־מר, כי קשה מאד להבדיל בין תול־דות הציונות ותולדות אי"י ב־30 ה־שנים בשלב השני של הסיפור, מ־1917 עד 1947.

יש כמובן דוגמאות אחרות לאין מספר של פרטים שכל אחד מהם היה זקוק לדיון מפורט, ביחוד כשאנו יודעים כמה דברים שונים באי־הבנה הנובעת מן הפער האקסיסטנ־ציאלי בין אלה שהיו או נושאי הפ־עילה ובין אלה שנולדו אחריה ו־קוראים עליה אחרי 50 שנים לאור המאורעות שבאו אחריה ולא היו ידועים לדור המעשה. עם קושי זה מתמודד לאקיר והדרך־כלל הוא ע־בר עליו בהצלחה, בהגישו אינפור־מציה והסברים לדורשים. על־כל־פנים לכבוש את החומר הגדוש בלי ויתור על פרט חשוב ולהפוך את הסיפור ליחידה דרמאטית בלי חי־פוי או סילופים, זהו השג לא קטן. לזמן ארוך עשוי ספר זה להישאר המדריך הקלאסי (אם כי, כמובן, לא „רשמי") של תולדות הציונות.

שהספר גם יביא לחילוקי־דעות ולוויכוח, זהו קודם־כל הצגת ה־אפילוג, בו מגיש המחבר את הסך־הכל בצורת 13 תאזיסים בהם הוא מנסח את דעתו על מעשי הציונות בהתפתחות הרוחנית היהודית ה־כללית ובאספקלריה של עולם ומב־נו. זהו הרבה אישית ואמצר מע־שי, שעליו יש להגיב ביתר אריכות במאמר שני.

*) Walter Laqueur: A History of Zionism. Weidenfeld and Nicolson, London, 1972, 640 pp. £6.50.

שיטת הבחירות הבריטית (א')

סיסמת „הטובים להנהגה"

אין לאפשר לעסקונה המקומית קביעת המועמדים לכנסת

מאת אלף שם
סופר „הארץ" באנגליה

לונדון

בשנה שישראל עשתה את הצעד הראשון לקראת הנהגת שיטת בחי־רות לפי המתכונת הבריטית (בברי־טניה השיטה מיוסדת על מחוזות־בחירה שכל אחד מהם מבגר לפר־למנט נציג אחד) מתחילים הבריטים עצמם להרהר מחדש בשיטה זו. איני מתייחס רק לצפון אירלנד, שם כבר החליטה הממשלה להנהיג איזו שי־טה של ייצוג יחסי. גם בבריטניה גופא שואלים, אם מסוגלת השיטה הפוליטית הנוכחית לספק הנהגה מן האיכות הדרושה בארץ.

כי אם איננה מסוגלת לכך, מה התועלת שתצמח מהעתקתם של רוב המושבים למפלגה אחת? יתר על כן, הבריות מפקפקים אם היציבות היחסית של השלטון הפרלמנטרי ב־בריטניה נבעה בכלל משיטת ההצ־בעה, כיוון שארצות אירופיות אח־רות שנהגו לפי אותה שיטה, לא הגיעו לידי יציבות.

הבנינים הפוליטיקה

ברצון השיטה הבריטית הוא שחב־רי הפרלמנט, ועל כן ההנהגה הפר־למנטרית הארצית, נבחרים כפרסים על־ידי סניפי המפלגה שבכל מחוז בחירה. אנשי הסגל של סניפים אלה הם נאמני המפלגה, גברים ונשים המגיעים לעמדותיהם על־ידי עבודה קשה ונאמנה למען המפלגה, שבוע אחרי שבוע במשך שנים, שאין להם שאיפות או יומרות אחרות. אך האם הם האנשים המתאימים ביותר כדי לבחור את הנהגת הארץ, כלומר את חברי הפרלמנט שמהם צריכה לצאת ההנהגה?

רבים הקרובים לפוליטיקה בברי־טניה מפקפקים בכך. בסניפי מפלגת הלייבור, למשל, פעילים המאמינים בתרופות־פלא סוציאליסטיות ואשר יחסם אל האינטלקטואלים הוא יחס חשדני — אך הם לפחות חיות פולי־טיות. לעומת זה, מועדוני המפלגה השמרנית הם בלתי־פוליטיים עד כמה שרק יכולים מועדונים של מפ־לגה להיות כאלה.

אנשי השורה של המפלגה השמ־רנית משאירים את הפוליטיקה למנ־היגיהם. להיות שמרני פירושו נאמ־נות, פטריוטיזם, דבקות במסורת, ול־מעשה אותו מושג אנגלי מיוחד של „מכובדות". מזמן לזמן נעשו נסיו־נות להכניס פוליטיקה למועדוני ה־שמרנים, אך ללא הצלחה רבה. המר־כז הפוליטי של השמרנים וסניפיו המקומיים מנהלים אסיפות פוליטיות שהן בדרך־כלל בעלות אופי אינפור־מטיבי, אך פעיליהם שולחים רק ל־עתים רחוקות במועדונים הבוחרים את המועמד המקומי. אפשר לסמוך על המועמדים שיתמכו בהנהגה, כך היה הדבר אף בשאלת השוק המשו־תף. רוב השמרנים בכל רחבי הארץ התנגדו באופן אישי להצטרפות ל־שוק, או התייחסו אליה בספקנות רבה ביותר. אף על פי כן שלחו ה־מועדונים נציגים להצעות שהצביעו ברוב המכריע להמשך בשאלה זו ב־הנהגה, היינו במר אדוארד הית וב־„סאר אלק היקר".

עיקר מלאכתם של המועדונים ה־שמרניים היא לאסוף כספים ולגייס את הבוחרים בשעת בחירות. הם עורכים מסיבות תה, הגרלות, בזרים של צדקה, מסיבות קוקטיל, מסיבות גן ומסיבות ביתיות. פעיליהם מש־תתפים בישיבות ארוכות של ועדות שבהן דנים בעניני ארגון וכספים. כשיש בחירות באופק — ומחוץ ל־לונדון רבתי נערכות בחירות לשלטון המקומי כדי שנה — עסוקים הם תובכים כדי לרשום כתובות על מעט־פות, לדפוק על דלתות בוחרים מבית לבית כדי לשוחח עמם ולשכנעם, וכו'. טרודים הם יותר מדי בכל אלה משיוכלו להיכנס לפוליטיקה.

התנגדות לשינויים

אין הם מקבלים תמורה רבה על כל אלה, חוץ מאשר תחושה של הש־תייכות. מזמן לזמן פוגשים הם את

דויד בן־גוריון

הגדולים, הם בוחרים את נציגיהם בכלל, מועמדים לפרלמנט. זוהי שע־תם הגדולה. על כן איש איננו מעז לקחת זאת מהם.

אך הסתכלו־נא בתוצאות, כלומר באיכות חברי הפרלמנט שמתוכם יש למצוא מיניסטרים. כל אחד — ל־רבות המשרד המרכזי של השמרנים — מסכים שהשיטה איננה משביעה רצון, אולם המאמצים לשנותה נכ־שלו שוב ושוב נוכח התנגדותם של ההמונים האפורים של אנשי המוע־דונים, הרוצים לשמור על כוחם. ב־פעם האחרונה ניסו להנהיג שינוי לפני חדשים אחדים בלבד. המשרד המרכזי נאלץ להודות בתבוסתו, כ־שניסה לחייב כל חבר פרלמנט ל־העמיד את מועמדותו לבחירה מחדש אחרי שתי תקופות כהונה.

תוצאות השיטה היא שאנשים בעלי כשרונות גדולים שלא היו מעורבים בפוליטיקה אינם יכו־לים להגיע לפרלמנט אלא אם כן מוכנים הם להקדיש שנים לעבו־דה מפלגתית מן הסוג המשעמם ביותר, ללכת מועדת בחירות אחת לחברתה כשהם מבקשים מינוי כמועמד. לשון אחרת, ה־תכונות המכשירות אדם להיות מנהיג לאומי טוב אינן זהות ב־הכרח לאלה המכניסות אותו ל־פרלמנט.

מכאן שהמבחר של כשרונות ל־תפקידי הנהגה קטן מאד דווקא ב־שעה שהשלטון ממלא בחיים הלאו־מיים תפקיד מכריע יותר מאשר בעבר בגלל סמכויותיו העצומות, וכשיש צורך שכמוהו לא היה במחשבה נועזת ובתכנון מרחיק־ראות.

אשליות היציבות

לוא הונהגה השיטה הבריטית ב־ישראל, מי היה בוחר את המועמדים לכנסת? מן הסתם האנשים השול־טים במנגנונים המקומיים. באזורים בטוחים הם היו בוחרים באנשים בטוחים. והיו בוחרים ב„כוכבים" מהמחוזים אחרים שאותם הביא בן־גוריון לרשימה: דיין, פרס, אבן, אליאב וכו'?

המולידה השיטה בהכרח יציבות? מן ההיסטוריה של הפרלמנטים ה־בריטיים בוודאי שלא כסבור שה־יציבות מובטחת. במשך תקופות ארו־כות היה כוח שתי המפלגות כה מאו־זן, שחברי הפרלמנט האיריים היוו לשון המאזניים ואלה ניצלו את כוחם גם כדי לשתק במפלגה אחת נגד חברתה לטובתם הם, וגם כדי לשתק את השלטון הפרלמנטרי בכללו (ה־אמנם יש צורך שאפרוך כאן הקבלה? האירים היו חלק קטן הרבה יותר של ציבור הבוחרים הבריטי מאשר ה־ערבים בישראל).

זכורים הימים בהם פעלה שיטת שלוש המפלגות בצורה כזאת שהמפ־לגה הליברלית היוותה לשון המאז־ניים וב־1964 שוב התהווה מצב קרוב מאד לזה. התוצאה היתה ההי־פך של יציבות, כיוון שהליברלים יכלו להעביר את תמיכתם כל שבוע מצד אל צד.

היציבות בחיים הפרלמנטריים ב־בריטניה נבעה במידה רבה משיטת עליונות הקבינט. היתה זו לא רק דוקטרינה, אלא מצב מיוסד על ה־עובדה, שכוח המפלגה בשלטון הכ־ריע בהרבה את תפקידיה האחרים. כל זמן שיש בקרב כל מפלגה מר־כזי־כוח גדולים המתחרים ביניהם (הסוכנות היהודית, ההסתדרות, ה־קיבוצים וכו') לא יהיה קיום ה־משמעת בממשלה דבר מובן מאליו. הוא הדין במיוחד שהמפלגה הגדולה ביותר רחוקה מלהיות מלוכדת.

נוכח כל הגורמים האלה אין זה בטוח שבישראל תוליד שי־טת מחוזות הבחירה יציבות רבה יותר משיטת הייצוג היחסי. אד־רבא, אפשר לתאר שהתוצאה תהיה הפוכה.

כל אלה אינם מביאים בחשבון את השאלה אם ארץ בעלת מבנה חב־רתי כמו ישראל, שבה הסקטור ה־ציבורי הוא מקור ההכנסה העיקרי הנתון לשליטה מפלגתית, יכולה ל־הנהיג שיטת בחירות שהתפתחה ב־אנגליה של המאה הי"ט. יודע אני שקיימת שאיפה לממלכתיות. אך הק־קורב הממלכתיות דווקא על־ידי כך שיימסר כוח רב יותר לעסקונה של סניפי המפלגות?

איני מתכוון בכך לגנות את העס־קונה המקומית. היא ממלאת תפקיד, ובהתחשב באופי הדמוקרטי של ה־מפלגות הישראליות, זהו תפקיד מו־עיל. אך כדאי להסתכל יותר מקרוב בתפקידיה ובהזדמנויות האפשרית שלה, לפני שיסיקו מסקנות בדבר שיטת הבחירות. לדעתי חשוב הדבר במידה מספקת כדי לעיין בו מקרוב.

(במאמר ראשון בסידרה)

עליה מואצת בפני הים מדאיגה את המדענים

8 ס"מ עליה — תוך 8 שנים

מאת ג'ון דבלין
מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

ניו יורק

לאחר שבמשך אלפי שנים עלו פני הים רק בעט מאד, עלו לפתע תוך שמונה שנים בקרוב ל־8 ס"מ — נתברר ממדידות שנערכו באר־צות־הברית, מהמדינה מיין עד למ־דינה וירג'יניה. והעליה עדיין נמ־שכת.

לפחות מדען אחד רואה במגמה זו פוטנציאל ל„אסון תוך 30 שנה לחופים נמוכים". אולם מדענים אח־רים פחות פסימיים. הם רואים את עליית פני הים כזמנית. עם זאת הוסיפו שהמדענים עומדים „על ב־סיס מעורער" כשהמדובר בתחזיות, כיוון שיש בהתנהגות הטבע גורמים בלתי־ידועים שונים.

על העליה בכ־8 ס"מ בפני הים מסר לאחרונה סטיסי היקס, אוקיא־נוגראף פיסי העובד במינהל האו־קיאני והאטמוספירי הארצי של מי־ניסטריון המסחר האמריקאי. הוא הגדיר את העליה בפני הים כ„חס־רת תקדים", ואמר שהמשך העליה — בשיעור של יותר מ־90 ס"מ ב־מאה שנה — כמורר בציה לגבי ב־אות נופש, בתים ומטפלים לאורך החוף.

בראיון בטלפון בעקבות השלמת מחקרו הביע היקס דאגה־מה נוכח האפשרות של בהלה בציבור, ו־אמר: „אני נאמן במאה אחוז לממ־צאי, אך איני מאמין שיש כאן כס־הו בעורר דאגה במשך ימי חייו של אדם".

במחקר השתתפו ב־115 תחנות ה־עוקבות אחרי גובה פני הים לאורך כל החוף של ארצות־הברית. ותח־נות אלה מופעלות על ידי המשרד שלו. לדבריו חקר הממצאים של רמת פני הים כפי שנקבעו בתח־נות העיקוב, נראה שהאוקיאנוסים עולים לאט־לאט, אך בהתמדה, בי־חס ליבשה. הוא הדין ברוב הנ־קודות, אך יש יוצאים מן הכלל ראויים לציון בחוף המערבי.

סיבת השינוי איננה ברורה. היקס אמר שהמדענים חלוקים אם הים עולה או שהיבשה שוקעת. אולם ה־תוצאה אחת היא — המים מכסים את פני היבשה בהיקף רחב יותר מקודם לכן. לדברי היקס סבורים רוב המדענים שהשינוי הוא צירוף של עליית פני הים ושל שקיעת פני היבשה כתוצאה מהפשרתם של קר־חונים ושל שאיבה מן הקרקע של כמות גדלה והולכת של מים ושל נפט.

האפשרות של „אסון", אם תמשיך המגמה של עליית פני הים, הועל־תה על ידי ד"ר רודס פיירבידג', פרופסור לגיאולוגיה באוניברסיטת קולומביה. הוא אמר: „לוא הייתי מנהל בנק הייתי עצבני מאד בקשר למתן משכנתא ל־30 שנה לצורך בניה על אדמה נמוכה שעל פני חוף. הייתי מעדיף גבעה". לדבריו יתכן שהשינוי בפני הים ביחס ל־יבשה נגרם על ידי כיפוף בקליפת כדור הארץ. כן אמר שהמכון ה־ארצי למדע מימן הקצבת כספים נוספים לחקר פני הים.

רוברט קיד כן המכון לסקר גיי־אולוגי של ארצות־הברית שבמדינת מסצ'וסטס אמר בראיון, שמחקר ב־מינוי פני הים מאז 1963, כשהו־חיל מחקרו על היקס, היה כראה „שיעור הולך מאד של עליה". אך לא „את המגמה האמתית לטווח ארוך". לדבריו, „העליה הנוכחית הממוצעת ברמת פני הים לאורך ה־חוף האטלנטי, היתה מ־1931 ל־1969 בין 0.25 ל־0.35 ס"מ לשנה, כלומר מעט יותר מ־30 ס"מ ל־100 שנה."

הוא אמר שלאורך צפון החוף ה־אטלנטי, „עלו (פני הים) בהדרגה רבה לכדי מכ־15,000 לפנהים עד לפני 5,000 שנה. אך במשך 3,000 השנים האחרונות לערך היה סיפור העליה אטי לכדי — כמו למימר אחד לשנתי (כלומר כמו אחד לאלף שנה, או כ־10 ס"מ ל־100 שנה).

פרופ' ויליאם ניו, עובד כחוקר ב־כיר במצפה הגיאולוגי לאמונט — דוהרטי באוניברסיטת קולומביה, אמר שרמת פני הים עלתה עם עליית הטמפרטורה של כדור האויר. וכך נגרם שהפשרתה לאורך הים ג'יר ג'ירי. לדבריו, אך כי העליה מעוררת דאגת־מה למקומות כמו פייר איילנד עדיין אין סכנה.

פתרון לבעייתך ברכישת דירה!

לאור התייקרות הדירות בשנים האחרונות וקשיי המימון של רוכשי הדירות, החלטנו לאפשר למספר מוגבל של רוכשי

דירות „גן" בפתח־תקוה

לקבל

הלוואות לא צמודות בסך 30.000 ל"י

ע"י משכנתא בנקאית רגילה בסך 15,000 ל"י

והלוואה נוספת של חברת „גן" בסך 15,000 ל"י

כל הדירות הן על אדמה פרטית ובביצוע המעולה של חב' „גן".

פרטים:

„גן"

חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ

פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20 ת.ד. 85. טלפון 918091-2-3

אלתא

תעשיות אלקטרוניות בע"מ

חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע"מ

אשדוד

בשיתוף עם המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיעים על פתיחת הרשמה

לקורס טכנאי אלקטרוניקה — יום

תנאי קבלה — מתקבלים בוגרי בתי־ספר תיכוניים ומקצועיים — 4 שנתיים. כ"כ, יתקבלו גם בוגרי בתי־ספר תיכונים־מקצועיים תלת שנתיים, אשר יתחייבו בהשל־מות ויעמדו בבחינות של משרד החינוך והתרבות ברמה של בי"ס 4 שנתי.

משך הלימודים — הלימודים יתקיימו באשדוד במשך שנת לימודים מוגברת, במסלול יום.

מילגות המענקים — התלמידים יהנו ממענקים והלוואות של „אלתא" ומשרד העבודה.

● פרטים והרשמה — במחלקת העסוקה — „אלתא", תעשיות אלקטרוניות בע"מ, טלפון 055—31155 שלוחה מס' 206, בשעות 7.30—17.00 (פרט ליום שישי), או אצל יועצי התעסוקה בכל לשכות העבודה בארץ.

ביה"ס להנדסאים

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיע

על הרשמה לקראת שנה"ל תשל"ג

1. למגמות ותת המגמות

אלקטרוניקה	בניה	מכונות	כימיה
חשמל	אדריכלות	מיכון חקלאי	פלסטיקה
פיזיקה	דרכים	אוירונוטיקה	מזון
ביו הנדסה	מדידות (גיאודזיה)	תעשיה וניהול	הנדסאים־מורים

משך הלימודים: א. למגמות יום הנדסאים — שתי שנים כ־40 שעות בשבוע.
ב. למגמות ערב הנדסאים — ארבע שנים.
ג. למגמות צבירה — פעם פעמיים בשבוע לפי בחירה.
ד. למגמות יום טכנאים — שנה מוגברת.
ה. למגמות ערב טכנאים — שנתיים מוגברות.

הערות:
א. מתקבלים/ות בוגרי/ות י"ב תיכון לרבות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).
ב. התלמידים/ות המשתתפים/ות במגמות יום נהנים/ות מהלוואות מטעם משרד העבודה.
ג. חיילים/ות בשירות חובה הלומדים בכתות הערב מקבלים הנחה משכר לימוד בשעור 50%.

2. לכתות קדם הנדסאים

כתות ערב דו־שנתיות לבוגרי י"א כתות של בתי ספר תיכוניים ו/או מקצועיים.

● לשם קבלת פרטים או הרשמה יש לפנות:

בחיפה: (למגמות יום וערב) מרכז ביה"ס הדר הטכניון, הדר הכרמל, טלפון 661151 קוים 45, 36, 7 אחרי הצהרים 668439 כל יום בשעות 08.00 — 13.00 ובימים א' ג' ה' בשעות 16.00—18.00.

אהל שרה: (בעמק יזרעאל) (למגמות אחה"צ וערב) מר י. להב, המכללה האזורית יזרעאל, אהל שרה, דואר נע יזרעאל טלפון 22956־065/7.

באילת: (למגמות ערב בלבד כמכינה הכנה) מהנדס א. באום, הבנא, בכרות ההנדסה, טלפון 059/2121/2.

במדרשת רופין: (למגמות יום בלבד) טלפון 053/98363, כפר יונה.

בעפולה: (למגמות יום וערב בניה ומכונה וכן הכנה ערב) מהנדס כרוגי רח' 10/316 טלפון 065/54831.

צמח (עמק הירדן): (למגמות אחה"צ) מועצה אזורית, עמק הירדן, צמח, טלפון 067/50421
בצפת: מר כבודי, ביה"ס עבל עייש בלאושילד, טלפון 067/30284.
בתל־חי: מר ח. אברהמי, המכללה האזורית של. 067/40969.

מלון נאות מדבר - באר־שבע

טלפון 057—4931

אנו מציעים בילוי סוף שבוע במלוננו במחירי הנחה מיוחדים

תהנו מבריכות השחיה ומגרשי הספורט
רגיעה ומנוחה נפלאה

מלון 4 כוכבים

המחיר ליחיד בחדר זוגי —.40 ל"י ליום
המחיר ליחיד בחדר זוגי —.76 ל"י ליומיים

נצלי את ההצעות המיוחדות ב„אופן"
ותהני מההנחה הגדולה בעיצומו של הקיץ.

אופן

תל־אביב: רח' אלנבי 100
ירושלים: דרך יפו 42 (ככר ציון)
חיפה: רח' הרצל 18 (בית הקרנות)

مكبرا من الأصل

هكذا من الأصل

רומניה משתלבת בגוש מרכז־אירופה

מאת ברנרד מרגרית
מיוחד ל„הארץ" ב„לה מונד"

בוקארשט

השבוע נפתחה ועידת המפלגה הקומוניסטית הרומנית, שחשיבותה גדולה בהרבה ממושב של הוועד המרכזי. הוועידה הקודמת היתה ב־1967. ניקולי צ'אושסקו מקווה שהוועידה זו תיתן לארץ תקופה נוספת של שקט ויציבות. הוא סבור שיש לטפח באופן שיטתי את דור ההמשך של הפורפלים. ניתן לצפות שיהיו עוד חילופי גברי במפלגה ובממשלה.

היביאו חילופים אלה לידי שינוי במדיניות הרומנית? ממשלת בוקארשט רוצה לפתח את קשריה עם בעלות בריתה, בלי להקריב מעט או הרבה בעצמאותה. כלפי פנים משפצת היא את המנגנונים של החיים הכלכליים בלי שאפשר לדבר על ליבראליזציה. באופן כללי עמד צ'אושסקו ביותר על הצורך בחומרה אידיאולוגית.

אורח נתקל בבעיה אף לפני שהמטוס נחת באוטופני, נמל התעופה החדש לא רחוק מבוקארשט. הוא יכול להבחין בכמה מיגים עורכים יפה בירכתי נמל התעופה.

סביב למסלולים שומרים תותחים אנטי־אוויריים בפני תוקפן פוטנציאלי — אין יודעים איזה. אחד מבני שיחי אמר לי אחר־כך: „חקרנו בקפידה את מנגנון כיבושה של פראג ב־1968. הטאנקים הגיעו רק לאחר שהכל כבר הוסדר. הצ'כים עשו את הטעות שאין לו כפרה שנתנו לנחות למטוס הסובייטי הראשון".

הרומנים מוסיפים, איפוא, לדבר הרבה על צ'כוסלובקיה. כיבושה חיזק אותם ברצונם הנחוש בעצמאות. ללא ספק הגביר גם זהירותם. אך יחד עם זה את תקיפותם. העמדה שנקט צ'אושסקו באותו זמן זיכתה אותו בתמיכת האוכלוסיה. אינטלקטואלי אחד אמר: „צ'אושסקו הודיע ב־1968 לברז'נייב שאין הוא יכול כמובן למנוע אותו מלהמשיך את מבצעו ברומניה אם ירצה בכך, אלא שעל הסובייטים לדעת שזה יעלה להם ב־20,000 הללים".

בין שסיפור זה נכון ובין לא, מאלף הוא לגבי האווירה המוסיפה לשרור בבוקארשט. כל השיחות מרכזות את הדבר. עם גמר הרצאה על בעיותיה הכלכליות הנוכחיות של רומניה, מפליט טכנוקראט כמעט דרך אגב: „אתם יודעים, ביסודה של דבר, הבעיה הרצינית היחידה אצלנו היא בעיית הגיס החמישי הסובייטי".

המפה הגדולה

בראשית מאי, בשעת ביקורה של גולדה מאיר, חנך צ'אושסקו את המוזיאון ההיסטורי של רומניה. מעניין בו במיוחד החלק המוקדש למאה ה־19: על מפה גדולה מסומנת בסרביה כאזור מקווקו, עם כתובת „שטח שסופח אל הקיסרות הרוסית". מובן, אין רביזיוניזם רומני. „אך אין זה צריך למנוע מאתנו לקבוע אמיתות היסטוריות".

מדי פעם מאשרים מאורעות חדשים את דביקות רומניה במדיניות של עצמאות לאומית. אין צורך לחזור אחורה עד לנסיעת צ'אושסקו לפקינג לפני שנה. כיוון המגעים בסוף ינואר עם ועידת השוק המשותף בניגוד לצאת ועידת ברית וארשה שהתקיימה בפראג; פרשה הגבול סרב המסתורית — קצין ה־בין שהודח מתוך שעבר למען הרוסים; ביקור גולדה מאיר בראשית מאי ואחרי זה ביקור הנשיא ניקסון ידיד הסינים; השתתפות רומניה כאורח יחידה מן המחנה הסוציאליסטי בוועידת שטוקהולם על בעיות הסביבה — כל אלה בוודאי לא מצאו חן בעיני הסובייטים.

עם זאת אפשר לטעון, כי סימנים אחרים מצביעים שבוקארשט הסכימה לשוב כלשהו אל השורות.

יחסים תקינים

ב־1971 הצטרפה רומניה לבנק ההשקעות של קומאקון לאחר שסירבה לכך ב־1970. בגליונו מ־22 ביוני עמד השבועון „לומיה" („העולם") על החשיבות שבשיתוף־פעולה כלכלי עם הארצות הסוציאליסטיות, וקבע שבתקופת תוכנית החומש הנוכחית (1971—1975) יגדל הסחר של רומניה עם מדינות קומאקון ב־40%.

ניקולא צ'אושסקו

מאז 1971 משתתף הגנראל יון יונציה עצמו בפגישות מיניסטרי ההגנה של ארצות ברית וארשה, בעוד קודם לכן היה מיוצג רק על־ידי עוזר. מלבד זה הסכימה רומניה מאז ראשית 1972 להשתתף בתמרונים משותפים של המטות הכלליים — אמנם, בבולגריה ובים השחור. במארס 1971 ביקר בבוקארשט גוסטאב הוסאק „בביקור ידידות בלתי־רשמי". אחרי אזעקות הקיץ האחרון הונהגה נורמאליזציה ביחסים עם הונגריה, וקאדאר בא ב־14 בפברואר לחתום על חוזה ידידות. בבואו הלך בעקבותיו הונאקר ממזרח גרמניה. גם עם ברית־המועצות היחסים הם פחות מתוחים, אף כי החוזה שנחתם ביולי 1970 לא מנע אזעקות חדשות.

מקץ שנתיים, בגליונו מ־7 ביולי, עמד הבטאון הרשמי „סקאנטייה" על חשיבות חוזה זה והעלה על נס את „מסורת הידידות הסולידאריות" בין העם הסובייטי והרומני.

כבכפפות משי

האם ממשיך איפוא צ'אושסקו במדיניות העצמאות שלו או שנעשה „ילד טוב"? אין דבר המרגיז את הרומנים כאשר אם עוברים הפרשנים המערביים בקלות־ראש ממעמדה אחת לשנית. אך כלום אין הם אחראים קצה לגישה פרשנית זו? הרי, בעוד שנשארו נאמנים לכמה עקרונות איתנים אך מעורפלים, הם נכנעו לעתים לפיתוי לצבור מקיצוניות אותה לחברותה בהתאם לצרכי השעה.

יחסים הוגנים עם בריה"מ ויותר שיתוף עם קומקון

כה שבטות הוא שגורמים מסויימים עשויים להסביר מדוע העמדה הרומנית נעשתה גמישה יותר:

ראשית, לחץ סובייטי מוגבר על ארצות המחנה הסוציאליסטי, בתחום האידיאולוגי והפוליטי, בבחינה שהתקדמה הפגת המתיחות בין מזרח למערב. כי על הארצות הסוציאליסטיות להתייצב בעמדה של כוח בוועידה האירופית העתידה. בתנאים אלה מתחייבת זהירות מצד הרומנים.

שנית, שינוי בטאקטיקה אצל הסובייטים. בבוקארשט טוענים, כי בחודשים האחרונים הם גילו גמישות רבה בשיטותיהם ועוטפים את הברזל בכפפות משי. נעשה קשה עוד יותר לרומנים להתנגד למשימות משותפות המסויימות של המחנה הסוציאליסטי, משהוגשו להם בצורות שביראו להם כמתקבלות על הדעת. כך למשל מסבירים בבוקארשט את שינוי העמדה כלפי בנק ההשקעות בקומאקון. כלכלן אחד אמר לי: „בהתחלה רצו הסובייטים שנשיא הבנק יהיה איש משלהם ושכל ההחלטות יתקבלו ברוב של שני שלישים. לבסוף הוסכם שהנשיאות תעבור לפי התור ושההחלטות החשובות יתקבלו פה אחד. שוב איננו מסתכנים למצוא את עצמנו רתוקים לתוכניות שאינן מוצאות חן בעינינו. לכן הצטרפנו לבנק".

שלישית, התפתחות היחסים בין הארצות הסוציאליסטיות של מרכז אירופה. אף כי אין משתעשעים מבחינה זו באשליות, עובדה היא שמצבה של כל ארץ סוציאליסטית שונה מזו של רומניה ושיש התפתחות ברוח של תודעת שותפות־אינטרסים מסויימת בין מדינות מרכז אירופה מחוץ לברית־המועצות.

הוא הדין במיוחד בתחום הכלכלי. בהקשר זה עוקבים הרומנים בענין אחרי הסכסוכים שיש להונגרים (כמו באביב זה בקשר להסכמים לסחר־ארוך על משלוחי נפט מבריה"מ) או לפולנים עם מוסקבה. טכנוקראט רומני הסביר לי, כי פולין והונגריה עוסקות ברפורמה הכלכלית שלהן ורוצות שהחילופים (עם בריה"מ) ייערכו במישרין בין מפעלים. בעוד שהסובייטים רוצים בשיתוף־פעולה כללי במישור הלאומי.

מחלוקת אחרת נוגעת לפי אותו מקור לדרכים כיצד ליצור מטבע של הקומאקון שניתן להמרה. לדבריו, רוצה הקרמלין שכל ארץ תשלם את השתתפותה בזהב. אך רוב הארצות הסוציאליסטיות במרכז אירופה, שיש להן עם מוסקבה יתרה ברובלים של העברה, רוצות להשתמש ברובלים אלה כהשתתפות. מסקנת המומחה היא: „כל המריבות הללו מצויינות בשבילנו. הפעם איננו מבודדים. באופן יוצא מן הכלל. לקפוץ בראש, די לנו לתמוך בהונגרים או בפולנים".

ולבסוף, עוקבים הרומנים בענין רב בתמורות החלות בארצות כמו פולין. הארצות הללו, אף שהן נשארות נאמנות לידידות הדוקה מאד עם ברית־המועצות, רוצות (כפי שהוכיחו ביקור המרשאל טיטו בוארשה וביקורו האחרון של אולשובסקי בבוקארשט) לגלות דינאמיות רבה יותר במדיניות החוץ. וארשה, למשל, הביעה את דעתה למען הקמת מכירות קבועה לוועידה האירופית העתידה, ותמכה בהצעה הרומנית בדבר התפקיד שצריכות הארצות הקטנות והבינוניות למלא על הבמה הבינלאומית.

אמר לי עתונאי רומני: „בתנאים אלה קל יותר גם לנו לעבור את מחצית הדרך ולפעול. בלי לוותר על מדיניותנו העצמאית, למען יתר ליכוד של הארצות הסוציאליסטיות".

הרומנים, שנתאכזבו מן המהירות קו מתות לפרשת פראג, חיים המת והקלות בה כתנו ארצות המערב הרושם ששכחו אותם לחלוטין מאז שמתקדמת הפגת המתיחות בין מוסקבה למערב. מיעוט ההדים שעוררו הפתיחות הרומניות לעבר השוק המשותף, הגביר את המרירות עוד יותר.

עמדות המערב

אולם, הרומנים הגיעו לשעת הסינתזה. כלפי חוץ וכלפי פנים המגמות השונות. למעשה שוב אין נבגא שווי־משקל הרמוני יותר בין כיום מהיה, אף לא לכראות עין, בין מדיניות העצמאות ובין הסולידאריות עם הקהילייה הסוציאליסטית. שני היסודות הם חלק בלתי־נפרד של אותה מדיניות. יהיה זה איפוא מוטעה יותר מאשר אי־פעם להסיק מסקנות נחפזות ממאורע זה או אחר הנראה כמצביע לכיוון זה או זה. הליכוד, שיתוף הפעולה בקרב המחנה הסוציאליסטי, יהיו מטרות שיתהוו אליהן דוקא כדי שלא יפגעו בחופש החלטתם של המנהיגים הרומנים, ולא יכילו יסודות על־לאומיים.

מצד אחר נראה שהמנהיגים הרומנים הבינו שלטווח הארוך לא צריכה להיות מדיניות־חוץ עצמאית אם אין מספקים כלפי פנים את הצרכים והשאיפות של האוכלוסיה ואם אין רפורמה כלכלית ודמוקראטיזציה סוציאליסטית.

צ'אושסקו עצמו אמר ב־7 ביוני בשעת ביקורו בפיטשטי: „כדי שאפשר יהיה להשתתף באופן פעיל בחיים הבינלאומיים, יש להתמסר לפיתוח הכוח הכלכלי, הפוליטי. הסוציאלי של הארץ, לאחדותו של עמנו... קיים יחס גומלין הדוק. אחדות והזיקה בין התפקידים הלאומיים והבינלאומיים ורק ברוח זה נמלא את חובתנו כקומוניסטים, כאנשים שבידם הפקיד העם את גורלו".

(מאמר ראשון)

לקראת מו"מ בין הגרמניות

אין מצפים להתקדמות רבה עד הבחירות במערב־גרמניה

מאת צ'ארלס ריצ'י
סופר „הארץ" בגרמניה

בון

אף כי אין מצפים להתקדמות נוספת ביחסים שבין בון לפאנקוב לפני שייוודעו תוצאות הבחירות הנערכות במערב גרמניה בסתיו, כבר יש תזוזה בגישושים בין שתי הגרמניות לעבר משא ומתן מחושי. מנהיגים מזרח גרמניים אמרו — בליווי האזהרות הרגילות בדבר הכרה דיפלומאטית מלאה — שמוכנות הצעות לחוזה כללי. ב־2 באוגוסט עומדים להיפגש, בפעם הרביעית, נציגים מטעם בון ופאנקוב.

אם בבחירות בסתיו יחזור וילי בראנדט לשלטון, נראה שאפשר יהיה להשיג מהר הסכם בסיסי שעל פיו תכיר בון כי אין לפגוע בגבולות מזרח גרמניה, ותכונן עמה יחסים פורמאליים שלא יגיעו עד כדי החלפת שגרירים. במקרה זה ינהגו כך גם בעלות בריתה המערביות של בון — ארצות־הברית, צרפת ובריטניה — יחד עם מדינות אחרות של מערב אירופה. עד כה לא רצתה אף אחת מן המדינות המערביות להקדים בענין זה יותר מן המשא ומתן של מערב גרמניה, על אף קצת גישושים והרהורים.

אלא שעל בראנדט לגבור תחילה על מכשול הבחירות. בעוד שהוא מבקש להמשיך בהפגת המתיחות ולתרגם מציאות אשר משלימים עמה, לתנאים פוליטיים היכולים להתקבל, רוצה האופוזיציה של הנוצרים־הדמוקראטים הנוצרים־הסוציאליים לראות תחילה כמה ויתורים מצד מזרח גרמניה למשל, סימנים ברורים שיוסר קו־הגבול המבעית של תיל דוקרני ומוקשים, ושיהיה זרם חופשי של מידע ואורחים בשני הכיוונים.

מכל מקום אין מנהיג האופוזיציה ריינר בארצל נחפז כל כך כמו בראנדט, ויושב־ראש מפלגת הנוצרים־הסוציאליים פרנץ יוזף שטראוס עוד פחות ממנו. לגביהם יש עדיפות ראשונה בהפרש־מרחק גדול, לברית המערבית ולהשתלבות המערב אירופית. מבחינה זו ממשיך בארצל את מדיניותו של ד"ר אדנאואר, בעוד שבראנדט יכול לטעון שהוא משלים אותה על ידי פתיחות לעבר המזרח.

אין יודעים כיצד ייראה החוזה הסופי לפרטיו. מזרח גרמניה דחתה מלכתחילה ויתור מצדה בכל צורה שהיא, בטענה שמערב־גרמניה מכירה במשהו הקיים בלאו הכי. מיניסטר החוץ של מזרח־גרמניה אוטו וינצר נתן לאחרונה ביטוי לקווי היסוד הצריכים לדעת ארצו להתבטא ביחס חדש למערב גרמניה: „שמירה על העקרון של דו־קיום, הכרה בשוויון ריבוני, פסילת חסות ואפליה מכל סוג שהוא. מנהיגים מזרח גרמניים מבקרים קשה את בון על שהיא מסרבת לכונן יחסים נורמאליים, ומפריעה למאמצי מזרח־גרמניה להשיג יחסים נורמאליים עם ארצות אחרות וחברות באו"ם.

שאלת הגבולות

ברור ששאלת הגבולות תופסת מקום רחב מאד, והוא הדין בשאלת איחודה של גרמניה בעתיד. מזרח־גרמניה דוחה את הרעיון של כל איחוד והיא רוצה שהגבולות יהיו סופיים. אך יתכן שתחת לחץ מוסקבה תצטרך להסכים לויתורים קטנים. הנוסחה שבה השתמשו בשיחות עם ברית המועצות על גבולות אירופיים היתה שגבולות „אין לשנות בכוח", אף כי „אין מוציאים מכלל חשבון שינוי גבולות בדרכי שלום ובאורח מוסכם". נוסחה זו תוכל להתקבל על דעת בון, אך מבחינה מעשית יהיה פירושה הכרה דה פאקטו בקווים שנולדו בעקבות המלחמה.

אריך הונאקר, מנהיג המפלגה הקומוניסטית של מזרח גרמניה, אמר שהזמן פועל לטובת מזרח גרמניה. היא חיכתה 23 שנה, ומוכנה לחכות עוד 23 שנה ויותר — אמר לאחרונה. אין היא זקוקה לסמיכת־ידה של מערב־גרמניה לקיומה — אם כי הונאקר מבין לא פחות מאחרים, תוך חריקת שניים מסויימת, שמערב־גרמניה עדיין חוסמת את דרכו אל עמדה בין־לאומית מכובדת.

מאז קיבל את העניינים לידיו מידי ואלטר אולבריכט, האב המייסד של מזרח־גרמניה, מוכרח הונאקר למצוא שביל בין אולבריכט, שהסובייטים ראו בו לבסוף מכשול למה שנראה כמדיניות של הפגת מתיחות מצדם, לבין עמידת מזרח גרמניה על שלה בתקופה של הפגת מתיחות במרכז אירופה. היה עליו לשחות עם הזרם הראשי, כשיחד עם זה הוא מדגיש בתוקף את ריבונות מזרח־גרמניה. הונאקר התקדם קצת ממדיניות העמקת פילוגה של גרמניה, אך עדיין אין הוא יכול להרשות חופש רב מדי או לוותר על שמץ כלשהו מבית או מחוץ.

אמצעי כפיה עדינים

מנהיגי מזרח־גרמניה מוסיפים להפגין בטחון עצמי, אך עדיין נתונים הם להשגחת עינם הפקוחה של הסובייטים, ועדיין חסרה להם ההכרה המערבית. מבית אין הם בטוחים באמונת אזרחיהם, אם תבוא הפגת המתיחות מהר מדי.

תושבי מזרח־גרמניה נהנים עתה מחופש רב יותר שכן יכולים הם לצאת בחופשות קיץ לארצות אחרות של הגוש המזרחי, אך מחוץ למקבלי קצבות זקנה, שהם למעמסה על המדינה, אין איש רשאי לנסוע למערב. מנהיגי מזרח גרמניה עדיין מוכרחים להדק את הרסן על עמם, על ידי אמצעי כפיה עדינים כדי שילכו לפי קו המפלגה. למשל, אי־קבלה לאוניברסיטות או לבתי־ספר תיכון עיוניים, אי־קידום בעבודה, וכדו'. אלה התכסיסים הרגילים של המפלגות הקומוניסטיות בגוש המזרחי. לפיכך, אפילו יושג עם בון הסדר בבסיס של היחסים — שלא יזכיר יחסים נורמאליים — עוד יהיו בעינו במשך שנים רבות כאזור הגבול עם המערב, שהיה לפנים גבול המלחמה הקרה.

אין עובדה זו מרתיעה את וילי בראנדט. הוא מאמין ששיפורים יוכלו לחול רק כשמערב־גרמניה תשלים לבסוף באורח פוליטי עם מזרח־גרמניה ועם גבולותיה, ושמזרח־גרמניה תזכה בהכרה אופטימאלית. אז, כשיינתן לחלוקה גושפנקא חוקית, אפשר יהיה לבנות את הגשרים המעשיים הראשונים על פני התהום הפוליטית והסוציאלית. המזרח־גרמנים היו נוטים להסכים לכך.

האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה

המוסד הציבורי היחיד בישראל ללימודי ערב גבוהים

מודיעה על פתיחת ההרשמה ללימודי ערב בשנת הלימודים תשל"ג בחוגים הבאים:

הפקולטה לכלכלה

הפקולטה למנהל עסקים

הפקולטה למדעי הרוח
1. לשון וספרות עברית
2. מקרא

הפקולטה לעתונאות ותקשורת המונים
1. עתונאות
2. רדיו וטלביזיה
3. פרסום ויחסי צבור

הכנה לבחינות של אגודות המהנדסים הבריטיות לקראת התואר מהנדס אלקטרוניקה ומכונות

בית הספר לחשבונאות
1. קורס גבוה לחשבונאות ומסים [לבעלי תעודות יועצי מס ורואי חשבון]
2. חשבונאות ומסים [כולל הכנה לבחינות יועצי מס]
3. ראית חשבון

בית הספר לשפות
1. אנגלית [4 רמות]
2. צרפתית [2 רמות]
3. ערבית מדוברת [רמה אחת]

פרטים והרשמה:
בבי"ס תיכון אליאנס רח' רידינג, רמת־אביב
טל. 411202 כל יום בין השעות 5-8 אחה"צ
אוטובסים: "דן" מס' 26,25
"אגד" מס' 79 מהתחנה המרכזית

לקבלת פרוספקט מפורט שלח את התלוש:
לכבוד האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה ת.ד. 17054 ת"א.
אני מעונין בלמודים בפקולטה/בי"ס ______
השכלתי ______ שמי ______
כתובתי ______

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה להנדסה אזרחית
המחלקה להנדסת-מחצבים.

הרשמה ללימודי הסמכה בהנדסת מחצבים

לקורס ב' ו-ג' תשל"ג

נותרו מספר מקומות פנויים בקורסים הגבוהים במגמה הנדסת מחצבים.

מתקבלים מועמדים שהם בוגרים או סטודנטים שהשלימו שנה אחת או שתיים במוסדות להשכלה גבוהה במדעי הטבע. על המועמדים להיות בעלי הישגים טובים בלימודים.

המועמדים מתבקשים לפנות למזכירות המחלקה להנדסת מחצבים-קרית-הטכניון, חיפה.

אוניברסיטת תל-אביב

החוגים לנוער שוחר מדע
מודיעים

על פתיחת קורס קייץ לנוער שוחר מדע

החוג כולל לימודים בשטחים שונים של המדעים הפיזיקליים והטכנולוגיה. הלימודים בחוג יתקיימו מתאריכים 13—25 באוגוסט 1972 בימים א'—ה' בשעה 12.30—09.00.

החוג מיועד לבוגרי כיתות ט' ובעיקר לבוגרי כיתות י'.

טופסי הרשמה ניתן לקבל אצל מזכירות החוגים, בבנין קפלן, חדר 318, קרית האוניברסיטה רמת־אביב, בשעות 14.30—14.00 בימים א'—ה' עד ה־6 באוגוסט (פרטים: שלוחה 552).

אולפן אמריקאי
אנגלית שוטפת

בהנהלת
רוברט גולדפרב

✱ אנו מציעים קורסים אינטנסיביים למבוגרים הנמשכים מ־5 עד 16 חודש ✱ הלימודים נערכים בבוקר: מ־9 עד 11.30; אחה"צ: מ־4.30 עד 7; ובערב: מ־7.15 עד 9.45 ✱ כל הכיתות לומדות בשיטה מודרנית שמיעתית־דיבורית ובעזרת חומר חדש אור־קולי צבעוני, שפותח ב־1970. כל המורים שלנו ילידי ארה"ב. הכיתות ממוזגות אוויר ובעלות ציוד מרעש ✱ בכדי לתת לך פרטים אודות המחירים והכיתות המתאימות לרמתך הנוכחית, אנו עורכים חינם מבחן שיבוץ בימים א'—ה' בין השעות 4.00 ו־8.00 בערב (בבאר־שבע — בימים: א, ב, ד, ה).

כיתות אוגוסט לתלמידי בתי"ס מתחילות ב־30 ביולי. הלימודים יתקיימו בשעות 9—12.30 לפנה"צ, בימים א', ג', ה'; או בשעות 13—15.30 אחה"צ, בימים א', ד', ה'.

לשם קבלת פרטים, נא לבוא לאולפן:
תל-אביב: רח' דיזנגוף 158; ירושלים: רח' שלמון 1 (כיכר־ציון);
ח י פ ה: רח' ביאליק 13; באר-שבע: רח' העצמאות, בנין קולנוע „שביט".

אנו מתחייבים להקנות לך ידיעת אנגלית שוטפת — בדיבור, הבנה וקריאה.

אוניברסיטת תל-אביב

הפקולטה למדעי החברה
החוג לכלכלה

ה ו ד ע ה
למועמדים ללימודי תואר שני

פרטים על תכנית הלימודים בחוג יימסרו בפגישה מיוחדת שתערך ביום א', 23.7.72, בשעה 18.00, בחדר כ"ס 313, בנין נפתלי.

שעות הקבלה של ראש החוג לכלכלה: בימי ב', בשעה אחה"צ. יש לתאם את הפגישה מראש.

חוג לימודים-תיכוניים בירושלים
בשיטת בית ספר פתוח

הכנה לבחינות בגרות. קבוצה מצומצמת.
הוראה בשיטה חדישה ובהנהלת פסיכולוג־חינוכי.

לפרטים ולקביעת פגישה, ת.ד. 6816 ירושלים
בשעות הבוקר בלבד. טל. 223032

אוניברסיטת תל-אביב

היחידה לרישום ולקבלה
מודיעה על

המשך רישום מועמדים ללימודי הסמכה

(לקראת תואר שני)
לשנת הלימודים תשל"ג

לבית הספר להיסטוריה לחוגים הבאים:
היסטוריה כללית
מרכז אירופה וצרפת בעת החדשה
היסטוריה צבאית
רוסיה ומזרח אירופה בעת החדשה
המזרח התיכון בעת החדשה
תולדות הישוב (בשיתוף עם ביה"ס למדעי היהדות)

הרישום יסתיים ביום ה' 31.8.72

טופסי רישום ניתן לקבל ע"י פניה בגלויה או אישית במדור הרישום, בנין כבסיקו, בקרית האוניברסיטה, רמת אביב.

שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00
ובימי ד' גם בשעות 15.00—17.00

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מזכירות לימודי הסמכה

הודעה למועמדים לסמסטר חורף תשל"ג

בחינות המיון יתקיימו במועדים כדלקמן:
במתמטיקה — יום שלישי 1.8.72 — כ"א באב תשל"ב
בפיסיקה — יום רביעי 2.8.72 — כ"ב באב תשל"ב
בביולוגיה — יום חמישי 3.8.72 — כ"ג באב תשל"ב
ובציור — יום חמישי 3.8.72 — כ"ג באב תשל"ב

הבחינות מתחילות כל יום בשעה 10.00 בבקר בקרית הטכניון, נוה שאנן חיפה.

כרטיסי נבחן לבחינות נשלחו ישירות לבתי המועמדים באמצעות הדואר.

מועמד שלא קבל כרטיס נבחן עד כה מתבקש לפנות בהקדם למזכירות לימודי הסמכה בקרית הטכניון, בנין אולמן חדר מס' 417 טלפון מס' 235109 כל יום בין השעות 08.00—14.00.

אם אתה מחפש...

◀ דירה טובה
◀ בסביבה טובה

בוא לגור בנוה־דן
שכונת הפאר של תל־אביב

באזור וילות מקסים ורוגע, בשיכון דן תל-אביב,
מוקמים עתה 5 בניני פאר בני 6 קומות כ"א

✱ מרווח של 16 מטר בין הבנינים (הסטנדרט 8—6 מטר).
✱ סטנדרט בניה גבוה 3—2 מרפסות גדולות בכל דירה.
✱ מגרש חניה צמוד לכל דירה.
✱ שטח פנים הדירה גדול במיוחד.

— 3½ חדרים 116 מ"ר
— 4 חדרים 130 מ"ר
— 4½ חדרים 147 מ"ר
✱ שיא הפאר והשלמות, פרט לא חסר.

לפרטים נוספים

בירנבוים מיכלסון ושות'
תל־אביב, אבן־גבירול 46, טל' 268625

הידעת כי

בסטודנט באחד המוסדות להשכלה גבוהה אתה זכאי להנחה ניכרת מדמי המנוי שלך.

ראה מודעה בעמוד 18

הארץ

אל נושי רודולף כץ ז"ל

כל התובע חוב מאת רודולף כץ ז"ל, שמקום מגוריו היה ברחוב מנדלי 14 ת"א, מוזמן בזה להגיש את תביעתו בכתב למנהל העזבון הח"מ לא יאוחר מיום 25.10.72. תביעות שיוגשו לאחר מכן לא יוכרו.

יהודה י. מוריץ — עו"ד
מנהל עזבון רודולף כץ ז"ל.

יפי־הנפש שכחו את תש"ח

בעקבות פרשת איקרית תובעים ערבים רבים לשוב לכפריהם

מאת יהודה אריאל

ביום שניתן פסק־הדין של בית הדין הגבוה לצדק בעניני עקורי איקרית, היה ברור שנושא זה הוא פצצת־זמן. הסברה היתה שהחזרת ערבים לאיקרית תהיה אחר חתימת שלום עם לבנון. אולם איש לא הביא בחשבון שאנשי הכנסיה הקתולית יתערבו בצורה פעילה כדי ללחום את מלחמתם של אנשי איקרית. כדי לתת לבעיה זו יתר היקף צרפו למאבק גם את מפוני ברעם.

הקומץ של לוחמי תש"ח הוא מיעוט בקרב מיליונים תושבי הארץ. מרבית האוכלוסיה היא עולים שלא לחמו את מלחמת הקיום על הישוב המדינה לפני 24 שנה. הם לא הכירו את כפרי הפורעים, את מזימות הרצח וההשמדה של ערב מלחמת השחרור. רבים הם צעירים שלא נולדו באותם הימים של סכנה לקיום הישוב היהודי, לא למדו או אינם רוצים לדעת מדברי ימי המדינה הקצרים. הם לא השתתפו בקרבות האכזריים בדרום ובגליל, ביפו ובחיפה וכאילו לא שמעו על המצור הממושך על ירושלים וחלקי הארץ אחרים.

הם מעולם לא שמעו את זעקות הקרב: עליהום, אטבח אל־יהוד, כפי ששמענו זאת עוד בהאורעות שנות העשרים והשלושים ושוב בקרבות השחרור לפני ההכרזה הרשמית של מלחמה מצד מדינות ערב ב־15 במאי 1948. הם גם אינם יודעים שלא בכפר ערבי אחד חילקו כבר את הבתים ואת הרכוש של ישוב זה או אחר, לקראת השמדת תושביו.

החינוך הישראלי לא הצליח להחדיר בקרב הנוער את דברי ימי המדינה הקצרים. גם האיום על קיומנו לפני חמש שנים לא לימד דבר את חלק מהנוער. טרם הבינו שמדינות ערב אינם נלחמים בנו רק מבחוץ אלא גם מבפנים. הנשכחו כבר כל אותן תוליות מחבלים מקרב ערביי ישראל שפעלו לשם זריעת הרס ורצח? האם שכחו את הסיסמה הערבית שאת ישראל יחסלו במוקדם או במאוחר כפי שערבים ידעו לעקור מקרבם את הצלבנים?

ערבים כבירות, ממיצאר ומלוביה, נזכרים עתה שהיו להם כפרים ומגיע להם כעת לשוב אליהם. לפתע הם מופיעים כבבשים תמות. אין זוכרים קרבות עקובים מדם, את ההתקפה על הישוב היהודי, איך קיבלו בשמחה את הלוחמים הערבים מארצות שכנות. הם „שכחו" כל זאת. אף מנסים להכחיש עובדות ידועות לכל אלה שחירפו את נפשם בקרבות המרים בגליל העליון, בעמק בית־שאן, במשמר העמק ובקאקון, קרבות הדרום והימים האיומים של לטרון. לוחמי תש"ח לא שכחו, לא את הקרבות ולא את החברים שנפלו ולא את חבריהם שנשארו נכים.

יצאו נא לוחמי הצדק למען החזרת הערבים לכפריהם, לכפר פרדאים ליד זכרון יעקב וישאלו למה הכפר נשאר על תילו בעוד שנעלמו כל יותר הכפרים בקטע כביש חיפה — חדרה. רק הודות לכך שלא נלחמו, שהשכילו לא לתקוף את התחבורה בכביש ולא את הישובים מסביב. פרט לשני הכפרים איקרית וברעם, לא היה מקרה אחד של פנוי כפר או הריסתו בלי שתושביהם היו פעילים במאמץ להרס הישוב היהודי.

עקורי איקרית על רקע הכנסיה במקום

היום פונים ערביי הגליל ומבקשים לשוב לכפריהם. מחר גם תושבי רצועת עזה יבקשו זאת ומחרתיים ישובו במסגרת ביקורים מירדן רבבות ויבקשו לחזור לאחוזות אבותיהם. הלא אנשי שלום המה ורעה לא זממו מעולם, ולמה לא להחזירם? נראה שארגוני החבלה הערביים יכולים להפסיק את פעולותיהם. כמטרתם להחזיר את „הארץ השדודה" נעשית בידי אחרים — בידי הישראלים. הלא אמרו תמיד: יש לנו זמן. הם למדו לשחק מהנאומים הרשמיים את המלים: „לזרוק את היהודים לים". אבל המושג שריר וקיים.

יש לחזור ולחשוב במושגים של תש"ח. לא הישוב הכריז מלחמה. היינו מוכנים לחלוקת הארץ. המלחמה נכפתה עלינו. כאשר לוחמים, ישנם קרבנות לא רק באדם אלא גם ברכוש בקרקע ובשטחים.

ייצאו נא כל דורשי החזרת הערבים לכפריהם אל מרחבי הארץ ויראו את המספר הרב של מצבות זכרון ממלחמת השחרור, מצבות ליותר משש אלפים לוחמים שנפלו בקרב של חיים ומוות. הם הגנו על ארץ מולדתם למענם ולמען בניהם ישראל השבים לגבולם.

ההתעוררות בענין איקרית וברעם גרמה לתגובת שרשרת בקרב ערביי ישראל. זה כשבועים מגיעים מכתבים למשרד ראש הממשלה ובהם בקשות של ערביי הארץ לחזור לכפריהם הנטושים. המבקשים מסתמכים על פרשת איקרית וברעם. אם יינתן להם לשוב לכפריהם, מגיע גם לנו לשוב. הם פונים אל המצפון, דורשים פתרון לבעיה אנושית וטוענים שהם פליטים בכפר זה או אחר בעוד שבידם הקושאן של אדמותיהם בכפרים שזה 24 שנים אינם קיימים.

ברור היום לערביי ישראל, שבשנת 1948 בלחמו נגד הישוב היהודי וביקשו להשמידו, שיש להם היום סניגורים מצויינים. בקרב יהודי מדינת ישראל מצויים חוגים המוכנים ללחום את מלחמתם. אלה צעירים שכאלים, אנשים המדברים בשם המצפון האנושי, הרואים בצרת אחרים חשיבות מרובה מצורכיהם הם.

בנייני פאר ויופיה של עיר

מאת מיכאל קון

הלך הרוח הציני האופייני כיום לחלק ניכר מתושבי תל אביב יפו מן הראוי שיטריד את ראש העיריה. הציבור זכאי שראש העיריה יסביר לו את הצעת התקציב הקובע סדר עדיפויות לפעולות העיריה. סביר לחשוב כי פניה כזו היתה מועילה ליצירת הרגשה שייכות של תושבי העיר ושותפות לבעיותיה. אלא שמשום־מה סבור ראש־העיריה שאין הדבר דרוש.

אדבר על נושאים הקרובים ללבי; הדיספרופורציה המשוועת בין הפעולות הנקראות משום מה „מלחמה בעוני", לבין מעשה הפאר וההדר, שאמונה הרווחת בצמרת החברתית בעיר ובמדינה, כי איכות החיים תלוי ותשתפר עם ריבוי המוסדות המיבנים היקרים והבולטים לעין.

הניגוד האמור מתבטא לא רק בפער הגדול שבין הקציבי פיתוח השכונות העממיות לבין התקציבים להקמת היכלים. ביסוד הגישה מונחת ההשקפה ש„עוד גן־ילדים ועוד מרפאה" — זהו הפתרון האפשרי והרצוי. אני מסופק אם יש לגישה זו אחיזה במציאות של היום. הבעייה אינה כמותית בלבד.

אזורי המגורים העממיים אינם תמיד „שכונות עוני" ואינם בהכרח סביבה אנושית ירודה. למשל, שכונת התקווה אינה מוקד של עוני והחיים והמגעים האנושיים בתוכה עולים בהרבה על אלה שבשכונות אחרות בעיר. ליקויה העיקריים, של השכונה הם בכך ששירותים רבים סופקו לה בעבר במידה מעטה ובצורה לקויה. הרצון לתקן את הכשלות של שני דורות — ראוי להערכה. אולם היקף הפעולות למעשה ניכר מהצעת התקציב: שתי כיתות גן־ילדים וחמישה מועדוני גן שנפתחו בשנה שעברה בעיר מצביעים על תפיסה מוטעית של הדרוש. מספר כיתות הגן והמועדונים הדרושים בעיר גדול בהרבה.

אך לא פחות מזה דרושה דאגה כוללנית לשיפור מתכונות החיים המגוונות בשכונות העממיות. כיום הן משמשות אזורי מגורים, למעשה רק ללינה. מירב הפעילויות הכלכליות והתרבותיות מתרחש מחוצה להן. למרות זה, מתרקמת בתוכן, בהיקף החיוניות העממית, מסכת של פעילות אנושית אינטנסיבית: מיפגש אנשים ברחוב, ערבוב של בידור עממי זול עם קניות יום יום, הרגשת השתייכות למניין קהילה ולתת־תרבות. ברחובות סלולים המוארים למחצה, בין שלוליות המים, ערמות האשפה, הארגזים והמכוניות — נפגשים המוני אורחים מכל הגילים, ונהנים ממגע אנושי מגוון. למגע זה יש משמעות כי הוא מתרחש במקום שיש בו פעילויות משמעותיות — כלכליות, יצרניות וכדומה.

מקומות מיפגש

פעילות זו ראויה להערכה חיובית, להוקרה ולטיפוח נבון על ידי העיריה. אולם יותר משדרוש מיסוד וארגון הפעילות הזו לפי מושגי ראשי העיר (המתגוררים בסביבה שונה בתכלית), דרוש לאפשר אותה כפי שהיא. מיפגש בני־אדם מצריך כיכרות־עיר ולא רק מידרכות, כי מיפגש הוא תופעה של תנוחה ומגע המתמשך בזמן ולא היתקלות זה בזה בצינור הקרוי מדרכה, בו בני אדם זורמים ממקום למקום.

כיכרות אלו אינן צריכות להיות גדולות. להפך — הן צריכות להיות עשויות להכיל את הקהל המצוי ולא להיות ריקות. הן צריכות להוות „חדרים" וחללים חברתיים לקהל האזרחים. אין הן צריכות להיות „מונומנטליות" ואפילו לא מעוצבות בקפדנות אדריכלית יתירה כדי להוות נושא של התהלכות. דבר זה טוב לתיירים אך אינו דרוש לתושבים. אלה זקוקים לחללים חברתיים שיהיו עשירים לגביהם כלומר — בתוכן אנושי רב ומגוון של כל אורח יש בו חלק.

כיכרות כאלו טעונות ריצוף פשוט, ספסלים לקשישים, כמה גופי משחק מוצקים לילדים ובעיקר — צל עצים. לא פרחים להביט בהם אלא, עצים לשבת או לשחק תחתם, וגם תאורה טובה. כל אלה אינם מצריכים תקציבים גדולים. להפך: שפע גדרות בטון מסותת, דשאים ופרחים לנוי, פנסים יקרים וריצופים קישוטיים — רק יעשו את המקום בלתי חופשי, בלתי נוח ובלתי משמעותי. תהליכי החיים — קניה ומכירה, מריבה ושתם שיחה, משחק ילדי עקרות הבית הקונות מצרכים ושוטטות של נערים המבקשים מיפגש חברותי ובין־מיני — חייבים להתרחש בתוך וסביב חללים אלה.

גם המדרכות חייבות להיות מותאמות לאופי החיים הקיימים בשכונות אלו. יש לאפשר לאדם לעצור בהתנהגותו, אם לשם מגע קצר עם הנפגשים על דרכו, אם כדי להסתכל בחלונות ראווה, אם כדי להמתין בתחנות אוטובוס. השיפור יכול לבוא בצורה של „מיפרצים", בהם אפשר לעצור, לעמוד ולשבת. אלה אינם עולים כסף רב, אך כמו הכיכרות הקטנות — הם מחייבים תפיסה נכונה של מה שדרוש הרבה אהדה לאורח החיים העממי. אהדה כזו תביא היש מהר לנטיעת עצים למתן צל להולכים על המדרכות. אין היא מחייבת ספסלים מתוחכמים (ובלתי נוחים!) עשויים מחומר פלסטי יקר. צל, ספסלי בטון פשוטים ונוחים, תאורה פשוטה ומספקת וריצוף פשוט ונשמר בנקיון — זה מה שדרוש. שאר התוכן ייווצר ע"י הציבור עצמו.

כיצד מחבלים במיתקנים

לעתים קרובות טוענים ראשי הערים והאדריכלים כי „השכבות העממיות" מחבלות במיתקנים. אני סבור שהדבר נכון אך מובן שלא בהלכה. החבלה נעשית במקום שהציבור (והנוער בעיקר) מרגיש וסבור שהמתקנים אינם שלו אלא של המימסד והשלטון, והם מלווים בצווי „עשה" ו„אסור". נסיונו של אבא חושי בחיפה, שציווה לטעת ורדים באיי התנועה של הכבישים, מוכיח שהשערתו היתה נכונה: אם יידעו הכל כי מה שנעשה הוא רכוש הקולקטיבי ולא רכוש העיריה — יתייחסו אליו אחרת.

ומכאן לנושא ההיכלים. אין חולק על ערכם של מוזיאון וספריה עירוניים ועל ערכן של כיכרות עיר. אמנם, נשארת בתוקפה השאלה מהו הדבר הדרוש בראש וראשונה: מוזיאון מפואר מרכזי שעיקרו בית גנזות של יצירות העבר או מועדונים ובתי־עם פשוטים ומרובים בהם יוכלו האזרחים מכל הגילים ליצור את יצירותיהם, לתת ביטוי לעצמם ולבא במגע עם זולתם.

אולם כדאי לשים לב להגדרת ההישגים שהושגו ע"י הקמת המוזיאון העירוני והספריה העירונית, לפי דברי ראש העיריה בהצעת התקציב (מצוטט מרשימתה של י. וינקלר „הארץ" 2.6): „שני בניינים אלה, עם הכיכרות ורחבות הידיים, יהוו נכסים ארכיטקטוניים רבי ערך שיוסיפו ליופיה של תל־אביב ולגאוות תושביה עליהם". אפשר להסכים לאיכות הארכיטקטונית של פני בניין המוזיאון, חיצוניותו, ובתוך כך ערכו ה„ארכיטקטוני" (רוצה לומר — הזורתי!) לעיר — נראית לי הרבה יותר סתמית ופשטנית. אבל עד כמה שמוכרת לי „איכותו הארכיטקטונית" של בניין הספריה המוקם לצידו, אני מטיל בה ספקות גדולים (אני דן לפי התכנית שזכתה בהתחרות והוצגה ברבים). אם יוקם הבניין לפי תבניה זו, אני חושש שיהיה בלתי אהוד. אך יתכן שההבנויות שונו כאן.

אשר לכיכר הראשונה שהושלמה — הריהי דוגמה ליצירה ריקה מתוכן אנושי וחסרת כיוון. היא אינה משרתת קהל כל שהוא. יתכן וראשי העיר מסתכלים בה בגאווה, שעה שהם חולפים על פניה במכונית. איני רואה טעם מדוע תהיה מקור גאווה לאזרחי העיר שאינם נזקקים לה כלל. וביחוד — לאזרחי השכונות העממיות הרחוקות.

מאחורי כל זה מסתתרת האמונה שכוונות ועצמים בולטים לעין הם „נכס ארכיטקטוני", ומוסיפים ליופיה של עיר. הנני מטיל ספק באמונה זו; כיכר מלכי ישראל, כיכר המוזיאון וכיכר המדינה — מוכיחים את ההפך מזה. כיכר צינה דיזנגוף וכיכר השעון טובות בהן בהרבה, ולאו דווקא מפני היותן „נכס ארכיטקטוני", כי אם מפני מה שמתרחש בהן.

ובכך אנו מגיעים לנושא הארכיטקטוני הראשי של רשימה זו: האם בניין מפואר או כיכר מהודרת יש להם ערך כשלעצמם? או, האם הערך הארכיטקטוני של יצירה ארכיטקטונית גלום ביחידה ובחזותה? האם אפשר לדון על ערכו הארכיטקטוני של בניין בפני עצמו, ללא הערכת משמעותו האנושית והחברתית?

בניגוד לאדריכלים רבים אני סבור, שאין בניין יכול להיות מוערך כשלעצמו. בניין אינו אלא מיבנה עשוי חומרי בניין. אמנם יש ערך ומשמעות לצורה בה עוצבו צורותיו חללית, אך ערך זה הוא ראשוני ומצומצם מאד. הוא מביע כושר הסדר פורמלי, טכנולוגי, מינהלי וגיאומטרי. אין לו, כשלעצמו, שום משמעות אנושית ללא הציבור המשתמש בו, המתייחס אליו, המשווה לו תוכן אנושי, דינמיות של תנועה ובקיצור — חיים.

בניין עיריית העיר בוסטון, ידוע בשל העיצוב המעניין שלו, שנעשה בכשרון עיצובי רב. אולם נמתחה עליו ביקורת בחוגים רחבים של אוכלוסיית העיר בשל היותו מיבצר מרהיב העומד בכיכר שאין לה שימוש ומשמעות, בניגוד מוחלט לאופי הדמוקרטי והפתוח של בנייני הציבור והשלטון בעיר זו בדורות הקודמים. תופעה דומה — בנייני פאר שונים שהוקמו בישראל, ומעולם לא היו למקור גאווה להמוני האזרחים.

בפאריס, לנינגרד, ואשינגטון, ברזיליה, פקינג הערים נפלאות להתירות, אך לא תמיד הן טובות לחיות בתוכן. בכל אופן — הארמונות וההיכלים המפוארים שלהן נעשו מקור גאווה לתושבי ערים אלו רק מרגע שנפתחו בפניהם כנכס עצמי.

אולם מוכרות לנו גם ערים אחרות, הידועות בקסמן הרב והנעדרות היכלי פאר מרשימים: אמסטרדאם, קופנהאגן, סן־פרנסיסקו ועוד. אלו ערים שעצם הריקמה העירונית, ובעיקר ריקמת אזורי המגורים שלהן, ערוכה במתכונת המבטאה ומאפשרת חיים חברתיים מלאים ומוסדרים ללא כפיה מגבוה. כאלה הם אזור בלומסבורי בלונדון, גריניץ' וילג' בניו־יורק, הרובע האיטלקי בצפון בוסטון. כאלו הן מאות ואלפי הערים הקסומות שנשארו במידותיהן המצומצמות ולא הורסו ע"י קרע וניתוק חברתי וכלכלי.

ערים אלו — בתיהן עשויים בנוסח סטנדרדי ובלתי מתבלט. כמוהם גם הריקמה הרגילה של תל־אביב וגם של יפו ושל ירושלים העתיקה. יפיה וקסמה של ריקמת מגורים זו אינה גלומה במיבנים החריגים המרשימים כי אם דווקא בצניעות של בתי המגורים ובביטוי הכן של אורחי החיים שקיבלו צורה והוסדרו בסדר משמעותי.

כיום אנו רואים בעליל איך יופיה של ירושלים הולך ונהרס דווקא ע"י בניינים המהוללים, לדעת בוניהם, „נכסים ארכיטקטוניים רבי ערך". לדעתי הוא כי אפילו נכון הדבר — ערכם מפוקפק ולעתים אפילו שלילי. איני מהסס מלהציע גישה זו כקריטריון טוב לשימוש בכל מקרה בו הציבור רוצה להעריך את המעשה הארכיטקטוני. ואת הפיתוח הנעשים בתוכו ולמענו.

עיריית תל־אביב־יפו

אל תחמיצו!
הצגת הפנתר בטלוויזיה

ביום ראשון, 23.7.72, בשעה 16.00, תוקרן בטלוויזיה החינוכית הצגת „הפנתר"

המוצגת ע"י חוג הדרמה של חבורות הנוער.

ההצגה נכתבה ע"י חניכי מועדוני חבורות הנוער שבאגף לתרבות לנוער ולספורט של עיריית תל־אביב־יפו, ובוימה ע"י מר יצחק חלוצי.

בסיום ההקרנה ייערך דיון במסגרת התכנית סדרת „זו דעתי".

Deutsche Botschaft Kulturzentrum

קיי הוף

KAY HOFF

יקריא מספרו

DREI

Anatomie einer Liebesgeschichte

ביום חמישי 27 ביולי 1972 בשעה 8.30 בערב

ההקראה היתה בגרמנית

הזמנת מקומות (ללא תשלום) בטלפון 23 13 70

19 Kikar Malchei Israel TEL AVIV

מחזה הטלויזיה

שאלה של זהות
מאת שולמית הראבן

שישודר הערב

מבוסס על סיפור מתוך קובץ סיפורי המחברת

רשות נתונה

שהופיע בהוצאת מסדה

משרד הדתות

סידור תפילה חדש

„רינת ישראל" — נוסח ספרד —

מהדורת כיס 13/8 כריכת פלסטיק

המחיר 3.30 ל"י

למכירה במחסן הספרים של משרד הדתות רחוב אורבך 3, תל־אביב

הופיע ונמצא למכירה

אסיא, גליון ו'
רבעון לענייני רפואה והלכה

מחיר הגליון 3 ל"י ✶ דמי מינוי לשנה 10 ל"י

בהזמנות לפנות:

מכון לחקר הרפואה עפ"י התורה,
בית החולים שערי־צדק, ת"ד 293, ירושלים

בן אוונגרד לא אוונגרד
סטודיו 17
תערוכה
הפתיחה במוצ"ש 15.7.72
רח' גאולה 17 ת"א

הוצאת מקור בע"מ
ת. ד. 7383 ירושלים

תלמוד בבלי כתב יד פירנצה
כתב היד נושא התאריך הקדום ביותר מכתבי היד של הבבלי שהגיעו לידינו, כולל את רוב מסכתות הש"ס.

3 כרכים מפוארים כרוכים עור — המחיר: 1,100 ל"י

קבצי מדרשים
כתבי יד וטיקן 32—31

2 כתבי יד קדומים ביותר המכילים אוספים של מדרשים שונים. כתב יד וטיקן 31 מכיל את ספרא וסדר אליהו רבה וזוטא, כתב יד וטיקן 32 מכיל את ויקרא רבה, ספרי במדבר וספרי דברים.

2 כרכים מפוארים כרוכים עור. — המחיר: 650.— ל"י

מקראות גדולות
דפוס ונציה רפ"ד—רפ"ו

המהדורה הראשונה והחשובה ביותר של מקרא עם תרגום מפרשים ומסורה שהוכנה בבית הדפוס המפורסם דניאל בומבירגי עפ"י כתבי יד שברובם לא הגיעו לידינו. מבוא מאת פרופ' מ. גושן—גוטשטיין.

4 כרכים מפוארים כרוכים עור — המחיר: 1,200 ל"י

העליר — נוסחאות התרגומים לתורה — 32.— ל"י

שערי תשובה — לר' אהרן הלוי — המחיר: 35.— ל"י

ביטול עקרי הנוצרים — לר' חסדאי קרשקש — 14.— ל"י

חכמת שלמה השלם למהרש"ל — דפוס קרקא (הדפוס השלם היחידי) 4 כרכים. — המחיר: 160.— ל"י

פרושי ר' יוסף קרא — על נביאים ראשונים, נדפסו בהסכמים ע"י עפשטיין. — 32.— ל"י

ספר היובל לישראל לוי — 2 כרכים. — המחיר: 130.— ל"י

קובץ פירושים על הזוהר — 2 כרכים גדולים

ספר הזכרון לאלכסנדר קוהוט — 2 כרכים — המחיר: 120.— ל"י

ב־25 ביולי יופיע

ארץ הצבי — אריה לובה אליאב

איך נמצא דרך בתוך הסבך של הבעיות — לא שלום ולא מלחמה, פער קדוהי מעבדי היהי, אינפלציה בערכים?

איזו דמות תהיה להבית שלנו, למשק שלנו, לסביבה שלנו?

הבר הכנסת אריה לובה אליאב, איש מעשה שמעשיו מדברים בעדו מנתח את השאלות האלה הזאהרה, בוחן אתה לאתה את האפשרויות שלפנינו ומציע יעדים מוגדרים ותכנית פעולה להשגתם.

הוצאת עם עובד
רח' כזא"ה 22 ת"א

הוצאת מסדה בע"מ
ספרים חדשים

שופט עייף וגזר דינו־ — יהודה האזרחי — 7.50 ל"י

אחד עשר סיפורים המרתקים במסתורין אווירתם וברקמה העדינה של מאורעותיהם הדמיוניים. הסיפורים הם בלתי מציאותיים כביכול, אבל בוראים יחדו, על פי הגיונו האכזרי של עולם החלומות מציאות חדשה מוזרה ואמיתית יותר. הספר זכה בפרס אקו"ם לספרות.

הכתה הפתוחה־ — הרברט ר. קול — 6.50 ל"י

נסיון להצגת שיטת חינוך חדשה השונה מהשיטה הסמכותית הנהוגה כיום בבתי־הספר, הספר מתבסס על נסיונם של מורים ומחנכים הן בשיטה הישנה והן בשיטה החדשה.

ספר המיועד למורים ולמחנכים להורים ולכל מי שמגלה ענין בשאלות חברה וחינוך בתקופתנו.

עם שירים ועם סיפורים־ — רבקה גורפיין — 6.50 ל"י

מסות בקורת בנושאי ספרות ימינו והקלאסיקה העולמית. בספר מאמרים על שירים מאת נתן זך, לאה גולדברג, דליה רביקוביץ ועוד, ועל סיפורים מאת איבסן, דבורה בארון, עמוס עוז ואחרים.

אלבום - נפתלי בזם — 60.— ל"י

אלבום המשקף את מבחר יצירותיו של האמן נפתלי בזם. בספר 115 עמודי רפרודוקציות בצבע ובשחור לבן בליווית הקדמה מאת הצייר. לאלבום מצורף פלקט רב־צבעוני של תקרת בית הנשיא החדש בירושלים שעוצבה ע"י האמן.

תכנון המים לישראל בע"מ
ת. ד. 11170 תל אביב

מכרז 226/5/72 למכירת רכב

מוצעות בזה למכירה המכוניות הר"מ:

1. 113—033 טנדר דודג' W־100 שנת ייצור 1966
2. 251—268 סטיישן קייזר שנת ייצור 1968

את המכוניות אפשר לראות בחצר משרדנו ברח' אבן גבירול 54, ת"א בימים 21.7.72 עד 31.7.72 בין השעות 9.00 עד 12.00.

טופסי ההצעות אפשר לקבל בימים ובשעות הנ"ל במשרדנו בת"א בחדר 217 א'.

את ההצעות בצרוף הבטחה בנקאית בסך 10% מגובה ההצעה יש להגיש במעטפה סגורה עד 31.7.72 שעה 12.00 לתיבת המכרזים במשרדנו בת"א חדר 217/א'.

אין חב' תה"ל בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

בברכו הולון
חנות לקונפקצית נשים
עם לקוחות רבים
למכירה
✶
רחוב סוקולוב 100, טל. 840850

באירופה רמת המכונית קובעת את מחירה

מחיר בארץ בל"י	מחיר בגרמניה ב־DM	כ"ס DIN PS	נפח סמ"ק	
35,500.—	11,450.—	100	1760	אודי 100 LS
40,300.—	12,470.—	112	1870	אודי 100 GL
55,370.—	18,280.—	150	2494	ב.מ.וו. 2500
30,450.—	9,290.—	100	1597	פיאט 125 ספציאל
33,980.—	9,160.—	72	1576	פורד טאונוס 1600 XL
37,980.—	10,200.—	75	1680	פורד קונסול 1700
45,300.—	10,900.—	108	2274	פורד קונסול 2300
48,200.—	12,475.—	108	2274	פורד גרנדה 2300
53,000.—	14,374.50	105	2197	מרצדס 220
62,000.—	17,871.—	130	2496	מרצדס 250
50,350.—	17,590.—	115	2×497.5	נ.ס.ו. RO־80
31,000.—	8,300.—	68	1584	אופל אסקונה
31,080.—	8,875.—	68	1584	אופל מנטה 1600
33,800.—	9,685.—	66	1698	אופל רקורד 1700
35,000.—	9,869.50	83	1679	אופל רקורד 1700 S
37,500.—	10,014.50	97	1875	אופל רקורד 1900 SH
46,000.—	12,890.—	115	2490	אופל קומודור
38,900.—	11,090.—	93	1971	פיג'ו 504
30,450.—	8,998.—	79	1639	סימקה קרייזלר 160
35,900.—	9,898.—	95	1812	סימקה קרייזלר 180
33,200.—	9,890.—	75	1594	פולקסווגן K 70

באירופה נקבעים מחירי המכוניות בהתאם לרמתן.

בכל שרמת המכונית גבוהה יותר - מבחינת נפח המנוע, ההספק, הביצועים, התחכום בבנית המרכב, וכתוצאה מכך, היציבות, הפאר הפנימי והחיצוני, אביזרי הנוחות והבטיחות — **מחיר המכונית גבוה יותר**. משמע, באירופה משלמים יותר כדי לקבל יותר!

ובישראל?...
בטבלה שלפניך מפורטות מספר מכוניות ומחיריהן בגרמניה ובישראל. השווה את הנתונים ותמצא: שמכוניות AUDI NSU העולות בגרמניה הרבה יותר ממכוניות אחרות, מחירן בארץ נמוך יחסית.

בדאי יותר לקנות AUDI NSU

פרסום קורן

AUDI NSU
עדיפות באמצעות הטכניקה

הכזا من الأصل

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

יהודה פרידלנדר

איו"ב ממינסק — הסאטיריקון הנשכח

(פרק ממסה)

למורי ורבי הפרופ' ברוך קורצווייל ביום־הולדתו השישים וחמישה. כה לחי! עד מאה ועשרים שנות בריאות ויצירה כסופר, חוקר ומחנך.

ההתפתחותה של הסאטירה העברית בשלהי המאה השמונה־עשרה עומדת בסימן התמודדות עם עולמה חמור הסבר של היהדות האורתודוכסית במערב אירופה ובמזרחה. למעט, כמובן, את יהדות איטליה. רבני הדור התייחסו ליצירה הסאטירית כאל חטא, שמן הראוי ליהודי ירא־שמים להישמר מפגיעתו. כמוך באמנות לא סייג קיבלו עליהם את אזהרתו של רב נחמן. ש„כל ליצנותא אסורא חוץ מליצנותא דעבודת־כוכבים דשריא" (סנהדרין, ס"ג ע"ב), והתייחסו בכובד־ראש לאגדה התלמודית המספרת, כי ב„יומא דמחייך ביה רבי אתיא פורענותא לעלמא". (נדרים ב, ע"ב) לא ייפלא איפוא הדבר. שנפתלי הירץ ויזל נהרד להזהיר את סופרי „המאסף" מפני הסאטירה. תתבע מהם: „חדלו לכם מדבר או מהעתיק מליצות וסיפורי התולים להתל באחיכם ובמעשיהם הן לכלל או לפרט כדרכי הסאטיריי"[1]. הכסות הספרותית באיטליה מימי עמנואל הרומי ואילך לא ישרה בעיניו. ויזל ראה בסאטירה סכנה הצלולה להביא לידי קלות־דעת הגורדת את האדם לההוללות הארוס, שניאוף בכנפיו, שכן „שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה". (אבות, ג, י"ז).

הופעת הסאטירה של יוסף פרל, י. ל. מיזס ויצחק ארטר בראשית המאה הי"ט מציינת „זעזוע תודעתי, המשנה את ראיית המציאות כולה", „זעזוע דתי־מטאפיזי"[2]. תחילה קרעקער חומותיה של החסידות, ולא ארכו הימים עד שכוונו חיצי הסאטירה העברית גם לעבר המתנגדות. האמנות לעולמה של ההלכה התערערה, התפוררה ואבדה לחלוטין. דברי־ימיה של הסאטירה העברית משקפים את התהליך הזה, שראשיתו ב„מגלה טמירין" (1819) לפרל, דרך „קנאת האמת" (1828) למיזס, עד ל„אחורי הפרגוד" (1859) לי. ה. שור, ולסאטירה של מנדלי.

בסקירת תולדותיה של הסאטירה העברית במאה הי"ט זכו הללו לשימת לב רבה, אך משום־מה נפקד מקומו של יוצר מוכשר ועז־ביטוי — יוסף ברילל (1839—1914), שהיה ידוע בכינוי איו"ב (אני יוסף ברילל) ממינסק. יצירתו הסאטירית נשכחה. מבין יצירותיו המרובות, שנתפרסמו במרבית כתבי־העת באותם ימים, ראויות לתשומת לב שלוש סאטירות: „משנת מבקרים או מסכת ביקורים" („השחר" תרל"ז), „מדרש סופרים" (שם תר"ם־תרמ"א) ו„קיצור שולחן ערוך למלמדים ולמורים" („אוצר הספרות", תרמ"ט־תר"ן). הקריאה ביצירות הללו מזכירתנו את ה„תורה" שנהגו תלמידי־חכמים להתיר לעצמם לומר בחג הפורים, כדי לבדות את רוחם בהגינת „תורתך שעשועי", מנהג עתיר־מסורת שלא פג טעמו. ברם, אין הדמיון בין יצירת איו"ב ממינסק ובין „תורת פורים" אלא חיצוני בלבד. איו"ב ממינסק בחר ב„טכניקה" של כתיבת פארודיה בלשון חז"ל ובלשון הפוסקים כהסוואה למגמתו המשכילית הלוחמת, שבאה לערער מציאות, פסולה בעיניו, באמצעית היא. המחבר הלך בעקבותיו של יוסף פרל, אך לא הגיע לאותה מידה של הצלחה. כפרל כן איו"ב ממינסק מסתתר מאחורי דמותו של המביא־לבית־הדפוס, הממציא לידי הקורא טכסט קדום כביכול (חיקוי לדרכו של סרוואנטס ב„דון קישוט"). ייחוס הטכסט לתקופה קדומה נועדה לא רק לשוות לו „אותנטיות", אלא גם להבליט את הבוז שרחש כלפי הקרעים „דורשי קדמוניות", שהתמסרו לחקר אותן יצירות שנתחברו בעבר הרחוק.

שלילת המציאות ביצירתו של איו"ב ממינסק היא טוטאלית. המחבר מטיח את ביקורתו ב„השכלה" וביהדות ההלכה גם יחד. שתיהן בראו לו כתגרות מתנוונות שטקעו בהבל וניסו להצביע על כוחן שאבד במעטה של צביעות. מבחינת השקפת־עולמו קרוב המחבר לדעותיו של א.א. קובנר. ביקורתו המוחצת של קובנר את הספרות העברית נתפרסמה ביצירותיו „חקר דבר" (1865) ו„צרור פרחים" (1868). הופעת „משנת מבקרים" לברילל ב־1877 היא, למעשה, מעין המשך ליצירתו של קובנר. קובנר יצא בסערת־פאתוס, אך ברילל העדיף לצאת בלבוש הסאטירה. נקודת־המוצא משותפת לשניהם, אולם ברילל לא קיבל את מסקנתו של קובנר. קובנר התייאש כליל מן הספרות העברית ופנה לה עורף. ברילל לא התייאש, אלא ניסה לקעקע את המציאות כדי ליצור מציאות חדשה מתוקנת לפי השקפתו.

„משנת מבקרים" ו„מדרש סופרים" הן סאטירות על ה„השכלה" בימיו. ב„קיצור שולחן ערוך למלמדים ולמורים" כיוון את חיציו כלפי יהדות ההלכה כפי שנתגלמה בחדר ובישיבה הקטנה. דמות המשכיל מכאן ודמותו של המלמד מכאן, עוצבו באמצעי הגרוטסקה בחינת פחלציה של הציירה.

כאמור, „משנת מבקרים" היא הראשונה בשורת הסאטירות שמנינו, ובה מצויים כבר כל אותם סממנים האופייניים ליצירותיו בכללה. האמצעי הסאטירי המובהק ביצירתו הוא השימוש במלים כפלות־משמעות, כאשר המשמעות האחת היא סאקראלית והשניה חילונית מובהקת. המלים אינן באות באקראי, אלא מצטרפות למסכת אחידה ומלוכדת. לשם שמירה על ה„מסגרת" בחר ברילל בלשון המשנה, בלשון האגדה ובלשון הפוסקים, השתמש בנוסחאות מקובלות, אך העניק להן משמעות חדשה, הרצויה לו. המתח שבין משמעות המקור ובין משמעות־הלוואי יוצר את האפקט הסאטירי. אמצעי זה ניכר כבר בשמה של היצירה — „משנת מבקרים או מסכת ביקורים". הצימופתן הזה, שבו נתחלף העיצור ב' ב־ק' מבטא את מגמת המחבר.

נתבונן בשתי דוגמאות אופייניות: בפרק השני שבסאטירה אנו קוראים: „כיצד מפרישין הביקורים. לפנים היה יורד אדם בתוך ספר של רעהו, רואה צביון שיח או שיג, מציין אותו בעטו, ואומר הרי אלו ביקורים ורין, משרבו מכתבי־עתים בישראל, התקינו שיהלשם ממקום גידולם ויקריבם בפנא כמאמר שלם אל הרדקציה. ללא כל קושי ניתן להבחין ב„מקור" המשנאי (בכורים, פ"ג מ"א), המופיע בשינויים מעטים המגלים על המשמעות ה„חדשה". להלן באותו פרק נמצא כתוב לאמור: „מבקר שהיה מתחכך במאמר, נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם, גוי והרג בן ישראל, חרש והרג פקח, שוטה והרג חכם, קטן והרג גדול, סכור, שכן דרכה של ביקורת לילך להזיק". הקורא נזכר מייד במשנה (בבא־קמא, פרק ד משנה ו), ובסוגיה הסמוכה לה, וכתוך השוואת המקור לטכסט הסאטירי ניתן לעמוד על כוונת הדברים.

ברילל מרחיב את יריעת הפארודיה בצרפו פירוש ל„משנה" לשם הגברת האפקט הסאטירי. ביצירתו „מדרש סופרים" נכתב: „תנו רבנן שלושה שנואים זה את זה הכלבים הרבנים והזונות. ויש אומרים אף הרדקטורים". תנוסה בגמרא פסחים קיג: „תנו רבנן שלושה שונאים זה את זה אלו הן הכלבים התרנגולין והחברין (עובדי ע"ז בפרס) וי"א אף הזונות, וי"א אף תלמידי חכמים שבבבל" (קי"ג ע"ב). ברילל לא הסתפק בחילוף העיצורים חברין — רבנים, אלא הרחיק לכת בפירוש שהסמיך ל„משנתו": „הקשה ריב"ל (חילוף אותיות ברילל) וכי מה ענין רעדאקטורים אצל זונות. בשלמא רבנים ניחא, דהא אמרו חכמים זונות מפרכסות זו את זו והרעדאקטורים הלא יעבוך זה בזה אף לא בהלכה, ויש ליישב: הא דאית ביניהם קנאה והא דלית ביניהם קנאה ודיילי". משפטים אלו אינם מוטחים כנגד עורכי כתבי־העת בלבד. הערת־האגב „בשלמא רבנים ניחא" באה לכוון את אפיק הסאטירה לכיוון נוסף. הפעם מצא לו ברילל תנא מסייע, שכן הגמרא מביאה דברי תנאים שהסמיכו הם עצמם זונות לתלמידי־חכמים שבבבל. ברייתא זו ממחישה את היחסים המתוחים ששררו לעתים תכופות בין חכמי ארץ־ישראל ובין חכמי בבל. הראשונים נהגו לדבר בשבח עצמם ובגנותם של האחרונים. ידועים דבריו של רבי אושעיא: „מאי דכתיב ,ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חובלים' (זכריה יא, 7) נועם אלו ת"ח שבארץ־ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה. חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה". (סנהדרין, כד ע"א).

ה„פירוש" הנסמך לטכסט בסאטירה של ברילל יש שהוא ממלא תפקיד נכבד ביצירת הריקמה הסאטירית ויש שהוא פוגם בה. במקומות רבים מעמיק היסוד האמביוואלנטי ביצירת ברילל נופך אירוני. האירוניה היא מסממניה המובהקים של יצירתו, אך יש שברילל מוותר עליה במתכוון, ופירושו מסלק את המשמעות האמביוואלנטית שבטכסט, ותמצאת היצירה שקופה כל־כך עד שהיא מאבדת את חיותה וטעמה. ביצירתו „מדרש סופרים" אנו קוראים: „ת"ר השכלה שהיתה בימי משה, בריה בפני עצמה היתה, ולא הכריעו בה חכמי הדור הזה, אם מין חיה היא אם מין בהמה היא, אלו ואלו מודים שרק קרן אחת היתה לה במצחה, ולפי שעה נזדמנה לו למשה". מיד צף ועולה המקור התלמודי: „א"ר אלעא אמר ר' שמעון בן לקיש: אומר היה ר' מאיר תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה אם מין בהמה הוא וקרן אחת היתה לו במצחו ולפי שעה נזדמן לו למשה ועשה ממנו משכן ונגנז". (שבת, כח ע"א) סיום המאמר התלמודי חשוב כאן במיוחד. התחש נגנז, ורק לפי שעה נזדמן. המשמעות הסאטירית בולטת, איפוא: ההשכלה נגנזה, ולא נותר ל„חכמי הדור" אלא לדרוש דרש של סרק, אם „מין חיה היא אם מין בהמה היא". ברם, פרושו של ברילל הנסמך לדברים אלו מקלקל הרבה: „בימי משה — משה בן מנחם... ישנם חכמים הדורשים אותו (את הרמב"מין) לגנאי (עיין „השחר", שנה שביעית) ויש שידרשוהו לשבח וגם האחרונים מדדים אשר גימא או זבוב נמצא בהשכלתו של משה (עיין ה„בוקר אור" שנה א')". תוספת זו אינה אלא גרעון. האותנטיות נפגעת. כיוצא בדוגמה זו, אתה מוצא במרבית יצירותיו.

כאמור, כמטרת הסאטירה של ברילל גם כלפי יהדות ההלכה, והפארודיה על לשון המשנה נראתה לו כאמצעי הולם ביותר. האקטואליזאציה של מאמרי חז"ל ומדרשי האגדה הינה היתה תחביבם של מגידים ודרשנים, הנוהגים לתלות בפסוקים מ„פרשת השבוע" כוונות ורמזים המכוונים להווה. ברילל הלך בדרכם והביא את הדברים לידי אבסורד, בהמשיכו בכך את דרכו של יוסף פרל ומנדלי. כמנדלי כן ברילל בא לחשוף את הניגוד בין עולם האמונות והדעות של יהודי העיירה בדורו לבין המציאות ההיסטורית, בין עולם המסורת לבין המשמעות שהוענקה למסורת בחיי הגולה. מנדלי הצליח ליצור יריעה אפית רחבה, וברילל שהיה חסר כשרון אפי עמד על נוסחה אחת מצומצמת.

משימה נוספת ביצירת ברילל היא הרדוקציה אד אבסורדום של הז'ארגון המשכילי המפגין „ידע" של הבל. ברילל יצא נגד הפסיבדו־מדעיות של המשכיל הקרתן. בפתיחה לפירושו על „משנת מבקרים", „מלמדנו" ברילל כי ביקורת הנכונה היא זו שבה משתמש „המבקר בהיקשים צודקים ממושכל אל מושכל בדרך ישרה וקצרה כמבואר באוקלידוס, וכן אמר החכם (אסף ז, ה) אמת ממחקר תצמח, כי ע"י המחקר והביקורת יגיע המבקר מהמסובב אל סיבתו". פיסקה זו היא מן המשובחות שבסאטירה של ברילל. לפנינו פארודיה באה על „משלי אסף" לי. סאטאנוב (1732—1805). סאטאנוב מציע את תורתו, שלפיה „החכם ילך לאור יומם ...החכם ילך מישרים בדרך ישרה, וקצרה" (א, פרק ו). סאטאנוב מסביר שם את דבריו: „בדרך ישרה, מבואר באוקלידס (לימוד א') שהקו הישר העובר בין ב' נקודות נוכחיות, הוא יותר קצר מכל הקוים העקומים שיעברו מזו לזו". הנה לפנינו אחד מ„חידושי המופתי" של משכילי ברלין. ברילל המשיך לסוות את יריעת הפארודיה ב„חידושו", כי „ע"י המחקר יגיע המבקר מהמסובב אל סיבתו". ברילל שיווה לנגד עיניו את דמותו של המורה פאנגלוס מתוך „קנדיד" לוולטיר: „פאנגלוס הורה מטאפיסיקו־תיאולוגו־קוסמולוניגולוגיה. הוא הוכיח בעליל כי אין מסובב בלי סיבה..."*

ברילל השתדל לשמור ביצירתו על מידת התאפקות, אך לא פעם אחת יצא מגדרו וגרר להשמצה פרועה, ובכך חיבל קשות ביצירתו הסאטירית. אולם חרף כל המגרעות, שלא מנינו אותן כאן, אין להתעלם מהישגיו של ברילל בתחום הסאטירה, ויש לראות ביצירתו חוליה חשובה בתולדות הסאטירה העברית במאה הי"ט, חוליה־ביניים המקשרת את יצירת פרל עם יצירת מנדלי ובזאת זכותו.

[1] ממכתבו של נ. ה. ויזל לסופרי „המאסף" (ד בשבט תקמ"ג), שנתפרסם ב„נחל הבשור", תקמ"ד.

[2] ראה ב. קורצווייל, „על הסאטירה של יוסף פרל", במאבק על ערכי היהדות, שוקן תש"ל, עמ' 55, 61.

* קנדיד, בתרגום יוסף פרוסט, פרק ראשון, עמ' 234.

חיים ספה

„ואטאקושי־וואה־נונגו־גה־ואקארימאסין"*

בשולי השאלון מטעם „החברה לתרבות יאפאנית", שנועד לבחון את תגובת הצופים להופעתה הראשונה של להקת הקאבוקי, התיאטרון הקלאסי של יאפאן, רשמתי באותיות גדולות: „לא הבינותי". זה היה הסיכום הכן והרציני ביותר שמצאתי לאותו הערב, אשר השאיר אותי במבוכה סכמוה חש ודאי גם מארקו פולו כשנתקל לראשונה בזוג עיניים מלוכסנות.

למן הרגע שבו נמשך בעדינות רבה הצדה (ולא עלה!) המסך, יריעת

מכתב מלונדון

בד אדום, סגול, שחור וכחול, וכאחוריו נחשפה בימה שעליה ישבים בתנוחות של יוגה, בשורה מדהימה, גברים כמו במיפקד של פסלי בודהה, באריגים סטגוניים והפתים רחובים כמו שולי חצאית — ברור היה שהפעם אינני מבקר שוב בהצגה בשנה של נושא נוגע בביצוע בקודי, אלא מוזמן להשתתף בטסין של גילוי יבשת־תרבות אחרת. לא עזרו בהרבה גם ההסברים של פרטי העלילה ברמקול לפני פתיחת ההצגה וגם אילו הצלחתי לזכור את סיפור ה„שושינגורה", שחובר ב־1748 ומבוסס על מקרה היסטורי — עניינו סאמוראי, שעבר על איסור מסוים ונגזר דינו לשסף את בטנו בסכין — גם אז לא היתה לי כל אפשרות לעקוב אחר הדיאלוג שהתנהל כמובן ביאפאנית, בליווי השאמיסאן — כלי בעל שלושה מיתרים הדומה לבאלאלייקה ומפיק צלילים מורידים — ונקישותיהם של מקלות־העץ יוצרים אפקט דרמאטי רמחשמל, הזכור מסרטים כ„אוניבארבה" ו„אוהבי המוסיקה" של־ראסל.

העניין לא התבהר יותר גם כשהחלו המוקיות שעל הבימה לנוע; עיניים מתגלגלות בחוריהן, קולות שמשמיע ברוזן כשראשו נמלק, ושיניים הנחשפות פתאום בהבעה גרוטסקית, או אותה נערה מיניאטורית, כפטלודיש, שהחליפה מלים עם אדם שפניו צבועות באדום ושחור. מובן שאילו הכרתי תיאטרון זה מקודם, הייתי יודע מלכתחילה, כי, בדומה לתיאטרון האליזבתי, רק גברים מופיעים בקאבוקי, גם בתפקידי הנשים, ושהנערה שעל הבימה איננה אלא גבר בשנות החמישים לחייו בעל התואר הרשמי „שחקן חשוב ביותר ונכס לאומי של תרבות יאפאן", אשר תפקידו בא לו בירושה ושהוא חונך לתפקיד האשה בקאבוקי מאז ילדותו, כשלמד כיצד לסדר פרחים, כיצד לנופף במניפה וכיצד לרקוד ולנוע כבובת־תרסינה. הדבר אולי ייראה מחר לאור העובדה, שאת מסורת הקאבוקי החלה במאה ה־17 דווקא אשה ושמה אוקוני, נערה משרתת במגור בודהיסטי, שהופיעה לראשונה בריקוד פולחני אשר התפתח אחר־כך לריקוד שובב יותר וקצת ארוטי. להקת הרקדניות שאספה אוקוני זכתה לפופולאריות שהדאיגה את ראשי הקיסרות ומאז הוטל איסור על הופעת נשים בקאבוקי, ואיסור זה, נשמר עד היום. גם טיבו של האיש בעל הפנים הצבועות, שניסה כנראה להדיח את הנערה, חייב היה להסתבר מאליו: כל מבקר ותיק בקאבוקי יודע שקו אדום מציין רשעות, ושחור מסמל את הגבריות, והיה מזהה מייד את הנבל גם לפי מבטאו ובגדיו.

שחקן קאבוקי: נאקאמורה אוטאמון

אין ספק שאי ידיעת השפה והרקע התרבותי הם בין הגורמים לזרות הקיצונית שחש הצופה במחזה קאבוקי בפעם הראשונה, אך נוספת לכך ההרגשה של חדירה למישור אינטימי זר, כמו רמזים פרטיים בין בני אותה משפחה, שזר לא יבין. ארתור וילי, בהקדמה ל„ספר הכרי", מסביר אלמנט זה של האינטימיות המיוחדת לחברה היאפאנית על רקע היסטורי: „מאז נוסדה עיר־הבירה בהיאאן, בשנת 794, התפתחה ציביליזאציה, שהתרכזה בתחומים מוגדרים ושמרה על אחידות קיצונית... היה זה מצב חברתי שבו אוצר הידע, הנסיון והשקפת־העולם של הפרט אחד בחברה דומה כל־כך לאלה של משנהו, עד שאמצעי־התקשורת בכללותם נעשו מיותרים. כל ביטוי, כל רמז מצורפל, כל אזכור שכמעט אינו מפורש או תנועה שאין רגילה לא תבחין בה — עורר את העזר האצילי הזה בקלות..." אך גם מי שאין לו חלק בנסיון המשותף של הציביליזציה הזאת, ודאי יבחין בדרגישות הדקה ובמשקל הצבום (ואולי — בהעדפה) שהיא מיוחסת לביטוי האסתטי בכל פרט של חיי היום־יום, ובכך, נדמה, קרובה היא יותר לחברה הקדם־נוצרית מאשר לתרבות המערבית המודרנית. באותה הקדמה ל„ספר הכרי" מסביר ווילי, לדוגמה, שכאשר נאמר ביאפאן על אדם שהוא „טוב", הכוונה לעתים קרובות היתה לא לאופיו, כי אם לכתב־ידו הנאה...

זיאמי מטקיו, מראשוני מחברי ה„נו", תיאטרון האצולה העתיק מהקאבוקי, אומר, ב„על אמנות הנו" („אנתולוגיה של ספרות יאפאנית" בעריכת דונאלד קין), שבין אם השחקן מגלם תפקיד אציל, כוהן או — קבצן ופושע, תמיד עליו לדמותם לעצמו כאילו עיטר נזר של פרחים את ראשם; למרות ההבדלים במעמדם החברתי, העובדה שהם כולם יודעים להעריך את יופיים של הפרחים, עושה אותם עצמם נאים כפרחים... ובמקום אחר: „כאשר הצורה החיצונית (של השחקן) מכוערת, גם איכות ההצגה נחותה". הקריטריון האסתטי מכריע, כנראה, גם בתחומים פחות צפויים. ב„ספר הכרי" של הגברת סאי שונאגון, בת המאה ה־10, שהיא יומנה של בת־אצילים המשמשת את הקיסרית, מצאתי, אחר ביקורה בבית־התפילה: „הדרשן (של ספרי־הקודש) חייב להיות יפה־תואר. רק כאשר דמותו גורמת הנאה לעיניים הצופות בו, יש סיכוי כלשהו להתעוררות רגשות דתיים; שאם לא כן, אדם מסיח מבטו את עיניו ושוב אינו מתרכז בדברים הנאמרים. הנה כי כן, במקרה זה — הכיעור גורם לחטא..."

אבל בינתיים נפרש על הבימה סדין לבן ומרובע, מקושט בפרחים בארבעת קצותיו. הגיבור יושב במרכזו, ללא תנועה. תלתל נגזר מראשו, ובתנועות מדודות ומדויקות להפליא הוא מקלף את שכבות מלבושיו העליונים. מוגש לו סכין כרוך בנייר לבן. הוא אוחז בו, במשך רגע אחד ארוך אין קול על הבימה ולא באולם — והוא נועץ אותו בבטנו. אשתו נכנסת ומסבה את פניה מן המראה, בשקט.

הדיספרופורציה הבולטת כל־כך שבין חוסר החשיבות של מעשה־הפשע (במקרה זה — הכאת אדם בשטח הארמון) ובין הדראמה המזעזעת של ההאראקירי, שוב מזכירה שלא בעיית החטא ועונשו כשלעצמה היא המעניינת כאן את המחבר והצופה היאפאני — אלא במידה שהיא משמשת להם עילה להתמכרות באילתור טקס המוות. מספרם הרב של התרגומים מן הספרות היפאנית העומדים כיום לרשות קורא האנגלית יצדיק אולי את ההכללה, שהרגישות היאפאנית נעה תמיד בין שני צירים: בין סנטימנטליות לרומאנטיקה לירית, למלאנכוליה ועד למורבידיות חולנית. דוגמה לצד הראשון אני רואה בעיקר בשירה היפאנית (עד כמה שניתן לשפוט לפי תרגום). מבין עשרות ה„האיקו", שהופיעו בקובצים שונים (ר. ה. בליית „האיקו", „אנתולוגיה של האיקו" בעריכת ה. ג. הנדרסון, ועוד) יקשה למצוא רבים שאין בהם טון מלאנכולי בולט. השירה היאפאנית החדשה („אנתולוגיה של שירה יאפאנית חדשה" בעריכת ט. נינומיה וד. ג'. אנרייט: „פנים בקרקעית העולם", תניאורה סאקטרו) אמנם התפתחה בכיוונים שונים, אך הטון המלאנכולי צריין אופייני לה. המורבידיות, לדעתי, מוצאת ביטוי אכספרסיוניסטי קיצוני ברומאנים ובמחזות של יוקיו מישימה („צבעים אסורים", „וידוים של מסכה", „מאדאם דה סאד", ועוד), שהוא עצמו התאבד, כזכור, בהאראקירי. ומעניין לגלות שדווקא סטרינדברג פופולארי אצל המחזאים היאפאנים (בהקשה ל„מחזות חדשים מיאפאן", ס. איוואסאקי וג. היו) ופו ובודלאר — אצל רבים מן הסופרים שלהם. דומה שההישגים של התרבות היאפאנית החדשה הם באותן יצירות שבהן הצליח המחבר, או המפיק, לשמור על שיווי־משקל מסוים בין סנטימנטליות ומורבידיות, בין היתר, גם בסרטים כמו „שבעת הסמוראים", „אשת החיות" ו„הטקס" של אושימה, שבו מטוהו הסאטירה על העגיבה המערבית של היאפאני על המוות.

בין כך ובין כך שוב נמשך המסך ההול המחזה השני: אשה ובידה ענף שלה של „שביל הפרחים", מרזר למצוא, שמעבר השחקנים באולם בין קהל הצופים — פסלול מכוסה כל־כך מהופעותיהם של „תיאטראות המתחרות" — שימש את הקאבוקי עוד במאה ה־17. כשעובר השחקן „בשביל הפרחים", שהוא דרך מגובהת מעט המובילה אל הבימה, ניתן לצופה לחזות בו מקרוב, ואולי גם להגיש זר פרחים לשחקן הנערץ עליו. ואם יש שחקן הראוי להערכת מעריציו, הרי זה שחקן הקאבוקי, המתחייב בהכשרה ומשמעת שאין דוגמתן בשום תיאטרון מערבי, אשר תפקידו כולל שתי הופעות, שכל אחת נמשכת חמש שעות, בכל יום משבעת ימי השבוע.

ה„אשה" שפתחה את המחזה „סומידאגאוואה", שהוא מלודראמה באיבית המבוססת על מחזה נו, השמיעה מלים שפרצו כמו בכי מאופק ותראתה אבודה וחסרת־אונים; דעתה נשתבשה אחר היעלמו של בנה הקטן, והיא יצאה לנדוד בדרכים עד שפגשה בזייג שגילה את קבר בנה, אשר נחטף על־ידי סוחר עבדים ומת. מעט מאוד נתרחש על הבימה, ומעט נאמר, סצינות „אי־הפעולה", כתב זיאמי כסוקיו, „הן הן החשובות במחזה". (רעיון שאל, כמובן, כן הזאן) רק אז נגלה לדעתו, האוריונה הרוחנית של השחקן ויכולתו להחזיק את הצופים במתח. ה„אשה" שעל הבימה נעה בתנועות בולט כאופקות. ארבעת הגברים בליווי השאמיסאן שרים על סבלה בקולות הדים ומפוהלים. נקישות מקלות־העץ גיבורה, ההבעה נמשך על האירוע שמישהו הכוזה אותו להופעה ההיסטורית הראשונה של מחזה שקספירי בטוקיו.

שבועיים לאחר־מכן ראיתי גירסה חדשה של „הסוחר מונציה": הבימוי היה בינוני, הביצוע מאכזב למדי, אך אצל שיילוק, משום־מה, אני תמיד מרגיש בבית.

* „אינני מבין" ביאפאנית.

דוד רוקח

שלושה שירים

המתמהמה

הַמִּתְמַהְמֵהַּ לָבוֹא
כְּהִתְרַצּוּתֵךְ, לְעִתִּים, אֲפִילוּ
מְלֵאָה דַּם אֲרָנִים. אַתְּ
פּוֹתַחַת סֵפֶר וּמְעַלְעֶלֶת בֵּין דַּפָּיו:
פְּרָחִים מְיֻבָּשִׁים הֵם
כְּרוֹנוֹלוֹגְיָה מְרֻגֶּשֶׁת שֶׁל שִׁירָה

לוז היותנו

לוּז הֱיוֹתֵנוּ מְהֻפּוֹּךְ. הָאוֹר רוֹעֵד.
לָחוּשׁ. מְדַבֵּר. אַתְּ קוֹדַחַת מְכֻסִּים בַּחֹשֶׁךְ.
אֲנִי לַיְלָה בְּתוֹךְ מַחְזוֹר שֶׁל סְלָעִים. הָרוּחַ
בַּחֲרִיצִים קוֹרְאָה וְעוֹטָה לְעַצְמָהּ

כמו ים

כְּמוֹ יָם מוּדָע אֶל וְסְתּוֹ הַקְּמָאִי
קֵץ שֶׁל עַכְבִּישִׁים כְּפַלְתָּנִים. קֵץ
שֶׁל נוֹכְחוּת מְזֻמְזֶמֶת. כַּדּוּרִית
כִּמְעַט. שְׂרוּיִים בְּתַרְדֵּמָה אָנוּ נָעִים
מִתַּחַת לְמַיִם מְסַפְּרֵי־יָמִים
כְּדָנִים. הָאֶצְבָּעוֹת עַל יָדֵינוּ
מְשַׁנּוֹת אֶת צִבְעָן לְפִי עָצְמַת
הָאוֹר הַמִּמְגָּן כַּאֲשֶׁר תְּשׁוּבִי מִמֶּחְקָרֵךְ
עֲמוּסָה מִמְּצָאִים גֵּאוֹלוֹגִיִּים
יִהְיֶה סָתָו בָּאָרֶץ סְתָו שָׁחוּם
בְּצִיּוּרַי

עוזי שביט

בחצי ימיו

כְּבָר בַּחֲצִי יָמָיו. וְלֹא
דָּעַר. וְלֹא יָלַד דָּבָר.
וְדִין לוֹ אַיִן. וְלֹא
חֶשְׁבּוֹן. וּמְאוּמָה לֹא נִכָּר.

וְאֵין קוֹרֵא וְאֵין עוֹנֶה.
לֹא סוּס וְלֹא עָגוּר.
וְלֹא נֶפֶשׁ תְּעוּנָה.
הַכֹּל חָלָק. בָּרוּר.

כְּבָר בַּחֲצִי יָמָיו. וְלֹא
בָּעַר. וְלֹא נִשְׂרָף.
וְדִין לוֹ אַיִן. וְלֹא
דִּין. וְהוּא חַיָּב.

גדעון עפרת

האמנות, קאנדינסקי והרוח

„על הרוחני באמנות" מאת ואסילי קאנדינסקי נעשה בשנים האחרונות כפר פופולארי מאד בתחום המחקר האסתטי. מאז הופיע, ב־1912, נעשה מושא למאמרי ביקורת, ללימוד אוניברסיטאי ובשנים האחרונות — אף לספר מבוקש מאד במסגרת הגיאר־משיחיות המיסטית, שהודחה לאופנה במערב. את „על הרוחני באמנות" נוטים לפרש אסתטיקנים בשלושה כיוונים: (א) כתורה פורמאליסטית; כלומר, כתורה אמנותית המדגישה את אי־הרלבאנטיות של התוכן הייצוגי באמנות, ובכך מקדימה בשנתיים את התורה הפורמאליסטית, כפי שהופיעה בספרו של קלייב בל „אמנות" (לונדון, 1914); (ב) כתיאוריה אמוציונאליסטית, המקבילה להפליא לתיאוריה של לב טולסטוי, כפי שהיא מופיעה ב„אמנות מהי?" (פורסם ב־1896). בכיוון זה הגדיל לעשות האסתטיקן האמריקאי וינסנט תומאס, אשר פירסם, ב־1969, מאמר הדן בזהות בין קאנדינסקי וטולסטוי[2]. תומאס מוכיח כי קאנדינסקי הכיר את ספרו של טולסטוי, ואף התייחס אליו באחד כמאמריו ב־1913. קאנדינסקי מציג בספרו את התהליך האמוציונאליסטי הבא: רגש באמן — תפיסה חושית (של האמן) — יצירת האמנות — תפיסה חושית (של הצופה) — רגש בצופה. כערכת זו היא תמצית תפיסתו של קאנדינסקי את התהליך האמנותי, והיא אף זהה לתפיסתו של טולסטוי: גם טולסטוי רואה את האמן כאדם הסובל מלחץ אמוציונאלי מסוים, להק המתפרק בעקבות חויה חושית מסוימת (למשל: ביקורו של האמן במלחמת פרים) ובהתחרר כליל באמצעות ההצרנה של הרגש הפנימי בצורות אמנותיות חיצוניות. צורות אלו נחוות באמצעות חושיו של המתבונן ביצירה ומעוררות בו אותם רגשות שאיכלסו את האמן ביצירתו. קאנדינסקי מסכים עם טולסטוי שלאמנות תפקיד מכריע בחינוכו של האדם (באמצעות הפיכתו ליצור רגיש יותר, בעקבות החוויות הרגשיות נוכח האמנות) ומכאן שה„מה" (התוכן הרגשי) לידיו באמנות לא פחות מן ה„איך". בעיני קאנדינסקי, ממש כמו בעיני טולסטוי, האמנות היא מכשיר לקידומו של האדם (ומובן, שתומאס הופס את „הרוחני" של קאנדינסקי כרגשי, בעיקרו), כשם שהאמנות היא תוצר של הכרח פנימי, תוצר החיים הפנימיים המתכנזים ביצירה האמנותית. אותו אמן שמציב קאנדינסקי בתחתית הפיראמידה התיאורטית שלו (אמן המונע על־ידי ה„איך" בלבד) הוא אותו אמן הקרוי בפי טולסטוי „זייפן". אלא שאת תפיסתו הסינסתטית (מלשון „סינסתזיה" — הכושר לקלוט קליטה חושית מסוג מסוים ולחוש בעקבותיה תחושה מסוג אחר: כמו יכולתו של קאנדינסקי, לפי עדות אחותו, לראות צבע ולשמוע צליל מסוים בעקבות אותו צבע) של קאנדינסקי, שהיא יסוד לתפיסתו את כוחם האקספרסיבי של הצבעים, אין להבין בכליו של טולסטוי. גם את תפיסתו האנטי־ייצוגית של קאנדינסקי (שהוא ניגוד מוחלט לתפיסתו הייצוגית של טולסטוי) אין לראות באור אמוציונאליסטי טולסטויי. תומאס אפילו אינו מנסה לפרש יסודות אלה של קאנדינסקי לאור תפיסתו של טולסטוי. יסודות אלה קשורים יותר בכיוון השלישי, שלפיו נוטים לפרש את „על הרוחני באמנות": הכיוון המיסטי־תיאוסופי.

במבוא להוצאה העברית של הספר דן פרופ' מ. ברש בקיצור ברקע התיאוסופי של קאנדינסקי, וכאן ברצוני להרחיב קצת ריק זה[3]. קאנדינסקי הושפע רבות מתורתו של רודולף שטיינר. בעקבות שטיינר (שלהרצאותיו האזין ואת ספריו קרא) הוא האמין כי העולם נע לקראת אסון, כי המדע נכשל וכי יש צורך בתחייה רוחנית אוניברסלית. אין ספק כמעט, שהיסודות התיאוסופיים הרבים, שעליהם היה קאנדינסקי אמון, הם שביססו את תאוריית האבסטראקט באמנות. בתחילת המאה העשרים הקדיש קאנדינסקי שנים מספר לתרגילי קונטמפלאציה בסגנון הודי. ואנשים שפגש באותה תקופה יודעים לספר על האספקט הנבואי באישיותו. הדת, חיי הקדושים, ספרים מיסטיים — אלה הם הדברים שבהם התעמק באותה תקופה. למעשה, קאנדינסקי עצמו הודה אז ב„נטייה אחר הנחבא, הנסתר". כאשר קוראים את „על הרוחני באמנות", קשה שלא לחשוב על הטראנסצנדנטליזם האידיאליסטי שהיה מקובל עד מלחמת־העולם הראשונה על הפילוסופיה הגרמנית. קוטביות המאבק בין החומר לרוח ונצחון האחרונה, לפי תיאוריית קאנדינסקי, הוא רק דוגמה קטנה להשפעת האידיאליזם הנדון. יש טוענים שקאנדינסקי הושפע בספרו הנ"ל במישרין כספר פילוסופי שפורסם בגרמניה ב־1906 ועסק כולו במטאפיסיקה רוחנית. בתקופה שבה כתב את ספרו, עשה קאנדינסקי היכרות עם הגותו של רודולף שטיינר, שדרכו, אגב, הכיר את האסתטיקה של גיתה (ממנו גם שאב את תאוריית־הצבעים המפורסמת שלו). אהבת גיתה לטבע והסתייגותו מגישה פוזיטיביסטית מדעית, גם אלה דחפו את קאנדינסקי בכיוון מיסטי יותר ויותר. ב־1888 פירסם שטיינר את ספרו על גיתה („אסתטיקה של העתיד") ובו טוען הוא כי באסתטיקה של גיתה מצא ביטוי לתפיסתו התיאוסופית השפעה מהרומאנטיציזם התיאוסופי של שלינג והאידיאליזם של לוץ. שטיינר הדגיש את תפיסתו של גיתה, כי האמנות, כמו הטבע, היא יצירה שמקורה בהכרח נשגב וקדוש. ככל שהאספקט ה„טבעי" (רעיון הבריאה על־ידי האלוהי) מושג יותר באמנות, כן מושלמת יותר היצירה. היופי, טוען גיתה באמצעות שטיינר, הוא המאניפסטאציה של חוקי הסודיים של הטבע, שלולא האמנות היו נשארים חבויים לעד. האמנות נעלה, איפוא, על הטבע. שטיינר טוען כי יצירת האמנות משלימה את המפעל של הבאת האידיאות הנצחיות אל העולם הגלמי.

ואסילי קאנדינסקי

האמנות היא ההופעה החושית בצורת אידיאה. דת, אמנות ומדע אינם ניתנאים להפרדה. האמן, על־פי שטיינר מעלה את העולם אל הנשגב והקדוש, שכן זוהי שליחותו הקוסמית של האמן. שטיינר מסיים את ספרו בקריאה לתיאוריה חדשה המבוססת על העקרון המתואר בזה. קאנדינסקי ניסה לצנות לשטיינר בספרו „על הרוחני באמנות". הפירמידה, שעליה מדבר קאנדינסקי, זו שראשה ברקיע ובקדקודה ניצבים האמנים הגדולים, הצורות המדעיות הגיאומטריות שיש להן משמעות רוחנית נשגבת — פירמידה זו מבטאת השפעתה של תפיסת שטיינר את גיתה.

בעקבות גיתה, וכמו כל מיסטיקן, מבסס קאנדינסקי את התאוריה שלו על צורך פנימי. האפקט של הצורך הפנימי, טוען קאנדינסקי, הוא המאניפסטציה הנמשכת של האובייקטיבי הנצחי בסובייקטיבי הזמני. קאנדינסקי מזהה את חוקי האמנות עם חוקי הטבע וטוען מאוחר יותר (לאחר 1935), כי האמנות החדשה מציגה „עולם אמנותי" אמיתי, שאינו מייצג את „עולם הטבעי", אלא, כמו הטבע. הוא כפוף לחוקיו הכלליים של העולם הקוסמי. שטיינר הביע רעיונות זהים. ואולם, מה שדוחף את קאנדינסקי לעולם האבסטראקט, לעולם המנותק מייצוגיות חומרית כלשהי, היה דבר אישי הרבה יותר. נטייתו למופשט המוחלט נבעה מתחביבי התיאוסופים. קאנדינסקי קרא את ספרה של ה. פ. בלאבאצקי שעסק בשליחותה של התיאוסופיה במאה העשרים וראיותה כמקשרת בין תרבות המזרח לתרבות המערב המודרנית. קאנדינסקי ראה בתיאוסופיה תשובה רוחנית למאטריאליזם. ומכאן שהאמנות היא ענין לרוח. היסוד לאמנות הגדולה אינו שוכן ב„חיצוני", אלא „בשורש השורשים — בתבנים המיסטיים". האמנות מביעה „הכרה־יות מיסטית" ויצירת האמנות נובעת באופן מיסטי מן האמן.

ב־1910 התוודע קאנדינסקי לספרו של התיאוסוף הצרפתי א. שירה (E. Schuré) שבו נפרשים רעיונותיו המיסטיים, המוצאים את הדם בתיאוריה האמנותית של קאנדינסקי. ר. שטיינר כתב הקדמה לספר זה, ודי במובאה הבאה מספרו של א. שירה, לשכנענו בהשפעה הברורה: „הפנטאזיה האמנותית(...) מצביעה אל כוח התבוי מעבר לה בנשמת האדם ובה הופכים שניהם לאחד".

רעיון הדוקטרינה התבויה, הסודית והמלחמה במאטריאליזם מפוזות על־פני הספר כולו, והשפעתו בולטת מאד כאשר קוראים אנו את ספרו של קאנדינסקי „על הרוחני באמנות". קאנדינסקי יישם לאמנות את הרעיון התיאוסופי, שהאמת הנצחית היתה קיימת והנה קיימת בדתות כולן. באמנות, יהא טען, באמנות הגדולה והאמיתית קיים תמיד המימד הנצחי, למרות שהוא מואפל לעתים על־ידי גישות חומריות שונות. קאנדינסקי האמין שהגיע הזמן המתאים לצאתה של האמת הנצחית אל האור במסגרת האמנות, מאחר שהגענו לתקופת הרוחניות הגדולה ואנשים רבים יותר מסוגלים להפוך ל־Clairvoyants.

בספרו „תיאוסופיה" מדבר שטיינר על יכולתם של ה־Clairvoyants להבחין בצורות מחשבה ובכל מיני אימפרסיות צורניות, שמקורן בעולמות הנשגבים. אימפרסיות אלו מקבילות לתופעות הצבעים, שאותם ניתן לתפוס בעולם הגשמי. העין הרוחנית יכולה לתפוס את טבעת האור המקיפה את בני־האדם והאובייקטים. טבעת זו מחולקת לשדות צבעוניים. שדות, דפוסים אלה, משחזרים את חייו הפנימיים של האדם, שבו מתבוננים. לכל צבע מובנו שלו (אדום קשור בפעילות חושנית, צהוב — בפעילות אינטלקטואלית, וכו'). עושרו של הצבע, טוען שטיינר, רחב וגדול הוא הרבה יותר בעולמות הנשגבים מאשר בעולם הפיזי. לתיאוריה זו שורשים תיאוסופיים עמוקים בעלי מסורת ארוכה, ולגביה, יכולים אנו לומר, ללא כל ספק כמעט, כי היא המקור הברור לתפיסת הצבע של קאנדינסקי, זו המופיעה בחלק השני של ספרו שלפנינו. גישתו הסינסתזית של קאנדינסקי היא תוצאה ישירה מהשפעת ספרו של באזן, שפרקו האחרון עוסק ב„צורות הבריאה על מוסיקה", צורות בלתי־ידועות לתפיסה החושית הרגילה, וביכולת לראות צבע מתוך האזנה לצליל.

התיאוסופים ביססו את פילוסופית הצורה והצבע שלהם על „הויבראציה" הסמוכה בצבעים ובצורות (באלה של העולם הפיסי ובאלה של העולם הרוחני). הויבראציות פעולות על רוח האדם ומסוגלות לעצב את מחשבתו, רגשותיו וכו'. קאנדינסקי מאמץ בגלוי את תורת הויבראציות וטוען כי ויבראציות הרוח הנבאות הן עיקר עניינו של האמן האמיתי. ואולם, יותר מכל, מבוססת תורת האבסטראקט של קאנדינסקי על תפיסתו התיאוסופית־אסתטית של באזן: לדעת האחרון ישנן שלוש צורות של מחשבות יוצרות־צורה: (א) מחשבות המקבלות את דימוי החושב; (ב) מחשבות המקבלות את דימוי האובייקט החומרי המסוים; (ג) מחשבות המקבלות צורה עצמאית, המנותקת מכל דימוי אובייקטיבי. רק צורות המחשבה האחרונות הן הראויות לאילוסטראציה, טוען באזן בספרו, כיוון שהשתיים האחרות אינן אלא שרטוטים נאמנים של נפשים. רק בשלב השלישי אנו עוברים לחלוטין אל תחום הרוח. רעיון זה שוכן ביסוד תורת האבסטראקט באמנות והוא מבוטא בתפיסתו התיאורתית של קאנדינסקי. גם תפיסת הצורות הגיאומטריות ומשמעותן הרוחנית, הקוסמית, המיסטית — גם תפיסה זו נובעת מן המושג התיאוסופי של הצורות הגיאומטריות הקיימות בספירה העליונה, ושמהן נגזרות הצורות הגיאומטריות של העולם הגשמי. הניתוק הצורני מן העולם החומרי, מן הטבע האובייקטיבי ומציאות האיכות הקוסמית־המיסטית בצבעים ובצורות — בקיצור, התיאוריה של האבסטראקט — כולה לקוחה מן התיאוריה התיאוסופית. הציור המופשט, במקורו הקאנדינסקי, מכוון לתקופה חדשה, מתוך אמונה שהתקופה זו כשרה ותואמת יותר הכרת הצלמות הנסתרים שמעבר לגבלה בחושים. שלושת סוגי הציורים המופשטים שמונה קאנדינסקי — רשמים, אלתורים וקומפוזיציות — הם שלוש דרגות בהתעלות מיסטית וכניסה פנימית־רוחנית אל הדברים. רק בקומפוזיציות מגיע האמן לדרגה המיסטית הגבוהה ביותר. למושג היופי החיצוני אין כל משמעות ביצירה (כבאן דחיית היופי כעקרון אמנותי על־ידי אנשי האבסטראקט), ורק היופי של הויבראציה של הנשמה, במגעה עם הצורה או הצבע, הוא־הוא היופי. העולם כולו הוא קומפוזיציה קוסמית, המהווה תוכן חומר־גלם לאמנות האבסטראקט.

מ־1910 ואילך התרחב חוג מעריציו של קאנדינסקי. ספריו הודפסו שוב ושוב, ובמיוחד השפיעו על הצייר פראנץ מארק, שפיתח אף הוא, במקביל, תיאוריה מיסטית של האמנות המודרנית. גם פול קליי, עוד לפני שהכיר את כתבי קאנדינסקי, ולפני שנעשה חבר באגודת „הרוכב הכחול" האכספרסיוניסטית, היה קשור לאסתטיקה של גיתה, כשטיינר, כאמור, מצא בה איכות מיסטית רבה. מאוחר יותר, נמנו קאנדינסקי וקליי עם הזרם הרוחני של ה„באוהאוס" (להבדיל מהזרם הטכני של התנועה) הוסיפו לפתח את האספקט הדתי והמיסטי, כשהם שואבים עידוד מה„סופרמאטיזם" של מאלביץ', התיאוריה של מונדריאן ועוד,

[1] ואסילי קאנדינסקי: „על הרוחני באמנות — בייחוד בציור", תרגם מגרמנית: שמואל שיחור, מוסד ביאליק, ירושלים, 1972.

[2] V. Tomas, Kandinsky's Theory of Painting; British Journal of Aesthetics, vol. 19, No. 1 (1969), pp. 19—38.

[3] לעניין זה ראה: ספרו של רודולף שטיינר „אסתטיקה של העתיד" (הוצאת מיכאל, תל־אביב, 1970) והמאמר: S. Ringbom, „The Epoch of the Great Spiritual, Journal of Warburg, and Courtland Ingt., 29 (1666), pp. 386—418.

יורם ברונובסקי

אדמונד וילסון

המסה „מר רולף" של אדמונד וילסון היא בודאי פינה נידחת, אף כי מטופחת ומוארת היטב, בבניין היצירה של המבקר הדגול. בבניין זה היה מן הסולידיים ביותר שהוקמו במאה בלתי־סולידית זו ואף כי ממדיו הגדולים, אינסוף חדריו וחדרי־חדריו, עשויים ליצור רושם שזהו מבוך שאינו חסר מידה של מפלצתיות, כאותו ארמון־בומארצו באיטליה שוילסון הקדיש לו את אחד מחיבוריו האחרונים („המפלצות של בומארצו") — הוא מצויין בזה שאפשר למצוא בו חוט־אריאדנה קבוע, שבו ניתן לתפוס בנקודה כלשהי ולסייר את כולו. מסה קטנה זו בשם „מר רולף" יכולה לשמש נקודה כזאת.

כובא בה דיוקנו של מורה ליוונית בקולג' שבו למד וילסון (היל קולג'). מר רולף היה בתחילה המפחיד שבמורים: תביעותיו היו מידביות, מזגו היה אירוני־סארקאסטי, הוא שמר על דיסטאנס. התלמידים היו שואלים, למשל, כלום באמת „פעלי־מי" (קבוצת פעלים הידועה בקושיה) הם כה קשים כפי שאומרים, ומר רולף היה משיב: „באמד קשים. כמעט בלתי־אפשריים!" כיצד קרה שבדרך משונה זו, בוודאי בלתי־נכונה לגבי אנשים צעירים, נעשה מר רולף המורה האהוב ביותר, ומקצועו המפחיד למקור הדוה ופתח לגילוי יופיו של העולם?

„זה כוחה של השראה — מר רולף לא יכול היה ללמד אותנו גסיית סס־עצם יוצא־מן־הכלל, מבלי שהיא תיהפך לשירה... האלוהים, שבו האמין מר רולף, דומה היה לאלהיו של א.א. האוסמן — הוא יצר את העולם כך שדבר אינו יכול לעלות בו יפה, מבלי שמישהו יכרה בו עד הסוף, בכל לבו ובכל מאודו. אתה חייב ללמוד את המורה על־ידי הימוש בפילון היווני ובדקדוק, אינך יכול ללמוד אותו בעזרת תקציר שמישהו אחר כתב. תפקידו של מר רולף היה ללמד אותך יוונית, היוונית אינה נלמדת כעצמה. מר רולף ייצג כך את המסורת האינדיבידואליסטית האמריקאית שטיפחה את הנכונות לחשוב ולעשות איש לעצמו מבלי להזקק לצורתם של האל או של המדינה או של כל דבר חיצוני אחר והוא ייצג את המסורת ההומאניסטית הקדומה יותר: האמונה באצילותם וביופים של הישגי אנוש והתשת כבוד לספרות כבסיסם של אלו... מה שורה בשבילי דרך הזכוכית הזמורה בביתה שמלפני שלושים שנה אודן לא כהה עד עצם היום הזה".

ועוד פסוקים שאי אפשר להימנע מלהשיאם על וילסון עצמו, כשקוראים אותם עתה:

„מר רולף נפטר ביומי הסגה בקונקורד — וקשה לחשוב שהוא הלך: ראיתי בו יסוד קבוע, סוג של קלאסיקה אנושית שהתמודדות ומלחמות והפכות לא עירערו אותה".

ביומי הסגה נפטר אף אדמונד וילסון, ואף שמיסטיקה של האריכים היא בודאי מן הדברים שלא יכלו להיות לפי רוחו קשה להימנע מהרהורי השוואה נרחבים יותר בין המורה התלמיד והרהורי חוסר־השואה בין התלמיד שהיה למורה, וילסון עצמו, ובין הריקמה שהשזארו אותה, כמו מחה בדמותו את „המסורת האינדיבידואליסטית האמריקאית" וגם „המסורת ההומאניסטית הקדומה יותר". כבר אחד וילסון, ומבד שני „פירות האגודה ללשון מודרנית", כשם כתב־הפלסתר שהוציא לפני שנים כמספר דרכה של הביקורת האמריקאית הצעירה.

אחד הקווים הבולטים של חיי התרבות והאמריקאים למן המאה ה־19 עד עצם ימינו אלה, הוא הקיטוב ביחס למה שאפשר לכנות הסולידיות של העשייה התרבותית. כמויות עצומות של זולות וקשוזות שתרבות ארה"ב הפיקה, יצרו את המושג השלילי „אמריקניזאציה" — כבכאפיגת דיבור על אמריקניזציה של התרבות הצרפתית היה זה כאילו אמרו: ירידתה הגמורה. על רקע משג זה קיימת נטייה לשכוח את הקוטב השני של האמריקניות, כפי שהוא מתגלם בתרבות והוא קוטב ההישגים המצליחים ביותר, הספרים המעמיקים ביותר, העשייה הסולידית באמת (דוגמה מקרית: חקר ימי־הביניים שחוקרים אמריקאיים הגדילו לעשות בו). סמל גדול של הקוטב השני הזה של האמריקניות היה במאה ה־19 הנרי ג'יימס, אירופאי יותר מכל האירופאים מבחינת הסולידיות של כתיבתו ותרבותו ובכל־זאת אמריקני עד היסוד בכל עשייתו. ובמאה שלנו לא ייתכן שלא ייצא כופת טוב יותר לאותה אמריקניות, הממזגת את הטוב ביותר של שני עולמות, הישן והחדש, מאדמונד וילסון.

באחת המסות האוטוביוגראפיות שלו („המחבר בגיל שישים") הגדיר וילסון את עצמו כאיש המאה השמונה־עשרה או לכל היותר התשע־עשרה ואף שאין להתייחס ברצינות יתירה להצרכה זו, שבה העביר את עצמו בקלות כזאת למוזיאון, הרי קל לראות גם את מידת הצדק שבה. לא רק כפני שוילסון לא היה כסבל לבטא מלה כמו movies, כפי שההודה, אלא בעיקר כפני שהמגבון שלו — סגנון־הכתיבה (ההארכה של המשפט, הקפדה על דיוקים סאמאנטיים, נטייה מסוימת ל„אנגלית לאטינית" בנוכח כותבי־המסות הגדולים של המאה הי"ח (הי"ט) והסגנון־התיים — היה שייך לתקופה אחרת, תקופת הפנאי והפתיחות, אי בה שהייתי מכנה „תקופת הסקרנות" — סקרנות נרתעת או אוהדת. אבל אמיתית. סקרנותו של וילסון היא מן־הסתם כידוע היסודית ביותר והיא היתה מדהימה באמת, בעלת ממדים מונומנטליים.

וילסון הוא מאותם הסופרים מעטים שלעולם אינך „מסתלס" עליהם, אינך יכול להקיפם. תמיד צפוי לך גילוי חדש של ספר, שלא היית מתאר לעצמך שהוא כתב, ושל הנושא, שלא היה עולה על דעתך שדווקא הוא יתעניין בו. בלונדון יש חנויות ספרים המתמחות בסופרים מסוימים, יש חנות שבה אפשר למצוא את כל או את מרבית ה„ג'יימסיאנה" או ה„צ'סטרטוניאנה" (ג'יימס וצ'סטרטון הם דוגמאות מובהקות לסופרים חסרי־גבולות כאלה) ויש חנות אחת בצ'רינג קרוס רוד שבה מוקדש מדף לוילסון, מדף מהמם לחלוטין, שלמראהו אתה מתמלא התרגשות ופחד בעת ובעונה אחת. כשרון ריכוז־החומר הבלתי־רגיל הלז איפשר לו להקיף תחומי תרבות וספרות עצומים. היתה לו שיטה בדוקה של עשיית ספרים הרבה אין קץ מתוך מאמרים הרבה אין קץ, כשאלה האחרונים משמשים לו כעין ראשי־פרקים (בעשרות השנים האחרונות התפרסמו רוב המאמרים הללו ב„ניו־יורקר").

מה שאיפשר לו לעמוד תמיד, בעשרות ומאות המאמרים הקטנים ובסינתזות הגדולות כאחד, על רמה היתה „הרצינות הגבוהה" (מושג של אריסטו) הטבעית שלו והודעת חביבותה של רצינות אריסטוטלית זו. אפשר לכנות מבנה מנטאלי כזה בשם תודעה היסטורית — תחושת הזיקה והכרת אופיה של הזיקה — בין העבר וההווה. תודעה זו איפשרה לו להגיע לסינתזה מהירה של התגלמויות שונות של הדחף המהפכני במאה־כה היוזה את שיאו בספר שהוא אולי הנודע שבספריו „אל התחנה הפינלנדית" (והיחיד, כמדומה, שתורגם לעברית), היא שהפנתה אותו לספרותה ובעיותיה של רוסיה, למורשתם של האינדיאנים האמריקאים, לתרומתה של קאנאדה לתרבות האנגלוסאכסית, לספרותה של מלחמת־האזרחים האמריקאית, לספרות הסימבוליזם האירופאי, למגילות הגנוזות של מדבר יהודה, וכו' וכו'. וכמו שיאה לאדם רציני כל־כך, היתה ביצירתו של וילסון פינת שעשועים נסתרת, מקום של אכסטראואגנטות וגחמנויות. במחשבה שנייה נראה מובן למדי שבעל „אל התחנה הפינלנדית" יהיה מחברו של פואימה משונה ביותר („פיקארל פונדי"). שמה בתחרוזת המלים על יסוד הפוך אותיות (למשל, המלה reed מתחרזת עם המלה deer), ושמחבר „טירתו של אקסל" יכתוב בנעמה מחזות כמעט־סוריאליסטיים.

על־כל־פנים, אלה פינות חבויות בטירתו של וילסון. כעת, כשבעל־הבית עזבה, נשארה טירה זו יד ל„תקופת הסולידיות". פרט לגיאורג לוקאץ', שנפטר לפני כשנה, איני מעלה על הדעת מבקר אחר מסוג „רציני גבוה" כזה בתקופתנו — המעטוהב כמו מסמנת את האמסטסורייום של החברה המודרנית, פירוק הקשר בין הזמנים — סכיזופרניה קולקטיבית. „השלים הולכים".

חומר ל„תרבות וספרות" לא יוחזר אלא אם תצורף אליו מעטפה מבוילת וממוענת.

העורך: אברהם יבין

בעולם הספרות והאמנות

ראייתו של אלדוס האכסלי

„שחר בשעה השושה ביותר" מאת ג'ורג' ודקוק הוא מחקר בתופעת אלדוס האכסלי — ספק מחקר יצירתו, ספק מחקר חייו — מנקודת־ראות של אופי הזיקה שביניהם. מחלת העיניים עיצבה את האכסלי. הוא עצמו כתב באחד ממכתביו: „כמה חסרי־משמעות הם שיפוטים פסיכולוגיים או מוסריים המנותקים מהנתונים הפיסיולוגיים". מחלת־העיניים שלו עיצבה סוג הראייה שלו, את גישתו המיוחדת לאמנויות החזותיות. ודקוק מצטט מפיו של חוקר האמנות קנת קלארק: „אני זוכר שלפני כשלושים שנה הבטתי יחד עמו בתמונה של סארא והוא הביט בה ממרחק של כמה אינצ'ים. הייתי בטוח שאין הוא רואה אלא נקודות. ובכל־זאת עובדה היא שהוא היה מן המעולים שבמבקרי האמנות וראה את הקטנות והגדולות כאחד... שמא אפשר לומר שכוח־התפיסה של אלדוס היה לא כל־כך עניין של עין כמו של רגישות כללית לכל הצורות של קומוניקאציה מאורגנת, מה שקראו לפנים רגישות אסתטית". סוג הראייה של האכסלי יצר גם את הקונפליקט העיקרי של חייו כסופר: הוא נמשך ל„ראייה פנימית", לתחומי ההוויה המיסטית וזאת, מבלי להיות מיסטיקן לפי טבעו; טבעו היה אמפירי־ראציונאליסטי, בריטי למדי. כדי לפרנס את המיסטיקה הוא נזקק להמריצים, לסמים המשכרים, שעליהם כתב בדקות כזאת כהבים שעשאו כה פופולארי בקרב הנוער האמריקאי.

גם נסיונותיו האמנותיות הוסטו במידה רבה הצידה בעקבות „ראייתו". הוא כמו נתעלה מעל לאמנות — לדרגת נביא. ועם־זאת היתה נטייה אסתטית זו חזקה עד מאוד ושוב פתח לקונפליקט אחר. קונפליקט זה, בין הטבע של האיש והעיצוב שעיצבה אותו הראייה, ניכר בספריו, המאוחרים במיוחד, והוא פוגם בהם במידה ידועה, אך התופעה אלדוס האכסלי נשארת מן המרותקות בספרות ימינו.

(„טיימס ליטרארי סאפלמנט")

אנאיס נין מזדקנת

הכרך החדש של „יומני אנאיס נין" מקיף את השנים 1944—47 והוא לקט מן הכרכים 68—74 של היומן בכתב־יד, אותו יומן אגדתי שמנהלת זה שנות דור אחת הנשים המאלפות ביותר של המאה. אנאיס נין, אם יש צורך להזכיר, היא סופרת וכותבת — ואולי בעיקר מוזה: היא היתה מקור־ההשראה ליצירות רבות בכל תחומי האמנות ועם אהביה ומעריציה נמנו כמה מן השמות הגדולים של הספרות והאמנות המערבית בשנות העשרים והשלושים, כשהיא היתה בשיא פעילותה. יופיה היה מהמם לחלוטין ואיש לא יכול היה לעמוד נגדו, אך דמות „האשה היפה בלי רחמים" היתה רק אחת ההתגלמויות שלה.

ברומאן המפורסם שלה עם הנרי מילר היא היתה דווקא „אשה יפה עם רחמים", תמכה במילר, שהיה אז במצב קשה מכל הבחינות — גם מבחינה פינאנסית. אך מילר חטא בכך שהצליח, ברגע שחדל להיות האמן הנדכא והסובל הפנתה אנאיס נין את התעניינותה לעברים אחרים.

הכרך החדש מספר על אנאיס נין המזדקנת. יופיה עדיין לא הועם, אך לאות מסויימת משתלטת עליה. בין השאר, מסופרים בכרך תולדות הרומאן, שנחנק באבו, בינה ובין אדמונד וילסון. מובא וידוי של וילסון: „כשראיתי אותך לראשונה בבית גותאם לפני שנים חבשת כיפת־זהב קטנה. חשבתי שאת האשה המופלאה ביותר עלי אדמות. הייתי כה נרגש, עד שהלכתי וסיפרתי עליך לאשתי, מארי מק־קארתי. היתה זו הפעם הראשונה ששיבחתי אשה אחרת בפני מארי, כי ראיתי את נישואי כרציניים ביותר. כשהתחלנו לריב היא תלתה את אשמת הקרע בינינו באהבתי אליך. ביקשתי מפול רוזנפלד שיעשה מסיבה ויזמין את שנינו, זוכרת ?"

אנאיס נין זוכרת: „זכרתי את וילסון הזכור לי שחשבתי עליו שהוא סולידי מדי, כמו הבורגנים בתמונות ההולנדיות, לא שמתי לב אליו במיוחד".

חיזוריו של וילסון לא הועילו: „בניגוד לגברים הזוהרים, הוא היה חזק, הולמי, חיובי. הוא לא יכול היה להיכנס ללבי. העדפתי את חלומותי". מילא.

הסיפור העצוב של פורד

זכרונו של פורד מאדוכס פורד מרפיצה כמעט בכל הזכרונות של חיי הספרות האנגלית במשך שלושים השנים הראשונות של המאה, כי שהוא היה בשיא פעילותו. אין סופר חשוב שפורד לא קשר עמו יחסים כלשהם. אין מפעל חשוב כלשהו — לעתים תום נעלם — איננו מקשר בינו ובין הדמות המקמקמת הזאת. הוא עשוי להופיע היום כאיש העסקנות הספרותית בשל המעורבויות הללו — נוטים לשכוח את הישגיו האישיים בספרות, את היותו מחברם של כמה רומאנים חשובים ולפחות יצירה אחת גדולה ממש „פרובאנס".

פורד מאדוכס פורד היה איש של מסכות. הוא הופיע באלף תפקידים — האמן, המשורר, המפיק, איש־איסון נאמן, שמרן קאתולי, משוגע לכתיבה ולקשר עם אנשי־ספרות. כמעט קשה להגיע אל אישיותו האמיתית דרך כל המבך הזה שהוא הקים סביבו, ידידי־אויביו (כי אלה היו רוב מכריו: ידידים־אויבים) ה.ג. ואלס כתב: „מיהו באמת, איש אינו יודע ההוא — פחות מכולם". וכל מכריו ציינו שהוא היה חסר אישיות מוגדרת ועל־כן קשה היה המבע עצמו.

עתה הופיעה ביוגראפיה של פורד מאדוכס פורד בשם „הסיפור העצוב ביותר", פרי־עטו של ארתור מיזנר. התפקיד שנטל מיזנר על עצמו היה להגיע אל האמת הגיע אל הארכיונים החשאיים ביותר ואל האנשים המקמקמים ביותר, כדי לשאוב מהם את סיפורו של פורד, כדברי כותבת הספר הזה „סיפור עצוב ביותר": פורד שבכתב ופורד שבחיים הם דמויות שונות לחלוטין זו מזו. התכונה האופיינית ביותר לפורד היא זו של שגייה בדמיונות ושקרנות נדירה למדי. מה שאינו ממעט, כמובן, מן העניין באיש.

(„טיימס ליטרארי סאפלמנט")

מכתבים לעורך

הספרות העברית והאוניברסיטה האפריקנית

דף יומן י"ג של יורם ברונובסקי („תרבות וספרות" 7.7.72) גרם לי הנאה כפולה: הנאה מן השיחה עם יורם, שגרמה לכתיבת דף זה, והנאה מקריאת היומן.

יורם, כרגיל, הגזים במקצת ולא גרוע משמץ של חד־צדדיות, אך זהו אחד ממקורות הקסם של כתיבתו. אלא שדומני שגם הוא לא היה נאלץ לכתוב את הסיפא של אותו דף יומן וזאת בעיקר למען שמו הטוב של יורם ברונובסקי.

איזו רוח נשאה אותו לכתוב את השורות הבאות: „הספרות הנוצרת בארץ... נובעת מן ההנחה המסורפשת שבארץ מודרנית מתוקנת צריכה להיות ספרות במינת איזה אטריבוט חברתי... כמו המדינות האפריקאיות המקיימות את המוסדות שבלעדיהם אין המדינה קרויה מדינה — אוניברסיטה, פרלאמנט. בזאמביה סגרו את האוניברסיטה. חמש שנים לימדו את הזמביאנים הצעירים את שירי בודליר או הי־תניך, חמש שנים הכל עבד על ריק עד שנסגר".

לו זכיתי שהמשלה מבריקה שכזאת תעלה על דעתי, הרי לפני שידי היתה מעלה אותה על הכתב, היתה נעצרת, שהרי יורם ברונובסקי ואני יודעים, כי לפני קרוב למאתיים שנה חל תהליך דומה לזה בספרות העברית. היותה הסתגלות לתרבות „המתוקנת שבאומות", ואם כי הבסויים היו בחלקם מגוחכים בשעתם, הרי סוף־סוף מהפך זה, מתוך הנחה כמושפת שעם מתוקן זקוק לספרות כאטריבוט חברתי, הוליד את ביאליק, טשרניחובסקי, עגנון ועוד שם אחד או שניים שאין להתבייש בהם. מכל־מקום לא המדינה הולידה את הספרות העברית, אלא הספרות העברית היתה אחד ממולידיה של מדינת ישראל. יודע אני שאפשר לפחח מיעון שאין הכוונה אלא לספרות הנכתבת היום וזו איננה המשך לספרות העברית שקדמה למדינה ואף לא מהפכה נגדה, אלא היא משולה למין אוניברסיטה המלמדת את צעירי זאמביה לקרוא את בודליר; דהיינו, אין לה שורשים כלשהם, לא בהיסטוריה היהודית ולא במציאות החברתית והאנושית בישראל (אף שחלק מן הסופרים הפועלים כיום פעלו גם לפני קום המדינה) — אבל מידת האמת שבטיעון שכזה ידועה ליורם ברונובסקי לא פחות מכפי שהיא ידועה לי.

הפעם נשא אותו כושר ההברקה והעקיצה למקום שאני כידידו, לא הייתי רוצה לראותו שם.

ב. ג.
רמת־גן

„מרכוזה בשכם"

ב„תרבות וספרות" מ־30.6.72 מלגלג נסים רג'ואן על שני כתבי־עת ערביים שהחליפו את הפילוסוף הרברט מרכוזה (יליד 1898) במרכוזה אחר, שנפטר לפני כשנה, והספידו את הראשון בטרם עת. דא עקא, שגם נ. רג'ואן לא ניצל מטעות ושיבש את השמות: שם הפילוסוף הגרמני אחר, בדומה להרברט מרכוזה, היגר ב־1931 מגרמניה לארה"ב והידוע גם כסופר ומבקר, הוא לודוויג מרכוזה (1894—1971) ולא גוסטאב. ועל זאת נאמר: „טול קורה מבין עיניך"...

ראובן פרנקנשטיין
רמת גן

המנהל האדמיניסטרטיבי והתנועה לשחרור האשה (ד)

הגענו להבחנה שבתחילה לא יכולנו לשערה: על אף מה שנראה כיחסים פשוטים של גזירת מין בין שמות מטיפוס: עוזר/עוזרת, הרי באים הבאים לשוניים־חברתיים וגורמים ללקסיקליזציה. 'עוזר' ו'עוזרת' שוב אינם בהכרח חלק של מערכת שם שיש כנגדו נקבה — והמעגל הקלאסי נפגם. וכאלו כך: כדרך שמלה כמו 'ראש' אין כנגדה 'צורת נקבה'. ואם אשה יושבת בראש הרי היא 'ראש' ולא 'ראשה' — כך קורה ל'עוזר'. 'עוזרת' שוב איננה מלה־נקבה גזורה מתאימה.

טור הלשון

דברים אלו מתבררים במכון בהדרה זו של 'חברה ולשון'. לאמר: התנאים הלשוניים־חברתיים הם קרבעים כאן, וכל מלה ותנאיה שלה. טול 'מזכיר'. נחשוב רגע: לימינו יש 'מזכירה' — זה נראה כבב סבבי. עכשיו — כלום זה סבבי באר־

זה מידה של 'מזכירה' יש 'מזכיר'? ובכן, שוב נפתח פתח להבחנה חברתית־מקצועית, ושתי הצורות מתחילות לחרוג מן היחסים הרגילים של גזירת מין. וממילא: אם אשה ממלאת את התפקיד החשוב של 'מזכיר' — במשמע 'מזכיר תנועת העבודה' וכד' — הרי האשה תתחיל להתכנות 'מזכיר'.

מה שנראה כאבסורד לשוני, מתחיל אפוא להיראות סבבי לגמרי אם נחשוב על תנאי חיינו ועל המקום שתופסים תופסות בו. וכך אפשר להמשיך במקצועות אחרים — וכל אחד שונה מעט מחברו — בהתאם לתנאים המיוחדים. יש 'סגן קונסול' או 'סגן פרקליט המדינה' — ומובן שלא נשכח את ידידתנו שהיא 'סגן המזכיר האקדמי' (ומה יהיה, אם יקרה שמשהי המערות תהיינה בידי גבירות?)

יש בהתפתחות זו עוד צדדים מעניינים, והם מציינים כאלו בצילום רגע את הריבוד הפנימי שבתהלך לשוננו המתחדשת. כל המקצועות שהזכרנו עליהם, וחדירת האשה עליהם היא חדשה יחסית. אלה מקצועות 'גבריים', שבשניו חדרו עליהן נשים — ובקצת המקצועות יש בכינוים הזכרי דבות בקבילה לכינוי נקבי שלפנים היה שמור למקצוע 'נקבי', כגון העזרות. ועדיין יש איבעק בעולם: הרי לך 'אחות' רחמניה — ובדורנו נכנסו גברים שנכנסו למקצוע. כלום שמע אדם, שגברים אלו היו מוכנים להיקרא 'אחיות' על פי אותו הגיון? הרי לך שוב מפסק קדום של זכרים. או שמא — אם כדהר ללחוש — קנאת גבירותו!

ובד אחר: היו לנו בקבוצות של נשים גם בן לפני דור. היו לנו 'מורות' וגם 'מנהלות'. וכי שמע אדם, כארחת המנהלות בלפני דור נקראה 'מנהל'? אלא מה? אז היה מדובר במקצוע 'נשי' — ולכן גם אפשר שבית ספר בתוך בידי 'מנהלת'. ואלו איתה מנהלה כבית־ספר המדינה כל ימינו היא 'מנהל'. וכמעט שאני חושד, ששוב עומדים אנו מול תופעה של לקסיקליזציה. 'מנהלת' — זה כינוי יאה שעומדה בראש בית ספר, למי שעומדת בראש האגף של אחיות בבית חולים, דוגמא לחלוקת הלבנים וכיוצא בכך. הקיצור: אם המקצוע הוא 'נשי' מסורתי — היא 'מנהלת'. אחרת היא 'מנהל'.

כיוצא בכך: בדור הקודם היו 'עורכות'. זה היה מקצוע אפשרי לאשה — אכבם להוב בעבוד המוקדש לנשים. בכל מקום „עורכת" הוא כינוי מסורתי לדבקה בו צורת נקבה כמהדבר בנשים. כאן יש מסורת של שמירה על יחסים של גזירת מין — ולכן כנראה לא כבינו, שנשים קוראות לעצמן 'עורך'. זה אפוא רובד לשוני הנבדל מן הרובד שלנו בדור.

הפגיעה במערכת הלשונית המקובלת היא אפוא לקסיקלית ותלויה בגורמים קהנים. אבל עקרונית החילה — וכן השבר היכבך. ומי סיבק דוגמה מעניינת לבעיות הבינות אבשם לו באוספי: „מנהלת צוות תירצה, רב־כלאי ירדנה..." ובכן: בראש בית הסהר לנשים עומדת אשה — וזה בדיק הרגשה מובנת. היא אפוא 'מנהלה' — אם יהיה שם מנהל, יהיו שאלה בלתי־נעימות. אבל התואר המקצועי הוא: 'רב־כלאי'. וכאן אין מונח נקבי כנגד צורת הזכר. וכך אפשר להמשיך ולהדגים — אבל די במה שראינו.

כצד הלשון עמדנו עד כה על כינויים, ולא ארצה להאריך סידרה זו. אולם יש שאלות של התנהגות כעליין לא נגענו בהן — ועל אלה נוי־ה לקביר בקרוב.

משה גושן־גוטשטיין

בפירנצה, ביולי 1972

[illegible]

על גבעת מבצר הבלוודרה בפירנצה מוצבים פסלי שיש, ברונזה ... גברנלאס. מבעד להלילים הפעורים של השיש הלבן ודרך החרכים בברונזה המלוטשת, נראית הקאמפאנילה של ג'וטו, הדואומו של ברונלסקי הוזר בפיאצה מיכלאנג'לו (עוד יציקה של הפסל המרתק ביותר בעולם). הנרי מור נזקק, ללא ספק, למידה רבה של אומץ־לב כשהחליט להתמודד עם האתגר חסר־התקדים של הצגת פסליו על רקע פירנצה. מור עצמו הציב את הפסלים וקבע את זווית־הראייה בין הצופה, הפסל והנוף שברקע. הוא יצר „סביבה", שאחד ממרכיביה הוא נוף העיר. נוף זה, הוא הרנסאנס בשיאו, ... אינך עוסק בסטאטיסטיקה של אוכלוסיה צירונית בטוסקאנה. אבל אתה יודע שבאופיצי, הנמתח כקו ... מפל לקער החושני שבדמות הברונזה השוכבת, מחכים לך ג'יוטו וצ'ימאבואה, לורנצטי והדאו גאדי „דור הגאונים", שהתקופה בין 1450 ל־1530 (ואני אוהב את פרוג'ינו יותר מן השמות הידועים יותר). האם הצליח מור לגעת באותו גל, שהעבודתו מהווה למעשה homauage ליצירתו? אינטלקטואל אמריקאי הלך כמוכה־הלם בין הפסלים הגדולים, אומר: O.K. its.

אנחנו פוגשים כאן את דני קרוון, עונת הכובעים לפני הפרמיירה של „קונסול" עם תפאורות משלו. הוא אומר: „ביצירתו של הנרי מור יש יצרי של הרוח האנושית, ויש בה ותם תכנים כביצירות הרנסאנס. בעיצוב בן־זמננו. ראה את פסל הברונזה הנפלא, כששני הגושים יוצרים ... עצום בשאיפה שלהם לגעת אחד בשני וברווח הצר הנותר ביניהם. כבבריאת האדם' של מיכלאנג'לו. מפעלו של מור הוא צד אחר של המשכיות יצירת הרנסאנס, כפי שאנשי הרסטוראציה שוקדים על ... אמנות הרנסאנס הצגתה לפני ...".

זוג בברונזה מקבל את פני העולים במדרגות מבצר הבלוודרה. הם נראים כיושבים כך מאז, באצבעות ארוכות ובעיצוב „מורי" אופייני. מעבר לגבם, שתי עבודות: אחת, יציקה מתוך שש אחרות, של הפסל המוצב ברחבת מוזיאון תל־אביב. אך כאן, נושאת הדמות את גבעות פיזולה, והמוקיה נוגעים בגליות הארמון העתיק של בית מדיצ'י. העבודה האחרת — שלושה אשים מרשימים, אולי המעניינת ביצירות מור — תוליך בקרוב את ... פירנצה, בגן־הפסלים של מוזיאון ישראל בירושלים.

המוטיב הישראלי חוצה את פירנצה, מגבעת הבלוודרה ועד ל... התפאורה של קרוון, שהוכנה ל„פסטיבל שני העולמות" בספולטו עוברת מבחן: התמונה הראשונה — ... השנייה, משרד הקונסול — בנוסח הניאומסרי של שנות השישים, השלישית — קינאטיקה אור־קולית, שבה מחיצות שקופות יורדות מן התקרה, מקרינים סרטים ואפקטים של תאורה כובשים את חלל הבימה. זה מזכיר „תמונות היות" שהוצגו בבייננאלה: אנחנו מציעים לקרוון להביא את תמונת המערכה השלישית כפרוייקט בבייננאלה זו או אחרת. „אם מישהו חושב זאת לאמנות כפני עצמה, זה עניינו. אינני עוסק באחיזת־עיניים", הוא מגיב. עד לפני חמש־עשרה שנה הוא קנה כרטיסי סטודנט ל„פאראדיזו" של הפארגולה, וכעת הוא עולה לבימה עם מאנוטי ושיפרס, והקהל יוצא מגדרו. ובקהל גם לואיזה חרטובה, שהיתה האסיסטנטית של ברנארד ברנסון הגדול, והמולייפה אותו כסמכות ליצירות הרנסאנס. ברנסון הגיע לפירנצה ב־1900, רכש את „וילה טאטי" וישב בה חמישים ותשע שנים. מכאן הוא שינה מושגים רבים על ציור הרנסאנס האיטלקי, גילה אמנים בלתי־נודעים והיה הפתקים רבים לא כהווה. וילה זו, שהיא כעין מוזיאון בדירה פרטית, מנוהלת כיום בידי אוניברסיטת הארווארד. דוקטורנטית אמריקאית דקיקה מלווה אותנו על־פני טריפטיכון של סאסטה („ברנסון קנה זאת בתחילת המאה באלפיים לירטות", מציינת בעלת ההודעה הכלכלית), לורנצו לוטו, פרוג'ינו וגם פסלי ברונזה מן הבאה התכיטית. בגן האיטלקי המקיף את „וילה טאטי" נושאים פסלי חיות זרים מאובנים, ובסוכה הבארוקית מגישים תה של שעה חמש.

✱

ובפלאצו סטרוצי בפירנצה — שוב בייננאלה. הפעם של גראפיקה. כאות דפים מעשרות מדינות דחוסים לאורך המסדרונות ובחדרי התצוגה. איזה מאמץ עצום, מאגר של אפשרויות ותקוות להצליח, לבלוט. התצוגה מעייפת מאד, אולי בהשוואה עם הבייננאלה לגראפיקה שבקא־פסארו בוונציה. התצוגה הישראלית בפירנצה איננה מוצלחת או אפורה. היא מרגיזה מכדי להיות משעממת, וזו „בהחרה" לאומית, שרק הדפסים רוסיים או מצריים יורדים לרמתה. כחמישים אחוז מהעבודות אינן שייכות לאמנות או לגראפיקה אמנותית — ודי בקביעה זו כדי לכסות על אותם הדפסים שעשויים היו להרכיב תערוכה טובה. וחשוב לדעת: בייננאלה היא עסק כלכלי מצויין. דמי־הכניסה הגבוהים ומחירי הקאטלוגים מרגישים שכל השמחה האמנותית הזאת, רובצת על רווחים יפים. נראה לי שמשרד האוצר חייב ליזום מספר בייננאלות בישראל. לא חשוב למה — העיקר שיהיו הרבה.

תערוכת הגראפיקה הגדולה, המלווה את הבייננאלה של ונציה היא, לדעת רבים מעניינת אף מן הבייננאלה עצמה. אך אף־על־פי שהקאטאלוג מחולק לפי מדינה, יש לראות את המציגים כאילו הוזמנו אישית על־ידי מארגני התערוכה. מדוע? משום שלאחר שנקבע על־ידי הגורמים המוסמכים בישראל מי הם המייצגים אותנו — הצביעו המארגנים בתוכניה על האמנים הרצויים להם. או שיש כאן בזיון דיפלומטי־אמנותי, או שיש בחלוקה הלאומית של המשתתפים אחיזת־עיניים. אך בעבודות עצמן אין כל אחיזה כזאת, להוציא את אלו שנושא עבודתם הוא trompe d'oeil.

זו, לכל הדיעות, תערוכה גראפיקה מצוינת, המבליטה על מספר עובדות: הפופ כמעט נעלם, על אף שהסופר־סטארים של זרם זה מציגים כאן, כולם. ראושנברג, ג'ים דיין (העוסק בהתבקת צילומי ירקות). אנדי וורהול ורוי ליכטנשטיין בהדפסים על אלומיניום. וכמובן, אלן ג'ונס, שכמעט המציא את הסקס באמנות.

עובדה נוספת המתבהרת, היא השתלטות הדפסי הרשת (סריגרפים) על אמנות ההדפס. בולטות בכמותן העבודות בסגנון הניאומסרי של האסארליר, האם נשפוט לפי עבודתו של מלדונאדו, הרי שליעקב אגם יש מבשירים נאמנים באקוואדור.

על מחיצת־עץ אחת מוצגות עבודותיהם של מירו ואנדרה מאסון, ומכאן יובן שכל ה„מי ומי" באמנות הגראפיקה של עשרים השנים האחרונות ערכו כאן כנס מחודש. אך הדפסיו של מסאג'ייה הצרפתי מוכיחים, שלא תמיד צמודים השמות הגדולים לעבודות הטובות דווקא.

בכל שלוש התערוכות, בבייננאלה הגדולה ותערוכת הגראפיקה בוונציה, כמו בבייננאלה של פירנצה — מפתיעים היוגוסלבים. בורציץ' זכה בפרס הגדול על תחריט בצבעי כפול (לוח מחשבים, חוטים, נייר לוגאריתמי ורישום דמויות), וכדאי להזכיר שחבורת OHO היוגוסלבית יצרה את העבודות המושגיות הראשונות לפני שנים מספר.

✱

„מלחמת הקיום" של האמנות העכשווית נערכת בזירה שבה אתה קונה דובדבנים בשוק, כשמפתח כנסיית סאן סאלוואדור מביטים אליך טיציאן וג'ובאני בליני, ומול ביתו של ורונזה בכיכר סאן סמואל שבוונציה — נפתחות גאלריות חדשות, בריהוט נירוסטה. בפירנצה כמעט ואי אפשר להמנע מקורלציות המגשרות על פני פער של חמש מאות שנה, בין הרנסאנס המוקדם למונחים החדשים של האמנות כיום. באיקונות של באסר־אנג'ליקו אתה מגלה חיתוך גיאומטרי וצבעוניות של פופ, והאותיות הנמשכות מפי הדמויות — הקדימו את הקומיקס של רוי־ליכטנשטיין. כיפת הקרבינה מפתיעה באפקטים הקינטיים שלה, ובוודאי הציירים באפ־ארט, יצר באסר־אנג'ליקו פרסקו המספק את המושג „אמנות סביבתית": באולם בו נערכת סעודה, נראה דרך החלון נוף. וכשאתה מביט הוצה, אתה רואה את אותו נוף המצוייר בפרסקו. ועד כמה שידוע לנו, לא היה סאוונארולה מחסידי האמנות הסביבתית.

באקדמיה של פירנצה מצוי איקונין רוסי מן המאה השש־עשרה, שבו, על רקע זהב, מצויירות עשרות דמויות במסגרות קטנות, כמו בהדפסים של אנדי וורהול עם מרלין מונרו וג'קלין קנדי.

עיתוני איטליה אינם מרפים מן הבייננאלה של ונציה. קאלוואסי ב„אספרסו" כשהוא בהשוואות ציוריות: „הבייננאלה היא כמו מכר שאתה פוגש בו בשנית, אך פניו חיוורות הפעם, כאילו אחזו השבץ". או „הבייננאלה היא כאשה בשואה החוזרת עם מלאנכוליה לבעלה, לאחר שברחה מן הבית. הבייננאלה היא כממלכה של אסתטיקה שאיבדה את כל הקסם שהיה לה פעם. מדוע? משום שהאסתטיקה איננה מספקת כשהיא מופיעה כמטרה בפני עצמה. ב„אמנות הגדולה" קיים היה תמיד זיווג בין ערכים אסתטיים לערכים מוסריים אידיאליים. זיווג זה לא קיים עוד כיום. כי בעוד שהמטפיסיקה והאי־ריאליות של האסתטיקה היו קרקע טובה לצמיחת ערכים אלה, הרי שהתחלופה ההדרגתית של האתיקה הדתית בחילונית פירושה היצלות האי־רציונאליות שהיינה את האסתטיקה, שפירושה אמנות".

הנרי מור: מלך ומלכה — על רקע העיר פירנצה

„בית עגנון"

ג. קרסל

במאמרו: „מורשת עגנון־ובורלה" („מעריב", של חג השבועות) מקדיש ד"ר דוד לאור מקום נרחב לתכנית „בית־עגנון", ש„הגו כמה מידידיו ומקורביו של הסופר" וכן מזכיר הוא את כותב הטורים האלה, כפעיל בהגשמת הרעיון והתכנית. אמרתי, שיהא זה מן הראוי ו„למען ההיסטוריה" לספר על תכנית זו, שהיתה לי הזכות להיות יוזמה הנוסק בה (משמע: חליפת־מכתבים מסועפת, נסיעות, ישיבות, דיונים וכו') במשך חמש שנים לערך.

האמת היא שהתכנית לא נצצה בבית־ראש, בבחינת הברקה. היתה היא תוצאה של שיחות מרובות של רש"י עגנון עם כותב הטורים האלה, שבהן הובעה חרדתו לגורל ארכיונו העשיר. לא היתה פגישה שלא נפתחה, אם במישרין ואם בעקיפין, בעניין זה. בדרכו של עגנון, היה הולך סחור־סחור, שואל ומבקש פרטים, כיצד שומרים ומשמרים ארכיונים וכיצד נעשית העבודה במכון הביבליוגרפי „גנזים", שכותב הטורים האלה הקים ביוזמתו של אשר ברש וניהלו באותן שנים. לא אחת הזמנתיו לבוא ל„גנזים" ולראות בעבודתנו. אבל ראיתי שלא ב„גנזים" העניין אלא באוצרותיו שלו. ואם לא נתבהרו לי הדברים באר היטב מפיו של עגנון עצמו, נתחוורו לי הדברים מתוך שיחות מרובות עם עזרו באותן שנים ד"ר אלעזר הורביץ. הורביץ, צעיר נחונן, בר־אוריין במיטב משמעות המלה, נודע אז כמחברו של הספר על תולדות מוסד הכוללים של היישוב הישן, ולאחר כמה שנים מצא את מקומו כפרופסור לתלמוד ב„ישיבה אוניברסיטה" בניו־יורק.

הורביץ היה מספר לי על חרדתו של עגנון ובטכס עמי עצה מה לעשות כדי להניח דעתו, שיש דואג לאוצרותיו. אז עלה בלבי רעיון „בית עגנון". לאחר הרהורים רבים עם עצמי ולאחר־מכן עם פרופ' דב סדן, שנתלהב ביותר לרעיון זה, עשינו מאז את כל הפעולות במשותף. חובה להוסיף, שכהרגע הראשון שבו עלה רעיון זה והוצע לפני עגנון, בילה דעתו המסויגת על כך. בית על שמו של סופר בעודנו בחיים, נראה לו יומרני ביותר ואני נזכה לקבל בכבנות את פירובו. המהמתו לתת הלביצוע הרעיון. מובן שלא היה מדובר בביתו הפרטי אלא בבית בירושלים, המיועד במיוחד למטרה זו. אולם יחד עם כך ראיתי שהתכנית באמת הניחה דעתו ועם כל הסתייגותו, רבה היתה התעניינותו במהלך הפעולה לקראת הגשמת התכנית.

הכתובת העיקרית לביצוע התכנית היתה עיריית ירושלים, שבראשה בימים ההם היה מר מרדכי איש־שלום, מוקירו וידידו הקרוב של עגנון, כאף עגנון רוחש לו חיבה יתירה. הצעתי את הדבר למר איש־שלום לפני עשור שנים בדיוק. הוא ביקש תכנית מפורטת ל„בית עגנון", שעובדה בידי פרופ' סדן וכותב הטורים האלה והוגשה לו וכן לעגנון. כאן החלה התכתבות עם מר איש־שלום ועם מנהל מחלקת החינוך והתרבות של עיריית ירושלים מר חיים קוברסקי (עתה מנהל משרד הפנים). מר קוברסקי נעשה, איפוא, הרוח החיה בכל הפעולות הללו. כוונתו לפני צאתה חליפת־מכתבים זו עם עיריית ירושלים וסגנון, שנמשכה בשנים האמורות ונסבה על הפעולות לקראת הוצאת התכנית לפועל. מר איש־שלום ביקש שותפים למפעל ומצא את מר שוקן הדועד הפועל של ההסתדרות ולאחר־מכן גם האוניברסיטה העברית בירושלים.

על ההכנות הכריז הנג'ית ברבים פרופ' סדן בכנס הענקת אזרחות כבוד של ירושלים, שנתקיים בל"ג בעומר התשכ"ב (22.5.1962) [1] והזהר על כך בדבריו על עגנון במסיבה סופרים ותמונים בירושלים לכבוד מלאת לסופר שבעים וחמש שנה. הרי מדבריו שם בעניין זה:

...התפקיד האחד הוא בית כפשוטו, בית עגנון, שהיה לי הכבוד להכריז עליו ראשונה כישכה של עיריית ירושלים בסדר כהן אזרחות כבוד לסופר, בית שיהא לא בלבד על שמו אלא בעיקר לשמו: בו ייקבצו כל שכתב הסופר וכל שנכתב בו, לאמור, כל חיבוריו בכתב ובדפוס לכל מהדורותיהם וכן כל העשוי מצד מה להארתם, עד שחוקרי עגנון ולומדיו יעמדו לרשותם כל הנדרש למחקרם וללימודם. התפקיד האחר הוא בית מדרשו — אכסניה של קבע, בימה לחקר עגנון, בין נישאת על כתפי בית עגנון, בין נישאת על כתפי חברת סופרים וחכמים, ואף הבית הזה והאכסניה הזאת יעשו ליום היובל הבא עלינו לטובה, יום הגבורות, שיהא יום שכולו חג לעם ולספרותנו" [2].

בכך החלה פעילות, אם על־ידי התכתבות ואם על־ידי פגישות. כך אני למד ממכתבו של מר איש־שלום אלי, מיום י"א בסיון תשכ"ד (22.5.64) על פגישה משותפת בלשכתו בין נשיא האוניברסיטה אז (מר אליהו אילת), פרופ' סדן ועורך „הארץ" ועל סדן הטיל „להבהיר הבהרות מסוימות עם רש"י עגנון". אף זכורה לי פגישה בלשכת ראש־העיר, שבה השתתפו עגנון, סדן, ראש העיר, מר קוברסקי וכותב הטורים האלה. האגב, לאחר הפגישה נותרנו לבדנו: סדן, עגנון והנכי, ועגנון סיפר סיפור מופלא ביותר, שביקש לא לפרסמו ברבים.

והרי מכתבו של עגנון בעניין זה, הבראה כיצד עקב אחרי התפתחות הפעילות הזאת:

ירושלים, תלפיות, א' משפטים תשכ"ג (א' דר"ח אדר/24.2.63)

כר קרסל יקירי,

כר ק [3] לא ההיעני דבר אחר שובו מביתך. וטוב לי בזה. אפילו שיחה קלה באותו העניין קשה עלי. עמך ועם ד"ס [4] ועם אנשים שכמותנו עוד אפשר ודיל. רציתי לבקר אותך בביתך, אלא שאותו היום שהיה ה' ק' מוכן להביאני אליך באוטו שלו טרוד הייתי בסעודתו של בובר [5].

לכשתהיה בירושלים ויעלה רצון לפניך לטלפן אלי נקבע מועד לפגישה בינינו ונדבר פא"פ [6]. כתיבת מכתבים קשה עלי והדבר דברים ע"י הטלפון מעיר לעיר גם כן קשה. אי לזאת אין לנו אלא לדבר פא"פ.

„המעריב" אינו בא לידי, אבל הגליון שבו בא מאמרך „אשכנז ואנפיה" [7] בא לידי. חן חן.

ושלום לך וכל טוב לך
ש"י עגנון

התכנית, שעובדה בידי דב סדן וכותב הטורים האלה, כוללת שלושה סעיפים לפעולות „בית עגנון—בית־גנזים לחקר ספרותנו" ואלה הם: (א) חקר יצירת רש"י עגנון; (ב) חקר הספרות העברית בדורות האחרונים; (ג) חקר „חכמת ישראל" מראשיתה. לכל סעיף כמה וכמה סעיפי־משנה, שבהם פירטנו כל תחומי הפעולה, הן בתחום הרישום הביבליוגרפי והן בתחום השימור והסידור לצרכי חקר. תאריך התכנית: א' דר"ח כסלו תשכ"ג (17.11.1962).

כל התכנית ירדה מהפרק בשלהי 1966, לרגל הבחירות לעיריית ירושלים, שכתוצאתן נבחר לראש־העיר מר טדי קולק. „יד עגנון" שליד הספריה הלאומית בירושלים ממלא בעצם את התפקידים שנבנו בסעיף הראשון. האשר לשאר הסעיפים, עדיין מצפים אלה לביצועם המלא והשלם, על אף קיומם של „גנזים" המכון לחקר הספרות העברית ע"ש ב"צ כ"ץ ליד אוניברסיטת תל־אביב. שמחתי, איפוא למצוא ב„יד עגנון" תיק התכתבות ביני ובין עגנון בעניין זה. עתה אשלים ואוסיף לתיק זה החומר הנמצא אצלי ויהא הוא אות ועדות לתרדתם של ידידים קרובים לרש"י עגנון לגורל אוצרותיו ואוצרות ישראל בכלל, האוצרות שכה יקרים וקרובים היו לעגנון.

[1] הדברים נדפסו בחוברת המיוחדת, שיצאה לכבוד המסבה.

[2] ההרצאה נדפסה בקובץ „חול ורוחי" (הוחלן, תשכ"ד), עמ' 9—11.

[3] הוא מר חיים קוברסקי, שביקר אז אצלי בעניין התכנית.

[4] דב סדן.

[5] היא המסיבה לכבודו של פרופ' מ. בובר, שמלאו לו אז שמונים וחמש שנים.

[6] פנים אל פנים.

[7] הוא המאמר: „חכמי אשכנז באור חדש", על סיפורו של ש"י עגנון בספר היובל לו. מוזס, שנדפס במוסף הספרותי של „מעריב" מיום 1.2.63.

להיות מלחין סקוטי...

תומאס וילסון

תומאס וילסון הוא אחד מחשובי המלחינים הסקוטים, המבקר עתה בארצנו. את רשימתו זו כתב לרגל הופעת הבכורה של מקהלת התזמורת הסקוטית הלאומית בישראל, במסגרת הפסטיבל.

רגעים של אי־יהודיות כמעט לעולם אינם מתייחסים בכי טוב. ערב אחד אני יושב לי בשקט ולוגם את כוס ההפוזים שלי והנה מופיעים אצלי שלושה מאנשי מקהלת התזמורת הסקוטית הלאומית והמספרים לי שהחליטו להוציא לאור חוברת לגיון ביקורה הקרוב של המקהלה בישראל. „כל מיני מאמרים"... הם אומרים, ואני אומר „יופי" (בכל התמימות, בלי להבין עדיין את הרמז). „אם כך", הם אומרים, „ודאי לא תתנגד לכתוב משהו לחוברת הזאת... ספר לנו איך זה להיות מלחין סקוטי". וכך, מאחר שעלו עלי במספר ובכושר התמרון, לא נותרה לי ברירה אלא להיכנע ללא תנאי.

שאלות, בעיות

לעתים קרובות אני נשאל: „איך אתה כותב מוסיקה? מה מעורר אותך לכתיבה?" התשובה לשאלה השניה קלה לבדי: כשפט בלוחי, ביקס, צבע כלי, מיקבע, אתה בן הטופסים העיריים, דימיים, העריך קבע לכיום היצירה — בקיצור, כמעט כל דבר שצריך לעיד את יצר הכתיבה. אך השאלה הראשונה קשה יותר. התשובה האמיתית היא, כך נדמה לי, שאינני יודע (תשובה שאין בה ברכה רבה). העניין הוא שכל יצירה חדשה היא כבר התחלה חדשה, הנבנה בעייה הדבות להלוסין, שעליו למצוא להן פתרונות חדשים — אין מתכון כולל או נוסחה כוללת לקומפוזיציה.

על השאלה „איך זה להיות מלחין זה" קל קצת יותר להשיב. כאשר הכל מתנהל כקיווה, זה דבר מרתק, מקסים, נפלא: כאשר אתה „נתקע", זה דבר מייגע עד מאוד. ובאחר כאותה כרבה „להיתקע" עליך לצייר בגידה בפתריציה כל־סבלנה העקשנית, כדי שתוכל להיאבק מאבק בלתי־פוסק עם תיבה או צליל הורר אחד עד שיניחה את רצונך. מה שגורם ל„התפרצויות" הוא שהפתרון, כשאתה מוצא איזהו לבסוף, עיכה לבחים מה שחשבת תחילה כבבון לבלתי־ניבבה. ואז שוב כבתחלת הכלעה, והשאלה שכך העניין לשאול איפוא היא: „האם המלחינים הם אנשים קלים להיות אתם?" (לכל מי שאינו יכול לנחש את התשובה, אני מציע לקרוא את זכרונותיה המעולים של הגב' סטרווינסקי על חייה עם המלחין הדגול.

המוסיקה הסקוטית

„איך זה להיות מלחין סקוטי ?" על כך אשיב בפשטות: זה מרגש. דברים גדולים מתרחשים כאן ומסורת מוסיקלית חדשה הולכת ומתגבשת. די לעקוב אחר הצלחתה של „האופרה הסקוטית", הרמה הגבוהה של התזמורות שלנו, והיווצרותם של אנסמבלים חדשים ובצווייתם בשנים האחרונות. אך היכן משתבץ בכל הפעילות הזאת המלחין? ושוב התשובה תשובה פשוטה: תפקידו הוא בלי ספק מרכזי ביותר. הבבים לקיום מוסיקליים בריאים אינו רמת הביצוע, אלא רמת היצירה. המלחין הוא גורם חיוני — יותר־על־כן, הוא הקובע את המצב כולו.

לשמחתנו, מבינים עתה זאת במידה גדולה והולכת. המלחין זוכה עתה לעידוד פעיל יותר מבעבר, בדרך של ביצוע יצירותיו ותמיכה כספית ומינהלית. אך המצב עודנו רחוק משלמות ועוד הדרך יש לעשות בתחום זה. גם עכשיו אין כמעט למיטב המוסיקה שלנו מה לחשוש מפני ההשוואה עם זו של ארצות אחרות (וזו דרגה לא מבוטלת, אם נזכור שמלבד המוסיקה העממית שלנו, אין לנו מסורת מוסיקלית רצופה כדי להתבסס עליה). מה שעלינו לעשות עתה הוא לתפוס את השור בקרניו. הבה ניפטר מן הדעה המקובלת אצלנו, כי המוצר המקומי אי אפשר שיהיה מוצר מעולה. הונגריה יש לה בארטוק, לצ'כוסלובאקיה — יאנאצ'ק, לפינלאנד — סיבליוס; וייתכן מאוד, כי עתה יגיע תורה של סקוטלאנד, אם נגייס לכך שיתופה.

„פער של קומוניקאציה"

המלחין חי ופועל עתה בעולם של תסיסה. בו בתוכו ומסביב לו נעשים נסיונות סגנונים חדשים, מופיעים מושגים צורניים חדשים והתפתחות השקפות אסתטיות חדשות לגבי מהות המוסיקה. כתוצאה מכך נוצר „פער של קומוניקציה" בין המלחין, המאזין והמבצע. כבר הרבה נאמר בנידון הזה והמצב קצר מלהרחיב כאן לדיון זה. אך אל נא הטעו: המוסיקה בת־זמננו איננה דבר שקהל חובבי המוסיקה או כל מוסיקאי, חובב או מקצועי, יכולים להשתמט מפניה או להתעלם. זוהי המוסיקה שלהם — היא מספרת להם על תקופתם שלהם, היא קשורה לחייהם באופן בלתי־אמצעי, כמו שהמוסיקה של העבר. ותהיה גדולה ככל שתהיה, לעולם לא תוכל להיות קשורה. אם יגתקו עצמם ממנה, הם־הם שיפסידו מכך.

אולם ישנן כאן בעיה — מה בדבר המוסיקאי החובב (שהוא מבחינות רבות הלוח של חיי המוסיקה)? מה בדבר המקהלות המעורבות הגדולות, למשל? אם לדעתנו חייבת מקהלה כזאת לבצע יצירה בת־זמננו, נשאלת השאלה, כיצד יעשו זאת. יצירות כאלה כרוכות פעמים רבות בקשיים גדולים, הן כתובות בלשון מוסיקלית חדשה ובלתי־מוכרת, והשימוש שנעשה בהן בקהלה שונה בתכלית מן השימוש בקהלה ביצירות המקהליות „המסורתיות", הכלולות ברפרטואר הרגיל.

ההוצאה הבלתי־נמנעת היא שהחובב חייב יהיה לפתח או להתאים את כשרונותיו כדי שיוכל להתמודד עם היצירות הנזקקות למה שמכונה „טכניקות מתקדמות". הדבר אולי נשמע רודני במקצת ואולי אף שהצני — אך תמיד היה כך. זוהי שאלה של אבולוציה ואולי אפילו, בסופו של דבר, של המשך הקיום. המקהלה הגדולה התהה דרושה הבי כדי לבצע אותן יצירות גדולות הקיימות מכבר. אולם אם לא יתוסיף להתרחב ולפרטואר זה כדי לכלול יצירות חדשות, אם לא תוסיף המקהלה הגדולה להתפתח כדי להתאים עצמה לצרכים המוסיקליים החדשים, הרי עלולה היא להיהפך למין דינוזאורוס מוסיקלי. איש אינו רוצה שדבר זה יקרה, ואני כשלעצמי אף אינני סבור שנגיע לכך, אם נכלכל את מעשינו כראוי.

ועתה די. את המקום שהוקצה לי כבר ניצלתי, והאיסור לבקשה למאמר „משעשע", נדמה לי שמה שכתבתי יכול לשמש כנאום־הספד מבויים. אך אין לנו כל סיבה להקדיר פנים, כל עוד חורבים אנו על הבאות ויוצאים חוצץ נגד הקפאה על השמרים והשלמה עם הקיים בחיינו המוסיקליים.

ספרים חדשים

מקור

ההדה האחרה: [illegible], ביעורים, הוצאת מסדה בע"מ, רמת־גן, 182 עמ'.

ב. יזהר: [illegible] בסדרה „התפיל" בעריכת ישראל הר, ציור השער: צילה בינדר. [illegible] — ההוצאה לאור, 124 עמ'.

[illegible]: [illegible] אברהם יבין, בסדרה „הר ציון" בעריכת ישראל הר, ציור השער והלויסים: [illegible] ברנגר, 92 עמ'.

תרגום

[illegible]: [illegible] עברית: ויהודית כהן, הוצאת מסדה בע"מ, רמת־גן, 101 עמ'.

כתבי־עת

בית המקרא, חוברת נ' של הרבעון [illegible] החברה לחקר המקרא, המוציר — ב"צ לוריא. בין המשתתפים: נחמה אלוני, א"י ברוך, משה גרינברג, יאיר זקוביץ, שמואל [illegible], אריה [illegible], אריה ברטל, [illegible] 232—234 עמ'.

בעיות בינלאומיות, כרך י"א, מס' 3—1 (21) [illegible] — המכון הישראלי ללימוד בעיות בינלאומיות, [illegible] 69 עמ'.

תמונות

גלריה רוז שמחה להודיע על רכישת מספר תמונות מאוסף יקר ערך

ואלה שמות הציירים:

מרסל ינקו, פימה, לבנון, אברדן, סטימצקי, זריצקי, קסטל, טפלר

קשרינו המסועפים עם חוגי האספנים מאפשרים לנו לזכות ביצירות אומנות מעולות מיד ראשונה ולהבטיח זרם מתמיד של תמונות טיב — עבור הגלריה שלנו

רוז Rooz
גלריה לאמנות
סמטת בית השואבה 1
(פינת אלנבי 94)
תל־אביב, טל. 613924

ספרים חדשים - ומומלצים

זוגות מאת ג'ון אפדייק (רב־מכר עולמי מס' 1)

"רומאן מפורט ומקסים של אינטימיות מינית במשואין ומחוצה להם". (נוק וורלד) ✱ "מר אפדייק מוסיף ממדים חדשים אל המבוך של תקופתנו — הקרב הניטש בלא הרף בין גבר לאשה, בין חרות להתפרעות יצרים, בין המקובל למוסרי". (שיקאגו אמריקן) ✱ "ספר מהיר, זריז, אקרובטי... הכל בו בהיר כבדולח, מהנה עד אין־שיעור". (ניו־יורק טיימס) ✱ "באמצעות עשרה זוגות ואפשרויות־זיווג בלתי נדלות, מחייה אפדייק מאות עמודים של קיום־יחדיו במיטה — בחדר־הכביסה, על מרפסת־השיזוף, מאחורי דלתות חדר־האמבטיה נעולות; לאחר שחייה בקיץ, לאחר סקי בחורף. רק לעתים רחוקות טיפלו במין ביותר כשרון ספרותי. אפדייק מקדיש תשומת לב קלינית לכל שלב וצעד. אוזן מחודדת לו לאימרת־הכנף השמנה המחפה על התאווה שלפני ועל השעמום שאחרי. הוא יודע את כל משחקי־הפרא אשר בני־זוג עייפים עוסקים בהם, בהחליפם — בסאדיזם ובמאזוכיזם לסירוגין — זה את זה בתפקידי התליין והקרבן". (לייף)

אמנות הבישול הצמחוני מאת וולטר וג'ני פליס

"600 מתכונים המלמדים כיצד להפוך ירקות פשוטים של יום־יום למאכלים מגרים, ואווה לחיך". (ווג) ✱ "מתכונים שיש בהם לגרות אפילו אוהבי־בשר מושבעים". (טיימס) ✱ "יצירת מופת של ידע מקצועי, אשר אשפי־מיטבח רבים ימצאו מרותקת בתוכנה". (קוליטאריאן, בטאון אשפי־המיטבח)

הצלם המושלם מאת אנדריאס פייניגר

המקיף, המוסמך והמרתק שבספרי־הצילום בעולם לחובב הרציני, מאת צלם ראשי של "לייף", מלווה עשרות לוחות־צילום בשחור לבן ובצבעים מלאים. "מר פייניגר הוא מדריך אידיאלי... עצותיו מקוריות, קולעות ומועילות... זהו ספר מצויין". (ניו יורק טיימס)

ספרית־פועלים
ספרים חדשים

דוד הורוביץ

הקץ לעוני

כדי ש„יחדל אביון מקרב הארץ" — דרוש לא רק מצפון של רגישות מוסרית וערכית, אלא גם מצפן של ידע ומדע, תיאור המציאות כהווייתה, וניתוח מפוכח של הבעיות. ספר זה מנסה להיענות לכך.

בפרקי הספר: עוני; אוכלוסיה; הון; הסטראטגיה של המלחמה בעוני; מסקנות.

אבא קובנר

להקת הקצב מופיעה על הר גריזים

פואמה חדשה של המשורר

שערי הספר: בכל רשות ורשות ✱ בדרך כל נמצא ✱ רוחות בשר ודם ✱ אינטרמצו ✱ המסכות ✱ אין מיספר חלום.

זה עתה הופיע
ספר חדש לנוער
מאת
דבורה עומר
מעבר לכביש
או
חבורת עלומים
הוצאת ספרים יוסף שרברק בע"מ

עולמה של האגדה
מאת: א.א. הלוי

הספר דן בהשפעתם של חכמי יוון על חכמת ישראל. נסיון רציני ראשון לגלות בספרות היוונית את המוטיבים והערכים המשותפים לה ולספרות האגדה שלנו.

הוצאת דביר — 15.60 ל"י

„עמיחי"
הוצאת ספרים בע"מ
רח' יוסף הנשיא 5, ת"א, טל. 284990

הוצאת עמיחי

לקראת שנת הלימודים תשל"ג

כל ספרי הלימוד שלנו מוכנים ומצויים למכירה

במקרה ואין להשיג איזה ספר במקום כלשהו נא לפנות להוצאה

„עמיחי", הוצאת ספרים בע"מ

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

יחל

בשעריך ירושלים

במגדלור

בהנהלת צבי שירט

מבחר עשיר של:
תנורי אפיה, מקררים, מכונות כביסה, מערכות סטראו ופטיפונים.

הנחות גדולות של 100—300 לירה

הכנס ותווכח!!

מחלקה מיוחדת לספורט כב.

המסגריל 23, טל. 224055

״כ ר ש״
שרותי רכב בע״מ
BMW SAAB

אגף לתיקונים
מכונאות, חשמלאות, פחחות, צביעה, סיכה,
אגף לשרות וחלפים
אגף להדרכה והנדסה
ביה״ס לנהיגה ״כ ר מ ו ן״
אזור התעשיה תלפיות
טלפונים 32222, 38885

הנדסאי ״כ ר ש״ שרותי רכב בע״מ
ילוו אותך ואת רכבך אישית
בטיב באמינות ובבטיחות

עולים חדשים
ישר מהיצרן בסקנדינביה, ללא מסים
רהיטים ★ שטיחים ★ מנורות
חדרי שינה וסלון ★ ארונות קיר
סוכנות בלעדית לרהיטי קבוץ שמרת
בקרו בשלוש קומות התצוגה שלנו
ייעוץ אדריכלי ללקוחות
רהיטי נוחיות בע״מ
רח׳ שלומציון המלכה 4 (מול בנין גיטרלי), טל. 224064, ירושלים

חדש ברחביה!
טיפול ויעוץ קוסמטי
ע״י הגב׳ שמיט
בימים א, ב, ג.

סלון ליאורה
תמרוקים ★ מתנות
רחוב עזה 22.

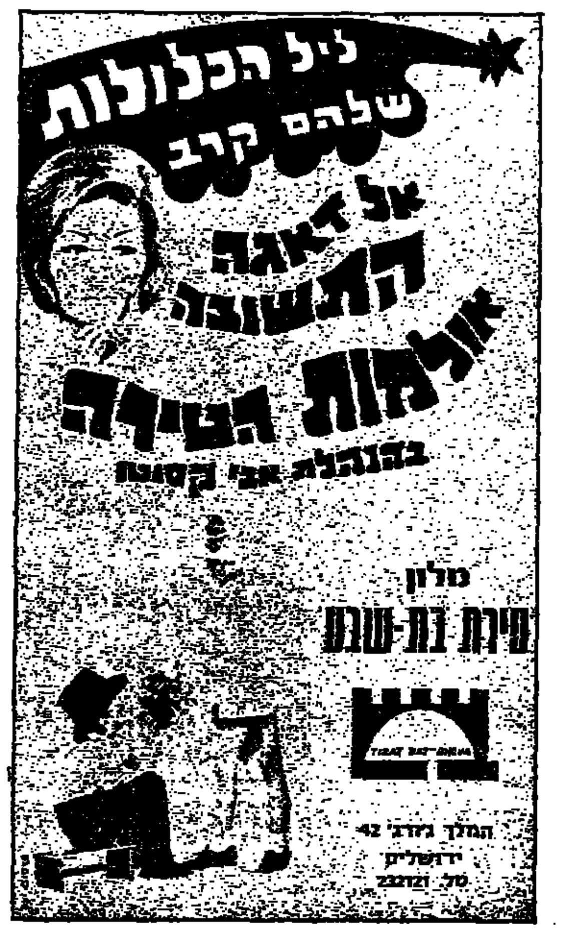

היי נאה
עם
גלי-נה
אפנת הריון
בן-יהודה 38, ירושלים

לטובתך ולרווחתך —
צא לעת ערב עם משפחתך וידידיך
להינפש קמעה באוירה נעימה
במקום שקט בלב ירושלים
בואו לקפטריה
החדשה
במלון המרכז
ותיהנו ממבחר ארוחות
טריות לבחירתכם
מאכלים לפי טעמכם
ובמחירים נוחים

קבעו מפגשכם
בקפטריה במלון המרכז
כאן המקום לשיחת רעים ובילוי נעים
כשר למהדרין
★ אוורור מלא ★ חניה בלתי מוגבלת
ירושלים, רח׳ פינס 6 ליד כפר הדוידקה
טל. 223111

התאחדות בעלי מלאכה ותעשיה זעירה בירושלים

נותרו למכירה

מספר מצומצם של אולמות לתעשיה בקרית התעשיה המוקמת בעטרות בשטחים 800 ממ״ר ו־400 ממ״ר בגובה 4.20 מ׳ ועומס התיקרה 1000 ק״ג. כמו כן מספר מצומצם של יחידות לבעלי מלאכה

על המעוניינים לפנות:
חיים צופטמן
חברה קבלנית לעבודות בנין
טלפון 02-226886, עד 2.30 אחרי־הצהריים
ובשעות הערב: טלפון 02-523759, ירושלים

ל. ליפמן ובנו בע״מ
ירושלים

אספקת ברזל עגול לבניה
מפעל לישור, פיתול וחיתוך ברזל ★ מלט ★ סיד-מימית ★ ברזל מקצועי ★ פחים, צינורות ופרופילים ★ אלקטרודות ★ קרביד ★ מסמרים ★ חוטי ברזל

אגריפס 34, טל. 225611 / 222596, ת. ד. 168
המפעל והמחסנים, רח׳ גד, אזור התעשיה תלפיות, טל. 64600 — 66618

למכירה דירות מפוארות
בירושלים
בנות 3½ - 4 חדרים
הסקה מרכזית
לפנות למשרד עובדיה לוי
רח׳ שמאי 8, ירושלים טלפון 228860—02

המדור יופיע בכל יום ששי. מוסדות, מפעלים ובתי עסק המעוניינים בפרסום במדור זה, מתבקשים לפנות לסניף „הארץ״ ירושלים, טל. 7—6—224245 או באמצעות משרדי הפרסום.

מונאקו לוחמת נגד השימוש בסמים

בולים
מאת שמואל שליט

הדואר של נסיכות מונאקו הוציא בתחילת יולי סדרה בת חמישה בולים, שציוריהם משכנעים מאד כבולי תעמולה נגד השימוש בסמים מסכ־רים. בארה״ב הונפק לא־מכבר בול התעמולה נגד הסמים. הנושא עשוי להיות פופולארי מאד בקרב האספ־נים ההימאסיים.

ב־3 ביולי הנפיקה מונאקו סדרה בת חמשה בולים, כולם בערך נקוב 0.50 פרנק, שמכירתם תימשך עד ל־31 בדצמבר 1974. הבולים — שלו־שה בתבנית מלבנית־אופקית ושניים בתבנית מלבנית־אנכית — מצטיינים בציוריהם המשכנעים. הם כתמונות דמויות מזעזעות של צעירים מסוממים ודמות בהירה המכמלת את החב־רה המזהירה וכנוכה להגן בפני השי־מוש בסמים.

דות הסולאים באפריקה הדרומית, מארגנה הפדרציה המקומית של בר־לאי רודזיה תערוכת בולים, שתתקיים בבית־הספר הגבוה לבנות ב־סלסבורי מ־28 באוגוסט עד 2 בספ־טמבר 1972.

התערוכה נקראת בשם „רופיל — 72״ ולכבודה הנפיק הדואר ברודזיה גליון־זוטא, המורכב מארבעה בולים בני 3.5 סנט. מסביב לגליון רשומה הכתובת 28 באוגוסט — 2 ספטמבר „רופיל — 72״ — סלסבורי רודזיה. ציור הבולים כראה את החלק הבר־דרני של הציר בצבעים עזים מאד: כחול (חזק), צהוב, כתום ושחור על רקע לבן.

הותמת לפתיחת תחנת הקרקע ללויינים בעמק האלה

משרד התקשורת אינו מסתפק ב־בול היפה שהכין לנו השרות הבולאי לכבוד פתיחת תחנת הקרקע ללויינים בעמק האלה והוא מכין חותמת דואר מיוחדת לסניף דואר שייפתח לרגל פתיחת תחנת הקרקע ללוינים, בעמק האלה, ביום רביעי 26.7.72.

סניף הדואר, כשלרשותו החותמת המיוחדת, עסוק בכבירת בולים, בקב־לת מכתבים רגילים ורשומים והחת־מת חומר בולאי. אספנים המעוניינים בהסבצת החותמת ימציאו את המע־טפות המבויילות למנהל הדואר בבית שמש, לפני תאריך פתיחות הסניף המיוחד.

תערוכה בין-לאומית לנוער בנורווגיה

במחצית אוגוסט ינפיק הדואר הנור־וגי סדרה בת שני בולים, בערכים 80 אירה (אדום) ו־120 אירה (כחול) לכבוד התערוכה בין־לאומית לבולים לנוער, שתתקיים באותה עת בעיר קריסטיאנזנד.

הבולים בתבנית מלבנית־אופקית זעירה (27.2×21 מ״מ) צויירו בידי איגגריד מאיים אקרם ונדפסו אצל המדפיס הממשלתי באוסלו.

בול זכרון לקורט שומכר

ב־18 באוגוסט ינפיק הדואר המע־רב גרמני בול־זכרון במלאת 20 שנה לכותו של קורט שומכר (1895—1952), נשיאה הראשון של המפלגה הסוציאל־דמוקרטית ששל־טה שנים רבות בגרמניה המערבית.

במרכז הבול צויר קלסתרו של קורט שומכר בצורה חופשית ע״י פר׳ קארל אוסקר בלאזה. הבול ב־תבנית מלבנית־אופקית, בגודל 27×32.8 מ״מ, נדפס בשיטת דפוס שקע (אופסט) בצבעים אדום ושחור, בערך נקוב 40 פניג ובמהדורה בת 30 מיליון עותקים.

50 שנה למותו של חוקר הקוטב הדרומי

אנדרסה שהוקמה בלונדון לזכרו של חוקר הקוטב הדרומי — שקל־טון — על רקע גלעד (בקצהו צלב), שהוקם בדרום ג׳ורג׳יה שבקוטב ה־דרומי, צויירו בבולים שהונפקו באי אסקשון.

האי אסקשון שימש אחת מתחנו־תיו האחרונות של שקלטון בדרום ה־אוקינוס האטלנטי בדרכה של המשי־לחת לאנטארקטיקה.

בסדרה ארבעה בולים בערכים שו־נים ובכולם רשום, בפינה הימנית העליונה, הסמל המלכותי של אלי־זבת השניה מלכת בריטניה ובפינה השמאלית רשומה השנים 1922—1972.

„רופיל — 72״ — תערוכת בולים ארצית ברודזיה

לכבוד כינוסה של ההתאחדות אגו־

חידוש בפתיחה עתיקה

הפתיחה האיטלקית היא אחת העי־תיקות ביותר. מוצאה — סוף המאה הי״5. ומאז היא נחקרה לאורך ול־רוחב.

המובהר, שכגי אמנים צ׳כיים הר־סיפו ל„איטלקית״ נוספה, שפרסם החוקרה בספרי תיאוריה, היא כש־לעצמה, סנסציה זוטא, אפילו, אם ערכו השחמטאי של החידוש איננו רב.

לבן: בראפר
שחור: הבק

אליפות צ׳כוסלובקיה, 1972

1. ה4, ה5; 2. פ—ו3, פ—ג6; 3. ר—ג4, ר—ג5; 4. ג3, פ—ו6; 5. ד4, ה:ד4; 6. ...0—0 ?!

זהו החידוש. בספרי תאוריה (יש־נים וחדשים גם יחד) נחקרו שני המסכים בלבד: 6. ג:ד4, ואז מטיב השחור ר—ב4+; או 6. ה5, ההצ־רחה אמבם כנגשת שה ב־ב4 אך עם זאת כעניקה לשחור שהות לחיזוק הגנתו.

6. ...ד5 ?!

הנגבה זו כצדיקה את המסע החדש. לא כומלץ גם 6. ...0—0; בשל 7. ג:ד4. או 6. ...פ:ה4; 7. ג:ד4, ר—ה7; 8. ד5 עם יוזמה חזקה. לעומת כל אלה טוב להמשיך 6. ...ד6 עם עמדה כאוזנת.

7. ה:ד5, פ—ה7;

לא מיד 7. ...פ:ד5; כי אז 8. מה—ב3!

8. ג:ד4, ר—ב6; 9. ר—ו5, פ־ו:ד5;
10. ר:ד5, פ:ה5; 11. פ—ג3, מה—ד8; 12. צ—ה1, ו6 ;

אפשר לסכם: ללבן צריפות ברו־רה. כנשו האחרון של השחור היה כפוי (12. ...ר—ה6? 13. ד5).

13. מה—ב3! פ—ו5;

ההמשך 13. ...ו:ו5; 14. פ—ד5 איננו כבאיר תקוות להצלה.

14. ר—ו4, ר—ו4;

מוטב 14. ...פ—ו6; 15. ר—ו2, ר—ו4: אם כי גם אז אין מצב של השחור משביע רצון.

15. פ—ו5!, פ—ד5;

אחרי 15. ...ו:ו5; 16. ר:ו5 אין הגנה מספקת על ז7.

16. פ:ד5, ז:ו5; 17. מה—א4+

ההתקפה נמשכת ללא הפוגה. אסור 17. ...ג5; כי אז 18. פ:ב6, א:ב6; 19. ר—ו6+ או פשוט 18. ד:ג5.

17. ...מ—ו7 ; 18. צ—ה7+, מ—ו8;
19. מה—ב3+, מ—ו6;

כל מסעיו של המלך האומלל היו כפויים; 19. ...מ—ה5 ; מפסיד ל־20. פ—ו6+!

20. ר:ו5+!, השחור נכנע.

סיום נאה של התקפה נמרצת. אם 20. ...ג:ו5; אז 21. צ:ו7+ מביא עד מהרה למט.

פישר – על סף הפסד

שחמט
בעריכת: משה צירניאק

נצחון מוביטוי מדי הופעל נגד בו־בי פישר במשחק הרביעי בדו־קרב. בעקבות האמצעה כיהר עליו הסי־מנה לו כלגדות האיוראית הדישה. אמנם זכה בובי ביתרון רגלי אך מצבו היה קשה מאד. ויכוחים יותר זריזים יכלו אם היא נחלץ ממצב זה במהות עצמו אם היה זה אירוניק של ספאסקי אשר פיע להצלתו.

לבן: פישר
שחור: ספאסקי

המשחק הרביעי בדו־קרב. הגנה סיצילאנית.

1. ה4, ג5; 2. פ—ו3, ד6; 3. ד4, ג:ד4; 4. פ:ד4, פ—ו6; 5. פ—ג3, פ—ג6; 6. ר—ג4.

תודות למסע זה זכה פישר לנצחו־נות רבים.

6. ...ה6; 7. ר—ב3, ר—ה7; 8. ר—ה3, 0—0; 9. 0—0, א6; 10. ו4, פ:ד4; 11. ר:ד4, ב5; 12. א3, ר—ב7; 13. מה—ד3, א5 !;

המפתעה. מסע זה, הכביל הקרבת רגלי, הוכנו ב„בעבודה״ סוביטית לקראת הדו־קרב. ספאסקי, שאינו מרבה לשחק הגנה סיצילאנית, הצ־ריך ל־12 בספיה הראשונים שלוש דקות בלבד! פישר מחליט לקבל את הרגלי שהוצע לו.

14. ה5, ד:ה5; 15. ו:ה5, פ—ד7; 16. פ:ב5, פ—ג5; 17. ר:ג5, ר:ג5+; 18. מ—ה1, מה—ו5; 19. מה—ה2, צ—א8; 20. צ־א—ד1, צ:ד1; 21. צ:ד1, ה5;

זהו הרעיון המנחה בחידוש הסובי־יטי. כדי למנוע התקדמות הרגלי השחור לעבר ה3 יאלץ הלבן להחליש עוד יותר את עמדתו.

22. פ—ד6, ר—א6; 23. ר—ג4, ה4; 24. ה3, ר—ה3;

כנגד 24. ...מה—ו3; יאלץ הלבן להחזיר את הרגלי העודף (25. פ—ה4, מה:ה5;) שכן המסע 25. צ—ד3 מפסיד להתחבולה מצויינת זו: 25. ...ר:ו2+!; 26. מה:ו2, מה—ה1+; 27. מ—ה2, מה:ה5+; 28. מ—ה1, מה—ה1+; 29. מ—ה2, ר:ו6+; 30. מ—ה5+; חוכה.

25. מה—ה4, מה:ה5; 26. מה:ה4, ה5; 27. מה—ה4, ר—ג5;

כנגד 27. ...צ—ד8; הלבן כופה תי־קו, כך: 28. פ:ו7, צ:ד1+; 29. מה:ד1, מה—ו3; 30. פ—ה6+!, מ—ו7; 31. מה—ד7+ עם שח חוזר. גם 27. ...ה:ב2 אינו מבטיח נצחון. למשל: 28. ר:ה6, מה:ג2; 29. צ—ו1 עם תיקו באופק. אך במקום מסעו האחרון צריך השחור לשחק כבר 27. ...מה:ו6 ואיום בתמרון צ—ה8—ה4. במבחק ספאסקי כנסה לבצע אותו התמרון... מאוחר מדי.

28. צ—ג5, מ—ה; 29. פ—ה4, צ—ה8;

אם 29. ...ר—ו6; אז 30. פ—ו5+! ה:ו5; 31. מה:ו5+ ותיקו. אם 29. ...צ—ד8; אז 30. ג3, ר—ו6; 31. מ—ו1 ולא ברור אם יש בידי השחור עדיפות מכרעת.

המסע בקסם מאפשר לפישר המ־רון הצלה.

30. פ—ו3, ר:ה3; 31. מה:ה3, ר—ו6; 32. מה—ג3, מה:ג3; 33. ב:ג3, ר—ה5;

או 33. ...ר:א4; 34. צ—א1.

34. צ—ד7, מ—ו6; 35. מ—ו1, ר:ג3; 36. ר—ה2, ר—ה5; 37. מ—ו1, צ—ב2; 38. ר—ה2, צ—ה2; 39. צ:ג7, ר:ג3; 40. א4, מ—ה7; 41. מ—ה2, ה5; 42. מ—ג3, ר—ה5; 43. ה4, מ—ד6; 44. ר—ו7, ר—ו3; 45. ה:ג5+ הכסם על היקו.

מקוריות תכליתית

רב־האמן הסובייטי דוד ברונשטיין נהג לומר כי „טוב להכיר את כל המלצות התיאוריה כדי... לא לשחק לפיהן״.

סיום משחק מס׳ 761

דו־קרב בריה״מ—יוגוסלביה, 1972

ולימירוביץ׳

ואגאניאן
תורו של השחור

בעמדה זו נהוג להמשיך צ—ב8 אך אין זה מחייב את האמן היגור־סלבי.

14. ...ר:ג3; 15. ר:א8, ר—ה5; 16. מה—ד1, מה:א8; 17. מה:ה7, ר—א4 !;

מסע „שקט״ זה מעמיד את הלבן בפני בעיות קשות, בעוד המסכן השי־רתי יותר כ־17. ...ר:ה2 או 17. ר—ה6 ואחר־כך 18. ...ד—ה3, היו מביאים לעמדה שקולה, לכל היותר.

18. ה3, ר:ה3; 19. מ:ו3, ר—ו6!;

יוצר איום חזק: מה—ה1+ ובעק־בותיו צ—ה8.

20. פ—א4, מה—ה1+; 21. מ—ו2, צ—ה5 !;

ועתה, האיום הוא 22. ...צ—ו5.

22. מה—ד1, מה:ה2; 23. ר—ה7, צ—ו5; 24. מה—ו1, מה—ג2; 25. צ—ג1, מה—ו4+; 26. מ—ה1, מה—ד3; 27. צ—ה4;

כך שעל 27. ...צ—ה5 יוכל להשי־ב 28. מ—ו4.

27. ...ר:ב2; 28. ו4, צ—ד7; 29. מה—ה2, מה—ו5; 30. צ—ג3, צ—ה8;

הכאת הבריח אסורה: 30. ...ר:ג3?; 31. ר:ג3, צ—ה8; 32. מה:ה6.

שחמט בישראל

כפתיבמים ישראליים הכביחו עדיותם זנכר

באולימפיאדה הסטודנטים הנע־כה בגראץ (אוסטריה) זכו שחמ־טאינו למספר הצגים טובים. אחרי נצחון קל על איטליה התליתה 0:4, בא הפסד כבוד לבריה״מ 1½:2½, בג־הוכות על שוויץ 2½:1½(1) ועל בראזיל 2½:1½(1). נוהר המשחק עם נור־ווגיה. קבוצתנו ציוצת במקום ה־8 (אחרי בריה״מ) בהפרש ניכר כשאר הנבחרות.

ידיעות בקצרה: בחסותה של עיריית ירושלים תיפתח ב־27 ביולי התחרות על אליפות ירושלים ליחי־דים. המשחקים יתקיימו בבית־הפס ביכי ה׳. לתחרות שתנוהל לפי ה־שיטה השווייצרית נרשמו טובי ה־שחמטאים בבירה ובכלל זה האמ־נים ריכטר, ד״ר זובקין, בר־גיר ורוזנברג, מבצת התחרות שחקנים דזדקוב ואחרים ● החל הדו־קרב בין שרה קלוג לעדה זקריה על ה־מקום השלישי בנבחרת הנשים ש־תייצג, זו פעם ראשונה את יש־ראל באולימפיאדת נשים, ביגוס־לביה. במשחק הראשון ניצחה קלוג. לקמקפה היה זה צריך להיות תלת־קרב, אילם קלרה פרידמן פרשה אחר הפסדה לקלוג ● לאחרונה נע־רכו בארץ תחרויות שחמט רבות בקצב כוזרת. בקיבוץ עמיר השי־התתפו 88 שחמטאים(!). ניצח יע־קב בליימן. את המקום השני תפס ב. כץ. שליט־דרביע אברהם קל־דור ועבר קומאי; במועדון „לספק־ריבה״ ניצח שטיין כבן שגבר על כל 11 יריביו(!). שני ושלישי — קרייד־כן וכוך עם 9 נקודות כ״א; ביהו־שלים ניצח אהוד גרוס עם 14 נק׳ (מ־15) ואחריו: דוזדקוב עם 10½; ובתחרות שבערכה במרכז הנוער ני־צח כלבכבן, שהקדים את קלבנצקי ואת רפאלי.

שחמט בעולם

ידיעות בקצרה: ספאסקי מו־ביל בדו־קרב עם פישר 1½:2½ (ב־משחק השלישי ניצח פישר, הרבי־עי — תיקו). המשחק השלישי פור־סם ב„הארץ״ ביום 18 ביולי; את הרביעי אנו מביאים היום ● ב־תחרות המסורתית על „גביע בנדר־קס״ שנערכה בויה ניצחה זו פעם ה־11 נבחרת גרמניה המערבית (הי־בנר, אונצקר, הכט, פליגר) עם 14½ נקודות. אחריה: הולנד 13, ספרד 10½, אנגליה 10, שוויץ 7, אוסטריה 5 ● הרכב התחרות „קלוב ארכוסיכו״ בלק בהנבה על זה של האליפות הלאומית של ארגנטינה. ניצח במפתיע פליניק עם 9 נקודות (מ־11). אחריו: ג׳ידוהו 8, רוסאטו, שוכר 7½ ● הורט חזר וזכה ב־תואר אלוף צ׳כוסלובקיה, אך ה־פעם אחר מאבק קשה. התוצאות: הורט 12, ינשה, פשיביל 11½, סמיי־קל 11, פיכטל, טראפל 9½ כ״א ● באסטוניה הסובייטית נערכה עתה תחרות לזכרו של השחמטאי ה־אסטוני אילמר ראוד, שנפטר בשנת 1942 בארגנטינה. בתחרות משתת־פים, בין השאר שלושה רבי־אמ־נים. אחרי 7 סיבובים מוביל טאל עם 6 נקודות ● אליפות גרמניה מערבית נערכה בהרכב חלש מאד (15 סיבובים לפי השיטה השוויצ־רית). ניצח קסטלר עם 10½.

לחץ תמורת עקיפה

יד השבוע: כחלק דרום. אין פגיעים.

	צפון	
	♠ 10 5 3	
	♡ 10 4 2	
	◇ A K J 7 6 2	
	♣ 5	
מערב		**מזרח**
♠ Q 8 6		♠ 9 7 4 2
♡ 9 6 3		♡ Q 8 7 5
◇ 10 9 8		◇ 5
♣ Q 10 7 4		♣ J 9 8 6
	דרום	
	♠ A K J	
	♡ A K J	
	◇ Q 4 3	
	♣ A K 3 2	

ברידג׳
בעריכת: ג. גשרי

בתחרות זוגות הגיעו מספר כת־מודדים לחוזה סופי של „7 בלי שליט״ בקו צפון־דרום. לכרוז היו שתים־עשרה לקיחות גבוהות, הלקי־חה ה־13 היתה תלויה, לכאורה, ב־הצלחת העקיפה בספייד או בהארט. אלה שניסו את העקיפה בהארט הצ־ליחו, ואילו אלה שניסו בספייד נכ־שלו בשל מיקום ה־Q ספייד אחרי ה־J ספייד.

בשולחן אחד בוצע התוזה בצורה יפה כאשר הכרוז מוותר על הצורך לעקוף, ומשתמש במקום זה בסכ־ניקה של הפעלת לחץ על המגינים.

מערב התחיל את ההגנה עם ה־10 דיאמונד, שנלקה בדומם עם ה־A דיאמונד. הכרוז משך לקיחה שניה עם ה־Q דיאמונד בעוד מזרח מש־ליך ספייד נמוך. הכרוז התחיל קודם כל לשחק כנגד האפשרות שאחת מה־Q (בספייד או בהארט) אינה מוגנת בידי אחת המגינים (מחזקת כקלף בצמד). לפיכך שיחק הכרוז את ה־A,K ספייד ואחר־כך את ה־A,K הארט, אולם ה־Q לא נפלה מידי המגינים. הכרוז עבר באמצעות ה־K דיאמונד בדומם והמשיך שלוש לקיחות נוספות בדיאמונד בדומם. בשלב זה לאחר הלקיחה התשיעית נראו הידים כדלהלן:

	דומם	
	♠ 10	
	♡ 10	
	◇ 7	
	♣ 5	
מערב		**מזרח**
♠ Q		♠ —
♡ —		♡ Q
◇ —		◇ —
♣ Q 10 7		♣ J 9 8
	כרוז	
	♠ J	
	♡ —	
	◇ —	
	♣ A K 2	

הכרוז שיחק את הדיאמונד האח־רון בדומם. מזרח נאלץ לשמור את ה־Q הארט כנגד האיום של ה־10 הארט בדומם ולפיכך הנליך את ה־8 קלאב. הכרוז השליך את ה־J ספייד מידו. מערב נאלץ לשמור על ה־Q ספייד כנגד האיום של ה־10 ספייד בדומם, ולפיכך השליך את ה־7 קלאב. הכרוז שיחק קלאב מהדומם ומשך את ה־A,K קלאב. אלה לכ־דו את כל קלפי הקלאב הנותרים של המגינים, ואילו ה־2 קלאב הביא את הלקיחה ה־13 שהשליכה את ביצועו הכוצלח של החוזה.

אכן הכרוז שלנו בחר בשיטה לחץ במקום עקיפה אפשרית, וכיפר בהר־בה את סיכויי הצלחתה.

אליפות ישראל לזוגות

מחר, החל משעה 9 בבוקר יתקיים המחזור השני של תחרויות הגבר על אליפות ישראל לזוגות. ה־תחרויות יתקיימו במועדון „דוכס״ בתל־אביב, ובסיומן יקבעו 12 ה־זוגות שיעפילו לסיבובי הגמר כקרב 28 הזוגות שכהבודדים בשלב הגי־הגמר.

מרכז לאדם ומלואו
סדנאות ליחסי אנוש
בשיטת אנקאונטר ושבמים
28—29 ביולי — גדעון שורק
סדנא בשיטת גשטלט
5 באוגוסט — מיכאל ברנט,
רחל פישר
יום של אנקאונטר
12 באוגוסט — ישראל צ׳רני
הזוג הנשוי
סדנא ביחסי משפחה
כל הפעולות מתנהלות
בכפר שמריהו (הרצליה)
פרטים מלאים: רח׳ התשבי 4
חיפה, טלפון 536275—04

גזור לפי הקו המרוסק, קפל לפי הקו הפנימי, הדבק ושלח ללא בול ומעטפה.

דמי הדואר שולמו ע״י המוען סניף הדאר הראשי
ברח׳ אלנבי תל־אביב, אשור 6205

לכבוד
הארץ
בית ההוצאה הספרים
ת.ד. 233
תל־אביב — 61000

קפל פנימה

21.7.72

שם פרטי ______ שם משפחה ______

הכתובת ______ טלפון מס׳ ______

בא לשלוח לי את פרטי ההסדר. סמן ב־x במשבצת המתאימה:

☐ עובדי מדינה — יה״ב
☐ עובדי משרד הבטחון על כל שלוחותיו
☐ צבא קבע — מתי״ש
☐ עצמאי או שכיר במקום עבודה כלשהו
☐ סטודנט ☐ זוגות נישאים

מקום העבודה

קפל פנימה

הערה: תגזירים מהודקים בסיכות או תגזירים בלתי דבוקים או פתוחים מכל צד שהוא כל התגזיר — לא יגיעו לתעודתם באמצעות דאר ישראל.

הנהלת הסוכנות היהודית לא״י
ועדת המבצעים הכלכלית — אזור תל־אביב
מכרז מס׳ 35/72—תא
יצור ואספקת 20.000 מטר בד כותנה למזרונים

1. הנהלת הסוכנות היהודית לא״י (להלן „הסוכנות״), מזמינה בזאת הצעות לאספקת 20,000 מטר בד כותנה למזרונים.
2. את פרטי האספקה, תנאי המכרז וטופסי ההצעה אפשר לקבל החל מיום א׳ 23.7.72 במשרדנו בתל־אביב רח׳ קפלן 17, חדר מס׳ 438.
3. את ההצעות יש להגיש בשני העתקים, למעטפה סגורה, יחהר בזמן לתיבת המכרזים הנמצאת בכתובת שעל גבי המעטפה או לשלוח בדואר רשום.
4. ההצעות הייבות להגיע אל המעטפות לא יאוחר מיום ב׳ 3.8.72 שעה 12.00.
5. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

אוניברסיטת תל-אביב
מכרז מכירה מס׳ 6/72

האוניברסיטה מציעה בזה למכירה: —
מכונית גיפ לנדרובר סגור
מס. 251—645, שנת ייצור 1961

את הרכב אפשר לראות בקמפוס האוניברסיטה ברמת אביב מוסך בין התאריכים יום ה־23.7.72 עד ל־30.7.72 בין השעות 09.00—12.00 לפנה״צ.

את ההצעות יש לשלוח לפי הכתובת:
אוניברסיטת תל־אביב, מחלקת המשק, רמת אביב ולציין על המעטפה „מכרז מכירה 6/72״.

על מגיש ההצעה לצרף ערבות בנקאית או המחאה עצמית בשעור 10% מערך הצעתו, אחרת לא תדון האוניברסיטה בהצעתו.

הצעות תתקבלנה עד ליום 30.7.72 שעה 12.00 בצהרים.

אין האוניברסיטה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה אחרת.

חשוב למהנדסים ומודדים
★ צילומי מפות ותוכניות
★ הגדלות והקטנות לכל קנה־מידה
★ צילומי מפות על נייר רגיל ושקוף
דיוק ★ מהירות ★ טיב
שרות מהלקוח אל הלקוח
צילומי בורוכוב
רחוב הר־סיני 5, טל. 615721, תל־אביב.

למכירה גולים
יאריגת ג׳קרדים
מבית חרושת רותי
בא לפנות למר סם־טוב
דרך יפו 6, טל. 824970

דרוש מיישר זרם
משומש במצב טוב
5000—6000 אמפר — 18—20 וולט
לפנות: ת.ד. 568 תל אביב 1158

דחליל או ענק פוליטי

מה כוחה של התנועה למען ארץ ישראל השלמה

מאת עוזי בנזימן

חמש שנים כאן נוסדה בפרץ רג־שות ביהב, זמורת התנועה למען ארץ ישראל השלימה על המוח מי־יפעסטה, כמעט כמחתרת. תנועה זו מה היא? כוח על־מפלגתי איתן הי־זובק רעיונית את רוב העם, כפי ש־מבקשים ראשיה לומר? עובר פוליטי בל־הי־בורר שאין כאחוריו אלא קומץ חילים, כפי שמבקשים לטעון מתנגדיה? איגוד של שהי רבבות הב־יים רהזמים כפי שמורה הססטיס־טיקה? קבוצה לחץ רבת־עוצמה המ־ינה את ההלכות של הממשלה של בוקרי עוצמה פוליטית אחרים? חליל פוליטי? סנהדרין כל נבי־איב? מקור השראה לרעיונות פא־ניסטיים? סופרי נהלהם של האומה ההיסטורית?

חמש שנים כאן נכונה, ניצבת התנועה למען ארץ ישראל השלימה כאותו פיל בסיפור המפורסם שכל אחד מהמתחים הנתקל בו במשש חלק אחר של גופו ומגלה בו דבר שונה. מבחינה הארגונית אינה צנין מהודר. ההישגים ספורים לאחר ש־יגיעה לעולם ערכו יוזמה כיפקד. הרים אלף נפש ניכבו. בסאת ה־נועה „ואת הארץ", מופץ חינם בין חלק מאותם בהפקידים. הוא מגיע לידי 14 אלף איש, מהם אלפים צי־רקים בשוגרים לצה"ל ואלף לאישי ציבור. תקציב התנועה מגיע ל־300 אלף ל"י בשנה, הנאסף כך: 75 אלף ל"י — תרומות גדולות, 100 אלף ל"י בתרומות קטנות של מאות נד־בנים, כ־6000 דולר מגיעים מנדבי ה־תנועה בארה"ב, אנגליה וצרפת.

הצגרת הארגונית של התנועה מורכבת ממועצה, מועצה מורחבת, מזכירות, הנהלה ומזכירות. ישויות אלו אינן נבחרות. הן הו־גדו כתוצאה מפעילותם של אנשים הדולים ברעיון התנועה. הפעילים שבהם השתלבו במנגנון הארגוני. התנועה מופעלת למעשה על־ידי ה־הנהלה (25 איש) ומזכירות (7 חב־רים).

*

פתוח בירור רישומה של התנועה על המערך הפוליטי בישראל. ההצ־ליחה במשימתה? האם הרבה לגי־בוש של המצב המדיני הנוכחי, שיש בו, לפי שפה לפחות, מקום שמי־רה על שלמות הארץ? אליעזר ליב־נה, כנראה דברה הבולטים של ה־תנועה טוען, כי לולא קיומה התנועה למען א"י השלמה לא היה מתנהל הויכוח העיקרי בחברה הישראלית בשנים האחרונות. עמדת ה־ממשלה, לדידו, אינה הוליך לתהו־מה תרעיונית של התנועה ביחות על גבולות הארץ. גישה הממשלה פרגמטית, נתונה לשינויים. עמדת התנועה מוצקה. ואולי נכון ללמוד מהערכה זו של ליבנה, כי התנועה השפיעה אך במעט על מדיניות הממ־שלה, שעיקרה — כפי שהוא עצמו מנסח — פרגמטיזם החופף בנסיבות הפכשויות את הרעיונות של ארץ ישראל השלימה.

הקושי באיתור תרומתה של התנו־עה לתהליכי קבלת ההחלטות ב־תחום מדיניות החוץ נעוץ בעמדתן של מדינות ערב, שכמעט ולא סיפקו תירוץ לשוללי רעיון התנועה לנסות ולהאבק באורח יעיל בדעותיה. לכך נוספת העובדה שרעיון ארץ ישראל השלימה מקובל על כמה מפלגות או על חלקים בתוכן. גוש חרות־ליברלים היה שותף פעיל בגיבוש מדיניות החוץ בחלק הארי של התקופה שמאז יוני 1967. התמונה המצטיירת היא איפוא זאת: פרגמטיזם של מפלגת העבודה, גישה אידיאולוגית של גח"ל (ושל מרבית נציגי המפד"ל) כבאיים לתוצאה המדינית למענה נאבקת ה־תנועה למען ארץ ישראל השלימה. כיצד ניתן איפוא למדוד את השפע־תה להשגת הכליה זו?

*

צריך לזכור, עם זאת, את ייחודה של התופעה שטמה התנועה למען ארץ ישראל השלימה. הוליה הרעיו־ניים, כהביאה לעולם מתוך תחושה של ממלאי שליחות היסטורית קוד־שת, היו אנשי מפלגת העבודה דוו־קא. צבי שילוח, מפעיליה הראשיים של התנועה כיום מעיד כי הוא, משה שמיר ונתן אלתרמן היוו את הסדנא בה הושל הרעיון. רשימת האישים שחתמו על מגילת־היסוד כוללת מס־פר מפתיע בגדלו ובמשקלו הסגולי של אנשים כתנועת העבודה: נתן אלתרמן, אפרים בן־חיים, רחל ינ־אית, חיים גורי, זרובבל גלעד, מנ־חם דורמן, הלל דן, חיים הזז, משה ויוסף טבנקין, חיים יחיל, בני מרשק, דב סדן, עוזי פיינרמן, צבי שילוח, מכה שכיל ועוד.

התנועה ביטאה רעיון כמוס בלבבות, שלא נהגה עד אז ב־קול רם. כפי שמציר ד"ר משה אסר מחותמי מגילת היסוד. היה גילוי של עוצות בטיעון הפוכבי התקיף שביטאו חבריה לחוקה ישר־ראלית על כל השטחים שנפלו ב־ידינו במלחמת ששת הימים. בכחי־נה זו תרומתה של התנועה לדיון הציבורי היא נכס לארץ ליטול כמנה. הקושי הוא בהתחקות אחר השפעתה לאחר מכן; עד כמה המהלכים המדי־ניים השפעו מעמדתה או הם תוצאה של נסיבות גלובאליות ו/או אזוריות, שלתנועה לא היתה כל השפעה עלי־הן.

אליעזר ליבנה, הגם שהוא מסכים כי הגורם העיקרי לאי־נסיגה ישר־אלית הוא הפגרה הערבית, כותב כי התנועה התערבה בשלבים שונים של ההתפתחויות המדיניות והשפיעה ע־ליהן. לתנועה שטה־שבגנה שורש (בעיקר ממפלגת העבודה) האהדים את רעיונותיה. עכם מקיימת התנו־עה קשר ובאמצעותם היא מבקשת להשפיע על מדיניות הממשלה. קבו־צות־לחץ אחרות דרכן פועלת התנו־עה הן התוג לשלימות הארץ במערך חוגי הצעירים במפד"ל. בין התומ־

משה שמיר

כות בה כמפלגות המרכז החופשי וה־רשימה הממלכתית.

*

התביעה להתנחלות היא סעיף בסיסי במצעה של התנועה למען ארץ ישראל השלימה. אף על פי כן היא עצמה לא נקטה יוזמה למימוש פעולות ההתנחלות. צבי שילוח מנ־מק זאת בכך שההתנחלות כרוכה ב־השקעות כספיות עצומות, שאינן ב־ידי התנועה. אליעזר ליבנה מזכיר, כי על־פי תפיסת הממשלה מתבצעת ההתנחלות רק באמצעותה, מה גם שהתנועה למען ארץ ישראל השלימה חסרה את המנגנון הארגוני שבלעדיו לא ניתן לבצע התיישבות. שילוח מציין, כי מסגרת בשם „המתנחל הצעירי" שנוסדה על־ידי התנועה גי־בשה שלושה גרעינים העתידים ל־השתלב בהאחזויות בשטחים המוחז־קים. הוא גם מזכיר, כי קריית אר־בע שוקמה למעשה ביוזמת התנועה.

איזכור קרית ארבע מעלה סוגייה חשובה לגבי הדרך בה פועלת התנו־עה. האם היא גורסת לימוש בכל האמצעים כדי לממש את מטרותיה, או שהיא דבקה בכיבוד החוק? דב־ריה מבהירים באופן חד־משמעי, כי התנועה פועלת רק בכסגרת החוק („דמוקרטיה היא מסקנה פוליטית של אהבת ישראל", אומר ליבנה).

ובכל זאת, כיצד מתיישבת פעו־לת ההתיישבות בחברון עם הצהרות אלו? שילוח אומר, כי יש מצבים שמחייבים עקיפת החוק. ליבנה מס־ביר, כי ההתיישבות היהודית בחב־רון נעשתה בתאום עם אנשי הרעיון (התנועה) בתוך הממשלה, הגם ש־לא בהסכמה הרשמית. עוזר לרעיון אותם חברי ממשלה אשר חלקו על עמדות הקשורות בפעולה זו.

התנועה מאמינה כי נסיגה היא אסון, לרבות נסיגה קטנה מסיני ת־מורת הסכם על פיזה. עד כמה תי־לחם ועד איזו קיצוניות תגיע במא־בקה נגד מהלך (היפותטי כפי ש־בראים הדברים עתה) מעין זה? רא־שיה מאמינים בהכרעת דעת הקהל. יש בהם המזכירים, כי כמשלוה נפלו ומהפכות פרצו על רקע של כאב־קים לאומיים כגון זה. אבל הם חוז־רים ומבהירים, כי יחוללו את ה־סערה רק במסגרת החוק.

חמש שנים כאן נכונה צריין לא כתחורת התשובה לשאלה מה כוחה האמיתי של התנועה למען ארץ יש־ראל השלימה לעורר כופה ציבורית.

המאבק על פינוי משכנות העוני (ח׳)

סמל שכונות העוני

דעות קדומות מול עובדות ב„התקווה" * „אנחנו משפחה אחת גדולה" אומרים צעירי המקום

מאת יהודית וינקלר

יותר בכל שכונה אחרת בתל אביב, התקוה הצליחה ליצור לעצמה דמוי של מוקד הבעייתיות. רצון צעירית להתגבר כלפי חוץ מהשתייכות השי־כונתית („אני גר באיזור יד אליהו") עומד ביחס הפוך לרגשותיהם וקשריהם העמוקים עם סביבתם. מחקר הברתי מגלה, כי המצב בתקוה אי־נו חמור יותר מזה בשכונות אחרות. בעצם הגילוי יש משום העלומה מדוע בכל זאת הפכה סמל לשכונות העוני התל אביביות?

המחקר החברתי, ראשון במינו, הוזמן על־ידי חברת „חלמיש" אצל צוות חוקרים בראשות מתכנן הערים האדריכל ציון השמשוני. במשך למע־לה מעשרים שנה פעלה עירית תל־אביב בתקוה בלי שהיו בידיה נתו־נים בדוקים על הרכב אוכלוסייתה, האיפיונים שלה ודמת החיים הריא־לית, כדודה על־פי גודל המשפחות, צפיפות הדיור וכו'.

דיור בצפיפות

כתוך 4586 משפחות בשכונה 70.8% כתגוררות בצפיפות של עד 2.9 נפ־שות לחדר (39.5% בצפיפות של עד 1.9 נפשות לחדר). בצפיפות של 3 נפשות לחדר ומעלה כתגוררות 29.1% מכלל המשפחות ובסך־הכל בקטגוריה זו נרשמו 1334 משפחות.

קבוצה זו מצביינת בעיקר את חברת חלמיש, הרואה בקריטריון הצ־פיפות מדד למידת אחריותה של החברה כלפי התושבים. מכלל הדירות בשכונה 32% הן בנות חדר אחד, — 2 חדרים 45%, — 3 חדרים 20.3%, שלושה חדרים ויותר — 1.85%. להשואה: בכפר שלם הערבי 38.5% מהדירות הן בנות חדר אחד, 2 חד־רים — 40%.

הבעלויות בתקוה מפיזות על רכת הכנסה ושאיפות התושבים: 35% מהבתים בבעלות פרטית (קניה או ירושה); 13% בנו בתים בעצמם; דירות מרוהטות בשכר חודשי מהוות 3% ואילו בלתי מרוהטות־בשכירות 10%.

התחלופה גבוהה

ל־37% מהדירות אין סידורים למים הכים, ל־0.5% אין בית שימוש, ל־19.4% בית־שימוש כשותף לכמה משפחות, או הנבצא מחוץ לדירה. רק ל־9.5% מהתושבים אין מקרר.

אוכלוסית השכונה מאופיינת על־ידי החלופה גבוהה, המעידה על הידתה מיקלט לזרם הנוהרים לתל אביב ובה במידה משמשת גם כעין תחנת מעבר כמנה עוברים בעלי היכולת והשאפתנים לאזורים אחרים בעיר: כ־20% כהושבי השכונה נכנסו אליה אחרי מלחמת ששת הימים, שליש מהתושבים הגיע אליה ב־10 השנים האחרונות, רק 27.5% גרים בה מאז מלחמת השיחרור.

יחסית לשכונות אחרות, האוכלו־סיה צעירה: 61% גילאי 0—29. 13.5% מהתושבים נזקקים לעזרה סו־ציאלית לעומת 24% בכפר שלם ו־19% בממוצע מכלל אוכלוסית יש־ראל.

תופעה בולטת בתקוה היא האחוז הגבוה של המשפחות או יחידות־מגורים ללא ראשי משפחה — מספרם מגיע ל־562, המהוים 12% מכלל האוכלוסיה השכונתית. בקטגוריה זו כלולים בודדים, משפחות שכולות, אלמנות. אחד ההסברים לכך אחוז גבוה של בני השכונה שנפלו בשי־רות צה"ל והמחתרות שקדמו לו, ב־עיקר בשורות אצ"ל. גם בשכונות תל־אביביות אחרות נתגלה מספר ניכר של משפחות שבראשן עובדות נשים.

למעלה כ־25% כהתושבים הם מ־מוצא עיראקי 15% ילידי הארץ. שליש מהתושבים לא למדו כלל, תו־פעה מדהימה שבעתיים לנוכח גילה הצעיר של האוכלוסיה. בשכונות אח־רות בתל אביב ויפו מגיע אחוז חסרי ההשכלה ל־19%, דהיינו בתקוה מ־מדי האנאלפבתיות גדולים כמעט פי שניים. רק 25% סיימו בית־ספר יסו־די, 30% למדו ביסודי באורח חלקי, 12% למדו בתיכון (אין נתונים על מספר המסיימים) ורק 0.45% הגיעו למוסדות השכלה גבוהה.

מקובל לחשוב, כי המשפחות בשכ־כונת התקוה גדולות ביהוד וכי גודלן עומד ביחס ישיר לצפיפות ה־דיור. המחקר מפריך דעות אלה: רק 14% מכלל המשפחות בשכונה הן בנות 7 נפשות ומעלה, רק 36% מכלל המשפחות הן בנות 5 נפשות ומעלה. לעומת זאת 15% מהתושבים הם בודדים (לעומת 3%—6% בשכו־נות אחרות), 20% מהמשפחות בנות 2 נפשות; 13% בנות 3 נפשות; 14% בנות 3 נפשות. גדולה הממוצע של המשפחה בשכונת התקוה הוא 3.7 נפשות!

ממצאי המחקר מעלים איפוא, כי אין לשכונת התקוה נתונים היכולים להסביר לכאורה את היותה סמל שכונות־העוני התל אביביות, אין בה לכאורה תופעות חברתיות המכ־רות יותר כאשר בשכונות אחרות. לדעתו, הגורם העיקרי למוניטין ש־יצאו לשכונה נעוץ בגודלה, בריכוז העדתי שבה ובפריצות הפיזית — בתים נמוכים, חצרות, שבילים כעין במלכה בתוך מלכה שעקב הזנחה כמושכת בצד העיריה והשלטונות יצאה מכלל שליטתם ונקבעו בה חוקי קיום, במסגרת הפיזית המיוח־דת שנוצרה. בניה בלתי חוקית, שה־סה שחורה, מעשי בריונות ולמרות כל זאת סירוב התושבים לבטור על המעצים והפוכצים למשטרה, הן כפחד התגמול הן כשום תחושת סו־לידריות ועיבות, נהפכו לקראופ.

באחרונה, בשיחה עם חברים כועד צעירי השכונה, אבר אחד מהם בגלוי. כי הוא והחברים לא יסגרו למשטרה שכנת בני שכונה המעורבים במעשים פליליים לא רק מפחד הגמול, אלא גם משום שלדבריו השכונה היא „משפחה אחת גדולה".

לצורך שיקום על־ידי פינוי, שכו־נת התקוה מצטמצמת לגבי חברה הי־לפיים ל־1334 משפחות. השאלה היא אם למען 29% מכלל המשפחות בשכונה צריך וכדאי להכריז על השכו־נה כולה כעל איזור שיקום, על־פי חוק הממלכה. אדמות השכונה והלק ניכר מהבתים שייכים לבעלים פר־טיים. העיריה לא החליטה לפי שעה כיצד ברצונה לשפר את המצב בהת־קוה — אם על־ידי פינויה ובינויה או על־ידי פינוי החלק הפרובלמטי של האוכלוסיה ושיפור מצב האחרים בצד אחר בצד, על ידי עבודות פי־תוח עקביות; יצירת מוקדי התפתחות שיביאו לשינוי פני השכונה, או שמא רוקם כבר מישהו חלומים של בנייני קופסאות, כרובעים ומלבבים בהם יאוכלסו בשטח קטן מאות משפחות, אלפי ילדים, רבבות בעיות חדשות?

ההכרעה הפוליטית

באחרונה נשאלה שאלה עקרונית שטרם ניתנה התשובה עליה — כיצד מבקשים „לפתור" את בעית השכו־נות, אכה, הכוונה „לפתור" רחוקה בלהביע את הטעון תיקון, המבהוש בשכונת התקוה, בפרש לאור הממ־צאים החדיים, מעיד כי שורש הרע הוא בהזנחה, הזנחה בשירותים עי־רוניים, הזנחה בשטח החינוך, הזנחה בקשר הכהביד שצריך להיות בין העיריה לאיזור כה גדול. הטיעון, כי התקוה בלאו הכי שייכת ל„תרות" וכי לא כדאי להשקיע שם הרבה, הוכלה כבר בעבר והזור ועלה באחר־רונה. מסקנה זו הוכחה כקצרת־רואי גם בהבחינה המפלגתית, שכן החא־רואות שאיכנו להתפסט מהתקוה לשכונות אחרות כבר גרמו ועוד ע־לולות לגרים גם נזק אלקטורלי למ־צרך בעיר כולה.

מר יהושע רביגוביץ ידוע כאיש כספים וכאדם הבקהן את התורמים והמשקיעים לבריבה. שכונת התקוה עשויה לזכות לתנופה ההפתחות ו־ממילא יבואו על פתרונן בעיותיה בתחום השירותים, כאשר יסתו אלי־ה משקיעים ותורבים, כאשר התחי־הות לאיזור לא תהיה בתחום הלש־כות לעבודה סוציאלית, המשטרה וארגוני בריים, אלא כל מחלקות ה־עיריה ובראשן התהלה יעלו את הש־כונה כאחת הרזרבות הקרקעיות הח־שובות בתל אביב, יחול פיקוח המוד על הבניה, תוך שמירה על הקצאת שטחים לפארקים, לגוזזות ציבור ובניינים. אולי כאשר העיריה לא התפשר עם קבלנים למיניהם על כס כבה הנך ויתור על מקומה חניה, על אחוזי בניה בקום לשמור על מרחק בין־הבתים, ועם זאת תבטיח דיור להגות צעירים בשכונה, אולי אז יוצר ראשית הסיכוי לשיפור פני התקוה.

ההמציאות מיאשת: בהתקוה הבניה מוקפאת. בלילות שבת אין מוספי בידור בשכונה ואין לבני הנוער מה לעשות, להיות הבטחות והדיבורים רבים, מתמה כבויתנו של השכל לבי־עובר להתייבש.

ואלה רק הדגמאות אחדות.

ההרגשה היא בשכונה, כי המרחק בין התקוה לעיריה עולה על כל הגיזן לשער, למרות שמה ומן פעל הצד ציבורי המוכר בעיריה, אך לדידי צעירי התקוה הועד מייצג את הממ־סד הפוליטי והחברתי של השכונה ולא את הבעיות הבוערות שלה.

אדריי מחכה לגיורו

סיפורו של צרפתי שנמשך לעם ישראל ולארץ ישראל

מאת מרדכי ארציאלי

סיפור ההיכר של אדריי מינה הב שמותו שארכו כ־70 ס"מ המודבק הכסה את עמודת ראשו בשעות עבודתו. פניו הצרפתיים המזהימים מעוטרים בזקן המשפם בנוסח פראנץ יוקה. השבלוטים את עיני הכחול לות. הוא איננו ביטניק ואיננו היפי. בגדיו — גם בשעות עבודתו — נקיים ומגוהצים.

שריכותיו וארוכות המזורבן בשמש שאינם גורמים לו אי־נעימויות ב־באר שבע, בה הוא מתגורר כעשה כמכער, כי לפעמים מנשים פרחחים לינקוב לו אך היא מוסתר בחוקי לבבי והמים. לילדים המקרבים ש־בשכונה הוא מסביר, כתשובה ל־שאלותיהם, מדוע הוא מגדל את בלוריתו.

מהנה נולד בבורדו שבצרפת לפני 38 שנה, אביו נולד בפרפיניאן על גבול צרפת־ספרד. האב בחר ב־ביניותו בקריירה צבאית ושירת רבות שנים בצבא הקולוניאלי הצר־פתי. בשנות שירותו במדגאסקר פגש נערה בקומית ד־גואה לאשה. בהכרו לצרפת ילדה לו האשה שני בנים ובת.

אדריי קיבל בביתו חינוך קתולי קפדן, זכן קצר בלבד. היחסים בין הוריו החלו כתערערים והוא הוע־בר לבית דודו שהוא אף קצין מ־אביו. בבית הדוד נבד למוסדות קתוליים וכל רגע פנוי בילה בקרי־את התנ"ך, הוא מעניין: „לא את הברית החדשה, אלא את התנ"ך". התעמקותו בתנ"ך הביאה אותו, לדבריו, באטיות אך בבטחון ל־אהבת דת היהודית.

הנדר

לפני כעשר שנים נדר נדר. היה זה לאחר שהיה מאורשו יותר מ־שנתיים כתוצאה ממחלה קשה. אם יקום ממיטת חליו — נדר — לא יעלה תער על ראשו ופניו, ויעלה לארץ היהודים. לפני שבע שנים החל בקיום חלקו הראשון של נדרו.

אדריי מנה

ולפני חמש שנים את חלקו השני. „עליתי לישראל בראש השנה 1967" — אומר הוא. בינואר 1967? תשו־בתו: ראש השנה אינו בינואר אלא בחודש תשרי".

את שלושת החדשים הראשונים בישראל בילה בנסיעות ברחבי הארץ כשספר התנ"ך בתיקו. הוא ביקר בכל המקומות — גם לא הקדושים — המוזכרים בספר הספרים ולבי־סוף השליך עוגן בקיבוץ העוגן. שנה וחצי עבד בקיבוץ. „כל מה שביקשו מבני עשיתי באהבה" — אומר הוא.

את הקריירה הקיבוצית שלו סיים באסון. הוטל עליו לעבוד בקומביין לאיסוף קש. למכונה חדרה חתיכת עץ והוא הציע את ידו להוציאה. הכבתה והאכזרית נטלה ממנו שלוש אצבעות והצעה קשה גם את כף ידו. הוא קיבל פיצויים ומענק של 82 ל"י לחודש מהביטוח הלאומי.

אדריי לא השלים עם נכותו. כפי שכפה על עצמו בצעירותו להתגבר על מחלתו הקשה, כן כפה על עצמו להתגבר על מומו. הוא למד לכתוב ביד שמאל ולעשות כל עבו־דה בידו הבריאה. מהקיבוץ יצא לחולון ועבר בבית־אריזה ולפני כ־שנה בא לבאר שבע.

מחכה בסבלנות

בכספי הפיצויים רכש בית ישן קטן ושיפצו — ללא עזרה — ב־שתי ידיו, הבריאה והפגועה. לאחר שעבר זמן מה כמלטש יהלומים הח־ליט לחזור למקצוע בו עסק בצרפת — השמלאות. לאחרונה עבר את הבחינות במסגרת משרד העבודה וקיבל רשיון עבודה.

הוא אינו משתכר מספיק. אולם הוא מתפתח במועט ומקווה לימים טובים יותר, כאשר יהיה יותר מוכר בעיר והזמנות לעבודה יזרמו אליו.

אדריי לא המתין עד שהרבנים יגיירוהו. את שמו הפרטי הפך ל־אדין „כדי שידעו שאני אתין ב־דעתי להיות יהודי". בינתיים תפלה תיקו אבק בבית הדין הרבני בבאר שבע. הוא מודע, כי בחנו אותו ב־תפילה היהודית, אך אי ידיעתו עב־רית הכשילה אותו.

אולם אין הוא מודאג. הוא שומר מצוות: אינו נוסע ואינו מדליק אור בשבתות, לומד להכשיר בשר ומקפיד באכילה מאכלים כשרים. הוא ביקש ללכת לבית הכנסת „אך לא הרשו לי להיכנס מפני שעוד לא עשו לי ברית־מילה". עד שיאותו הרבנים לגיירו הוא משקיע את עצמו בספר הספרים ובתלמוד ה־ירושלמי.

אל ביצות אפק

מאת עוזי פז

בעיני רבים ביצה היא שם נרדף ליתושים ולקדחת, לקרקע טובענית ולאדמה כבוצות. מכאן, שאהבת די־נה — להלום. האמנם, ברוב הביצות בארץ לא נותר אלא כבן בלבד.

אולם ביצה היא גם נוף עשיר עם שפע צמחים ובעלי־חיים, שאינם מוכרים ואינם מסוגלים להמיר ביצה בכל נוף אחר, השוכרים אבוגים לה בלבד. כיום, נוכל להיוכח באכה זו אך במקומות ספורים. אחד מהם הן ביצות אפק שבעמק עכו — אליהן פנינו.

שלוחה קי"ב מצפון לכפר על קר־ית ביאליק, נעזוב את הכביש ה־ראשי מחיפה לעכו, תפנה מזרחה — היינו ימינה. במקום בו תפרוד הד־כים יורה לנו לאפק.

בקילומטר מהפניה, במקום בו כת־עקל הכביש בקשת ימינה כדי לעקוף את התל שחסם בפנינו את הנוף, נעסה שכאלה לדרך עפר, שכיוונה הכללי הוא לצפון מזרח, ודבה נקיף את התל לכרגלותיו. לאחר כ־800 מ׳, נגיע אל שורת ברושים, למספר אקליפטוסים ולמבנה שעליו מש־תרגת בוגנביליה סגולה. כאן נחנה בצל, וראשית הכנה נעלה על התל שמאחורינו, ונצפה מכיתנו המורחית על הסביבה.

אפק — מהו?

עד־שנגיע לפסגת התצפית, מלים מספר על התל, שמו הערבי „כור־דני" (גובהו 43 מ׳ מעל לפני הים). אף כי לא נערכו בו חפירות ארכי־אולוגיות, מעידים הזרים שנמצאו בו על ישוב אשר התקיים כאן עוד באלף השלישי לפני ספירת הנוצרים, ומאז עד לתקופה הערבית.

מקובל לזהות תל זה עם אפק ה־מקראית שבנחלת שבט אשר: „אשר לא הורישו... ואת אפיק" (יהושע י"ט 30). השם אפק נזכר במקרא פעמים מספר בשני עברי הירדן. רוב החוק־רים רואים את מקור השם באפיקי המים המצויים ליד מקומות אלה.

אך יש הטוענים כי מקור השם הוא בעלה אכדיה, שפירושה גבעת ה־מבצר.

מהתל נוכל לראות מדרום לצפון את הכרמל, קרית־אתא והגבעות שפר־עם. בקרבת מקום קיבוץ אפק ומ־אחוריו שיפוליהם המערביים של רכסי הגליל התחתון, בהם נישאה ומתבלטת כיפתו העגולה של העצ־מון, צפונה יותר — רכסי הגליל המערבי. בין כל הרכסים משתרעות שטחות אדמותיו הכבדות של עמק עכו. ומתחתינו הביצה. שדות הכות־נה והסורגום שמסביבה, משבצים בכתמים את התבונה ומטשטשים את ירקותה הרעננה, המתבלטת היטב נוכח היובש והחום על התל האופ־ייני לתקופה זו של השנה. בין הירק הסבוך — בריכות מים פתוחות.

עתה נשוב אל הבית עם הבוגנ־ביליות. מכנו נפנה ימינה, לעבר סכר הבטון שליזה. מכאן שאבו בתי הזקוק של חיפה את המים הדרושים להפעלתם. נמשיך ונתקדם הלאה מז־רחה. מסתבר כי אנו צועדים על מה שהיה סוללה של בריכות הדגים ה־ראשונות בארץ עוד בשנות ה־30. אם נתבונן סביב נוכל להבחין ב־שרידי מתקנים נוספים מאותם ימים.

צמחיית הביצה משגשגת וגואה ב־ימים אלה, ומה שהיה עוד אתמול שביל כבוש וברור, הולך ונסגר בסבכי הפטל. אך אל יאוש — מקל יסייע לנו להסיר מדרכינו את ענפי הקוצניים.

הפטל אך מתחיל עתה לפרוח, אך הערדוף עושה כבר ורוד, ואילו ה־שנית פורחת בסגול. עוד מעט יצ־טרפו לפורחים גם הפרעושית בצהוב והחנק בלילך.

ובבריכות הצלולות שבשמאלנו, שפע של תנועת חיים — חרקים, דגים וציפורים. עוד מעט ואנו באזור המעיינות: מים זכים מבע־בעים ללא הרף ממכתשים קטנים ב־קרקע.

מעיינות אפק, או בשמם הערבי עין־אל־בס, הינו מעיינות הביצה, נובעים בליבו של עמק עכו והם מפיכותיו של הנעמן. עד לפני שנים לא רבות מותר היה לקרוא לנעמן בשם נהר, שכן מים רבים זרמו בו כל יכות השנה. בשעתו שפעו מעיי־נות אלה, שמספרם הגיע לכדי שלו־שים, כ־45 מיליון קוב מים בשנה.

לבניות קטנות בעין אפק

מכאן אף נוכל להבין את האגדה המנסה להסביר את השם נעמן, שפירושו בערבית „כן וכן". האגדה מספרת: „ויהי היום ויבוא הנביא מוחמד אל הנהר הסמוך לעכו, והנהר מלא עד גדותיו. וישאלנו: התתנגני לעבור? ויען הנהר בעמיך".

כיום, כתוצאה כרשת קידוחים, נצטמצמה השפיעה לכדי 10 מיליו־נים קוב בלבד, שרובם נובעים ב־חורף. בראשית שנות ה־60, אף הת־יבשו המעיינות כליל בימי הקיץ.

מי המעיינות מלוחים (כ־600—700 מ"ג מלחים לליטר), כשהרכבם ה־יחסי של המלחים מעיד כי מוצאם מהים. אך לא ברור עדיין, אם זוהי תוצאה של הצפה קדומה או חדירה נוכחית.

גבהם של מעיינות אפק כ־3.5־4 מטרים בלבד מעל לפני הים. אף כי פחות מחמישה ק"מ מפרידים ביניהם לים, זורם הנעמן סחור סחור, יותר מ־10 ק"מ עד השפכו לים. בניגוד לכל הנחלים בחוף, אין הנעמן זורם הישר מערבה, אלא פונה תחילה צפונה ועוקף את החוליות הרחבות. רק במקום בו מצטמצם רוחבה של רצועת החולות כדי 250 מ׳ הוא פורץ אל הים. מכאן, שיפועו המתון ו־זרימתו החלשה אשר יצרו לביצות הרבות שהיו באיזור. ביצות אלה, הן שהרחיקו את הישובים שקדמו לישובים העבריים, כן העמק אל מרגלות ההרים.

להלכה, לא צריך היה להיוותר שריד מהביצות. עוד בשנת 1925 נר־כש האיזור ע"י חברת הכשרת ה־ישוב ומיד הוחל בניקוז הביצות ו־ביבושן. כ־1942 שבה מחלקת הברי־אות של המנדט לנקז את הביצות. אך במציאות — אף כי ניתן לראות את שרידיהן של תעלות הניקוז — שבה הביצה והתאפרה בצמחייתה ו־חידשה את תפארתה כמקדם.

מחנת הקמח וסכריה

אם אין לנו בעלי התעמלות ואם אינגו רוצים להתבוסס בבוץ, נשוב עתה עד לסכר של בתי הזיקוק. קצת מערב לו נמשיך ונתקדם צפונה, בצילן של איזדרכות, לעבר קיר — מעין חומה. מסתבר כי קיר זה שי־מש כסכר הקשור לטחנת המים שב־מקום. ארכו הכולל של הסכר כ־600 מ׳ ונוכל להבחין בו שלושה קטעים השונים זה מזה. סכר זה שימש ברי־כה גדולה בערבו, נפרץ ככל הנראה רק עם ניקוז הביצות. אם נמשיך ונתקדם לארכו נגיע לתחילתו של הנעמן — הזורם כיום לכל ארכו, בתעלה הפורה.

שוב נשוב על עקבנו ועתה נפנה ליד המבנה אל המבנה בעברו של השכח; הוא מבנה הטחנה. מדרגות יעלוהו אל הגג השטוח. מסתבר כי הביצה משתרעת גם ממערב לנו, ולעתים קרובות אפשר לראות בה לבניות קטנות ומגלגנים כחים, ה־הרים אחר כוהם.

בקיר הטחנה־המצודה, היא טחנות כורדני, בעל לגג התצפית, נוכל להבחין לפחות בשלושה סגנונות בניה — בניה צלבנית אשר הש־תמשה לעתים באבנים רומיות (להן סיתות שולים טיפוסי); אבנים קט־נות יותר, כנראה בימיו של דהר־אל־עמר, מושלו הבדווי של הגליל בראשית המאה הי"ח; ומעליהם עב־דה מימי המאורעות 1936—1939.

מימין לגג מבדיות מדרגות, בהן נרד ונכנס לאולם צלבני. כיום הוא משמש רפת. אף כי לא נוכל להשבע אם אכן זהו המקום המדויק בו התר־חשו מאורעות בעלי חשיבות היס־טורית בימי הצלבנים, הרי כאן ה־מקום לספרם.

כורדנא הצלבנית

בשנת 1190, בימי מסע הצלב הי־שלישי, חנה כאן הדגל הצלבני, שהיה „דגל לבן עם כתמים אדומים ובראשו צלב", וכאן נקבצו של ה־הצלבנים „טורקים מכל העולם", כ־סיפורו של אחד האבירים.

בשנת 1217 נמה כאן אנדיאס מלך הונגריה את אהלו ועמו נסיכים ורוזנים, מכנהיגי מסע הצלב ה־חמישי וכאן החלט לגנות את רעיון כיבוש ירושלים ושחרור הקבר ה־קדוש. אז אף הובא לכאן, באורח פלא, ה„צלב הקדוש" אשר אבד ל־צלבנים בקרב חיטין.

כאן היה מטהו של הקיסר פרידריך השני, אשר קבל כאן בשנת 1228 משלחות מוסלמיות למשא ומתן בדבר אפשרות החזרת ביברשיו של צלאח־א־דין וירושלים, לצלבנים.

כאן נערכה בשנת 1235 בוררות בין ההוספיטאלארים, והטמפלארים, כי הראשונים שלטו על הסכרים שויסתו את קצב זרימת המים ב־נעמן, היו מציפים מדי פעם את ה־טחנות שבבעלות הורם שהשתייכו ל־אחרונים.

כי הנעמן נצלו להפעלת טחנות קמח עוד מהתקופה הרומאית, האמ־נם אם נתבונן בחזיתו המערבית של המבנה נראה מעין מרפסת גמלונה המתמשכת שבקצהו לו. מתחתיה נב־צאות ארבע קשתות המהוות כניסה אל המנהרות של תרתפי הטחינה. זוג ריחיים נוסף היה צפונה יותר, בחדר המחובר למצודה.

טחנות כורדני פעלו עד 1924/25, וידוע כי בימי מלחמת העולם ה־ראשונה הן עבדו במלוא הספקן למען הצבא הטורקי.

קיץ בלי ילדים ברחובות חיפה

מאת אריה נשר

רק מעט ילדים מתרוצצים בקיץ ברחובות חיפה. בחוצות העיר התח־תית אין סימנים לפגרה בתי הספר. זאת אחת התוצאות של הצלחת מפעל הקייטנות העירוני ששינה את אפיו וקיבל תנופה ללא הקדים מאז עבר לפני שנתיים לניהול מחלקת הספורט והנוער. אין יותר מיכסות ומגבלות. כל הנרשם לקייטנה — מתקבל.

בעבר היה לקייטנות אופי של מפ־על סוציאלי. השנה, עם הרחבתו, ה־פך למפעל של שירות עירוני המ־קיף עשרה אלפים ילדים בגיל 5—13 שבתלקם משלמים את מלוא המחיר בעד 18 ימי קייטנה. המשלם — תובע תמורה. זה היה בין הגורמים להעלאת רמתו של המפעל. מעתה מסוגלות הקייטנות העירוניות להת־חרות עם הפרטיות.

תהליך העיור הבריא את מרבית חורשות הכרמל בשנים האחרונות. או גילו אנשי מחלקת ספורט ונוער של העירייה את פארק הכרמל. מדוע לא לנצלו לקייטנות? באישור רשות הגנים הלאומיים, הכשירה עיריית חיפה ארבע גבעות בגובה של 440 מטרים הנמצאות מול האוניברסיטה נסללו שבילים, הותקנו צנורות מים, הוצבו שולחנות.

כל בוקר באים לכאן באוטובו־סים אלפי ילדים. מארגני המפעל הצליחו למנוע תקלות בגלל הצפי־פות על ידי חלוקת הילדים לקבוצות בנות עשרים ילד. על כל קבוצה מופ־קד מדריך שעבר סדרת השתלמוי־יות אינטנסיבית של ארבעים שעות. כל קבוצה פועלת בפינה אחרת. ה־מזון ניתן לכל קבוצה על שולחן מ־שלה. בזאת היתה חיפה חלוצה להג־שמת רעיונות שלא האמנו שניתן לבצעם מהר כל כך, אומר המפקח המחוזי על החינוך המשלים במשרד החינוך, מר שמואל חזון.

יתרונה של חיפה כעיר הרים וים נשמר גם בקייטנות. פעמיים בשבוע רוחצים הילדים בים. גם כאן הוכ־נס השבוע חידוש — מיתקני קבע נאים הותקנו בחוף העירוני בכפר סמיר.

אל ההר הים נוספו הברכים ה־עירוניים ומועדוני הנוער השכונתיים ואף בנייני גני הילדים. כולם מנו־צלים עתה להחזקת ילדים ונוער ב־מסגרת יפה של משחקים ועיסוקים מועילים. הארגון, הסדר והניקיון ב־רמה גבוהה. זהו מהחנות ההסעה ב־כל חלקי העיר עם שלטים ברורים ועד וכלה בסידורי ההספקה כמזון לאו דווקא מהמטבח העירוני כבנו ניזונים כל השנה. לילדי הפארק מספקים מזון ממטבחי האוניברסיטה בקרבת מקום. בכל אזורי הקייטנות לא ראי־תי זבובים או ניירות מושלכים.

לדעת המכבה של המפעל, מר שמואל ביאליק אפשר לנצל את ה־קייטנות לא רק לבידור אלא גם ל־הקניית הרגלי סדר ומשמעת, אור־חות טובה, שמירה על נקיון, זהי־רות בדרכים ועוד. המפקח המחוזי על החינוך־המשלים אומר שבדעתו לערוך בחיפה כנס אזורי של רשויות מקומיות, כדי שיוכלו ללמוד מדוגמה טובה.

מתקני מזוג
אויר משוכללים

במפעלי תעשיה,
במשרדים, באולמות,
בחנויות, בוילות ובדירות
ציוד קריר אוריגינלי
תכנון מעולה
התקנה מקצועית
מלאי ציוד וחלקי חילוף
שרות 24 שעות ביממה
תל־אביב,
טל. 623795
דרך פתח־תקוה 14,
טל. 611866

THE FIRST NAME IN
Carrier
AIR CONDITIONING

אוירם בע"מ

כל־בו שלום

תערוכת
תחביב
מסחרית

לכל המעוניינים
במוצגים מקוריים לביתם!
התערוכה תתקיים בין 23.7—4.8
בקומת הכניסה של הכל־בו.

כל המוצגים לקניה במקום!

هكذا من الأصل

مكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד׳ רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשלה / יום ו׳: 90 אגורות לשלה

סרן צעיר
משוחרר מצה״ל
בעל כושר ארגון
ומחודי
מעונין בהצעות עבודה
ת.ד. 50 עבור מס׳ 1
קרית ביאליק
טל. 04-714320.

נהג אחראי
עם רכב
מעוניין להשתלב
במפעל להובלה.
הסעת פועלים וכו׳
ת.ד. 67 גדרה.

ELLIM LTD.
HOLON - ISRAEL
P.O.B. 1201
TEL: 853102-3-4

אלנים בע״מ
חולון
ת.ד. 1201
טל: 853102-3-4 (03)

דרוש מסגר מיכני

בוגר בי״ס מקצועי 4-שנתי לעבודה מעניינת במחקר ופתוח — הנ־604

מוסד ממלכתי

מחפש

לעבודה בנושאים בטחוניים

מהנדס אלקטרוניקה בכיר

לנהול צוות גדול ודינאמי של מהנדסים וטכנאים.

נושאי העבודה כוללים תכנון ופיתוח של מערכות ומכשירים בשטח הקומוניקציה.

כישורים נדרשים:

* מהנדס בעל ידע מעמיק במעגלי RF, מערכות שמע, מערכות ספרתיות ונתוח אותות.
* בעל כושר ארגוני עם נסיון בהפעלת צוותות.

תנאי שכר טובים מאד. העבודה בת״א.

- המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 39295 ת״א בצרוף פרטיהם האישיים ונסיונם בעבודה.

סודיות מובטחת

טכנאי אלקטרוניקה

באם הנך בעל ידע ונסיון באחד התחומים הבאים:

1. תכנון ובנית מגברי שמע, ספקי כח, מעגלי מיתוג.
2. מעגלי RF, תחזוקת והתקנת מכשירי קשר, מערכי אנטנות.
3. תכנון ובניית מעגלים ספרתיים.
4. ~~תכנון, בניה וזיווד מערכות אלקטרוניות.~~

ומעונין בעבודה דינאמית הדורשת חשיבה עצמאית

פנה מיד לת.ד. 33232 ת״א (עבור טכנאי) בצירוף פרטי השכלה ונסיון בתחומי העבודה לשם קביעת ראיון.

יתקבלו בוגרי בתי ספר מקצועיים מוכרים. העבודה בת״א. נושאי העבודה בתחום הבטחוני.

סודיות מובטחת

מדריך לריתוך ומסגרות כללית!!!

אם אתה

* בוגר בי״ס מקצועי (רצוי במגמה הנ״ל).
* בעל נסיון בעבודה מעשית במקצוע המבוקש.
* בעל זיקה להדרכת נוער ומוכן להתמחות בשטח זה.

בוא לעסוק אצלנו!

בהדרכה מעשית בריתוך.
בהדרכה מעשית במסגרות כללית/אחזקה מבנית כולל ביצוע עבודות עם התלמידים.

אנו מבטיחים לך:

שכר בהתאם לכישוריך האישיים.
עזרה בדיור.

סודיות מובטחת

בפרטים: לפנות למדור קבלת עובדים
ת.ד. 9001 — באר־שבע

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני־נגב

לעבודות פתוח ובניה במערכות אלקטרוניות מתוחכמות

דרושים:

1. מהנדסי אלקטרוניקה.
2. טכנאי אלקטרוניקה.
3. מהנדסי מכונות
לתכנון ציוד אלקטרוני למערכות הנ״ל.
4. טכנאי מכונות
לתכנון ציוד אלקטרוני למערכות הנ״ל

- לפנות לת. ד. 9757, חיפה (עבור מס׳ 11): בלווית קורות חיים, השכלה ונסיון מקצועי, וכן מס׳ טלפון להתקשרות.

למפעל גדול בדרום

דרושים

*** מהנדס חשמל**

בעל נסיון של שנתיים לפחות בעבודות תכנון והקמה

**** מהנדסי בנין**

בעלי נסיון בפקוח על עבודות קבלניות בהיקף נרחב.

למועמדים שיבחרו תינתן עזרה רצינית בדיור ומשכורת בהתאם לכישורים.

על המועמדים לפנות להי״ר 387 באר־שבע לשם הזמנה לראיון אישי.
סודיות מובטחת!

עבודה מעניינת

לגברים

לך אנו מציעים

* קדום, ענין ואתגר בעבודה.
* עבודה קבועה בכל חלקי הארץ והשטחים המוחזקים
* תנאי עבודה ושכר טובים.
* למוד השפה הערבית משך חצי שנה בתנאי פנימיה עם שכר.

אם הנך עונה לדרישות הבאות:

* משוחרר צה״ל בעל כושר בריאות תקין.
* בעל תעודת בגרות לפחות או בוגר 12 שנות לימוד בקבוץ.

מעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 17021 למס׳ 1 ת״א בצרוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.

סודיות מובטחת

דרושים מועמדים לעבודה קבועה

באם רצונך בעבודה קבועה פנה אלינו.

משכורתך תהא: —

	עם הכניסה לעבודה	לאחר 6 חודשים
רווק	681.— ל״י	885.— ל״י
נשוי + 1	720.— ל״י	924.— ל״י

עובדים בשטחים יקבלו תוספת של —.100 ל״י. לעובדים בעלי נתונים מתאימים יתאפשר קידום בסולם הדרגות.

- **תזכה להטבות הבאות: —**

1. נסיעות ללא תשלום בתחבורה הציבורית.
2. הנחות ניכרות בתשלום מס ביטוח בריאות (קופ״ח), מס עירוני ורכישת כרטיסים למופעי בידור.
3. זכות קניה בחנויות שק״ם.
4. השתתפות בשכר לימוד תיכון וגבוה של ילדיך.
5. ביגוד חינם וארוחות במחירים מוזלים.
6. הטבות רבות נוספות עליהן תיוודע בעת פנייתך אלינו.

א ם: —
גילך אינו עולה על 39;
בריאותך תקינה;
השכלתך יסודית לפחות;
סיימת שירות סדיר בצה״ל.

פנה לעבודה בשרות בתי הסוהר ותבטיח לעצמך את השכר וההטבות האמורות לעיל.

- פנה נא עם תעודת זהות ופנקס מלואים אל:

1. בתל־אביב — לשכת הגיוס, הקריה רח׳ ח׳ מס׳ 8, בכל ימות השבוע בשעות המשרד הרגילות ובימים שני ורביעי גם בשעות 4.00 עד 7.00 בערב.
2. בבאר־שבע — בלשכת התעסוקה (מול קולנוע „קרן״) בימים שני ורביעי בשעות המשרד הרגילות.
3. בירושלים — בבית אגרון, רח׳ הלל 37, קומה ד׳, בכל ימות השבוע בשעות המשרד הרגילות.

איך תוכל לבסס את עתידך המקצועי והכלכלי?

כשתבוא לעבוד במכרה התת קרקעי בתמנע ייפתחו בפניך אפשרויות חדשות לבסוס מעמדך

1. לימוד מקצוע 2. מסלול קידום
3. פתרון בעיית הדיור 4. אפשרויות לחסוך כסף 5. תנאים סוציאליים
6. פעילות חברתית 7. הטבות שונות

בפרטים פנה אישית למר יצחק בניסטי, במזכירות משרדי החברה בת״א — הקריה, רח׳ ט׳ מס׳ 2 (מול קול ישראל), טלפון — 255451, ביום ד׳ בין השעות 9.00—11.00 בבוקר 14.00—16.00 אחה״צ, או למחי כח אדם בתמנע, בין השעות 06.00—07.30, וכן ליועצי התעסוקה ברחבי הארץ. הבא אתך פנקס מילואים, תעודת שחרור ותעודת זהות.

בוא לתמנע

לעתיד טוב יותר, לך ומשפחתך

לפנת הפרסום הממשלתית

דרושות

עובדות אוברלוק וזיגר

בתנאי שכר גבוה

לפנות: משי סלע בע״מ
רח׳ שלמה 44 תל־אביב

דרושה שרטטת בנין

בעלת נסיון של שלש שנים

לפנות לטרומאסבסט ת.ד. 38 עכו

למוסד ציבורי

דרושים דוברי רוסית

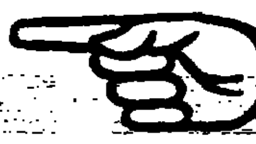

(גברים)

* אקדמאים, סטודנטים, העומדים לסיים את לימודיהם או בעלי השכלה תיכונית מלאה, המעורים היטב בחיי הארץ.
* עד גיל 50.
* לעבודה במשרה מלאה בערים ת״א, חיפה ובאר־שבע.

המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17021 מס׳ 3 ת״א בצירוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים.

סודיות מובטחת.

עדד
תעשיות
בימיות
בע״מ

קורס מפעילים למתקני היצור

יפתח בקרוב

אם אתה

— בעל השכלה של 10—11 שנות לימוד לפחות
— בעל כושר בריאות תקין
— לאחר שרות צבאי

פנה אלינו עוד היום ותוזמן לראיון

במשך הקורס הנמשך כחודש וחצי תקבל משכורת
בגמר הקורס מובטחת לך עבודה רבת ענין
הקדום בהתאם לנתונים האישיים

תנתן עזרה לדיור בערד

- כתובת לפניות: ערד תעשיות כימיות בע״מ, מחלקת כח־אדם
מישור רותם, ד.נ. ערבה, טלפון 057—91121

בנה עתידך בערד

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 238401
המחיר: יום חול: 75 אגורות למלה / יום ו': 90 אגורות למלה

מודיעין אזרחי בע"מ
אגף הבטחון והאבטחה

דרושים בירושלים

1. שוערים השולטים בעברית (קריאה, כתיבה, דיבור)
2. שוערים דוברי אנגלית
3. שומרים

התפקידים מתאימים גם לפנסיונרים
המעוניינים יפנו אל משרדי החברה בירושלים רח' בן־יהודה 12, קומה ג' בין השעות 08.00—16.00.

דרוש
בעל מרץ ויוזמה

הרוצה בהתקדמות
בניהול חשבונות
הזדמנות לרכוש נסיון בתמחיר, שיטות ניהול והפעלת מחשב
במסגרת התמחות לעצמאות נסיון ויכולת אדמיניסטרטיבית של המועמד
לקביעת ראיון 04—924203

דרוש עובד בכיר

איש דינמי

לתאום בין המפעל בעכו לבין קבלני המשנה, הבקיא גם בפיקוח על ביצוע העבודה באתר הבניה, היכולת בעריכת והגשת חשבונות. נסיון 5 שנים לפחות, בעל רשיון נהיגה ואחרי שרות צבאי

לפנות בכתב בלבד
tromasbest
ת.ד. 38 עכו

למפעל תעשייתי גדול באשדוד

דרוש
פקיד מנגנון

רצוי עם נסיון של לפחות 3 שנים
מועמדים יפנו הצעותיהם אל ת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 273

דרוש
רוקח צעיר

לתפקיד אחראי על ביקורת איכות של מוצרים פרמצבטיים
העבודה משולבת עם מחקר ופתוח של מוצרים חדשים.

על המועמדים לפנות לת.ד. 33274 תל־אביב
סודיות — מובטחת!!!

לחברת בנין ארצית
דרושים

מהנדסי בצוע מנוסים

נסיון מעשי של 3 שנים
בתיאום ופקוח על פרויקטים

* *

מנהלי עבודה מנוסים

בעבודות שלד וגמר

בדבר פרטים נא לפנות בציון נסיון מקצועי ותנאי שכר מבוקשים לת. ד. 2770 תל-אביב

סודיות מובטחת

דרוש נער שליח אחראי

(לא תלמיד)
לעבודה קבועה עם אופניים
לפנות: עתון „הארץ" מח' מודעות רח' מזא"ה 56 תל־אביב, לגברת מרים, בשעות 9.00 עד 12.00

למח' יצוא יבוא
דרושה מיד

פקידה מתחילה

לעבודות משרדיות — כולל הדפסה באנגלית

נא לפנות בכתב „גוטקס" מדלס בע"מ ת. ד. 9233 ת"א או אישית במשרדנו רחוב אנילביץ 62 ת"א (מול הסינרמה)

דור כימיקלים בע"מ

מפעל המתנול

דרושים
מפעילים
למתקני הייצור

רצוי בעלי השכלה של 10 שנים. משוחררי צה"ל. עם נטיה טכנית מעשית.
נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ופרוט הנסיון הקודם לת.ד. 10036 חיפה.
— סודיות מובטחת —

FIAT

למוסך האזורי „פיאט" ירושלים
דרך בית־לחם 142
טל. 61046, 61083

דרוש
מחסנאי טכני

בעל בישורים
ונסיון בחלקי חילוף

דרושים
עובדי נקיון, חצרנות ומחסן

לעבודה במחסני ניר ודפוס
נא לפנות בכתב בציון פרטים ומשכורת מבוקשת לת. ד. 21016 עבור „משק" ת"א

בנק במרכז תל־אביב

מחפש לעבודה רצופה

מנהל(ת) חשבונות

רצוי נסיון של שנתיים שלוש
הצעות מפורטות בכתב יד בציון השכלה, נסיון וגיל לת.ד. 29569 תל־אביב.

למפעלי ניר חדרה
דרושים
* הנדסאי חשמל
* שרטט חשמל
בעלי נסיון במערכות תעשייתיות
בפרטים נא לפנות למנהל המנגנון ת.ד. 142 חדרה.

הוועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני-נגב

דרושים
טכנאי כימיה

* בוגרי בית ספר לטכנאים במגמה כימית.
* תנאי שכר טובים ועזרה בדיור יינתנו למועמדים המתאימים.

* * *

על המועמדים לפנות למדור קבלת עובדים, ת"ד 9001 באר־שבע לקביעת ראיון.

דרוש
מהנדס תעשיה ונהול

לעבודה מענינת במוסד גדול
רצוי בעל נסיון של שלוש־ארבע שנים
על המועמדים לכתוב עם פרטים לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס' 141

מפעל המים בכפר־סבא

מכרז בדבר משרה פנויה של מהנדס מים
מפעל המים כפר־סבא מכריז בזה על משרה פנויה של מהנדס מים.
הכישורים הדרושים:
1. בוגר פקולטה להנדסת מים, או להנדסה אזרחית, או למכונאות או למכניקה של מוסד להשכלה גבוהה.
2. בעל יכולת של פיתוח והפעלת מערכות של אספקת מים.
3. בעל ידע בתכנון קוי אספקת מים — אינסטלציה ביתית ומערכות השקיה.
4. בעל נסיון בניהול משרד הנדסי ו/או ארגון עבודה הנדסית.
5. בעל כושר של ניהול מו"מ עם מוסדות ויחידים.
6. בעל כושר של הבעה בעל־פה ובכתב.
7. שליטה בשפה העברית וידיעת שפה זרה (אנגלית או צרפתית).

מועמדים מתאימים מתבקשים להגיש את מועמדותם בכתב למפעל המים כפר־סבא, רח' ויצמן 135 בצירוף העתקי תעודות, אישורים והמלצות עד יום 3.8.72 שעה 12.00.
זאב גלר, יו"ר מפעל המים כפר־סבא

אם ברצונך להרוויח 3000 ל"י בחודש ויותר

יש לך מקום אצלנו!

חברה ארצית גדולה למכשירי חשמל ביתיים מחפשת סוכנים לאזור הצפון. עליך להיות בעל רכב פרטי, יוזמה, מרץ ונסיון בענף מכשירי החשמל. עדיפות לתושבי חיפה והסביבה.
לפנות עם פירוט נסיון ותולדות חיים לת.ד. 36161 ת"א.
סודיות מובטחת

לשרותי הנדסה בישראל בע"מ
דרושה
למשרדי החברה בתל-אביב

פקידה-מזכירה

הכישורים הדרושים:
א. נסיון של 2—3 שנים בעבודות משרדיות.
ב. ידיעת הדפסה עברית.
ג. ידיעת הדפסה אנגלית.

המעוניינות תפנינה בכתב ובפרוט נסיון המקצועי הקודם לת.ד. 33390 ת"א.

דרושים מדריכים חינוכיים

לילדים בגיל בית ספר יסודי
אפשרי זוג נשוי עם דיור במקום
וכן: מורים לשעורי עזר ומבחנות —
למוסד בית־הילד מירת שלום (על־יד גן יבנה).
אפשר לפנות במקום או ת. ד. 25 גן־יבנה.

למפעל מתכת לעבוד שבבי
עם ציוד חדיש

דרושים:
מסגר מכני, חרט או כרסם
בוגר ביה"ס מקצועי בעל נסיון של 5 שנים להשתלב ולהשתלם בהפעלת מחלקת ייצור בעתיד שבבי והבנת ידע באוטומטיקה.
לפנות: „ישראמט" בע"מ לבנון 2, ת"א.

לחברת איזנברג

(המחלקה הבינלאומית)

דרושה:
מפעילת טלקס מנוסה
באנגלית

נא לכתוב לת. ד. 2084 תל־אביב, מחלקת המנגנון ולציין מספר טלפון.
סודיות מובטחת.

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרוש

מנהל מחסנים

הכישורים הדרושים:
— קצין אפסנאי לשעבר, רצוי במחסני חרום.
— נסיון רב בטיפול באפסניה צבאית ואזרחית, רישומות ואחזקה.
— כושר ניהול צוות עובדים.

התפקיד כרוך בעבודה מעבר לשעות המקובלות.
למועמד המתאים תנאים טובים
לפנות לת. ד. 33190, תל־אביב.

לחברת
השמירה
דרושים

נהגי אוטובוס

לעבודה בטבריה ובסביבה.
ולפנות אישית
לסניפנו בטבריה
בנין רסקו,
בין השעות: 08.00—18.00

סניפים בכל רחבי הארץ.

שמירה · אבטחה · חקירות
מערכות אזעקה

למוסד מדעי באזור חיפה

דרושים

* מהנדס מכונות

— תכנון מערכות מכני־אופטיות
רקע מוקדם רצוי בתכנון מכני של מערכות אופטיות
נסיון נדרש 3—4 שנים.

* טכנאי פיסיקה

— פעילות שוטפת בהפעלה מערכות אופטיות.
רקע והבנה כללית באופטיקה גיאומטרית, נסיון בעבודה במעבדה לאופטיקה.
נסיון נדרש 2—3 שנים.

● המעוניינים יפנו לת.ד. 9757 חיפה (עבור 7) ויציינו קורות חיים, השכלה ורקע מקצועי.
נא לצרף מס. טלפון לצורך התקשרות.

לפרויקט בניה
בהנדסה אזרחית
באזור אשדוד
דרושים
לעבודה מיידית:

* מהנדס אזרחי

עם נסיון בניהול, ביצוע ופיקוח על פרויקטים בהיקף גדול. לעבודה לפי חוזה מוגדר לתקופה של שנה וחצי בערך.

* טכנאי בנין

עם נסיון בפיקוח על עבודות בנין מגורים, הרכבת חלקי טרומיים, מדידות ודרישות כמויות.

● הצעות בצרוף פרטים על השכלה ונסיון, ובציון דרישות שכר. יש לשלוח בהקדם לת. ד. 7184 תל־אביב עבור „פרויקט בניה".
סודיות מובטחת

לחברה גדולה באזור ת"א
דרוש לתפקיד אחראי

מחסנאי ו/או מוכר

בעל ידע ונסיון ממושך בענף חלקי חילוף ואביזרים לרכב בכלל ורכב כבד בפרט.
תנאים טובים לאדם המתאים.
סודיות מובטחת.
לפנות בכתב לת.ד. 1736 ת"א, עבור מס. 45

דרושה
כתבנית מנוסה

בעברית
עם ידיעה באנגלית
שעות העבודה
מ־8.00 עד 4.00 אחה"צ
לפנות בכתב לת.ד. 10 תל־אביב „המזכירה".

למשרד עמילות מכס באילת

דרוש
פקיד רשוי

עם נסיון. תנאים טובים
הצעות נא לשלוח לת.ד. 698 חיפה.

ארטן

מפעלים לצביעת טקסטיל בע"מ
אזור התעשיה יבנה

למפעלינו דרושים:
1. מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת ובעל/ת נסיון בעבודה
2. מנהל משמרת
בעל נסיון בעבודה במצבעת בדי צמר וסריגים

מועמדים מתבקשים לפנות לפי הכתובת הנ"ל, או טלפונית 055—95251 לקביעת מועד לראיון
— סודיות מובטחת —

למוסד חינוכי
על תיכוני בירושלים
דרושה:

אם בית לפנימיה

מועמדת בעלת נסיון בעבודה חינוכית עם נוער תוכל להגיש בקשתה בכתב בציון תולדות חיים ונסיון בעבודה.
העובדת תידרש לגור במקום.
הבקשה יש להפנות לת. ד. 3578 ירושלים.

מתכננת ג'קרדים לסריגים

עם התמחות ונסיון במכונות עגולות באנגליה.
מעוניינת בהצעת עבודה בהתאם
לפנות לת. ד. 2421 ת"א.

לחברה פרטית בגבעתיים

דרושה מזכירה

למחלקת מכירות
עבודה מענינת, קידום מהיר

כישורים: יוזמה
שליטה מלאה בשפה העברית
כתיבה במכונה עברית
ידיעות בשפה האנגלית
נסיון בעבודה משרדית
שעות העבודה 08.00—16.00

נא לפנות בכתב עם ציון קורות חיים ופירוט נסיון עבודה, קודם לת.ד. 165, גבעתיים.

למוסדות ילדים ברמתיים ובתל-אביב

דרושים:

◀ מדריכים חינוכיים
◀ מדריכות־בית
◀ פועלות
◀ אם־בית

נא לפנות לצה"א, ככר מלכי ישראל, קומה ב' חדר 213, טל. 243311 קו 705 או 700.

דרוש
אגרונום

עם נסיון בהגנת הצומח
במיוחד בהדרים

לפנות בכתב לת.ד. 10, תל־אביב „הקלאות"

למשרד בטוח מבוסס
דרושים

פקידה

עם נסיון בעבודות משרד והדפסה, ידע בהנהלה

פקידה מתחילה

לפנות למשרד אברן, יהודה המכבי 51 ת"א
טלפון 250902

לארגון ציבורי ארצי

דרוש
מהנדס בנין

בעל נסיון רב
בביצוע בנינים ציבוריים להיאום, השגחה ופיקוח בכל חלקי הארץ
לקביעת ראיון נא להתקשר טלפון 257321
— מחלקת בנינים.

לחברת ייבוא להספקה מכנית

דרוש
עוזר למנהל מחלקת הייבוא

הכישורים הדרושים:
עברית ואנגלית על בוריה,
רצוי ידיעה בהספקה מכנית — כללית.

תנאים טובים לאדם המתאים עם אפשרות להתקדמות.
נא לפנות בכתב־יד עם תולדות קורות חיים לת. ד. 2945 תל אביב לידי מחלקת היבוא.
סודיות מובטחת

מגדל בנין
חברה לבטוח בע"מ
ירושלים

מודיעה על פתיחת

קורס
ליועצי בטוח חיים

מועמדים המעונינים להצטרף אל צוות היועצים של מגדל—בנין
והמסוגלים לעמוד באתגר של עבודה עצמאית קשה ויסודית המאפשרת קידום אישי רב

יפנו בכתב אל:
מגדל—בנין, ת. ד. 659 ירושלים
או לטלפון 232471 ירושלים

עדיפות תנתן לבעלי השכלה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

דרוש
מוסמך בכלכלה (בכיר)
לביצוע מחקרים ענפיים וסקרים כלל-משקיים

הדרגה תקבע בהתאם לכישוריו של המועמד לפי דירוג מוסמכי מדעים שונים.

מועמדים בעלי נסיון יפנו עם פירוט תולדות חיים ונסיון לת.ד. 33־230 תל־אביב, עבור מס. 48.

— סודיות מובטחת —

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION

אלביט מחשבים בע"מ
דרוש
מהנדס מכניקה/זיוד
בעל נסיון של 3—2 שנים בשטח אלקטרוניקה, ציוד אזרחי או צבאי.

העבודה המוצעת היא בשטח מחשבים ומערכות מחשבים מתקדמות, היא רבת ענין ומאפשרת עבודה עצמאית לאדם מוכשר.

תנאי שכר טובים ומכבדים בהתאם לכישורי המועמד.

נא לפנות בציון קורות חיים מפורטים לת.ד. 5390 חיפה, למחלקת כח אדם.

לקבלן בנין
דרוש
קבלן לבנית שלד
של 155 חדר בתל-אביב

נא לפנות לרח' בבלי 12 בשעות אחה"צ.

לכפר הנוער הציוני ניצנים
ד. נ. אבטח טלפון 2180—051
דרושים
מדיכים חינוכיים חברתיים
מועמדים בעלי נתונים מתאימים יפנו בכתב לקבלת פרטים לפי הכתובת הנ"ל.

דרושות
דיילות יופי
בתל-אביב ובירושלים
לחברה המשווקת מוצר קוסמטי בעל מוניטין עולמי

שעות העבודה 11 לפנה"צ — 7 בערב

נא לפנות אל:
"בניר", חברה לשיווק בע"מ
ת. ד. 4748 ת"א או טלפון 58171(03)

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מודיעה על המשרות הבאות הפנויות:
בפקולטה לארכיטקטורה
כתבנית דו-לשונית
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; שליטה מלאה בהדפסה בשפות עברית ואנגלית; נסיון קודם של שנתיים לפחות בעבודה משרדית בגוונות.
מס' המשרה: א. ב/158.

במזכירות לימודי הסמכה
עוזר בכיר למזכיר לימודי הסמכה
הכשירויות הדרושות: השכלה אקדמית מושלמת, רצויה התמחות במינהל חינוכי; ידע והתמצאות בעיבוד נתונים מינהלי; שליטה מלאה בעברית וידיעה טובה באנגלית; כושר ונסיון של 5 שנים בתפקידים ניהוליים.
מס' המשרה. לה.ב/160.

באגף לארגון ותכנון
כלכלן/סטטיסטיקאי
תאור התפקיד: סיוע בעריכת סקרים בנושאים הקשורים בהשכלה גבוהה.
הכשירויות הדרושות: השכלה אקדמית בכלכלה ו/או סטטיסטיקה, התמצאות בשיטות כמותיות ועריכת דו"חות, שליטה מלאה בשפה העברית וידיעה טובה באנגלית; רצוי נסיון קודם בעבודה עם מחשב.
מס' המשרה: את.ב/164.

באגף קשרי ציבור
כתבנית דו-לשונית
הכשירויות הדרושות. השכלה תיכונית; שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית כולל הדפסה; כושר לקיים מגע נאות עם קהל, נסיון קודם בעבודות משרדיות.
מס' המשרה: קצ.ב/169.

✶

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בציון קורות חיים ונסיון קודם עד 28.7.72 בציון מס' המשרה.

דרוש
גזרן/ית מעולה
עבור קונפקציה עילית לגברות

להתקשר בשבת טל. 742802

דרוש מנהל חנות נעלים
לאזור תל-אביב

מועמדים בעלי נסיון בענף מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים
לת. ד. 57 קרית מוצקין

למפעל תעשייתי בתל־אביב
דרושה
פקידת חשבונות
לפנות: נאוה, בית־אלפא 14, טלפון 35351 תל־אביב.

חשבונאי - יועץ מס
בעל משרד ותיק ומבוסס
מעונין בשותף
(באה גם בחשבון מסירת המשרד)

לפנות בציון פרטים: ת.ד. 2048 ת"א עבור י. מ.

לדפי־זהב דרושה
במשרד הראשי בת"א
טלפוניסטית מעולה
בעלת נסיון בעבודה ובקבלת קהל ידיעת שפות, הופעה נאה, בגיל 25—35

שבוע עבודה של 5 ימים
בשעה 8.00—17.00

השכר בהתאם לכישורים
נא להתקשר טלפונית למספר 257111 לקביעת ראיון

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
ממונה על קידום פרויקטים
התפקיד
טפול בקידום פרויקטים (מחקרים).
הכשירויות הדרושות:
רצוי מהנדס או כלכלן, בעל נסיון של כ־10 שנים.
כושר לניהול משא ומתן בדרג גבוה.
דרושה ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
ידיעת שפות נוספות רצויה.
מכרז מס' 80/72.

במרכז לבטיחות בדרכים
מהנדס
לעבודה בשטח התחבורה
בעל תואר ראשון או שני.
קיימת אפשרות השתלמות לתואר גבוה.
מכרז מס' 63/72א'.

במרכז לחקר אוירונוטי
חשמלאי
הכשירויות הדרושות:
בעל רשיון ממשלתי מסוג „חשמלאי מוסמך" לבצוע עבודות חשמל.
מכרז מס' 62/72א'.

במחלקה להנדסת חומרים
1. **אסיסטנט מחקר**
(שתי משרות)
לחקר בשטח החמרים המורכבים (מכניקה) והמעוניינים להשתלם לקראת תואר גבוה. המועמדים חייבים להיות בעלי תואר B.Sc. או M.Sc.
מכרז מס' 82/72.

2. **מהנדס או מטלורג**
לעבודה במחקר על התמצקות מתכות.
הכשירויות הדרושות:
בעל תואר ראשון במטלורגיה או הנדסת חומרים.
עדיפות תנתן לבעל נסיון בעבודת מחקר.
מכרז מס' 83/72.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה והנסיון המעשי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, בית הסנט, קרית הטכניון חיפה עד יום ו' 28 ביולי 1972 בציון מס' המכרז המתאים.

לחברה צבורית ארצית
דרושים
מתכנתים למחשב
י.ב.מ. 360/40
הכשורים הדרושים:
1. נסיון של שלוש שנים ומעלה
2. שליטה מלאה בשפות ASSEMBLER ו־ COBOL

נא לפנות בכתב לת.ד. 33091 ת"א עבור „מתכנתים" ולפרט קורות חיים ונסיון בעבודה.

דרושה
מזכירת מערכת
מדע
עתון מדעי לכל

עבודה עצמאית ואחראית הכרוכה בריכוז החומר במערכת, ובקיום קשר עם מחברים, עם קוראים ועם קהל, ובניהול התכתבות בעברית ובאנגלית.

על המועמדת להיות בוגרת תיכון לפחות, בעלת שליטה טובה בעברית ובאנגלית וידיעת הדפסה בשתי השפות. רצוי נסיון בעבודות מזכירות.

שעות העבודה: 8—15.

המעוניינות מתבקשות לפנות בכתב, בצירוף תולדות החיים אל: מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה, רח' המלך גורג' 33, ת. ד. 801, ירושלים 91000.

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים/ות
מכרז מס' 65/72
1. **רכז חינוך גופני — ספורט חובה —** ביחידה לספורט גופני.
תיאור התפקיד: הכנה ופיקוח על מעורי החינוך הגופני באוניברסיטת תל־אביב. במסגרת עבודתו יעסק הרכז גם בהוראה מעשית בהיקף של שמונה שעות שבועיות.
הדרגה: דירוג המורים הצל יסודיים.
תנאי העסקה: היקף משרה של עובד מנהלי (התעסוקה מתפצלת בשעות הבוקר, הצהריים והערב).
הכישורים הדרושים: תואר אקדמי השכלה בחינוך גופני.
2. **לבורנט/ית היסטולוג/ית — המדור** לרפואת שיניים; הפקולטה ללימודי המשך ברפואה.
דרוש/ה בוגר/ת בי"ס ללבורנטים ונסיון של חצי שנה.
3. **פקיד/ה טכני/ת —** לפקולטה להנדסה. דרוש ידע טכני, ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת השפה האנגלית.
4. **כתבנית עברית מעולה —** נסיון של שנתיים לפחות.

על המעונינים/ות לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון בעבודה, ובציון שם המכרז או המודעה למדור כח־אדם, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד יום 28.7.72.

אוניברסיטת הנגב
באר-שבע

מכרז מס. 72/11

לשנת הלימודים תשל"ג דרושים במחלקה להנדסת מכונות:
1. מרצים מנוסים לגאומטריה תיאורית ולשרטוט מכונות.
2. מדריכים ואסיסטנטים לגאומטריה תיאורית ולשרטוט מכונות.
הכישורים הדרושים:
א. בעלי תואר ראשון, לפחות, בהנדסת מכונות או הנדסת ייצור.
ב. נסיון מעשי בהדרכה.
3. שרטטי מכונות בע"מ
נסיון במשרות מלאות חלקיות. רצויה ידיעת אנגלית או גרמנית או רוסית.
למועמדים מחוץ לבאר שבע תנתן עזרה בדיור.

בקשות בצרוף תעודות, ציונים וקורות חיים, יש לשלוח למזכירות המחלקה להנדסת מכונות, אוניברסיטת הנגב — ת. ד. 2053 — באר שבע.

אוניברסיטת הנגב מודיעה על משרות פנויות של: —
במחלקה להנדסה כימית
1. **חרט**
הכישורים הדרושים:
1. בוגר בי"ס מקצועי.
2. נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה חרטות.
הדרגה המוצעת: בהתאם לכישורי המועמד.

במחלקה לארגון ושטות
2. **טכנאי ארגון ושטות.**
תאור התפקיד: 1. חקר ונתוח תקני כח אדם
2. עריכת סקרים בנושאי שטות ותהליכי עבודה מינהליים.
3. הכנת נהלי משרד, הכנון טפסים, נהלי תיוק וכו'.
הכישורים הדרושים: טכנאי או הנדסאי בעלי נסיון בנושאי ארגון ושטות.
הדרגה המוצעת: בהתאם לכישורי המועמד.

כל המשרות הנן מלאות.
למועמדים מחוץ לבאר שבע תנתן עזרה בדיור.

פניות בכתב בצרוף תולדות חיים והעתקות יש לשלוח עד 28.7.72 אל: מחלקת המנגנון — אוניברסיטת הנגב — ת. ד. 2053 באר שבע.

נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת.

דניש אינטריורס ירושלים
דרוש/ה
מוכר/דקורטור
גבר או אשה אינטליגנטים בעלי זיקה לתכנון, גישה לצבעים והוש לצורות המעוצבים להשתלב כיועצי מכירות.
סיכויים מצוינים, משכורת גבוהה למועמדים רציניים.
המעוניינים בעבודה מעניינת מתבקשים להתקשר לקביעת ראיון לטל. 224395 ירושלים.

סריגי צפת בע"מ
מעונינים להעסיק
מתפרה
למוצרי סריגה בכמויות גדולות

נא לפנות למשרד בתל־אביב רח' כפר (רבינוביץ) מס' 10 טלפון 52044; 57297

אוניברסיטת בר-אילן
מודיעה על משרה פנויה
של **מזכירה בכירה**
מכרז מס' 25/72
הדרישות:
שליטה מלאה בעברית ובאנגלית
הדפסה טובה באנגלית.
נסיון בעבודת מזכירות.
הדרגה תקבע בהתאם לכישורים

נא לפנות בכתב בציון מס' המכרז אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן.

חברה קבלנית גדולה לבנין
מחפשת לפרויקט גדול במרכז הארץ

- מכונאים לציוד בנין
- מכונאים למנועי דיזל
- מסגרים
- רתכים
- נגר ראשי
- עוזר למכונאי ראשי
- מחסנאים לבנין
- שליח עם אופנוע למוסך

לפנות בכתב לת"ד 20204 תל־אביב

לתזמורת הסימפונית
חיפה
דרושים נגנים בכלים הבאים:
✶ ויולה ✶ צ'לו (ראשון ואחרים)
✶ טרומבון ✶ טימפני (כלי הקשה)
✶ קרן

על המעונינים לגשת למבחנה.
נא להתקשר לטלפון 641973—04, רח' פבזנר 50, חיפה.

חברת ברום ים המלח בע"מ
דרוש מנהל חשבונות
לתפקיד ראש מדור החשבונות
הכישורים:
מנהל חשבונות סוג ד'
נסיון בתעשיה
נסיון בהנהלת חשבונות ממוכנת (י.ב.מ.)
עברית על בוריה
ידיעת אנגלית

לפנות: ת.ד. 180, באר־שבע לידי מנהל כספים.

משטרת ישראל

למשטרת ישראל
דרוש עורך דין
עד גיל 40 שנה
למשרד היועץ המשפטי של משטרת ישראל בירושלים.

על המעונינים לפנות בכתב לראש מחלקת כח־אדם במטה הארצי, תל־אביב, דרך שלמה 18.

דרוש
שופליסט
לעבודה באיזור אשדוד

לפנות טלפון 25980—055
מ־8.00 עד 4.00 אחה"צ

אם יש לך נסיון
בעבודה על מכונת נשיונל 32 -
אם יש ברצונך לעבוד
בזמן הנוח לך.
בקבלנות או לפי שעה —
מוסד ציבורי מוכן להציע לך עבודה מסוג זה.

בדבר פרטים נא לפנות:
טלפון — 225441—02 קו פנימי 14.

עירית דימונה
מכרז מס' 54/72
ב' באב תשל"ב 13 ליולי 1972
לקבלת מרכז/ת המדור להנחלת הלשון
עירית דימונה מכריזה בזה על משרה פנויה ל„רכז/ת המדור להנחלת הלשון".
התכונות הדרושות: — רצוי בעל הסכמה הוראתית עם ותק של שנה לפחות בהוראת הנחלת הלשון ובצור הבערות.
הדרגה המוצעת: — דרגה הוראתית לפי נהוגים אישיים.
תנאים אחרים: — דיור במקום.

הצעות יש להגיש בצירוף תולדות חיים למזכיר העיריה עד יום שני כ' באב תשל"ב (31.7.72)
יצחק פרץ, ראש העיריה.

לחברה פרטית
דרושה — במשרה מלאה
מזכירת המנכ"ל
מזכירה בכירה ובעלת נסיון, שליטה מוחלטת באנגלית ועברית (רצויה שפת־אם אנגלית), כתיבה מעולה בהכתבה בשתי השפות (קצרנות רצויה).

תנאים מצויינים מובטחים למועמדת בעלת הכישורים המתאימים.

מקום העבודה — גבעתיים (אזור רמת־גן).

נא לפנות בצרוף מלא של קורות חיים ופרוט מלא של נסיון עבודה קודם לת.ד. 165, גבעתיים, ולציין „מזכירת המנכ"ל".

סודיות מלאה מובטחת

לחברה לתיקון אניות באשדוד
דרושים
מכונאים
א. **קציני מכונה מהצי הסוחר**
ב. **מכונאים ימיים** (מדורגים)
ג. **מסגרים מעולים**

לאנשים המתאימים תנאים טובים.

בפרטים נא לפנות בכתב לת.ד. 4042 אשדוד
סודיות מובטחת.

EL AL
דרושים
מנהלי חשבונות
סוג ג'

אינסטלטור
בעל ידע במערכות מים קרים, מים חמים וביוב, נסיון של שנתיים לפחות.

✶

על המעונינים לפנות אישית למדור תעסוקה, מתחם קרקע, אל על, נמל תעופה לוד בין השעות 08.30—12.00

אל על נתיבי אויר לישראל

לחברת בניה ארצית
דרוש
מנהל עבודה מנוסה
לאזור חיפה
תנאים טובים לאדם המתאים

לפנות בשעות אחה"צ טלפון 241687—04.

לחברה ממשלתית
דרוש
מנהל מפעל
במכתש רמון.
הכישורים הדרושים: טכנאי צעיר בעל נסיון של 10 שנים בתעשיה כמנהל מחלקה או מתקנים. רצוי בעל ידע ונסיון בעבודות כריה ועפר.
על בעל התפקיד להתגורר באזור הדרום.
תאור התפקיד: מנהל מפעל תעשייתי שבמסגרת אחריותו נושאי כריה, הכרי גלם, יצור, ניהול כח האדם במפעל, ניהול האחזקה במפעל, ניהול מחסנים ורכישות, כשלוחי תוצרה.
תנאי העסקה: בהתאם לכישורי המועמד.
- נא לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים, המלצה ממקומות עבודה קודמים ושמות ממליצים, לת. ד. 31 באר שבע.

עטרות חרושת עץ בע"מ
אזור התעשיה עטרות ירושלים
דרושים
נגרים מעולים
בעלי ידע בתפעול מכונות, עם נסיון בניהול צוות עובדים
נא לפנות אל יוסף שטרית במפעל (ליד שדה התעופה עטרות)
למועמדים המתאימים — תנאים הולמים

לבית ספר סליגסברג—ברנדייס בירושלים
דרושים:
1. מרכז למחלקת האלקטרוניקה (כולל הוראה)
2. מורה לכתבנות (למשרה חלקית)

נא לפנות לת.ד. 1114, ירושלים

„ארדן" חברה לשיווק ההיטים בע"מ מיסודה של „הארגז" בע"מ
arden
אולם תצוגה: דיזנגוף 214 ת"א
טל. 247462
דרוש/ה
✶ מעצב/ת פנים - מוכר/ת
נא לפנות במקום

מפעל תעשייתי בסביבות חיפה
מציע
תפקיד מענין
למועמד בעל התכונות הבאות
✶ גיל 23—30 (לאחר שרות צבאי)
✶ בעל השכלה תיכונית
✶ שליטה באנגלית (ידיעת שפות זרות נוספות יתרון)
✶ בעל זיקה לנושאים מינהליים
✶ יועדף מועמד בעל נסיון בשטח הספנות
✶ בעל רשיון נהיגה

נא לפנות בכתב יד אל מנהל כח אדם ת"ד 668 חיפה.

למשרד עורכי דין גדול בחיפה
דרוש
עורך דין צעיר
לפנות טלפונית 640989, 640980 חיפה

למפעל תעשייתי מתפתח
באזור חיפה
דרוש
בחור אחרי צבא
עם השכלה טכנית לתפקיד מענין
יישלח להשתלמות בגרמניה לתקופה של כ־4 חדשים לשם מילוי התפקיד.
ידיעת השפה הגרמנית הכרחית.

לפנות בכתב בציון קורות לת.ד. 4868 חיפה עבור מספר 142.

למפעל מתקדם בעיבוד שבבי
דרושים:
1. מהנדס או הנדסאי מכונות או ייצור בעל נסיון לתפקיד מרכזי בניהול מדור ייצור.
2. מסגר כלים בעל נסיון של 10—15 שנים לניהול מחלקת כלים ומתקנים.
3. מדריך מקצועי בשטח עיבוד שבבי עם נסיון של 3 שנים לפחות.

אנו מציעים תנאים טובים, אפשרות קידום, עבודה מגוונת ברמה מקצועית גבוהה ועבודה בצוות באוירה הברית.

המעונינים יפנו לקביעת פגישה לת.ד. 242 חיפה
— סודיות מובטחת —

הלוח הכפול · הארץ · ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב רח' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

לארגון ארצי

דרושה מזכירה

לחצי יום (1.00—9.00)
לניהול המשרד המרכזי בת"א.
ידיעה עברית על בוריה וכתיבה במכונת כתיבה עברית וכן ידע קודם בניהול משרד.

להתקשר בין 1.00—9.00 טל. 56932 או ת.ד. 29084, תל־אביב.

המועצה האזורית מרחבים
מפגש מרחבים ד.נ. הנגב טל. 93014 93051—057

דרושות מטפלות

1. למועצה האזורית מרחבים דרושות שש מטפלות לניהול 6 פעוטונים בישובי המועצה.
2. מועמדות מתאימות ובעלות נסיון מתבקשות לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים למנהל מחלקת החנוך עד תאריך 30.8.72, רצוי לצרף תעודות ומסמכים.

יו"ר המועצה
חביב שרבף

ניקוב

חברה למיכון ואוטומציה בע"מ

לרגל התרחבותנו דרושים לנו

תכניתנים

עם נסיון של שנתיים לפחות
ב־COBOL

תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורי המועמד.

נא לפנות בכתב לניקוב בע"מ
תל־אביב, רח' בן אביגדור 8,
או טלפון 31282 לאיר — סודיות מובטחת.

אוניברסיטת תל־אביב

מכרז מס' 61/72

עוזר למינהל

ביחידת המחשב האלקטרוני

תיאור התפקיד: עזרה לראש היחידה בנהול המנהלה, וטיפול בנושאי כח־אדם; אחריות על כספים; ניהול חשבונות היחידה ועזרה בהכנת התקציב ופיקוח עליו; טיפול בהזמנת ציוד וחומרים ליחידה.
הדרגה: י"ג—י"ד בדירוג האחיד.
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית; שליטה בשפות עברית ואנגלית; נסיון בניהול עצמאי של משרד ובפיקוח על צוות עובדים; רצויה ידיעה או הבנה בהנהלת חשבונות; רצוי נסיון בהכנת תקציב.

על המעונינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ובצירוף שם המכרז למדור כח־אדם, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד יום 28.7.72.

המועצה האזורית מרחבים
מפגש מרחבים, ד.נ. הנגב
טלפונים 93014—93051—057

מכרז פומבי דרושים

(מכרז נוסף)

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שרות העובדים), תשכ"ב—1962 מכריזה בזה המועצה על משרות פנויות כדלקמן:

1) מהנדס המועצה — בדרגה ג'—ב' מהנדסים, עם חוזה מיוחד לשנה עם אפשרות להארכה. התפקיד: לייעץ ולתכנן לנהל משא ומתן עם קבלנים, ועם מוסדות הקשורים עם המועצה — במשרה מלאה.

2) מפקח מכאני בנין — בדרגה ה'—ב' מכנאים. עם חוזה מיוחד לשנה עם אפשרות להארכה. התפקיד: ארגון וניהול במחלקה ופקוח על צוותות עובדים וקבלנים — במשרה מלאה.

3 מדריך מוסמך — בהתאם לכשורים. התפקיד: הדברה מכרסמים, עשבי בר, נגד יתושים והזדקים. במשרה מלאה.

4) מנהל חשבונות — דרגה י'—יא' משרה מלאה. התפקיד: הכנת חומר לרשום בהנהלת חשבונות, התאמת חשבונות עם מוסדות, הערכת מאזנים חודשיים, טיפול וניהול פעולות עזר ולוואי.

5) קצין בטיחות — הדרגה בהתאם לכישורים. התפקיד: אירגון, ניהול ופיקוח ויעוץ למחלקת רכב. בדיקת כלי רכב המועצה. כישורים ובטיחותם להסעות תלמידים וכו'. עבודות דומות לפי הוראות הממונים, בחצי משרה.

6) עו"ס לטיפול בילד ובנוער — הדרגה יב'—יג' (26—28 נק'), או לפי נתונים אישיים. שעור המשרה 1.0. אפשר לפצל לשתי חצאי משרות בהגבלת תקופה. תאור התפקידים: קיום קשר עם ילדים בעייתיים ועם משפחותיהם, קשר עם בתי ספר כפעולה מונעת לאיתור ילדים בעייתיים וטפול פרטני בילד ובמשפחתו.

7) עו"ס לטיפול במשפחה — דרגת המשרה: יא'—יב' (26—28 נק') או לפי נתונים אישיים. שעור המשרה: 1.0, עם חוזה מיוחד לתקופה של שנה. תאור התפקידים: קיום קשר עם משפחות נזקקים ובביצוע עבודה פרטנית למקרים שבטיפול הלשכה. נתונים אישיים הדרושים למילוי המשרה: עובד סוציאלי בכיר או מוסמך. עדיפות תינתן לעובדים סוציאליים שגרים בישובי המועצה או סביבתה. רצוי בעל/ת רשיון נהיגה.

8) רכז הרבצת תורה במשרה מלאה. תאור התפקיד: שעורי יהדות מגילאים 12 (כתות ז') ואילך לתלמידים, נשים, הורים, ספורי אגדה, חוגים למוסיקה דתית, בסבבי מקרא, ארגון הרצאות לציבור כתות פרבגנות תורניות, ערבי עדות חזנות, ראשי חודשים, סיולים למקומות קדושים, חגיגות בימוהה, ל"ג בעומר, שמחת תורה, ועוד ועוד.

9) עובד קהילתי — תאור התפקיד: התיחסות לבעיות וצרכים הסוציאלים של משפחות, סיוע לתושבים לשרותים ולמוסדות, דרך פעולה לפתרון בעיות סיפוח וצידוד, יעוץ לאנשים, ביצוע סקרים, ודבוג הרשות. במשרה מלאה.

נתונים אישיים הדרושים למילוי המשרות הנ"ל: בעלי השכלה מתאימה, כדדים, דרישות מיוחדות למילוי המשרה, רצוי עם רשיון נהיגה, מגורים באזור.

הבקשות למכרז יש להגיש להנהלת המועצה עד יום 1.9.72 שעה 12.00. טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במשרדי המועצה ובמינהלים המחוזיים והנפתיים של משרד הפנים.

חביב שרבף, ראש המועצה

„מאיר"
חברה למכוניות ומשאיות בע"מ
סוכני VOLVO בישראל

דרושה

עוזרת למנהל חשבונות

למשרה מלאה
תנאים טובים למתאימה

לפנות בשעות העבודה: למשרדי החברה למח' החשבונות, רח' קרליבך 23 ת"א

למצבעה גדולה במפעל טקסטיל

דרוש
מנהל משמרת

(שבוע עבודה של 5 ימים)

הדרישה ידע ונסיון בהתאמת צבעים לצמר נקי, פוליאסטר, צמר ואקריל.

בהצעות נא לפנות לת.ד. 4252 ת"א לכב' 2233.

סודיות מובטחת.

למפעל תעשייתי גדול
למוצרי מזון
באיזור תל־אביב

דרוש
מנהל מכירות איזורי

בגיל 25—35, עם רשיון נהיגה למכונית בעל נסיון במכירות.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד, בציון פרטים אישיים, גיל, נסיון קודם בעבודה, המלצות ומשכורת מבוקשת לת. ד. 2897 תל־אביב, עבור „מנהל מכירות".

— סודיות מובטחת —

המועצה האזורית מרחבים
מפגש מרחבים טל. 93014—057, ד.נ. נגב

מכרז מס' 54/18 — פנימי
למועצה האזורית

דרוש נהג אוטובוס

להסעה לפעולות של האזור
כגון: תלמידים, נוער, טיולים
והסעות שונות

תנאי הדרישה:
1. בעל רשיון אוטובוס לפחות 3 שנים.
2. יש לו נסיון בהסעה באוטובוס.
3. השכלה לפחות עממי.
4. [illegible]
5. תנאי המשכורת: יקבעו לפי [illegible]
6. על המועמדים להגיש הצעותיהם בכתב יד ברור עד 4.8.72 שעה 12.00.

ח. שרבף, יו"ר המועצה

אליד מפעל המנועים ירושלים

דרוש
מהנדס

מכונות או ייצור
לתפקיד עוזר למהנדס המפעל

לפנות ת.ד. 8144 ירושלים
או טל' 69643—02.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על משרות פנויות של:

מזכירת יחידה במרכז לתינוך יהודי בתפוצות

מכרז מס' 207/72

תיאור התפקיד — ריכוז עבודות המזכירות ביחידה; התכתבות עצמאית, תרגום והדפסת חומר בלשון העברית והאנגלית; טיפול בהזמנות ציוד ועניני כח אדם; תיוק.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין; השכלה תיכונית מלאה; נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה.
הדרגה — י"א—י"ב בדירוג האחיד.

מזכירת דיקן הפקולטה למשפטים

מכרז מס' 210/72

תיאור התפקיד — התכתבות בעברית ובאנגלית; תיאום פגישות וישיבות; ניהול תיקיית הדיקנט; הדפסה בשתי השפות הנ"ל.
דרישות התפקיד — עברית ואנגלית על בוריין; השכלה תיכונית; נסיון של 2 שנים לפחות בעבודה דומה.
הדרגה — י'—י"א בדירוג האחיד.

עוזר כח אדם - סגל אקדימי - במח' כח אדם

מכרז מס' 191/72

תיאור התפקיד — טיפול ומעקב אחר הזכויות והחובות של חברי הסגל האקדמי; מגע עם גורמי חוץ ופנים; עזרה לראש המדור בתפקידים שונים.
דרישות התפקיד — רצויה השכלה אקדמית (רצוי בוגר במדעי החברה); ידיעה טובה בשפות עברית ואנגלית; הבעה בכתב ובעל"פ; הכרה של מבנה הסגל ופעולות המחשב.
הערה — התפקיד הינו ארעי, עם אפשרות של קביעות לאחר שנה; נסיון של 3 שנים בטיפול בנושא כח אדם.
הדרגה — י"ג—י"ד בדירוג האחיד או ה'—ד' בדירוג מח"ר לבעלי השכלה אקדמית.

על המעונינים לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים עד תאריך 31.7.72 אל: מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים ולציין על המעטפה „מועמד לבשרה מס' ...." (בהתאם למספר המצויין בראש המכרז המבוקש).

למפעל תעשייתי

דרוש/ה
עוזר/ת למנהל חשבונות

רצוי עם נסיון
מקום עבודה בתל־אביב

לפנות טל' 57475 לקביעת ראיון.

דרוש טכנאי
לנסיונות חקלאיים

באזור הנגב

מעוניינים בעלי נסיון יפנו לת.ד. 22 באר־שבע עד ל־1.8.1972.

דרושים

1) חשמלאים
לחווט לוחות
2) מסגרים

לפנות: „אלקטרא מתכת בע"מ"
רח' אופיר 3 חיפה, טלפון 640656, 642518

מוזיאון ישראל, ירושלים
מכרז כא/17 (72)

דרושים
שומרים

למשמר המוזיאון

יוצאי צה"ל, משטרה, או משמר הגבול, או בעלי נסיון בתפקידי אבטחה ושמירה
הדרגה ח'—י', תוספת מיוחדת לעבודה בלילה ובמשמרות.

מועמדות יש להגיש בכתב בצירוף קורות חיים, למחלקת המינהל, מוזיאון ישראל, ירושלים.

מדינת ישראל
משרד הבטחון / אגף הנוער והנח"ל
מחלקת הגדנ"ע

מודיע על

משרות פנויות
למדריכים

בפיקוד הגדנ"ע לשנת הלימודים תשל"ג.

כישורים נדרשים:
א. קצינים וסמלים משוחררים משרות סדיר.
ב. בעלי נסיון בהדרכה.
ג. עדיפות לבעלי נסיון הדרכה במקצועות הגדנ"ע.

מקומות פעילות מוצעים:

1. מועדוני קליטה

אזור הצפון
א. מועדון קליטה כפר גלעדי (משרה חלקית).
ב. מועדון קליטה עפולה (משרה חלקית).
ג. מועדון קליטה בית שאן (משרה חלקית).
ד. מועדון קליטה עמק הירדן (משרה חלקית).

אזור המרכז
א. מועדון קליטה הדרה (משרה חלקית).
ב. מועדון קליטה אור יהודה (משרה חלקית).

אזור הדרום
א. מועדון קליטה דימונה (משרה חלקית).
ב. מועדון קליטה אשדוד (משרה מלאה).

הערה: העבודה במועדוני הקליטה היא בכל יום החל משעה 13.30.

2. בתי ספר ומוסדות על יסודיים

אזור הצפון
א. בתי ספר חקלאיים „כפר גלים" ו„שפיה" (משרה מלאה).
ב. בתי ספר חקלאיים „חוות השומר" ומוסד „הודיות" — (משרה מלאה — מדריך דתי).
ג. בתי ספר חקלאיים „נהלל" ו„כפר יהושע" (משרה חלקית).
ד. בתי ספר חקלאיים „יד נתן" ו„גליל מערבי" (משרה חלקית).

אזור המרכז
א. בית ספר חקלאי „עיינות" הדרה ומוסד „יולאנה" ע"י הדרה (משרה חלקית).
ב. בית ספר לחניכים „תורה ומלאכה", ת"א (משרה חלקית — מדריך דתי).
ג. בית ספר חקלאי מקוה ישראל — (מדריך דתי משרה מלאה).
ד. בית ספר לחניכים עמל ת"א — (משרה מלאה).

אזור הדרום
א. בית ספר חקלאי „אשל הנשיא" (משרה חלקית).
ב. בית ספר חקלאי „אבן העזר" (משרה חלקית).
ג. בית ספר חקלאי „כפר סילבר" (משרה חלקית).

העבודה בבתי הספר במשרות השלמות והחלקיות כאחד הינה במסגרת ימים שלמים, כל המשרות החלקיות הינן מחצי משרה ומעלה.
מועמדים בעלי נתונים מתאימים יפנו בכתב ובציון קורות חיים ונתונים, ויציינו את המשרה הרצויה להם.
נא לציין מספר אישי ודרגה בצבא.
מועמדים מתאימים יוזמנו לראיון בפני ועדת קבלה באגף הנוער והנח"ל מח' הגדנ"ע.
על הפניות להגיע לאגף הנוער והנח"ל מח' הגדנ"ע, הקריה, רח' ג' בס' 17, ת"א, לא יאוחר משבעה ימים מיום פרסום המכרז.

לעידן — מחשבים בע"מ

דרושה
נקבנית אנגלית

המעונינות תפנינה טלפונית ל־39419 ת"א.

למוסך פרוגרס בירושלים
טלפון 83362, 225771

דרוש
בחור יוצא צבא

המסוגל והמוכן ללמוד ולעבוד
כמחסנאי
לחלקי חלוף במוסך.

למפעל מזון גדול
באיזור בני־ברק

דרושים
מסגרים

לביצוע עבודות אחזקה
לעבודה זמנית
(4.8.72—23.7.72)
תנאים מיוחדים
מובטחים

נא להתקשר טלפונית, 782131

דרוש
מנהל כללי

למפעל תעשיתי בשטח המזון
באזור תל־אביב
נסיון קודם בתפקיד דומה הכרחי

נא לפנות בציון פרטים מלאים לת. ד. 911 תל־אביב, עבור מס' 277

סודיות מובטחת

אלף מחקר ופתוח בע"מ

דרושים

1) עורכי מעגלים מודפסים.
כישורים:
בוגרי בית ספר מקצועי לטכנאי אלקטרוניקה או קורסים צבאיים.
ניסיון של שנתיים לפחות בעבודה ברמת אמינות של MIL. STD.

2) עובדים בעלי נסיון בייצור (הדפסת) מעגלים מודפסים.
כישורים:
בוגרי בית ספר מקצועי ללבורנטים, רצוי.
ניסיון של שנתיים לפחות.

3) עובדים לקידוח ועבוד חיצוני של מעגלים מודפסים
כישורים:
בוגרי בית ספר מקצועי לטכנאי מתכת.
נסיון של שנתיים לפחות.

נא לפנות לת. ד. 94 קרית חיים
לידי מר ה. שפס אישית
סודיות מובטחת

התזמורת הפילהרמונית הישראלית

דרוש/ה
מנהל/ת מחלקת המנויים והמכירות

כישורים:
א. נסיון רב בעבודה משרדית
ב. כושר ארגוני
ג. נסיון בעבודה עם אנשים
ד. כושר הבעה בכתב ובע"פ
ה. ידיעת השפה העברית על בוריה ושפות אחרות.

המעונינים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 11292 ת"א — בציון נתונים אישיים ונסיון קודם בעבודה.

למוסד להשכלה

דרושים:

1. מזכירה
למינהל וכספים
לשעות אחה"צ 2/3 משרה
הכישורים: השכלה תיכונית, הדפסה, ניסוח עצמאי של מכתבים.

2. מזכירה
למנהל הכללי
הכישורים הדרושים: שליטה מלאה בשפה האנגלית.
שעות העבודה 8.00—13.00.

על המועמדות לפנות בכתב יד בציון קורות חיים לת.ד. 33379 תל אביב.

לפרפום בורנשטין
חליף בע"מ
רח' אחד העם 89
תל־אביב

דרוש/ה
גרפיקאי/ת

רצוי/ה בוגר/ת „בצלאל"

לצלצל בין השעות 13.00 — 14.30
טלפון 227444

דרושה
אשה

עם לינה וטיפול באשה זקנה ובישול
קיימת עזרה נוספת לעבודות קשות
תנאים ומשכורת מצויינים
לטלפן 932287
8—10 בבוקר
8—10 בערב
פרט לשבת

למלון 4 כוכבים בירושלים

דרוש(ה):-
עוזר(ת) למנהל חשבונות ראשי

בדרגה ג' לפחות ובעל נסיון.
שליטה בעברית ואנגלית הכרחית.
נא לפנות: ת.ד. 2461 ירושלים.

לחברת אמבא בע"מ

דרושה
מזכירה מנוסה

הכישורים הדרושים:
1. שליטה בשפות עברית ואנגלית
2. כושר נסוח מכתבים
3. הדפסה בשתי השפות הנ"ל

לפנות בכתב לת. ד. 636 ת"א, עבור „מזכירה"

דרושים
2 טכנאים צעירים

מתחילים

לאחר שרות צבאי, בעלי תעודות מקצועיות
רצוי במגמת מכונאות להעשיה, מסגרות ומרכזה. העבודה כוללת ליטוש מקצועות הן כעובד קבוע ליד מכונה יצרנית ו/או למתן שרותים למכונות וביקור לקוחות.

המעונינים יפנו בכתב לת. ד. 16194 תל־אביב, עבור „טכנאים" עם פירוט תולדות חיים, השכלה מקצועית, נסיון בעבודה והתאריך אפשרי לתחילת העבודה

לבית חרושת גדול בענף המזון בתל־אביב

דרוש
מהנדס כימי

עם נסיון של מספר שנים
בתעשיה כימית או מזון

להתקשר לטלפון 252444, תל אביב

למפעל תעשיתי באזור תל אביב

דרושים:

• מפעילי מכונות פלסטיק
בכל הטכנולוגיות
• מחסנאי
עדיפות ליוצא צבא בעל נסיון בניהול מחסן חלקי חילוף.
• שרטטת
2 שנות נסיון רצוי בחשמל.

בהצעות נא לפנות לת. ד. 33011 ת"א, בציון התפקיד.

תדיראן

למפעל הסוללות ברחובות

דרושים:

1. מבקר איכות — בקו ייצור ביקורת תהליכי ייצור, בדיקות מכניות וחשמליות. בוגר בי"ס מקצועי או תיכון, אפשרי ללא נסיון קודם.
2. הנדסאי או טכנאי אלקטרוניקה — לעבודה בפתוח, מדידה ובדיקות סופיות של מערכות הספק. רצוי בוגר בי"ס להנדסאים או טכנאים בעל נסיון קודם בצה"ל במעבדות אחזקה של ציוד אלקטרוני. ידיעת השפה האנגלית, כושר ארגון צוות עובדים. נסיון של עבודה בקבוצת פתוח — יתרון.

לקביעת ראיון נא להתקשר אל מר דן פרנקל החל מיום א' 23.7.72 טל. 950051

תדיראן תדיראן

מסגרים!!

לויטלגו מפעלי טקסטיל בע"מ

דרושים מסגרים

לעבודות אחזקה כלליות

• תנאים מצויינים למועמדים המתאימים

• • •

נא לפנות במקום, למר אריה, בין השעות 7.30—16.00 רחוב עשר טחנות 24, יד המעביר, ת"א טל: 779121 אוטובוסים: אגד 75 דן 40, 42, 28.

שירות התעסוקה
מדינת ישראל
שירות התעסוקה
המשרד הראשי

מציע משרות פנויות

מכרז מספר 2/72

תואר המשרה: **סוציולוג להשמת נוער**
מקום העבודה: המשרד הראשי ירושלים.
הדרגה המוצעת: ג' (גימל) ממ"ס.
תיאור התפקיד: מתכנן ומארגן את הטיפול המיוחד בכל הכרוך בטיפול בנוער מתחת לנורמה המקובלת מבחינה אירגונית וסוציאלית ● באתור מקומות תורפה בריכוז נוער בעייתי וקשה סידור, ובביצוע פתרונות לטיפול בלתי שגרתי בנוער זה ● אחראי למעקב על נוער שהפסיק קשריו עם לשכת העבודה ● מתכנן הקמת מסגרות מיוחדות בשיתוף עם משרד העבודה, משרד החינוך ומשרד הסעד, לטיפול בהשמת נוער בעייתי ● אחראי להפעלת שירותי לשכת העבודה במועדונים בשעות הערב ומפקח על עבודתם של המדריכים המיוחדים במועדונים אלה.
דרישות התפקיד: תואר מ.א. בסוציולוגיה או במחקר חינוכי, עם נסיון של 4 שנים בעבודה בתחום החינוך המקצועי והדרכת נוער, או תואר ב.א. עם נסיון של 6 שנים בעבודה בתחום חינוך מקצועי הדרכה או טיפול בנוער, כושר הבעה בכתב ובעל פה, כושר לקיים מגע נאות עם נציגת מוסדות, ידיעת שפה זרה.
על המועמד לגור במקום.
במשרה מועסק עובד ארעי.

מכרז מספר 3/72

תואר המשרה: **פקיד השמה**
מקום העבודה: לשכת עבודה קרית־מלאכי.
הדרגה המוצעת: י"ב (יוד בית) י"ג (יוד גימל) של הדירוג האחיד.
תיאור התפקיד: ראיון דורשי עבודה והשמתם במקומות עבודה ● פיקוח על ביצוע חוק זיקת חובה בתחום הלשכה ● ביצוע רישומים של פעולות ההשמה ● ביקור במפעלים לצרכי ריכוז הזמנות ומעקב אחרי קליטת פועלים במקומות עבודה.
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית או השכלה מקצועית מקבילה, ידיעת חוק שירות התעסוקה והתמצאות בחוקי עבודה בארץ, נסיון בעבודה ארגונית כושר קיום מגע עם מעבידים ודורשי עבודה, כושר הבעה בכתב ובעל־פה, שליטה בשפה העברית.
על המועמד לגור במקום.
במשרה מועסק עובד ארעי.

מכרז מספר 4/72

תואר המשרה: **פקיד השמה**
מקום העבודה: לשכת עבודה קרית גת.
הדרגה המוצעת: י"ב (יוד בית) י"ג (יוד גימל) של הדירוג האחיד.
תיאור התפקיד: ראיון דורשי עבודה והשמתם במקומות עבודה ● פיקוח על ביצוע חוק זיקת חובה בתחום הלשכה ● ביצוע רישומים של פעולות ההשמה ● ביקור במפעלים לצרכי ריכוז הזמנות ומעקב אחר קליטת דורשי עבודה במקומות עבודה.
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית או השכלה מקצועית מקבילה, ידיעת חוק שירות התעסוקה והתמצאות בחוקי עבודה בארץ, נסיון בעבודה ארגונית, כושר קיום מגע עם מעבידים ודורשי עבודה, כושר הבעה בכתב ובעל־פה, שליטה בשפה העברית.
על המועמד לגור במקום.

על המעונינים במשרות הנ"ל, למלא שני טפסי בקשה למשרה פנויה מדף 1061 (אפשר לקבלם בכל בית דואר) ולצרף תעודה על השכלה, או העתק מאושר ממנה, ולהעבירם למשרד הראשי של שירות התעסוקה, בירושלים למדור המכנגון, הקריה, בנין מספר 2 עד ליום 2.8.72.

למפעל בענף הפלסטיק בגוש דן

דרוש
מנהל ייצור

הכישורים הדרושים:
* מהנדס כימיה או מכונות
* 5 שנות נסיון בניהול ייצור בשטח הפלסטיק.

• •

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד בציון תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1837 ת"א, עבור מנהל ייצור.
סודיות מובטחת.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשלה / יום ו': 90 אגורות לשלה

דרוש מנהל מכירות
לחנות חשמל בפיטונות

לפנות טלפון: 642518 חיפה

דרושים
לבית חרושת לנעליים
תפרים וגזרנים
בא לפנות נעלי בריל
טלפון 35128
בן־אביגדור 18 ת"א

דרוש עובד
לעבודות תווך
בעל רשיון נהיגה
השולט בהכנת
ארדיש
ליזם עבודה מלא
לפנות „תווך לוי"
שד' העצמאות 67,
בת־ים

למפעל מתכת
בבת ים
דרושים
מסגרים
רתכים
תנאים טובים
למתאימים
להתקשר
טל. 863284

למשרד פרסום
ויחסי צבור נדרשת
סוכנת
לנושא פרסומי מענין
עם אפשרויות לקדום
הכשורים הדרושים:
כושר ביטוי ושכנוע
הופעה נאה
יוזמה ומרץ
הצעות על הדרישות
יפנו לפרסום
ויחסי צבור
ת. ד. 36392 ת"א

חברה גדולה העוסקת ביצוא אופנה
מחפשת
תדמ)נ(ית
התפקיד כולל:
* הכנת גזרות ראשונות מסקיצות.
* הכנת גזרות לפי ספסיפיקציות של לקוחות.

הכשורים הדרושים:
* נסיון רב בגזרות תעשייתיות בקנה מידה גדול
* ידיעה ונסיון בהכנת גזרות והדגמאות לפי ספסיפיקציות אמריקאיות
* בעל ידיעות טובות באנגלית.

מתאמת אפנה
התפקיד כולל:
* הכנת סקיצות לקטלוג
* הכנת מידות לייצור
* הכנת חומר טכני עבור המתפרה
* תאום יצור עם מחלקת מכירות.

הכשורים הדרושים:
* נסיון בסקיצות אפנה
* ידע בייצור אפנה
* ידיעה משלמת של השפה האנגלית — הכרחית.

לפנות בכתב יד עם קורות חיים, נסיון והכשרה לת. ד. 658 ת"א, עבור אופנה.
סודיות מובטחת

מפעלי צמנט פורטלנד
ישראליים
נשר - רמלה בע"מ

למפעלנו בהר־טוב דרושים:
1. מהנדס מכונות — בעל נסיון בתעשית תהליך רצוף לתפקיד מהנדס אחזקה וסגן מנהל ייצור.
2. טכנאים כימאים, חשמלאים — להפעלת מערכות ייצור מתוחכמות.
3. מפעילים למערכות ייצור.

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 5 רמלה, בציון נסיון קודם ותולדות חיים בקצרה.

לחברת
י.ב.מ.
לאגף המכני דרושים
1. מתכנת — אחזקת תכניות (בתל־אביב)
דרישות התפקיד:
* ידיעה בשפות תכנות
* נסיון במערכת OS
* שליטה בשפה האנגלית
2. מכנאי אחזקה למכונות משרד (בתל־אביב ובחיפה)
דרישות התפקיד:
* ידיעה באלקטרו־מכניקה או מכניקה עדינה
* שליטה בשפה האנגלית

על המעומדים לפנות אישית ביום ד' 26.7.72 שעה 14.00 אל חברת י.ב.מ. (ישראל) בע"מ, בית מעיא דרך פ"ת 74 קומה 9 ת"א.

מוזיאון ישראל, ירושלים
מכרז
(כא/31) מנהל חשבונות עצמאי
כישורים: סוג ד', נסיון 5 שנים לפחות, ידיעת השפה האנגלית.
(כא/32) פקידי חשבונות
כישורים: סוג ב'—ג', נסיון 3 שנים לפחות.
(כא/33) מפעיל(ה) למכונת נשיונל 33
כישורים: נסיון שנה לפחות בהפעלת מכונת נשיונל מסוג 33
הדרגות תיקבענה בהתאם לנסיון המועמדים ולכישוריהם.
הצעות יש להגיש בכתב, בצירוף תולדות חיים, ליחידת המינהל, מוזיאון ישראל, ירושלים, עד 28.7.72.

לחברה גדולה ודינמית
דרושים
מועמדים
לאנשי מכירות
SALESMAN
בכל חלקי הארץ
מעל גיל 25
ובעלי השכלה תיכונית לפחות
למתקבלים תינתן הדרכה בשיטות המכירה המודרניות והחדישות ביותר.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 26222 ת"א, למחלקת המכירות

למפעל מזון חדש
דרוש
מנהל
מכירות
ארצי

לפנות עם פרטי קורות חיים תל־אביב ת. ד. 33150 עבור "מפעל חדש"

למוסד בטחוני ממלכתי

דרושים
צעירים לעבודת־אבטחה אחראית
באזור תל־אביב

הנתונים הדרושים:
* קרות צבאי ללא דופי
* כושר בריאות תקין
* יוצאי יחידות שדה

תנאי העבודה:
* תנאי שכר טובים
* עבודה במשמרות
* אפשרות לעבודה חלקית (מספר משמרות בשבוע)
* תקופת עבודה 3 חודשים לפחות

העבודה מתאימה גם לסטודנטים
המוכנים להקדיש מספר־ימים בשבוע
לעבודה לא־שגרתית

המעונינים מתבקשים לפנות אישית לבי"ס „אליאנס" תיכון רמת־אביב, רח' רידינג מס' 26 (אוטובוס מס' 25)
בימים ב' — 24 יולי 1972 בין השעות 8.30—12.00
ג' — 25 יולי 1927 בין השעות 8.30—12.00, 16.00—19.00
ולהביא תעודת זהות ופנקס מילואים.

פניות טלפוניות ובכתב לא תענינה

למשרד הובלה באשקלון
דרוש מנהל חשבונות
אחראי ומנוסה למשרה מלאה
• • •
טל: 051—3377 רח' צה"ל 15 אשקלון.

למוסד מרכזי להשתלמויות
בירושלים
דרוש סגן מנהל
לשנה השל"ג בלבד
הכישורים הדרושים: התמצאות בתחומי החינוך היסודי, כושר ארגון, השכלה אקדמאית בתחומי החינוך
המעונינים יתקשרו לטל. מס' 02—67982

דרוש בירושלים
מנהל משק
לחברה מסחרית גדולה
בעלת שרשרת חנויות.
מועמדים רציניים בעלי נסיון יובאו בחשבון.
פניות בכתב יש להפנות לת. ד. 2045 ירושלים למס' 3797.

לוי תעשית מזון (ג. ת. ל.) בע"מ
ת.ד. 22 נמל תעופה לוד
מחפש
1. טבחים מנוסים למטבחיה
2. פקיד לעבודה ב־2 משמרות עם ידיעה באנגלית (או משמרת אחה"צ בלבד).
בא לפנות למחלקת המנגנון לשם קביעת ראיון טל. 971026.

BH
BLACKWOOD HODGE
לבלקווד הודג' (ישראל) בע"מ
דרוש
חשמלאי עם נסיון תעשייתי
בעל רשיון מוסמך
לפנות ליצחק טלפון 913804
או 914461 פתח־תקוה.

למפעל תעשייתי באזור חולון
דרוש
מנהל חשבונות
רצוי בעל נסיון בהכנת שכר
• • •
לפנות בצירוף פרטים מלאים ומשכורת מבוקשת לת.ד. 497 ת"א עבור מס' 100.

למשרד מהנדסים יועצים
דרושה
מזכירה
התפקיד כולל:
אחריות לניהול מזכירות המשרד והדפסה רבה בעברית ואנגלית
שעות העבודה: 0800—1630
הכישורים הדרושים:
נסיון רב בעבודות מזכירות
שליטה מלאה בעברית ואנגלית.
הדפסה מעולה בשתי השפות.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט הנסיון לת. ד. 1727 חיפה.

דרוש
מהנדס או הנדסאי חשמל
לתפקיד בכיר
באבו־רודיס
הכישורים הדרושים:
ידע ונסיון באלקטרומכניקה
נסיון של 4 שנים
נא לפנות בכתב לנתיבי־נפט
ת. ד. 20072, ת"א

דרושים
טכנאי חשמל, מכונאי
דיזל ובנזין מעולים
לעבודה באבו־רודיס
נא לפנות בכתב לנתיבי־נפט
ת. ד. 20072, ת"א

למפעל לייצור חלקי חילוף בהרצליה
דרוש
מסגר רתך מעולה
לפנות: טל. 981387, ובערב 983409

י. ל. פרומין ובניו בע"מ
רח' הירקון 6 בני־ברק
דרושה מפעילה
למכונה להנהלת חשבונות
אוליבטי
עם נסיון קודם
בא לפנות בכתב יד עם קורות חיים ומשכורת מבוקשת, לכתובת הנ"ל.

דרוש בירושלים
מנהל מרכז - העשרה
לילדים מחוננים
בהיקף חצי משרה
הכישורים: השכלה גבוהה, נסיון בעבודה חינוכית, כושר ארגון, משא ומתן.
לפנות בימות החול
טל. 02—32282 אחרי שעה 20.00

אמקור FEDDERS
דרושים
1. מסגר מעולה
2. טכנאי קרור מעולה.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת.
טלפון 228166, תל־אביב.

אתי — סוכנות פולקסווגן בירושלים
רח' ירמיהו 39
טל' 3־2־527261
דרושים
1. פקידת חשבונות — קופאית.
2. עוזר למחסנאי.
3. חניך למחסן.
לפנות לאלברט

בת 20, בת 30, בת 40
באם את בוגרת 10 שנות לימוד ומעוניינת בלימוד מקצוע מעניין ובעל אפשרויות קידום רבות, פני אלינו עוד היום:
לא תתקבלנה בנות לעבודת קיץ בלבד
אנו מפעל מודרני בשטח האלקטרוניקה ומוכנים להעבירך קורס השתלמות במשכורת מלאה החל מיום הלימודים הראשון.
פני עוד היום, אישית
למונסאל — מכשירים אלקטרוניים בע"מ, רח' טובים 6, חוף שמן חיפה. (אוטובוס מס' 2), למחלקת כח אדם. קיימת התחבורה סדירה לעובדי המפעל.

המועצה האזורית מטה־יהודה
דרושים
מורים לחטיבת בינים
בשריגים
למקצועות הבאים:
1. מורה לפיזיקה, כימיה וביולוגיה
רצוי בוגר אוניברסיטה או מורה מוסמך בכיר.
2. מורה למסגרות.
הצעות אפשר להגיש למנהל ביה"ס, מר בן־לולו אלי
בית־שמש, המכפילים 57/10,
טל' 911—374, עד 15.8.72
יצחק עצמון, מנהל המחלקה לחינוך

דרושים מועמדים
בתל־אביב ובחיפה
אם אתה מעונין לעבור לשטח האלקטרוניקה ולהגיע למעמד מקצועי גבוה.
אם אתה מוכן לעבור תקופת הכשרה מקצועית בשעות הערב.
פנה עוד היום ותוזמן לראיון בתל־אביב או בחיפה.

לקבלת פרטים גזור ושלח לת.ד. 5142 חיפה למס' 18
שם ______
כתובת ______
גיל ______ השכלה ______

ל. „לאינרט" — מפעלי סריגה
אזור התעשיה נתניה, טל' 053—22730
דרושה פקידה
ידיעת השפה האנגלית עם בוריה
כולל הדפסה עברית—אנגלית הכרחיית.

חברת ברום ים־המלח בע"מ
דרוש מנהל
מחלקת ייצוא
הכישורים:
1. ידיעת השפות עברית—אנגלית שפות נוספות רצויות.
2. נסיון רחב בסחר בין־לאומי
3. רקע מקצועי בענף הכימיקלים
מקום העבודה — באר־שבע
המעונינים יפנו לאגף המכירות, ת. ד. 180, באר־שבע

אתא
חברה לטכסטיל
בע"מ
דרושה
מפעילת מכונת נשיונל
למחלקת הנהלת חשבונות
עם נסיון מעשי בעבודה.
המעונינות תיפגנה בכתב או אישית למחלקת כח־אדם, לפי הכתובת קרית אתא, ביה"ר „אתא" ת. ד. 83 טלפון 04—721321.

התפנה צעיר
בעל ידע רב בענף הרכב + רשיון נהיגה
מעונין במשרה מתאימה
ת. ד. 4496 חיפה
למס' 2237

ביה"ר לטכסטיל
מחפש אורגים
למכונות זיקרד
ופועלות להקון שטיחים
לא נחוץ מומחיות
סיכויים לרווח יפה
לפנות: פרימקו
רח' הצפירה 5 ת"א
ע"י התחנה המרכזית
טל. 32008

בריכת השחיה
„הפועל"
בפתח־תקוה
דרוש דחוף
מציל
מוסמך
לחצי משרה
לפנות לבריכת „הפועל" פתח־תקוה
או לטלפון 915884
אבנר

דרושים
בירושלים
למשרות קבועות
* קצין בטחון
* מוכר
אופנת גברים
* מוכר
תקליטים
* מוכרת
מקצועית
נא לפנות למשרד הנהלת כל־בו ירושלים
של המשביר לצרכן

דרושה
בחורה
נאה מאד
בעלת הופעה מרשימה להפקיד הנהיית
בופע מיוחד
במכון חדיש וחצי
למתאימה הינתן
הכשרה ומשכורת
גבוהה ביותר
לפנות טלפון 238369
בשעות הבוקר

לתיכון בוקר
דרושים
מורים
למקצועות:
ביולוגיה, כימיה,
פיזיקה, מתמטיקה,
אזרחות, הסטוריה,
גאוגרפיה, אנגלית,
תנ"ך, ספרות,
דקדוק, אלקטרוניקה,
שרטוט בניה,
הנהלת חשבונות,
פקידות,
המכון I.B.M
רק בעלי רשיון
יפנו לת.ד. 2246 ת"א

סוכנות לבטוח
מחפשת פקידה
ידיעת באנגלית, עברית והמכון אלמנטרי
נסיון בהדפסה באנגלית — יתרון.
לפנות בכתב לת.ד. 29629 תל־אביב.

דרוש מחסנאי בדים
ואביזרים לקונפקציה
עדיף בחור שגמר שרות צבאי
אינטליגנטי ובעל יכולת טפיבה בעבודה עם נתונים ומספרים
*
בא לפנות למר קוקלין, חב' גירקורי, חומה ומגדל 20 (2 תחנות מתחנה מרכזית)
טל. 32411, 36962

לחברת ביטוח גדולה
דרושים
1) פקידה כללית כולל הדפסה
2) מדפיסת פוליסות
3) מנסחי פוליסות
4) פקיד לבטוח משנה (השפה האנגלית הכרחית)
5) קופאי למחלקת בטוח חיים.

על המעונינים לפנות לת.ד. 26223 ת"א, למנהל המנגנון, ולציין על המעטפה את המשרה המוצעת.

תדיראן
למפעל למוצרי חשמל
דרושים:
1. טכנאי ייצור — בוגר קורס טכנאי ייצור וותק 3 שנים בנושא טכנאות ייצור במפעל תעשייתי. יכולת ונסיון בהפעלת שינויים הנדרשים.
2. מהנדס מכונות — בעל נסיון בשטח מיזוג אויר וקרור לעבודות פתוח
3. מנהל עבודה — בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון בשטח מזוג אויר ונסיון בניהול עובדים.
4. מסגר — בוגר בי"ס מקצועי במגמה מכנית ידע בסיסי בחשמל נסיון בריתוך מכל הסוגים והלחכות נסיון בייצור מתקנים לייצור מבלטים החזקתם יכולת יצור חלקים במכונות לעבוד שבבי, יכולת ארגון והפעלת עוזרים.
5. מסגר — מסגר מכני בוגר בי"ס מקצועי נסיון בריתוך בייצור מתקנים ומבלטים.
לקביעת ראיון בא להתקשר החל מיום א' 23.7.72 טלפון 956111

חברת בניה ארצית
בסביבות תל־אביב
מעונינת להתקשר עם
נגרית בנין
בעלת יכולת ביצוע נגרות בנין
בהיקפים ניכרים וברמות ביצוע שונות
נא לפנות לטלפון: 757191/3 מיום רביעי
בין השעות 9.00—16.00

שימי לב!
באם יש לך השכלה תיכונית באם את מוכנה לתקופת הכשרה של שנה בזמנך הפנוי,
תוכלי להרויח יותר
מ־ 1,500.— ל"י לחודש
בענף חדיש ומתפתח ולהגיע למעמד מקצועי מקביל לאקדמאית.
לקבלת פרטים גזרי ושלחי לת.ד. 28125 ת"א למס' 55
שם: ______
כתובת: ______
השכלה: ______
גיל: ______

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות למלה / יום ו': 90 אגורות למלה

למלון מגדל שלום ת"א
דרושה
מזכירה-כתבנית
עברית אנגלית
(רצוי שפת אם אנגליה)
נא לפנות למחלקת המנגנון בין השעות 14—8
טלפון 54154

י. ל. פרומין ובניו בע"מ
רח' הירקון 6, בני־ברק
דרושה פקידה
למחלקת הנהלת החשבונות
עם נסיון בהתאמות בנקים
תנאים טובים למועמדת המתאימה
נא לפנות בכתב יד עם קורות חיים ומשכורת מבוקשת לכתובת הנ"ל.

למחלקת הביצוע במשרד פרסום גדול
דרוש/ה אחראי/ת
מחלקת הביצוע
הכונות הדרושות:
1. חריצות.
2. ידע כללי בעבודות דפוס ופרסום.
3. ידע בסיסי בהנהלת חשבונות.
4. יכולת פקוח ומעקב אחר ביצוע עבודות.
מועמדים יגישו את הצעותיהם בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 29786 תל־אביב.

חברת ברום ים-המלח בע"מ
דרוש כלכלן
לעיסוק במכירות ייצוא
הכישורים:
1. ידיעת השפה האנגלית על בוריה
2. בעל רקע מקצועי בייצוא כימיקלים
3. עד גיל 30
מקום העבודה — באר־שבע
המעונינים יפנו לאגף המכירות,
ת.ד. 180, באר־שבע

לחברה מסחרית — יבוא והפצה
במקום מרכזי בתל־אביב
דרושה מזכירה מנוסה
בעלת נסיון בתכתובת עצמאית בשפות אנגלית ועברית, ההשכלה בתחליכי יבוא.
יום עבודה רצוף.
נא להתקשר בשעות 16.00—8.00,
טלפון 288121 286723
— סודיות מובטחת —

ל**עסים**
דרושים
מסגרי מכונות
לפנות למפעל
דרך ז'בוטינסקי 35 רמת־גן.

דרוש
מחסנאי טכני
עצמאי
למפעל אלקטרוניקה
לפנות: ת.ד. 16195 תל־אביב
עבור "מחסנאי טכני"

למפעל תעשייתי גדול
במפרץ חיפה
דרושה
מזכירה בכירה
לאגף הטכני
בעלת נסיון בנהול וריכוז עבודות מזכירות טכנית
שליטה מלאה בעברית ואנגלית
כולל תכתובת והדפסה בשתי השפות.
למועמדת המתאימה תנאים טובים.
נא לפנות לת.ד. 4868 חיפה עבור כספר 143

דרושות מועמדות
בת"א ובחיפה
אם את מעונינת לעבוד בשטח הדפוס או הגרפיקה
אם את מוכנה לעבור תקופת הכשרה מקצועית בשעות הערב
תפני עוד היום ותוזמני לראיון בת"א או בחיפה.

לקבלת פרטים נא לגזור ולשלוח לת.ד. 5142 חיפה, למס' 22.
שם ______
כתובת ______
גיל ___ השכלה ______

דרושה
כתבנית אנגלית עברית מעולה
בדבר פרטים נא לפנות
אקלימט
לטלפון 4־3־532102 חיפה

חברת בטוח גדולה
בתל־אביב
מחפשת:
1. מנהל חשבונות בכיר
עם נסיון בעריכת מאזנים, ראיית חשבון ובעיות מיסוי.
מועמדים בעלי נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה בארץ, עם ידיעה בסיסית בעברית והבנת השפה האנגלית, יכתבו בצרוף תולדות חיים עבור מס' "210".
2. מנהל חשבונות
עם 3 שנות נסיון בניהול חשבונות בבטוח חיים או בטוח כללי. ידיעת השפה העברית והבנת אנגלית — הכרחית.
מועמדים יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים עבור מס' "211". הפונים יכתבו כולם לת.ד. 1672 ת"א

המוסך המרכזי
לילנד יהוד
דרושים
✶ מחסנאי לרכב כבד
רצוי נסיון בחלקי חלוף.
✶ מכונאים לרכב כבד
רצוי נסיון קודם בלילנד.
✶ מכונאים לרכב קל
רצוי נסיון בכרמל.
טלפונים: 753411, 755793 למזכירת ההנהלה.

NATIONAL
חברת האלקטרוניקה הגדולה ביותר ביפן
לרגל הרחבת פעולות חברת נשיונל ישראל
דרושים
1. טכנאי סטריאו מעולה
2. טכנאי טלויזיה מעולה
3. טכנאי רשמקולים מעולה
4. מומחי מכירה למערכות סטריאו
לקביעת ראיון נא לפנות לטל' 255464
בין השעות 09.00 — 16.00

למפעל תעשייתי
במפרץ חיפה
דרושים
✶ מנהל חשבונות
✶ מנהל חשבונות ראשי
✶ כתבנית עברית
(עם נסיון בפקידות כללית).
נא לפנות בכתב יד בצירוף פרטים על הנסיון הקודם והשכר הנדרש לת.ד. 7054 חיפה, מקוד 31070.
— סודיות מובטחת בהחלט —

המועצה המקומית ערד
מחלקת החינוך
החברה למוסדות חינוך ותרבות ערד בע"מ
משרות פנויות בהוראה:
א) בית הספר המקיף הי"ב שנתי
דרושים מורים נוספים במקצועות
מתמטיקה — פיסיקה (משרה מלאה)
ערבית (משרה מלאה)
ב) למערכת החנוך המשלים דרושים מורים למוסיקה: בכלים: מגמה תזמורת נוער, כלי נשיפה (מעץ ומתכת) כלי פריטה (גיטרה, מנדולינה וכו').
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות בהקדם (בצרוף העתקי התעודות) למחלקת החנוך בערד (טלפון 057—97012/3) למועמדים המתאימים תינתן עזרה בהשגת דיור
מנחם קפלן
מנהל המחלקה

חברת בנין מחפשת
קבוצת שלד
עבור הקמת בנין בן שלש קומות ביפו
לפרטים נוספים נא לפנות טלפונית 55054, בשעות העבודה או 221994, בשעות הערב.

דרושים:
1) נגר שיודע לעבוד על קל־מסין
2) נגר שיודע לקרוא תוכניות ולעבוד על פרזר
משכורת מצויינת, מגדר צמוד עד 100 קי"מ
לפנות לטלפון בתניה 22291 או 22346
בשעות 6.00 — 7.00 אחה"צ

דרושים:
בחורים
להרכבת תקרות מאלומיניום
למעונינים אפשרות ללמוד מקצוע
נא לפנות טל: 244879

תעשית מוצרי חשמל יזורום בע"מ
ירושלים
דרוש
חשמלאי תעשייתי
בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון
נא לפנות בכתב לת.ד. 1414 ירושלים

לתמי
מכון למחקר ולפתוח
דרושות
✶ מזכירות־כתבניות בכירות
בשפות עברית־אנגלית עם נסיון של 3 שנים לפחות.
ידע בקצרנות רצוי.
✶ מזכירות־כתבניות זוטריות
בשפות עברית ו/או אנגלית
על המעוניינות לפנות עם פירוט קורות חיים בכתב יד לת.ד. 313 חיפה עבור "מזכירות".

לחברת בניה גדולה
בסביבות תל אביב
דרושות
קבוצות קבלניות
לעבודות שלד עם או בלי חומר
בפרטים נא לפנות לטלפון 757191/3
בין השעות 9—16.00

מוסד כלכלי גדול
מחפש:
הנדסאי בנין
למפעל לעבוד פלדה
נא לפנות בכתב לת.ד. 9142, תל אביב

לחברה מסחרית גדולה בת"א
דרושה מפעילה
למכונה להנה"ח אוליבטי
(אודיט 1502)
הכישורים הדרושים:
✶ נסיון של לפחות שנה בהפעלה על מכונה להנה"ח
✶ דרושה ידיעה בהנה"ח (סוג ג').
נא לפנות טלפונית למס' 269184 תל־אביב

למפעל בסביבות תל־אביב
דרושים
✶ רתכים/מסגרים
✶ מחסנאים טכניים
✶ מכשירנים אופטיים
(בעלי נסיון במכשירים מדויקים)

בוגרי בי"ס מקצועיים ובעלי נסיון רב יפנו לנציג המפעל לפי המקומות המפורטים כמה. או לטל. 616441 לקביעת ראיון.

כתובת	ימים	שעות
תל-אביב לשכת מודיעין עירונית רח' פרישמן 42	ג', ה'	בין השעות 2 עד 6 אחה"צ
היחידה להכוונת החייל אבן גבירול 10	ג', ה'	12.00—09.00
רמת גן שרות התעסוקה ארלוזורוב 14	ב', ד'	בין השעות 2 עד 6 אחה"צ

לחברת בנין ארצית דרוש
מפעיל עגורן
אילן-גת, מהנדסים בע"מ
טל. 965316—03. בשעות הערב 772037—03

לחברת מחקר ופיתוח
באזור חיפה
דרושים
✶ מבקר פנימי — עם נסיון
משרה חלקית
✶ עורך דין — עם נסיון, לתפקיד אדמיניסטרטיבי ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 2160 ירושלים עבור "מס' 15".

למפעל לחריטה אוטומטית
דרוש
כוון אוטומטים
לטראוב או טורנוס
לפנות: "ישראמט" בע"מ
לבנדה 2 ת"א

לרכב ניר בע"מ
דרושים
✶ מחסנאי חלקי חילוף
✶ פקיד טכני
✶ פקידה כתבנית
תנאים טובים למתאימים
לפנות: רח' נירים 6, טלפון 38777
(ליד היכל הספורט, יד אליהו)

לחברת
י.ב.מ.
דרושות נקבניות
בעלות נסיון של שנה לפחות
לעבודה לפי שעות
למתאימות יוענקו תנאים מיוחדים
מועמדות מתבקשות לפנות בכתב
ל־י.ב.מ. (ישראל) בע"מ,
מח' כח אדם, ת.ד. 20210 ת"א
עבור "נקבניות".

✶ **דרוש מהנדס בנין**
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בביצוע, לתפקיד מנהל פרויקט גדול ומענין בסביבות תל־אביב

✶ **דרוש מהנדס בנין**
לתפקידי פיקוח על פרויקטים מעניינים בסביבות תל־אביב.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 33008 ת"א

למפעל גדול למזון ברמת־גן
דרושים
1. **מנהל החזקה**
הכישורים: בעל נסיון של 5 שנים לפחות בנהול אחזקה במפעל תעשייתי.
2. **מכונאים**
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה.
3. **בוגרי בתי ספר מקצועיים**
במגמת מכונאות, לאחר שרות צבאי.
4. **מסיק לדוד קיטור**
עם 2 שנות נסיון לפחות.
5. **חשמלאי**
עם נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה.
6. **פקיד/ה**
עם השכלה תיכונית ועם ידיעה בהנהלת חשבונות ונסיון בעבודה משרדית של שנתיים לפחות.
תנאים טובים ואפשרות להתקדמות למתאימים.
לפנות בכתב יד בציון קורות חיים מלאים לת.ד. 267 רמת־גן.
סודיות מובטחת!

למפעל טכסטיל גדול,
בירושלים
דרושים
1. **מהנדס טכסטיל**
2. **טכנאי טכסטיל**
תנאים טובים למועמדים המתאימים
בענין פרטים נא להתקשר אל מנהל כח אדם
טל. 6־522294—02.

דרושה
פקידה בכירה
לניהול משרדנו הראשי בחיפה
הכישורים הדרושים:
✶ נסיון של 5 שנים לפחות
✶ ידיעה בסיסית בהנה"ח
✶ נסיון במגע עם קהל
✶ כושר ארגון תיהול
נא לפנות בכתב בלבד לת.ד. 6222 חיפה, בצירוף תולדות חיים.
— סודיות מובטחת —
טעדון
החברה הגדולה בישראל לשרותי טלוויזיה
חיפה • תל אביב • ירושלים

הקרן לניהול מוסדות לחוסים
דרוש לעבודה מידית
מהנדס אזרחי
בנין
עם 5 שנות נסיון
למשרה מלאה, בתל־אביב
הגדרת תפקידיו: —
● יועץ בנושאי פיתוח
● פיקוח על הקמת מבנים
● טיפול באחזקת מבנים קיימים במוסדות חינוכיים.
— התפקיד כרוך בנסיעות בכל הארץ.
— תנאי השכר יקבעו לפי הכישורים.
✶ הצעות יש להעביר לפי הכתובת: — משרד הסעד — היחידה למינהל ומשק שדרות ירושלים 22, יפו.

דרוש
מורה לנהיגה
למשא אוטובוס ופרטי
להתקשר בערב,
שעה 19
941124

דרושה
עוזרת-בית
לעבודה בבית
כל יום
פרט לשישי־שבת
3—4 שעות
להתקשר טל. 820097

הכל בכל בלוח
בלוח הככול

הודעות לציבור

הארכת מועד מכרזים

המועד להגשת הצעות למכרזים: —

מ/3	שמיכות פיקה
4/72	מגבות פרוטה
6/72	בדים
7/72	ציוד מספרה
8/72	הבילים
9/72	נעלים
10/72	גרביים
11/72	שמיכות צמר

הוארך עד יום ב' 31.7.72 בשעה 10.00
פרטים נוספים אפשר לקבל במזכירות משרדנו בכתובת — משרד הסעד יפו שד' ירושלים 22 היחידה למינהל ומשק.
י. פריזנם
אפסנאי ראשי

מכרז 99/72

משרד החקלאות
המחלקה לנכסים
בינוי ומשק
מוזמנות בזה הצעות מחירים לאספקת קונסטרוקציה אלומיניום, נירוסטה ופח עבור מכון הלקני, בית־דגן.
מפרט ומופס הלתתפות ב־מכרז אפשר לקבל במחלקה לנכסים בינוי ומשק, משרד החקלאות, הקריה תל־אביב, רחוב ד' בית מספר 10 ב' חדר מספר 8 בכל ימות ה־שבוע בשעות העבודה.
את ההצעות יש להגיש ב־מעטפה סגורה אשר עליה יש לרשום "מכרז 99/72" ולהכ־ניסה לתיבת ההצעות הנמ־צאת במשרד החקלאות המח־לקה לנכסים בינוי ומשק, ה־קריה תל־אביב רחוב ד' בית מספר 10 ב' קומה ג'.
להצעה יש לצרף ערבות בנקאית בגובה של 10% מ־ערך ההצעה בכפיפות לסעיף 4 במפרט.
מועד אחרון להגשת ההצ־עות הוא 27.7.72 שעה 11.00
אין משרד החקלאות מת־חייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

מתפנה
מנהל מפעל
מהנדס מכונות
נסיון רב בתכנון, תק־ציבים, מו"מ.
לפנות: לת.ד. 4496
חיפה, למס' 2280.

להברה מסחרית
גדולה
דרושה
פקידה
להזמנות בית
בעלת מידות 38—40
למשרה מלאה
רצוי
בעלת השכלה תיכונית
נא לפנות בכתב
לת.ד. 8680 ת"א
לאגף כח אדם.

נער שליח
לעבודה
במשרד עורכי־דין
לחצי יום
נא לתאם פגישה
בטלפון 260228/9

דרושים
טכנאי קרור
ונערים
לפנות
קרור השמיר
משה בקיים
וולפסון 46 מ־8—13
16.00 — 18.00
טלפון 824322, 829437

דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי
ידיעת השפה הגרמנית הכרחית.
להתקשר בטלפון מס' 758962 יהוד.

ברמת-אביב
דרושה עוזרת
לעבודות משק-בית וטיפול בילד
4 ימים בשבוע
להתקשר 412445
בין השעות 9—11 בבוקר

הוועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני, נחל־שורק
דרושים
מהנדסי מכונות
— לעבודה בתכנון ובצוע של מערכות ומתקנים לעבודות מחקר.
טכנאי אלקטרוניקה
— לעבודות פיתוח ואחזקה.
— בוגר בי"ס תיכון מקצועי או בי"ס טכני של חיל אויר.
— נסיון של שנתיים.
על המעונינים לפנות בכתב אל:
המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק, דאר יבנה.

למפעל גדול
באזור תל-אביב
דרושים
מכונאי קירור
חשמלאי אחזקה
תפקיד מענין, תנאים טובים, אוירה נעימה
על המעונינים לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון מקצועי אל ת.ד. 9170 תל־אביב
— סודיות מובטחת —

דרושים
1. מהנדס אלקטרוניקה
עם נסיון של שנה אחת לפחות.
2. טכנאי אלקטרוניקה
עם נסיון במערכות מיקרוגל.
3. טכנאי אלקטרוניקה
לבדיקות סופיות עם ידע בארגון מערכי בדיקה דיגיטליים ואנלוגיים.
4. עובד ייצור
עם נסיון של 3 שנים לפחות בחיווט מכשירים ומערכות אלקטרוניות.
5. מחסנאי
עצמאי, עם נסיון בארגון וניהול מחסן רכיבים אלקטרוניים.
המעונינים יפנו טלפונית לחברת מידה 720268, 722820 או בכתב לפי הכתובת: רחוב צבי 5, רמת־גן.
סודיות מובטחת

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ראיתי שמעתי

חלום בצבא

חייל מילואים שהועסק בעבודות דחק בבסיסי צבאי בצפון סיפר לי את הסיפור הבא: באחד הימים נתבקשנו להעמיס 1000 שמיכות על משאית ולהעבירן לבסיס בסביבות חיפה. 3 חיילים עסקו במלאכה. משהגיעו לחיפה לפרוק את השמיכות, נתבקשו להעמיסן על משאית אחרת ולהחזירן לבסיס אחר בסביבות הראשון.

למרות שחיילי המילואים בזבזו חצי יום על „טיול" ביוזהר זה, הם היו מרוצים מהחופשה הקטנה שבילו בחיפה. בכל מקום מתעוררת השאלה, אם לא ניתן היה לפתור בעיה חלום זה על־ידי הרכת טלפון אחד בלבד.

אכסנייה בחיפה

אכסניה הנוער שנפתחה בקיץ שעבר לרגלי הכרמל לא הרחק מפיר הנוער השוכמה, קידמה את התיירות העממית לעיר. בשנה האחרונה סיפקה האכסניה 62.000 לינות, 40 אחוז מהם לתיירים.

באכסניה יכולים להתארח 450 איש. לדברי אגודות אכסניות הנוער שלה הלינה 4.20 ל״י ללילה. כלכלה מלאה באכסניה עולה 9 ל״י ליום (2 ל״י ארוחת בוקר, 4.25 ל״י ארוחת צהרים ועוד 2.75 ל״י ארוחת ערב). באחרונה נערכים באכסניה ערבי הרצאות עם שירה בציבור אשר נתקבלו יפה על־ידי צעירים כחו״ל.

התחבורה לאכסניה עדיין קשה. הרוצה להגיע אליה חייב לנסוע באוטובוס של קוי סירה וללכת ברגל קרוב לקילומטר. דומה שהגיעה העת לעשות משהו בשטח זה. גם הכביש לאכסניה הוא צר למדי.

תרומת הקנדים

במשך שנת הכספים 1971/72 תרמה יהדות קנדה לישראל את הסכום הגבוה ביותר לאחר סכום השיא שאליו הגיעה בשנת 1967. הכספים שהועברו לישראל מסתכמים ב־15.000.000 דולר.

על כך דיווחו בשבוע שעבר בירושלים מנהיגי הקהילה היהודית בקנדה בפגישה עם מר עזרא ז. שפירא, יו״ר קרן היסוד המגבית המאוחדת לישראל. אישים אלה משתתפים במשלחת סקר ממונטריאל המשלימה ביקור של שבועיים בישראל. לפי דברי ראשי המשלחת, מר נתן סקוט ומר אדוארד ברונפמן, יעלו הכנסות שנה זו לגבי השנה שעברה. התחזיות מראות על עליה של 10% בהשוואה לשנה שעברה. הישג זה ראוי במיוחד לציון בהתחשב בעובדה שהקהילה היהודית במקום זה מונה רק 275,000 נפש.

העיר היקרה בעולם

לצורך הכנת משכורות לפקידי האו״ם, נעשה אחת ל־6 חודשים מחקר לבדיקת יוקר המחיה בערים שבהם יש לאו״ם משרדים קבועים. המחקר כולל מחיר שכירת דירה ומחיר „סל" מצרכי מזון, אחזקת רכב וכו׳.

בפרסום האחרון, ליוני 1972, היתה קופנהאגן העיר השלישית בעולם ביוקר המחיה בה. לאחר ניו־יורק ובון. לפי ניקוד של 100 לקופנהאגן, היה לניו־יורק ניקוד של 105, לבון 102, לפאריז 97, לתל־אביב 79, לקהיר 73. הודלה ברשימת הערים: בואנוס־איירס עם 58 נקודות.

אילו היה לאו״ם משרד קבוע בשטוקהולם, היתה ודאי עיר זו זוכה להתאר העיר היקרה בעולם. רמת המחירים בשטוקהולם גבוהה ב־20% מזו בקופנהאגן.

ר״ן

לאודה (לבית חכמי) **ודניאל צידלין**
חובקים תאומים
19.7.72 תל השומר

חיה ושאול צ׳יטיאט
שמחים להודיע על
הולדת הבן
את לעמרי
נכד ל:
יעל ויצחק לקס — פרחה ושלמה ציטיאט
תה״ש, 19 יולי 72

במז״ט נולדה נויה
בת ליעל ויהונתן שילוני
(ארכיטקטים)
נכדה
לד״ר שלמה ווסטר ורעיתו מריאן
למהנדס פנחס שילוני ורעיתו יהודית
נינה
לאפרים שילוני
בי״ח „הדסה" ירושלים, 17.7.72

בן נולד לנו
אח לאורית, איילת, ויפעת
הברית ביום ראשון, 23.7.72, בשעה 3.00 אחה״צ
ב״גני כרמל", שד׳ קיש 33 חיפה.
אוטובוס מס׳ 21 מרח׳ הרצל.
נא לראות הזמנה זו כאישית.
שרה וצבי שורץ

לאבא, אמא, סבא וסבתא היקרים
ליובל ה־70
שרה ושלמה אוארבך כרכור
כה לחי עד 120
מאחלים:
הילדים: מרים ואריה זליבנסקי
חוה ויוסף אוארבך
הנכדים: תמי ושלום לשם
נאוה ונוני שיפמן
רוני ואביב אוארבך
הנינים: לילך וניר

לקונה רציני בעל הון מיידי של מליון וחצי ל״י-
הזדמנות לרכישת אובייקט רציני ומבוסס בר־ג
רק בעלי יכולת רציניים יפנו בכתב לת.ד. 1874 ת״א
סודיות מובטחת

למסירה חנות בדמי־מפתח
במרכז תל־אביב
ת. ד. 1016 גבעתיים

הימים הללו

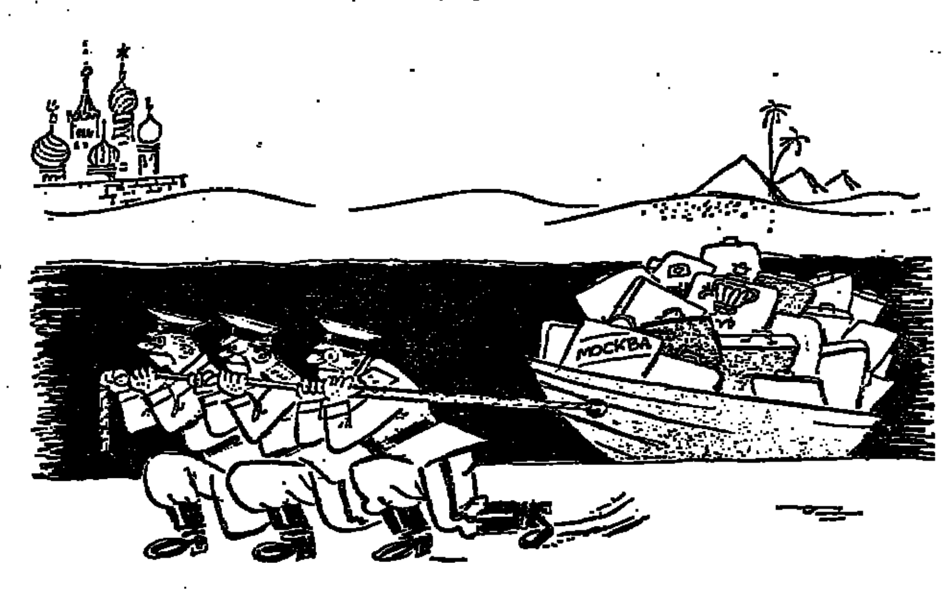

מקהיר באהבה...

מכתבים למערכת הארץ

הטלית והתכלת

אחרי קריאת מאמרו של יאיר קוסלר ב„הארץ" (14.7) התלבטתי אם להגיב או לא. האם להגיב כדי שהשתיקה לא תתפרש כהודאה, או לא להגיב כי תוכן הכתבה בולט במגמתו, והתגובה במקרה כזה יתכן וגורעת. אך כאמור ובעל הכתבה כותב במפורש בזה הלשון: „הארבעה מ י צ ג י ם (ההדגשה שלי) נוער לאומי דתי תוסס" — הרי לא יכולתי אלא להגיב. כי איך אפשר להטיל דופי ברבבות בני נוער דתי לאומי תוסס ונפלא זה, אשר משמש דוגמא בכל שכבות הציבור הישראלי, המצטיין בשורות הצבא, בהתיישבות ובהיאחזות, בחיי הרוח והעבודה, הממלא באמונה ובמסירות ללא קץ את רעיון תורה ועבודה במלוא משמעותו, אשר ביום פקודה מקריב עצמו למען עמו וארצו.

והנה בא עתונאי ומנסה בכתבה מעוטרת בציורים להרוס את תדמיתו האמיתית בעיני הציבור הדתי והחילוני כאחד — במהי כתבה אומללה אחת. האם אין גבול לחופש הכתיבה? אם החוק אינו אוסר זאת, האם יאיר קוסלר אינו מסוגל לרסן את עצמו ולהחזר במקרים כגון אלה על סנסציות עתונאיות?

מר קוסלר אינו בא לכאורה להביע דעה, הוא רוצה להצביע על עובדה, טליה זו שאתם מתכסים בה אינה כולה תכלת! איך בכלל אפשר להסתמך על ארבעה שמיניסטים, חריגים, מתוסכלים — להאר ולצייר על סמך „ספריזם" כתבה כאילו זו הדמיתם של ישיבותינו והנוער הניבינו. אין עוול גדול מזה. לפי כך אין לי אלא לבוא לידי המסקנה שהבאת „העובדות" אינה באה אלא לשם הבעת דעה.

אגב, קוסלר לא ראיין אותי אלא קיים אתי שיחה טלפונית בלבד וכבר הסכמתי באותה שיחה שהטלית אינה כולה תכלת וכי קשה מאד להגיע לשלמות בכלל ובחינוך בפרט, אבל איני יכול להסכים בשום פנים לכך שקוסלר כנראה רוצה — ללכלך את הטלית ולהשמיץ אותה. שעליו היא כתועבה — זאת כנראה עובדה שאנו לא נוכל לשנותה, אחרת לא היה מטפל ועוסק בה בדרך שעסק, אבל להשמיץ ולהצבע אותה לאחרים — מה זכותו לכך??

באו אל מר קוסלר, משה, אהרן, דוד ושלמה וספרו לא רק על עצמם, אלא על הציבור כולו שבתוכו חיו ובמסגרתו התחנכו. אילו היה יאיר קוסלר שואף להביא את האמת כולה ובשלמותה בפני קוראיו, היה יכול בקלות להזמין אליו עוד כמספר צעירים מכל אחת מאותן ישיבות מהם באו המשמיצים, לשוחח אתם ולשמוע מה הם אומרים על חייהם בישיבה, על המשבר, על הלימודים, ההתנהגות הדתית הכללית ועל האוירה בכלל; בכדי לבחון האם אמנם נכונים הדברים שהשמיעו בפניו, אולי היה גם כדאי לשאול אותם מה מעמדם של משה, אהרן, דוד ושלמה. מה מצבם הלימודי, הדתי והחברתי של „הרביעיה התוססת"; האם האמת שבלבם בוערת ועל כן באו „לזעוק ולהודיע, או תיסכול אישי וההתנכרות גרמו לשפיכת קיתונות השופכין על המסגרת בה התחנכו. את זה לא עשה יאיר קוסלר כי לא להצביע על הטלית רצה, אלא רק ללכלך אותה.

אגב, על פגישת ועד הפעולה של בני הישיבות התיכוניות, עליה סיפר, כי יזם אותה? כי היו דובריה? התלמידים עצמם! האם אלה הן הלכות של פורקי עול, זוללים בסביקות?! האם לא הרגיש קוסלר את הסתירה בין דמות תלמידי הישיבה כפי שתיארו אותה משה, אהרן, דוד ועלה על כולם שלמה, ובין דמותם והלך מחשבותיהם לפי הפגישה עליה ספרו??

כה רצה יאיר קוסלר להבליט בהחלטות „המדברות בעד עצמן", מה הדופי שיש בפעולות אלה לבני ישיבות (פרט להפגנה שכנראה הדמיון צרף גם אותה)??

אברהם דימנט

הרשעתי לאמר, אילו הרגישה „הרביעייה" שהעומד בפניהם רוצה לברר את האמת, ספק גדול אם הדברים היו נאמרים, או היו נאמרים בדרך שנאמרו. ההרגשה שכאן אפשר „למכור את זה" הולידה מה שהולידה.

מבשרי חזיתי. בשיחה הטלפונית שיאיר קוסלר קיים אתי נאמרו דברים הרבה, למה נבחרו רק קטעי דברים ללא דברי הקישור, ההסבר, בלי להאר אף במלה את צורת תגובתי על השאלה השגויה וכיוצ"ב — דבר ההופך משמעותם הנכונה.

קשה לי להשתחרר מההרגשה שמא הקנאה על הצלחת החינוך בישיבות בני־עקיבא וישיבות התיכונית בכלל, היתה הגורם לחטוף כלהגביה טריזה את „ידידי" ה„רביעיה" ולהציג מוסדות חינוך כבזויים אינו דתי ... נים אלה המתנכים לתורה ועבודה בתמונה מעוותת ומסולפת לחלוטין.

ו„כעזור דלים" למשה, אהרן, דוד ושלמה, הובאו דברי המנהל „עמוס" שמשך כמה שנים עבד במספר בתי־ספר בכמה ערים ואף עבר מחינוך דתי לחינוך כללי ולא החזיק מעמד זמן רב באף מקום. זו דמות של מנהל שקוסלר צריך ללמוד ממנו על החינוך ועל בתי־הספר והמורים? יתירה מזו, עצם הצירוף של דברי „עמוס" — אין לה כל קשר לכתבה כולה; היא רק הובאה כנראה כדי ליצור בעיני הקורא התמים דברי בלע על המורים וכדו׳, דברים אשר יפילו צל על מוסדותינו.

ידענו שאהבה מקלקלת את השורה ושנאה מקלקלת את השורה, אבל עד כדי כך!! ללא כל פרופורציה, ללא כל הגיון וללא הגינות!

אברהם דימנט
מנכ״ל ישיבות
בני עקיבא בישראל
תל־אביב

יאיר קוסלר משיב:

כל מה שאמר לי מר דימנט בשיחה הארוכה שניהלנו נדפס ללא שינוי. לא בחרתי קטעי דברים ולא השמטתי דברי קישור. מר דימנט הוא שהתקשר אתי כעבור יום וביקש להבהיר עוד כמה פרטים לשיתונה. ההבהרה צורפה לראיון. מר דימנט נתבקש להגיב על כל אחת מטענות תלמידי ישיבות בני־עקיבא שבאו אלי, וכך עשה. עובדה: הדברים המובאים בשמו מגיבים על כ ל טענה של התלמידים המבקרים.

„עמוס" מנהל היום אחד מבתי־הספר היסודיים היותר גדולים בישראל. לא כתבתי שהוא מנהל בי״ס דתי, אלא ציינתי רק כי בין היתר לימד גם בבתי״ס דתיים. „עמוס" עצמו אינו דתי.

ההסברה בכפרים ערביים

במוצאי שבת 15.7 נכחתי בהרצאה על הנושא „בטחון ישראל" שהושמעה לפני תושבי הכפר הערבי ג׳לג׳וליה. היתה זו אחת מסדרה של הרצאות באותו נושא, המושמעות בזמן האחרון בקביעות לפני הרכבי כפריים ערביים שונים בתחומי הקו הירוק. בהרצאה הוסברה בצורה הבטחון של ישראל, יחסי הכוחות באיזור ובעית הפלשתינאים, תוך היכנעות מהחלטת מגיעה בנושאים פוליטיים.

סבורני כי הקהל הערבי זקוק להתבטאויות אלה. הוא רוצה ומבקש להפגש עם יהודים לויכוחים ולבירורים ומורגש שהדבר חסר לו כאן. הקהל שהופיע להרצאה לא היה דווקא מעילית המשכילים של הכפר אלא כלל רובו כמעט בחורים שבדיב.

עד היום לא נערכו באופן כה יסודי הרצאות בנושא זה לפני ערבים בכפריהם. על אף ההסברה הנכונה שלנו באמצעי התקשורת עדיין יש גם דברים רבים הנעלמים שהסבר שהם עתון או באוזון כטלוויזיה לא יכולו לספקו. רצוי לכן להרחיב את ההרצאה למיגוב הישובים הערביים בארץ. ההרצאות האלה ניתנות מטעם ההסתדרות. כדאי שגם ברכוז ההסברה יתן את דעתו על הנושא.

א. אחדר
תל־אביב

סיפור אישי של מיינרצהגן

ברצוני להוסיף סיפור אישי למאמר של חביב כנען על הקולונל מיינרצהגן (מוסף „הארץ" 2.6). כאשר ביקר קולונל מיינרצהגן בשנות החמישים בישראל, ביקשתי מידידי ד״ר אליהו אילת להפגישני עם איש הצבא המופלא הזה.

הוא הגר אותו יום מטיפוס במערה צוק בצדה והיה רענן ועליז. סיפרתי לו שלמדתי ונעזרתי בספריו על ציפורי סיני ואיי. לאחר הקדמה קצרה זאת, אמרתי לו שזלזולו בכוח הערבי עלול להביא לרפיון בכוננות ובעירנות הישראלית. סיפרתי לו שידוע לי כי אחד מראשי המפקדים של צה״ל ב־1948 הגיה נגדי על דברי בשנת 1947, ערב המלחמה, והם היו הרבה יותר מסורגים כדברי מיינרצהגן, גרמו לכך כביכול שהכוננות הישראלית פחתה ולזה היו השלכות מעציבות. עוד ניסיתי להסביר מדוע דווקא אני טוען נגדו.

מיינרצהגן הפסיק את דברי ואמר שהוא יודע מי אני ומהו מוצא משפחתי, על קשרי ופעילותי ועל הדוקטרינה שהסכמנו לה, חברי ואני, לגבי יחסי ישראל—ערב. „לאחר עשרות שנות קשרים הדוקים ומבצעים עם ערבים, ולאור מורשה כבת דורות של משפחתך לפניך, אנא מנה לי מהר בכפר ערבים אשר היית סומך על מהימנות ידידותם בשעת מבחן", אמר לי.

התחלתי לחשוב ולמנות על אצבעות ידי. המנויים הצטברו באיטיות רבה. סימנתי. מיינרצהגן אמר: „תוכל להפסיק, אין צורך בהמשך. נכשלת בבחינה. אני צדקתי". הוסיף בצדיקים את הכוונות. אם לאחר עשרות שנות פעילות אתה מתקשה לסמן לעצמך חצי מנין ידידי אמת, הרי ברור לך שביניהם שורדים יחסי איבה מהלכים — מה לך נגד דברי? הרי ידוע לך שמלחמה היא פעולה של כוחות כונים המשולבים ובעזורים זה בזה, בהעדר איכון הדדי לא יאבין חיל הרגלים לדברי התותחנים שיכצנו כי ריכבו את ההזות, או לסוצנות חיל האוויר וחיל השריון. לפיכך אני חוזר על אשר אמרתי, ואל לכם להגיב לבסת כאשר נו קיים. רק אויל יסמוך על ניסים ואתם הרי הנכם מפוכחים".

עזרא דנין
חדרה

כלא בקולנוע

באחד מימי השבוע שעבר ביקרתי בקולנוע „פריס" בתל־אביב. הדבר אולם הקטן הצר היה מלא מפה לפה. וכן מה לאחר תחילת הסרט החלה האוירה להיות דחוסה ומחניקה ביותר. הצופים, כהזעו ונשמו בכבדות, רטנו שאין כנראה אויר או מיזוג־אויר באולם. לקראת סופו של הסרט חשו אחדים מהם ברע, ביניהם בת להיתי. עם גמר הקרנה יצאו ההמצה ונעצבו לדורר זה.

האם יתכן שהרשויות יתנו רשיון לבית־קולנוע ללא סידורי אוורור תקינים? האם יתכן שהנהלת קולנוע „פריס" התעלל במאות אנשים ע״י כליאתם ללא אויר נקי באולם קטן?

משה זהב
סביון

התרופפות הפיקוח על הצבא

ל„תרגולי" האחרונות שאירעו במערכת הבטחון יש שני אספקטים חמורים. האחד הוא עצם ביצוע הפעולות שהיו כרוכות בפעולות חמורה: ניצול בני אדם באדמותיהם, סתימת בארות וריסוס שדות. השני, חמור לא פחות, הוא פתיחות פתח להתערבות הצבא בעניינים שהם בפלי גורן פוליטי מובהק.

נראה לי כי החלטותיהם של קציני בכירים בצה״ל נגד אוכלוסיה אזרחית, ללא אישור הממשלה, מחזירות אותנו לשנות ה־50, כשקציני צה״ל ביצעו פעולות תגמול „פרטיות" ולא היה פיקוח יעיל של הדרג הפוליטי־אזרחי על הצבא.

בשנות ה־60 הגבר הפיקוח על הצבא (בעיקר אחרי „העסק הביש") ו„הפרוקה" ותקנת ועדת השרים לענייני ביטחון לפי דרישת „אחדות העבודה"), אך מאז מלחמת ששת הימים ואילך אנו עדים להתרופפות הפיקוח הזה בהדרגה.

נדמה שחלקם של שר הבטחון ושל הממשלה בהתדרדרות זו הוא רב, מבדין שנתנו אישורים בדיעבד לכל „התרגולים" הללו ובכך שלא הוקיעו כראוי את הקצינים הבכירים שפעלו על דעת עצמם.

יעקב בינאי
ירושלים

שרות דוב לדת

ברצוני להגיב על מאמרו של ח״כ י. גולדשמידט „פיתויים ליברליים" („הארץ" 12.7) העושה לדעתי שירות דוב למצפורה של הדת, שאותה אמור חבר הכנסת הנכבד לייצג.

כיצד יכול מר גולדשמידט לדבר על אחדות העם, בעוד מצהיר כי קיימת קבוצה נכבדת של אזרחים שאין לו כלל דין ודברים עימם?

הסימוכין שמביא ח״כ גולדשמידט מתוך מגילת העצמאות מתפלמים לגבי ההפועבה כי במגילת העצמאות מדובר גם על חופש מצפון ועל סדר יום לגבי כל הנוגעים והדתות. פירושו כי דבר הוא כי מגילת העצמאות ראה בה״כ גולדשמידט ובמנהגים אחרים שווים בכל.

בשם איזה רוב מדבר חבר־הכנסת הנכבד כאשר הוא מכריז כי על הציבור להקריב את זכויותיו הארציות לבני־ישראל למען הרוב? אל לו לשכוח כי הצבור הדתי אינו אלא מיעוט השואב את כוחו הרב אך ורק ממקנבות קואליציוניות שאינן כשרותה תביע את הרוב, אשר את מלחמתו מבצע מר גולדשמידט להלחם.

המחזים בעיני נסיונותיו הפסאודו־אינטלקטואליים של מר גולדשמידט להצדיק את מצבם של פסולי החיתון בדוגמות בעולם התורה. המדע של שנת 1972 עדיין לא הצליח לגלות קשר בין ממזרות לתורשה.

עמנואל סוקולר
צאלים

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

כדורגלן־העבר נסים אלמליח מאשים:

בית״ר ת״א הדרדר בגלל ניהול כושל וארגון לקוי

כתב סופר ספורט „הארץ"

ועד הפעולה למען בית״ר תל־אביב — שהוקם בסוף העונה שעברה, כאשר היתה הקבוצה נתונה בסכנת ירידה לליגה א׳ — תקף אתמול בחריפות את אירגון וניהול הספורט בבית״ר, במסיבת עתונאים שהיתה בתל־אביב.

בראש ועד הפעולה עומד נסים אלמליח, כדורגלן נבחרת ישראל ובית״ר תל־אביב לשעבר. הוא האשים אתמול את אריה קרמר, שכיהן שלוש שנים כיו״ר מחלקת הכדורגל של בית״ר, במצבה הירוד של קבוצת בית״ר תל־אביב העונה (סיימה במקום העשירי).

הוא אמר כי בגלל מדיניות לקויה ניתנה למאמן, יוסף מירימוביץ, יד חופשית בניהול הקבוצה. הוא עסק לא רק בשיקולים מקצועיים, כפי שחייב מאמן לעשות — אמר אלמליח — אלא גם בשאלות מנהליות רגילות, התחום שבו היה על ההנהלה להחליט, אלא שלא ניתן לחבריה לעשות דבר.

רכש במקום נוער

אלמליח טען, כי בגלל מדיניות זו רכשה קבוצת בית״ר תל־אביב כדורגלנים רבים, בשלוש השנים האחרונות בהן שיחקה בליגה הלאומית, במקום להתבסס על הנוער הטוב של הקבוצה שפחור ברחבי הארץ. הוא הוסיף, כי קבוצת הנוער של המועדון מצליחה ביותר, אך אין נותנים לכדורגלניה המוכשרים להשתלב בקבוצה הבוגרת.

אלמליח סיפר כי במגעיו עם יו״ר הנהלת התנועה, עזר ויצמן, האחראי לבית״רים הא־טיים בבית״ר, לא הושג הרבה — למרות שבפגישה קודמת הצהיר ויצמן, כי חברי ההנהלה החדשים ייבחרו אחרי התייעצות עם ועד הפעולה למען בית״ר תל־אביב.

באותה פגישה אמר לו ויצמן, לדברי אלמליח, כי „מצדי יכולות כל קבוצות בית״ר לעבור להפועל".

אלמליח תקף את שיטת ניהול הקבוצה והתריע על הכספים המבוזבזים בבית״ר תל־אביב.

בריטניה מהמרת על הקלף החזק שלה: דייב בדפורד

מועמד לנצחונות ב־5,000 ו־10,000 מטר במינכן

לונדון, 20 (שרות ספורט „הארץ") דייב בדפורד השיג את משאלתו היקרה ביותר: מרכיבי הנבחרת האולימפית של בריטניה נעתרו לבקשתו לאפשר לו להתמודד במינכן בשני מקצועות — ריצות 5,000 ו־10,000 מטרים.

אם יצליח כשאיפתו במינכן — כלומר, אם יזכה את מדליות הזהב בשתי ריצות אלה, דבר שהוא לפי יכולתו, לפחות תיאורטית — יצטרף בדפורד לגאלריה המפוארת של דמויות ספורט היסטוריות, כמו אמיל זאטופק, פאבו נורמי, ולאדימיר קוטס — אשר הצליחו לעשות זאת בעבר.

אבל השאלה הגדולה היא האם מסוגל אדם אחד, ברמת האתלטיקה של ימינו, להתגבר להצח את טובי הרצים בעולם, כשם שעשה זאטופק לפני 20 שנה? התשובה לכך אינה קלה. אבל נראה, שמרכיבי הנבחרת האולימפית של בריטניה סבורים, שבדפורד אכן מסוגל לעשות זאת.

היריבים

במחנה המהוריבים בשתי ריצות אלה באליפות האתלטיקה של בריטניה, בסוף שבוע שעבר, מעידים על כושרו המצויין. אבל אין זה בדוד כלל, אם יזכה מסוגל לריק. באותה רמת יכולת, ארבעה מרוצים: פעמיים 5,000 ופעמיים 10,000 בתוך 8 ימים (מוקדמות וגמר) במינכן.

הרולד אברהמס, בעל מדליית זהב אולימפית ב־1924 ויו״ר הנהלת אחדות האתלטיקה של בריטניה, אומר: „לא היתה ריצת 5,000 המטרים הראשונה באולימפיאדה — היה המצב קשה יותר. אבל על פי התוכנית תהיה ריצת 10,000 מטרים ראשונה ולאחריה יבואו המוקדמים והגמר של ריצת 5000 מטרים". מאמנו של בדפורד, פאולה, אמר: „לא היינו מרשים לבחור הריצות אלמלא חשבנו, שדייב יכול לעשות זאת. אם יצליח בריצה הראשונה — 10,000 מטרים — שום דבר לא יעצור אותו בריצה השניה".

על הימור זה שמים מרכיבי הנבחרת הבריטית את קלפיהם.

ביותר נסבר, כי ניתנו הזדמנויות נוספות לכמה אתלטים בריטיים להצטרף למשלחת, למרות שלא הצליחו במבחנים. גם אלה נבחרו ברנדן פוסטר, רק 1500 מטרים וג׳יין ריד־רוס, רק 800 מטרים. ההזדמנות להוכיח את יכולתם ניתנה להם בתחרות אתלטיקה בין־ארצית בין נבחרות בריטניה ופינלנד.

ברנדן פוסטר מקווה כי היה תולה באליפות האתלטיקה, ובכל זאת לא הגיע לרמתו הטובה. זאת לאחר שורה של הישגים מעולים, שהעידה על יציבותו לאורך העונה כולה.

בן בעלי סיכויים

ארתור גולד, מזכיר התאחדות האתלטיקה של בריטניה, אמר כי במשלחת ארצו נמצאים לפחות 12 אתלטים, שהם בעלי סיכויים סבירים לחזור הביתה עם מדליות אולימפיות. אבל מעטים הוא סבור, שאתלטיו יביאו ארבע מדליות — לאו דווקא מזהב.

מנהל הנבחרת סבור, כי הבריטים יטלו שש מדליות. המועמדים שלו: דייויד ג׳נקינס (400 מטרים), אנדי קארטר (800 מטרים), פיטר סטיוארט או ברנדן פוסטר (1,500 מטרים) דייב בדפורד, איאן מקאפרטי או איאן סטיוארט (5,000 מטרים), דייב בדפורד (10,000 מטרים), דייויד האמרי (400 משוכות), אלן לוריל (הזנק), רון היל (מרתון).

לא ישוגר נציג לקונגרס הכדוריד

כתב סופר ספורט „הארץ"

יו״ר הנהלת ההתאחדות לספורט, יצחק פוקס, דחה אתמול את בקשת ועדת הכדוריד לשגר נציג מיוחד של הועדה לקונגרס הבין־לאומי בענף זה, שיהיה בנירנברג בזמן האולימפיאדה.

פוקס הסביר אתמול לחברי ועדת הכדוריד, כי לא יוכל לשנות את החלטת הנהלת ההתאחדות שקבעה, כי רק הפונקציונרים בראש המשלחת האולימפית ייצגו את ישראל בכל הקונגרסים הבין־לאומיים שיהיו בגרמניה בזמן האולימפיאדה.

בקונגרס הכדוריד תועלה הצעה להוציא את ישראל מרשימת המדינות המשתתפות במשחקי גביע אירופה לאליפויות. חברי הועדה מבקשים...

שטוטגארט ניצחה 2:5 בבולטימור

בולטימור, 20 (אי. פי.). קבוצת הכדורגל המערב־גרמנית מן הליגה הראשונה, שטוטגארט, גברה כאן על קבוצת בולטימור ביי בשיעור 2:5, במשחקה השני במסגרת סידרה באה״ב.

הרברט הובש כבש את שני השערים הראשונים לשטוטגארט, אולם המארחים השוו מיד. כל האירועים החשובים ב־15 הדקות הראשונות של המשחק, בהן הצליחה שטוטגארט להבקיע שלושה שערים. שני שערים נוספים הובקעו על ידי הולפגאנג פראנק, והשער השלישי בידי קארל פיכה.

רץ פיני קבע את הישג השנה ב־1500 מטר

הלסינקי, פינלנד, 20 (ע״ר). הרץ הפיני פקה ואסאלה קבע כאן את הישג השנה ב־1,500 מטר, כשגמא את המרחק ב־3:36.8 דקות — שיא סקנדינאווי חדש. שני הגיע הקניאי, כיפצ׳וגה קינו — 3:38.8 דקות, לפני ההולנדי הוגנברג — 3:39.0 והאוסטרלי גראהם קרוק — 3:39.8.

האלוף האולימפי ב־5,000 מטרים, הטוניסאי מוחמד גאמודי, ניצח בריצה למרחק זה בזמן 13:31.8 דקות.

הפועל גבעת־חיים אלוף הסיבוב ה־1 בליגה לכדורמים

הפועל גבעת חיים זכה באליפות הסיבוב הראשון של הליגה הלאומית לכדורמים, שתתחדש ב־11 באוגוסט.

הטבלה, שאושרה השבוע, איננה כוללת את המשחק בין הפועל ת״א לקרית־טבעון שייערך שבת.

1.	גבעת חיים	8	18:64	16
2.	הפועל ת״א	7	17:51	12
3.	בת־ים	8	45:60	9
4.	הפועל אפיקים	8	40:43	9
5.	אס״א ירושלים	8	51:46	8
6.	מכבי חיפה	8	35:41	7
7.	הפועל פ״ת	8	57:32	4
8.	קרית־טבעון	7	44:35	3
9.	גבעת ברנר	8	93:28	2

שחיה במעברות

תחרות שחיה על גביע מעבר כנרת היתה מחר בשעה 10 לפני הצהריים. בהשתתפות שחיינים בגילים שונים עד גיל 14.

כדורסלניות קנדה ניצחו באיטליה 50:75

... במשחק ידידות, ניצחה נבחרת הכדורסל של קנדה את נבחרת איטליה 50:75 (19:35). ...

הפתעה בטורניר הטניס בוואשינגטון

וואשינגטון, 20 (אי. פי.). ... אלכסנדר מטבורניר הטניס ... הביס את ... 3:6, 6:2.

קאסיוס קליי (מימין) הולם ביריבו אל לואיס, שהוכרע בנוק־אאוט טכני בסיבוב ה־11 בקרב שהיה ביום ד׳ בלילה בדאבלין, בירת אירלנד (צילום רדיו של אי.פי.)

מד־זמן לקוי מנע מקליי נצחון על לואיס בסיבוב ה־5

הקרב הופסק בנוק־אאוט טכני בסיבוב ה־11

דאבלין, 20 (אי.פי. ורכזת ספורט „הארץ"). הדבר לא ייכנס להיסטוריה של האיגרוף כעוד „קרב ארוך" — כמו זה שהיה בקרב על הכתר העולמי במשקל כבד בין ג׳ק דמפסי לג׳ין טאני ב־1927 — אולם במחנהו של קאסיוס קליי טוענו הדביקו, כי אי הבנה במדידת הזמן הצילה כאן ביום ד׳ בלילה את יריבו, אל (הבהול) לואיס, בנוק־אאוט בסיבוב החמישי.

נצחון שביעי

השופט לו אסקין הפסיק לבסוף את הקרב דקה ו־15 שניות לאחר תחילת הסיבוב ה־11, והכריז על נצחונו של קליי בנוק אאוט טכני — נצחונו השביעי ברציפות של קאסיוס, מאז החל במבצעו להשיב לעצמו את הכתר העולמי.

22 אלף צופים, בהם ראש ממשלת אירלנד ג׳ק לינץ, חזו בהתמודדות שנערכה באצטדיון המפתח קרוק־פארק בדאבלין. למעשה, נראה הכל מוכרע בסיבוב החמישי, כאשר מהלומה ימנית של קליי הפילה את לואיס לקרשי הזירה.

הפעמון צילצל כאשר החל השופט למנות תשע, אולם מאמנו של קליי, אנג׳לו דאנדי, טען כי בעצם נשמע הגונג בשניות — על סמך שעון־העצר שהחזיק בידו.

דאנדי לא הגיש מחאה רשמית, אולם שופט הזמן עצמו הודה אחר כך, כי צלצים בשעונים יצאו מכלל שימוש כבר בסיבוב הראשון, וכי היה עליו להשיג שעון אחר.

קליי אמנם פגע קשות ביריבו, ששקל בשלושה ק״ג (101) יותר ממנו, אך לא עזבנו בהופעתו. היה זה הקרב השני של קליי ...

לואיס ספג מהלומות קשות בפני הזורה מהירה, כשדם כיסה את פניו ותחת עיניו בפוזיה.

לפני הקרב ביטל קליי את סיורו בדרום־אפריקה ויכן דחה ל־20 בספטמבר את הקרב הבא שלו עם פלויד פטרסון, שנועד תחילה ביום באוגוסט.

כוכב עולה במשקל כבד

פורט וורת, טקסס, 20 (אי.פי.) דואן בוביק הביס בנוק־אאוט, 11 שניות לאחר תחילת הסיבוב הראשון, את יריבו קליפורד סמיפנס — בקרב במשקל כבד במבחני האולימפיים של ארה״ב.

בוביק בן ה־21, איש הצי האמריקאי, הוא אלוף כפפות הזהב של ארה״ב לשנת 1972 ומחזיק 36 נצחונות רצופים. הוא אמר לאחר נצחונו המהיר, כי בדעתו ללכת בעקבות האלופים האולימפיים הקודמים של ארה״ב במשקל כבד, ג׳ורג׳ פורמן (1968) וג׳ו פרייז׳ר (1964), כיום אלוף העולם.

בוביק, שזכה אשתקד במדליית הזהב במשחקים הפאן־אמריקאיים, הוסיף: „כאשר אפנה למקצוענות לא אתפשר בפחות מ־100 אלף דולאר. ..."

בריה״מ — צרפת 0:3 בטורניר כדורעף

ואריכה, 20 (ע״ר). בטורניר כדורעף ... ניצחה בריה״מ את צרפת 0:3, ופולין ניצחה את בולגריה 1:3.

המפלגה הליברלית

באר־שבע
חוג דוברי ספרדית
ביום רביעי 26.7, בשעה 8.00 בערב, תתקיים אסיפת הסברה בספרדית, לפעילי החוג של עולי אמריקה הלטינית, במועדון המפלגה בבאר־שבע, רח׳ הרצל 85, בהשתתפות מר זאב כהן — יו״ר הסניף.

באר־שבע
חוג עולי בריה״מ
ביום חמישי 27.7, בשעה 7.00 בערב, תתקיים פגישת פעילים ליוצאי רוסיה, בביתו של יו״ר הסניף בבאר־שבע — מר זאב כהן, רח׳ גיבל 5, שכונה ה׳ לדוגמא.

אום־אל־פחאם
ביום חמישי 27.7, בשעה 11.30 לפנה״צ, ייערך סיור בכפר אום־אל־פחאם, בהשתתפות מר זאב גרגו.

קבלת קהל
מרחב תל־אביב—יפו
חברי מועצת העיר מקבלים קהל לשמיעת בקשות ותלונות והצעות בימי ב׳ ו־ה׳, בשעות 7—5 אחה״צ, במשרדי המפלגה הליברלית, רח׳ אבן גבירול 68, קומה ה׳ חדר מס׳ 503, 504.
קבלת קהל בעניני מוניציפלים בבית המפלגה, רח׳ אבן גבירול 68, קומה ה׳ בכל יום בשעות 9—1 לפנה״צ, ו־7—5 אחה״צ, בחדרים 502, 503 (פרט לימי שלישי ושישי).

מרחב תל־אביב—יפו
סניף יפו
מועדון המפלגה בכיכר יהודה הימים 112, פתוח לקהל החברים והאוהדים בימים א׳, ג׳, ה׳ בין השעות 4.00—7.00.

קבלת קהל
מעמד בינוני, סוחרים, בעלי מלאכה
מר משה קוכבן, מזכיר המחלקה, יקבל לפנים בימים א׳, ג׳, ה׳, בין השעות 7—4 אחה״צ, בבית המפלגה בת״א, רח׳ אבן־גבירול 68, קומה ה׳, חדר מס׳ 513.

קבלת קהל
מחלקת הקליטה
במשרדי המחלקה פתוחים לקהל הרחב בעניני קליטה ויעוץ, כל יום משעה 11—8 לפנה״צ, וביום שלישי משעה 5 אחה״צ. המעוניינים מתבקשים לפנות לבית המפלגה הליברלית בת״א, רח׳ אבן גבירול 68, קומה ו׳, חדר מס׳ 610, למר אריה בליך — מזכיר המחלקה.
כמו כן אפשר לפנות ליו״ר המחלקה עו״ד הורביץ אהרן, במשרדו בת״א, רח׳ מלצ׳ט 1, טל. מס׳ 611202.

תכנית שבועית
הנהלה
היום יום שישי 21.7, בשעה 8.45 בבקר, ישיבת הנהלת המפלגה בבית המפלגה בת״א, קומה ד׳ באולם „מירנבורג".

כנס אזורי
ביום ראשון 23.7, בשעה 7.30 בערב, יתקיים כנס אזורי של הסניפים: צפת, טבריה, יבניאל, כנרת, כפר תבור, יסוד המעלה, מטולה, חצור, ראש־פנה, בית שאן, מגדל, אליבית ומנחמיה, במלון „גינתון" בטבריה, בהשתתפות הח״כ יוסף תמיר, ח״כ גדעון פת, נתנאל מסלון, פסח גרופר ו־זאב גרגו.

כרמיאל
ביום שני 24.7, בשעה 1.00 בצהריים, תערך פגישה עם הח׳ מושקוביץ, בכרמיאל בתחנת „סנטל", בהשתתפות ה״ה: זאב גרגו ואריה אבן.

מרחב תל־אביב—יפו
ביום שני 24.7, בשעה 5.00 אחה״צ, כתכנסה לישיבה הסיעה הליברלית בעירית תל־אביב—יפו, בבית המפלגה הליברלית בת״א, רח׳ אבן גבירול 68, קומה ד׳ (במוזיון). הסיעה מתכנסת בשעה 6.00 בערב באותו מקום.

מרחב תל־אביב—יפו
חוג עולי דרום־ אמריקה
ביום שלישי 25.7, בשעה 6.00 בערב, פגישת פעילי החוג. בבית המפלגה רח׳ אבן גבירול 68, קומה ה׳, בהשתתפות הגב׳ עזה סבקמן — יו״ר החוג.

בחיפה — ארגון נשים
ביום שלישי, 25.7, יערך טיול לבית אורן בשעה 9.30 בבוקר, נפגשים ליד בית הקרנה ברחוב הרצל חיפה.

מעמד בינוני, סוחרים ובעלי מלאכה
קרית־גת
ביום שלישי 25.7, בשעה 7.30 בערב, תתקיים באולם מלון „לכיש" בקרית גת, אסיפת סוחרים ובעלי מלאכה, בהשתתפות יו״ר התאחדות הסוחרים מר יהושע נהרי ומר משה קוכבן. הפותח: מר ראובן סויסה.

התמונה כדי מסגרת
הפוך לאשה בלי איפור
ארמון — רח׳ אילת 47 ת״א
טל. 57112

אגודת הסטודנטים
אוניברסיטת ת״א
קבוצת אסקוריאל
מחדשת את הצגת
מי אתה אנטואן
הערב ומוצאי שבת
בשעה 10.00
בבנין מכסיקו
אוניברסיטת ת״א

אולמות למלאכה, לתעשיה ולמחסנים
להשכרה
500 מ״ר ו־600 מ״ר
באיזור התעשיה אזור
גבעת גח ויפה.
כניסה מיידית לפנות 822360.

July 21

הלוח הככול באר-שבע

ביקוש דירות

● קונה דירות מכל הגדלים ומכל השכונות בעפולה, יונה.

חנויות

● למכירה בהזדמנות חנות + גלריה, במרכז העיר, 90 מ"ר, מתאימה לכל מטרה. טלפון 057-4410.

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

מכוניות למכירה

מציעים למכירה

בתי"ס ושעורים

טלוויזיה

וילות ובתים

דירות

דירות למכירה

דירות בשכ"ה

דירות מרוהטות

הלבשה

חמום מרכזי

צילומים

כלי נגינה

בתי-ספר ושיעורים

תערוכות

חיות בית

שידוכים

אשדוד

עסקים

דירות

דירות למכירה

וילות ובתים

עסקים

למשרד תאום ופקוח הנדסי בירושלים

דרושים:

מהנדס בנין

הנדסאי/שכנאי בנין

שכנאי מכונות

(מתקני חמום וקירור)

מהנדס חשמל

נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 3447 ירושלים עבור: תאום ופקוח הנדסי

סודיות מובטחת

למפעלנו בלוד

דרוש מהנדס בנין/הנדסאי בנין

לתאום ופקוח על עבודות בניה במפעלי החברה כולל מפעל בנושאי השמל, ביצוע ותכנון.

יועדפו בעלי נסיון של 3 שנים בשטח זה.

המעונינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, לטלרד, מח' כח אדם, ת.ד. 50 לוד.

— סודיות מובטחת —

טלרד

תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ

לוד, ת.ד. 50 - טלפון: 962391 - מברקים: טלרד לוד - טלקס: 033-5123

דרושים זוגות צעירים

(עם ילדים עד לכתה א')

הצטרף לתמרה — הר"ת

ישוב רב-תכליתי צעיר בהר שומרון!

ההתיישבות קואופרטיבית זו מאפשרת בין היתר: ● הבטחת צרכים הבסיסיים של החבר ● רכוש פרטי ● משכורת ● חלוקת רווחים ● ילדים בטיפול משותף או בבית ● ארוחות בחדר האוכל או בבית ● עבודת האשה מלאה או חלקית ● חילוניים ומסורתיים יוזמה פרטית, ועוד.

היה גם אתה בין המייסדים של צורת התישבות חדשה וחיונית זו!

פנה מיד לתמרה — הר"ת, ד.נ. בקעת הירדן. (סודיות מובטחת)

ישובי הר"ת תורמים לקליטת העליה, פיזור האוכלוסיה ויישוב המולדת.

הלוח הככול חיפה והצפון

קליטת מודעות: הנביאים 28, טל. 667931

הארץ: נורדאו 20, טל. 661166

מגרשים

● מגרש בתחילת דניה ב', 42,000 ל"י לפלפון 67213.

אולמות

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

מכוניות

שרותי רכב

בתי"ס לנהיגה

אופנועים וקטנועים

מציעים למכירה

חצים לקנות

מקררים

הלבשה

מכונות כביסה

רהיטים

חדרים 1-1½

דירות בשכר חודשי

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

עסקים

דירות בדמי מפתח

חנויות

משרדים

מחסנים

דירות מרוהטות

חדרים 2-2½

תורנות רופאים לפי השכונות

תורנות בתי מרקחת

תורנויות בתי חולים

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

שרותי רכב

מכונות כביסה

מציעים למכירה

קיים

שרותים

רהיטים

כלי נגינה

צילומים

שידוכים

טלוויזיה

מקררים

נתניה

דירות למכירה

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

בתי"ס ושעורים

וילות

נופש

בידור

אופנועים וקטנועים

مكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אררט
חברה לבטוח בע"מ

המשרד הראשי: בית אררט

רחוב יבנה 32, תל-אביב, טלפון 614431

סניף ירושלים, רחוב בן-יהודה 5, טלפון 233721

סניף חיפה, רחוב מגן 11, טלפון 68236

5 חודשים אחרי רצח הוריהם
ילדי משפחת מלכא עדיין לא סודרו — ולא מונה אפוטרופוס

מאת יהודה אריאל סופר „הארץ"

חמשה חודשים אחרי רצח הזוג מלכא ממושב זרעית, על-ידי מ־חבלים, לא השלימו השלטונות את סידורם הסופי של שלושת היתומים הנמצאים זמנית אצל קרובי משפחה בעכו.

כן לא הוסדרו עד כה התשלומים להחזקת הילדים, והעומס הזה מוטל על המועצה האזורית מעלה הגליל.

כיוון שמקרה זה חריג — לא שילם המוסד לביטוח לאומי עד היום את המגיע לילדים. מועצת מעלה הגליל סוברת שעל המוסד לשלם בעבור הילדים מעבר לנהוג ביחס לשאירים ולדאוג לכל מחסורם, לרבות חינוך והוצאות כלליות.

אנשי המוסד לביטוח לאומי אמרו כי הם מוכנים לשלם כל הנדרש ל־חינוכם ולהחזקתם של הילדים, אלא שעדיין לא הגיעה ההוראה מן האו־צר ביחס להיקף התשלומים כיוון שאין דבר זה כרוך בתשלום מטעם משרד-הבטחון.

נוסף לכך לא מונה עד כה אפוט־רופוס לשלושת הפעוטים. משרד ה־סעד עדיין לא הגיש את בקשת הא־פוטרופסות לבית המשפט — זאת למרות שהעו"ד חיים מוץ מנהריה השיב בחיוב על פנייה של לשכת עורכי הדין, לקבל תפקיד זה על עצמו ללא תשלום.

עולי ברית-המועצות:
דחיית דיון בכנסת — הפקרת שפירא ונשפיץ

מאת אדר קיסרי, סופר „הארץ"

„אם תדחה נשיאות הכנסת עד לאחר הפגרה את הדיון בגורלם של אחינו גבריאל שפירא ומארק נשפיץ — שיישפטו במוסקבה ב־שבוע הבא — נראה בכך כאילו הופקרו לגורלם" — אמרו לי אתמול עולים צעירים מברית־המועצות.

„שפירא ונשפיץ", הוסיפו העולים, „נתבעו לדין על-ידי הסובייטים על שהעיזו בפניהם בגאוה כי לגביהם קיים צבא אחד בלבד: צה"ל. הם מסרבים לשרת בצבא האדום מאחר הם רואים בישראל את מולדתם. ביתיהם הוענקה להם נתינות ישרא־לית. היתכן כי נבחרי העם, חברי הכנסת, ידחו את הדיון לאחר שפסק דינם של השניים כבר יהיה התמוד־ישעיהו: ההחלטה — קולקטיבית

בתשובה על שאלתי, אמר יו"ר הכנסת, מר ישראל ישעיהו: „רק ביום ב' הבא תחליט נשיאות ה־כנסת אם לקיים את הדיון במליאה עוד לפני המשפט, שייערך במוס־קבה ב־26 ביולי. עקרונית, אינני אוהב לדחות דברים לאחר שממילא ממשיכים על הנשא, אולם ההחל־טה חייבת להיות קולקטיבית, כלו־מר: שלי ושל סגני".

„ליהודי רוסיה אין פגרה"

אתמול פנה ח"כ אליעזר שוסטק (המרכז החופשי) ליו"ר הכנסת ב־תביעה לקיים את הדיון כבר בשבוע הבא ולא לדחותו עד לאחר הפגרה. „כל פעולה להצלת שפירא ונשפיץ" — כתב ח"כ שוסטק — „חייבת ל־התחיל מיד, עוד בטרם יוחרץ דינם".

הפניה ליו"ר הכנסת באה בעקבות דו־שיח, מעל במת הכנסת, בין שר־החוץ מר אבא אבן לבין ח"כ שמו־אל תמיר. מר אבן הביע הסכמתו לעריכת הדיון, אולם הזכיר כי ה־כנסת יוצאת לפגרה. מר תמיר השיב, כי „בברית-המועצות אין ל־יהודים לא פגרה ולא חירות". מר אבן העביר את ההחלטה לנשיאות הכנסת.

אל קוראי „הארץ" בארה"ב ובקנדה

לנוחיותכם קיים משרד של העתון בניו-יורק לקבלת מינויים חדשים, לחידוש מינויים קיימים ולקבלת מודעות מכל הסוגים ל„הארץ" ול„הארץ שלנו":

Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N. Y. 10022.
Tel 421-5547.

נציגים בלעדיים של „הארץ" בארה"ב ובקנדה

לעולם

ראה היום מוסף „הארץ" עמוד 38

עובדו הצעות לשינוי שיטת המיסוי לגבי מכוניות פרטיות

קביעת שעורי מכס ומס-קניה אחידים למכוניות-יבוא ולמכוניות מקומיות מה-1 באפריל 1976

מאת סופר „הארץ" לענייני התחבורה

ועדת הרכב הבין-משרדית עי־בדה הצעה לשינוי שיטת המיסוי על מכוניות פרטיות, תוך ביטול הדרגתי של ההגנה על רכב מ־הרכבה מקומית וקביעת שעורי מכס וכס קניה אחידים למכוניות יבוא ולמכוניות מקומיות החל ב־1 באפריל 1976, מסרו אתמול סגן שר-התחבורה, מר גד יעקו־בי, ומנכ"ל המשרד מר דן חירם במסיבת עתונאים בתל-אביב.

הדוברים ציינו כי ההצעה לגבי מכוניות פרטיות, וכן לגבי מכו־ניות משלוח, ומנודדים קלים, תוא־אמת את המלצות ועדת ברזל בדבר קביעת שעורי מסים אחידים על מכוניות יבוא והמרכבה מקומית, אולם לגבי טנדרים ומשאיות הוח־לט לשמור על פער במיסוי בשעור של 20% כהגנה על המשאיות ה־מקומיות (כפי שכבר נמסר ב„הארץ" בתחילת השבוע). בתשובה לשא־לות עתונאים מסרו כי הוחלט על הגנה בניגוד להמלצות ועדת ברז־ל, כדי לעודד את הרכבת המשאיות בארץ שהיא כדאית ומבוצעת במחיר דולר נחסך נמוך.

ייתכנו שינויים קלים

עוד צויין, כי הצעות ועדת הרכב לשינוי שיטת המיסוי על כלי הרכב כבר אושרו על-ידי ועדת השרים לענייני רכב (שרי האוצר, התחבו־רה המסחר והתעשיה), אך יתכנו עוד כמה שינויים קלים בהצעה, נוכח הערעורים של מועצת המש־איות וסקציית יבואני הרכב לגבי שעורי המסים על משאיות, והתוב־עים להשוות את המסים על מש־איות לאלו של אוטובוסים ומוניות.

לגבי מכוניות פרטיות מוצע ל־בטל מה־1 באפריל 1973 את שיטת המיסוי לפי משקל ולהנהיג שיטת מיסוי לפי ערך המכונית. המכס ה־מוטל היום על מכונית יבוא הוא 70% ו־2.8 ל"י לק"ג, שביחד מה־ווים כ־105%, ואילו מס הקניה הוא 10 ל"י לק"ג המהווה למעשה 55%.

גם המכס על מכוניות מהרכבה מקומית הוא היום בשעור של 105%, אך מס הקניה הוא רק 50% ולס־טיישן 44%. החל באפריל 1973 יוחל בצמצום הדרגתי של ההגנה על ה־מכוניות המקומיות כדלקמן: (ב־אחוזים):

	יבוא		מקומי		
	מכס	מס קניה	מכס	מס קניה	מס קניה סטיישן
1.4.73	105	55	105	50	50
1.4.74	100	60	95	50	52.5
1.4.75	95	62.5	90	57.5	60
1.4.76	85	65	85	65	65

מטבלא זו מסתבר, כי שעורי ה־מכס יורדו בהדרגה תוך ארבע שנים ל־85% ואילו שעורי מס הקניה ל־65% הן לגבי מכוניות יבוא והן ל־גבי מכוניות מקומיות, מתוך כוונה לאלץ את תעשיית הרכב להגיע ל־יעול וחסכון מירבים כדי שיוכלו להתחרות ביבוא. יש לציין כי ה־מכס לגבי מכוניות מקומיות מוטל על חלקי ההרכבה המגיעים מחוץ־לארץ, כך שככל שיעמיקו בייצור וישתמשו יותר בחלקים מקומיים כן יוכלו לעמוד יותר בתחרות. מר יעקובי הדגיש, כי הכוונה היא ל־הביא לצמצום מספר המפעלים ה־מרכיבים מכוניות פרטיות משלושה לשניים ויתכן אף לאחד בלבד. (מת־ברר כי הכוונה להפסיק את הרכבת הרכב בת.יל. חיפה־ אוטוקרס במי־רת הכרמל, ולהמשיך בהרכבת מכו־ניות במפעל הרכב בנצרת עלית בלבד).

אשר למכוניות משלוח מוצע ל־שנות את המסים תוך ארבע שנים מ־105% מכס ו־44% מס קניה על מכונית יבוא ו־27.5% מס קניה על הרכבה מקומית לשעור אחיד של 85% מכס ו־55% מס קניה.

אשר למסים על משאיות דיזל, הרי שכפי שכבר פורסם ב„הארץ" הכוונה להוריד את המכס תוך 4 שנים מ־90% ל־65% על משאיות יבוא, ומ־25% ל־45% על משאיות מהרכבה מקומית. ההגנה של 20% מותנה בכך שהמפעל יענה על דרי־שות של ביקורת איכות הייצור של משרד התחבורה, המפעל ייצר ל־פחות 450 יחידות של רכב מעל 4.5 טונות, וכן יענה על דרישות ועדת הרכב לגבי חלקים מקומיים שישתמשו בהם להרכבה שתוכן תוך שנה. אם לא יעשו כן, ישלמו את כלהם המסים על אותם הפריטים.

ראש הג"א תא"ל אורי רום בסיור היכרות שערך אתמול במיתקנים לשעת חירום של מגן-דוד-אדום. בתמונה: תא"ל רום מקבל הסברים מעובדת בנק הדם ביפו.

3 צעירות נהרגו, 4 נפצעו בתאונת דרכים בגליל

מאת סופר „הארץ"

בהתנגשות שקרתה אתמול ב־שעות הצהרים בין משאית כבודה (מדגם מאק) וטנדר פאוז בסי־בוב כביש צפת — עין-זיתים, נהרגו שלוש צעירות מכפר מירון שבגליל, סמיחה דגש בת 15, ריי־קה דגש בת 17 ואעליה פספוס בת 18.

כן נפצעו קשה סמיה בתבוס בת 17 ופרידה דגש בת 13 שאושפזו בבית החולים הממשלתי בצפת. שתי נע־רות אחרות מאותו כפר שנסעו ב־טנדר, נפצעו קל יותר. לאחר טיפול בבית-החולים בצפת נשלחו לבתיהן.

המקרה אירע כאשר התנגשו המ־שאית הכבדה שבאה מכיוון עכו ר־הטנדר שבא מכיוון צפת. הטנדר הסיע לבתיהן פועלות שעבדו בחולה. הטנדר ניזוק קשה בצידו השמאלי, שם ישבו שלוש הצעירות שנהרגו. לנהגים לא קרה דבר. הם נעצרו לחקירה.

הולכת-רגל נהרגה בתאונה בתל-אביב

(ע). הולכת רגל נהרגה ביום ד' בערב כפגיעת מכונית ברחוב בבלי בתל-אביב. המכונית סטתה מדרכה כדי למנוע פגיעה בילד בן שנתיים וכתוצאה מכך נפגעה האשה, אסתר כהן, בת 57, מרחוב בבלי 41. ה־אשה הועברה במצב אנוש לבית־החולים איכילוב ושם מתה.

תערוכת התנ"ך לנהריה

הנהלה תערוכת התנ"ך ברפוס וב־אמנות בחסות דוד בן-גוריון החליטה להענות לבקשתו של ראש עירית נהריה מר ג. מן להעביר את התערוכה לנה־ריה בספטמבר עם תחילת שנת הלי־מודים.

התערוכה תסודר בבית המוזיאון ה־לאומי בנהריה, ותהיה פתוחה לקהל המבקרים מכל האיזור.

מפ"ם מגנה שינוי שיטת הבחירות

אין שיטת הבחירות האזוריות משווה נגד עיניה את טובת העם, היא מעדיפה נחזות ואגואיזם שלטו־ני על פני ההכרה לקיים שותפות נאמנה בין כחות פוליטיים בתנים בהגנת המדינה ובמילוי יעודיה ב־ארץ — מקבצת גלויות — נאמר ב־גילוי דעת של מפ"ם, שפורסם את־מול נגד התתירה להמיר את שיטת הבחירות היחסית-הארצית בשיטת הבחירות האזורית.

מפ"ם השוללת את שינוי שיטת הבחירות, מבטיחה להאבק נגד שינוי זה מעל כל במה ציבורית בישראל.

4 שנות מאסר על נסיון לשדוד תחנת דלק

(ע). שש שנות מאסר מהן ארבע בפועל נגזרו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל-אביב על תושב בית דגן, מאיר בן לולו שהואשם בנסיון לשוד מזויין בתחנת דלק.

שני הנאשמים האחרים בתיק זה זוכו מהיעדר הוכחות מספיקות.

ראש עיריית ת"א לצעירי שכונת התקוה:
מחסור בקרקעות פנויות מקשה על הקמת מועדונים לנוער
מו"מ לבניית 350 יחידות דיור להשכרה

מאת יהודית וינקלר, סופרת „הארץ" בתל-אביב

מחסור בקרקעות פנויות לבניה והבעלויות הפרטיות הרבות מק־שות על הקמת מועדוני נוער, מ־עונות יום ומוסדות ציבור אחרים בשכונת התקוה הודיע ראש ה־עיריה יהושע רבינוביץ למשלחת צעירי שכונת התקוה בפגישתם שלשום.

לדעת ראש העיריה פתרון חלקי לבעיות השכונה ימצא באמצעות ה־ריסה ובניה כאשר יוסדרו תאים נאו־תים לכך. הוא הודיע על מו"מ עם משרד השיכון לבנית 350 יחידות דיור בהשכרה בעיקר למשפחות מ־רובות ילדים וזוגות צעירים מחוסרי אמצעים בעיר כולה. דירות אלה ישלמו תוך שנה וחצי.

נציגי הצעירים, בראשותו של מר צבי יקותיאלי, טענו כי רמת החינוך וההוראה ירודה בתקוה בהשוואה לאזורים אחרים בתל-אביב. הם תב־עו תוספת מעונות יום, הכשרה מק־צועית והשתלמויות ומענקים מיוח־דים למשתלמים, בסכומים היכולים לסייע להם באופן ממשי בתקופת לי־מודיהם.

ראש האגף לנוער ותרבות מר א־ליהו שפייזר, שנכח בפגישה, הבטיח מועדונים נוספים לנוער, סיפר על פתיחת מועדון לחבורות נוער. ראש העיריה אמר, כי לא ידוע לו על תלונות הורים ביחס לרמת לימודים ירודה בשכונה, אולם הבטיח לבקר ולברר את המצב לאשורו. בזמן הק־רוב נועדו לצעירי התקוה פגישות עם מזכיל ההסתדרות ועם ראש המס־שלה הגב' גולדה מאיר. כן יפגשו עם מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי ועם גב' אסתר הרליץ. בסיום הפגישה עם ראש העיריה אמרו חברי המש־לחת כי לא התרשמו כאילו יש סי־כויים טובים לשינויים מהותיים, אך ילכו „בצינורות המקובלים" עד מי־צוי הדרך, זה, בטרם יפנו לפעולות מחאה.

ילד בן 6 מת מטיפוס הבהרות

(ע). שלשה ילדים, תושבי פר־דס חנה, לקו בתקופה האחרונה במחלת טיפוס הבהרות ואחד ה־ילדים, בן שש, מת ימים אחדים לאחר שנתקף במחלה.

שני הילדים האחרים מאושפזים בבית-החולים הלל יפה בחדרה ו־מצבם משביע רצון.

משרד-הבריאות בנפת חדרה אחז באמצעים לאיתור מקור המחלה, ה־מדבבת — כפי שנמסר — באמצ־עות פרעושים וקרציות.

„לא תהיה מגפה"

סופר „הארץ" בירושלים מוסר: „כמעט שאין אפשרות שתפרוץ בארץ מגפה של טיפוס בהרות" — אמר אמש ד"ר עמוס ארנן, סמנכ"ל משרד הבריאות וראש שירותי בריאות הצבור במשרד, בתשובה לשא־לה. ד"ר ארנן הסביר כי הצורה ה־קלאסית של טיפוס הבהרות, כפי שהיתה מוכרת לפני עשרות שנים ושאופיה היה מגפתי חמור, אינה מוכרת בארץ מזה שנים רבות. ה־מחלה בצורה הקלאסית היתה מוע־ברת על ידי כיני-בגד אך כינים אלה חוסלו כתוצאה מהשימוש ב־ד.ד.ט.

באשר לשלשת המקרים באיזור חדרה, אמר כי טיבם עדיין נחקר ותוצאות העבודה יתבררו בעוד כמה ימים.

פז-השקעות עשויה לרכוש 50% מהמגרש ליד בית-הדר

מאת סופרו הכלכלי של „הארץ"

חברת פז-השקעות בודקת האפש־רות לרכוש עד 50% מהשטח של חב־רת פז ליד צומת בית-הדר בתל־אביב, עם התקדמות המו"מ למכירת השטח לחברת נתיבי אילון („הארץ", יום ד').

זאת, לאחר שמנהל נתיבי אילון מר ברוך אמיר, הבהיר כי השטח דרוש להקמת מיחלף-הכבישים, הוא ירכש על-ידי נתיבי אילון בכל מק־רה, אם בדרך של מו"מ ואם בדרך של הפקעה ותשלום פיצויים.

לפי הסכם בין פז-השקעות לבין פז, יש לפז-השקעות אופציה לרכוש מחצית מהשטח בן 11.5 הדונמים, ש־שויו מוערך בין 5 ל־6 מיליון ל"י. האופציה כרגע היא לרכוש את ה־שטח במחיר היסטורי, לאחר כך לשוב ולמכרו בכ־3 מיליון ל"י לנתיבי אי־לון, דבר שיתן רווחי הון ניכרים.

החלטות כנס חירום:
נגד החזרת עקורי איקרית ובירעם לכפריהם

המועצה האזורית מעלה הגליל ער־כה שלשום בערב כנס חירום של נציגי כל ישובי האזור. בכנס החולט להתנגד בתקיפות ובכל צורה להחז־רתם של תושבי איקרית לכפרם. אתמול נשלחו לראש הממשלה גב' גולדה מאיר פניות לא לסגת מהחל־טתה ולא לאפשר החזרת אנשי איק־רית.

במכתב אל ראש הממשלה נאמר בין השאר ש־14 ישובי מעלה הגליל ובהם 660 משפחות, מקיימים בקשיים רבים את משקיהם ממעט האדמות המצויות באזור. החזרת אנשי איק־רית לכפרם יפגע קשה במושבים גו־רן ושומרה, המעבדים את האדמות ואין בשבילם שום רזרבה קרקעית אחרת.

באסיפה הוחלט עוד למנוע שו־בם של אנשי איקרית, אפילו ב־כח.

כפי שנודע החליטו נציגי המשקים והמושבים במועצת אזור מרום הג־ליל החלטה דומה וגם הם פנו לראש הממשלה לא להחזיר את אנשי ביר־עם לכפרם.

מתה חוה אולסוונגר ז"ל

(ע). — מרת חוה אולסוואנגר, אלמנתו של הסופר והעסקן הציוני המנוח ד"ר עמנואל אולסוונגר, שהיה מעמודי הקרובים של ד"ר חיים ויצמן הבות ידועה בירוש־לים — מתה אתמול. בביתה שברחוב עזה בבירה בגיל 76, השאירה בן ובת.

אסותא אליעש

נולדו:

שרה ודוד דירנפלד — בת

יונה ומכסה בכר — בן

קטרינה וגבריאל בן שמעון — בן

פיליס וזאב רובנבך — בן

שרה וחנה גלובה — בת

רנדא ד"ר וחנה — בת

כרנלית ג'ילברמה אברניל — בת

5 מנחם (סיני) —19—20.7

שרות חיתולים הביתה

למנות לבתי-חולים

אסותא אליעש

חיפה 87414 — תל-אביב 245215

שרה וד"ר חנן גלובה

מאושרים להודיע על

הולדת בתם

אחות לעדי

נכדה

לאסתר ושמעון פינגזיכט — לזהבה ושמחה גלובה

ת"א, 19.7.72, ח' באב תשל"ב

בוא לבקר בגני צהלה

רובע חדש המוקם על גבעה-נשאה

ליד צהלה

בנוסף לנוף מקסים תמצא

בגני צהלה

דירות רווחה בנות 4 חדרים

עם שרותים כפולים • מעלית • חמום מרכזי • חניה צמודה.

לרשות המשתכנים מרכז מסחרי וגן ילדים

המחיר לא צמוד למדד.

תנאי תשלום נוחים

א. יצחקי

חברה לבנין והשקעות בע"מ

המשרד: תל-אביב, בן-יהודה 74, טל. 236737

מפעלי שער הנגב

מודיעים

כי בגלל תקלה טכנית

נותק זמנית הקשר הטלפוני

בקוים 051/94311-5

הודעות דחופות ניתן להעביר באמצעות משרדנו בתל-אביב טל. 821168, 826557

כמויות-שיא במוביל הארצי

הספקת המים לדרום הארץ ב־אמצעות המוביל הארצי הגיעה בשבוע שעבר לשיא חדש.

באותו שבוע הוליך המוביל מן הכנרת לדרומה 8.7 מיליון מ"ק. מדי יום הוליך 1.3 מיליון מ"ק — זו כמות המים הגדולה ביותר שהוליך המוביל מאז הפעלתו, ביוני 1964.

דובר מקורות, מר מרדכי יע־קובוביץ, שמסר על-כך אתמול אמר, כי מקורות עוד תגביר את שאיבת המים מן הכנרת והול־כתם לדרום הארץ. עוד אמר, כי צריכת המים בכל חלקי הארץ גברה בימים אלה במידה ניכרת, וזאת בעיקר בגלל השקייה שניה של שדות הכותנה.

דובר מקורות: המחסור במי השקייה בעמק קונייטרה בגלל מיעוט הגשמים

(ע). — המחסור במי השקיה ב־עמק קונייטרה נגרם על-ידי מיעוט הגשמים שירדו בצפון הארץ וברמה בעונת החורף האחרונה — מסר את־מול דובר מקורות, מר מרדכי יע־קובוביץ.

הדובר הסביר, כי כמות זו הס־תכמה ב־60 אחוז מכמות המשקעים היורדים כרגיל באיזור ומסיבה זו לא נתמלא מאגר המים המלאכותי בקונייטרה, המיועד לקלוט כחצי מי־ליון מטרים מעוקבים מים לצרכי השקיית השדות של ישובי צפון ה־רמה.

להלן אמר, כי ישובי האיזור תכ־ננו את עיבוד שדותיהם בהיקף רחב יותר מאשתקד, בהסתמכם על כמויות גדולות של מים שאינן בנמצא במא־גר בגלל מיעוט הגשמים.

בעקבות המצב פנו ישובי הא־זור בקריאת הצלה למקורות, כי תספק להם אלטרנטיבה למי המאגר.

דובר מקורות הדגיש, כי החברה עשתה הרבה ועושה מעל ומעבר ל־מה שניתן לעשות כדי להקדים בזמן ניכר הפעלת שתי יחידות שאיבה חדשות בתחנת ברכת-רם החדשה, אשר תופעל בסוף יולי.

האזינו מחר

בגלי צה"ל ב־13.00 לתכנית „שאלות אישיות"

יעקב אגמון

מראיין את

גד יעקבי

אודות ספרו החדש

„עצמתה של איכות"

ועל שינוי שיטת הבחירות

Reader's Digest

AMERICAN EDITION

Issue June 1972

★ 10 Ways to make your Diet Work
★ What you should know about your Skin
★ Is virginity Obsolete?
★ How Safe are Canned foods?
★ The last days of Mussolini

הפצה בלעדית

סוכנות סטימצקי

ירושלים-תל-אביב-חיפה

נמל תעופה לוד

להשיג בכל מקום

מפות עתיקות של ירושלים וארץ ישראל

(רפרודוקציות צבעוניות)

בהוצאת „אוניברסיטס"

בעריכת ד"ר הרמן מאיר ז"ל

מתנה נאה שנוכל לשלוח לכל ארצות תבל

ע. בראון בית לספרים

תל-אביב, אלנבי 35 ונחלת בנימין 48

ירושלים, שלומציון המלכה 9

TIME

24 July 1972

★ OKAMOTO
★ THE MIAMI CONVENTION IN PICTURES
★ THE McGOVERN MACHINE

הלוח הכפול

עמודים 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 23, 24, 25

הכל בכל מכל בלוח הכפול

בנק ישראל מודיע:

היום, יום ששי 21 ביולי 1972

תונפק סדרה חדשה - ר"ל

של מילווה פיתוח מסוג „ברירה"

★ **סכום ההוצאה** — של הסדרה החדשה — 10 מיליון לירות. האיגרות הן בשווי נקוב החל מ־100 ל"י.

★ **הפדיון והריבית** — הפדיון יחול בתום 5 שנים. התמורה תשולם לפי הגבוה מבין שני החישובים:

א) **הקרן והריבית צמודות למדד**
שיעור הריבית — 4.84%, על-פי חישוב של ריבית דריבית, דהיינו 26.66 ל"י. לסכום זה יתווספו הפרשי הצמדה על הקרן ועל הריבית. מדד הבסיס יהיה 131.8 נקודות.

ב) **הקרן והריבית — לא צמודות למדד**
שיעור הריבית 10.76%, על-פי חישוב של ריבית דריבית, דהיינו 66.66 ל"י.

בכל מקרה מובטחים לפחות 50 ל"י נטו לכל 100 ל"י

★ **המס מוגבל** — מס הכנסה על הריבית לא יעלה על 25%. הפרשי ההצמדה על הקרן פטורים ממס *.

★ **רכישה** — איגרות מילווה פיתוח של מדינת ישראל ניתן לרכוש בכל המוסדות הבנקאיים ואצל חברי הבורסה למירות ערך. הרכישה במועד ההנפקה משוחררת מתשלום עמלה.

★ **קבלת תעודות** — ניתן יהיה לקבל את התעודות — תוך חודש ימים ממועד ההנפקה.

★ **רשום בבורסה** — הסדרה החדשה תירשם ותיסחר בבורסה למירות ערך. כלומר, ניתן — במקרה הצורך — לממש את תמורת האיגרות בכל עת, אף לפני מועד הפדיון הסופי.

* על-פי סעיף 97(א)(3) לפקודת מס-הכנסה.

מילווה פיתוח
של מדינת ישראל

בצער רב וביגון קודר

אנו מודיעים על פטירתו של

האיש הדגול היקר באדם

קרול ריזפלד
ז"ל

אשר נפטר בשוויץ

על מועד ההלויה תינתן הודעה נוספת

נא להמנע מלטלפן

מתאבלים: אשתו

אחיו

אחותו

וכל בני המשפחה

למר יהודה ריזפלד

יו"ר ההנהלה ומועצת אגודתנו

למר גוסטב ריזפלד ומשפחתו,

ולמשפחת ליטמן

השתתפותינו הכנה באבלכם הכבד על מות האח הדגול

קרול ריזפלד ז"ל

חבר אגודתנו

„אדיר" אגודה קואופרטיבית של פרדסנים בע"מ

הנהלת האגודה — הפקידים

חברי מועצת האגודה — וציבור עובדי בית האריזה